

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою**

МАТЕРІАЛИ

**VI Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
«ОБЛІК, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНІСТЬ
У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ»**

*присвяченої 100-річчю заснування Дніпровського державного
аграрно-економічного університету*

12-13 травня 2022 року

м. Дніпро

УДК 657.6.221

Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств (присвячена 100-річчю заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету): тези доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 12-13 травня 2022 р. – Дніпро : факультет обліку і фінансів, 2022. – 203 с.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками: «Бухгалтерський облік як інформаційне джерело контролю, аналізу та управління». «Сучасний стан та перспективи розвитку системи оподаткування підприємств». «Перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні». «Проблеми викладання обліково-аналітичних, фінансових та контрольних дисциплін у вищій школі». «Інноваційні технології підготовки та перепідготовки фахівців з обліку і оподаткування». «Управління фінансово-економічною безпекою підприємств».

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори. Редакція не завжди поділяє думку та погляди автора. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

Оригінал-макет підготовлений кафедрою обліку, оподаткування та фінансово-економічною безпекою на факультеті обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Комп'ютерне верстання: Губарик О. М.

Зареєстровано в УкрІНТЕІ. Посвідчення № 877 від 28 жовтня 2021 року.

© Факультет обліку і фінансів
Дніпровського державного аграрно-
економічного університету, 2022

Програмний комітет конференції:

Голова оргкомітету

ПРИХОДЬКО І.П. – д-р з держ. управління, професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою;

Члени оргкомітету:

ПАВЛОВА Г.Є. – д-р екон. наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки;

ВАСІЛЬЄВА Л.М. – д-р з держ. управління, професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою;

ГУБАРИК О.М. – канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою;

САВАНЧУК Т.М. – канд. екон. наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ

СУЧАСНІ МОДЕЛІ ВІТЧИЗНЯНИХ ОБЛІКОВИХ СИСТЕМ

О.А. Антонова, студентка гр. МгОП-1-20

К.А. Смирнова, студентка гр. МгОП-1-20

*Науковий керівник: О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сучасна модель обліку базується на основі інтеграційно-технологічного підходу (формування єдиного інформаційного простору економічного суб'єкта за допомогою сучасних інформаційних технологій). Нові форми економічного життя, нові технології змінюють традиційні процеси прийняття управлінських рішень, примножуючи властиві українському бізнесу ризики. Все це відбувається в умовах стрімкої глобалізації, небувалої динаміки інформаційного простору та політичної нестабільності. Функціонування та розвиток підприємств залежать від дієвості системи управління, яка є складним механізмом, що об'єднує процеси обліку, економічного аналізу та контролю з метою формування обліково-аналітичного забезпечення. Підвищення значення облікової інформації на сучасному етапі функціонування вітчизняних підприємств для потреб стратегічного управління актуалізують питання вибору та впровадження інформаційних технологій, які б задовольняли інформаційні потреби підприємств, не суперечили нормам чинного законодавства [1].

Інформаційні системи передбачають використання інформаційних технологій перетворення вихідних даних у результатну інформацію. Тому, інформаційна технологія не може існувати окремо від технічного і програмного середовища. В умовах сучасного інформаційного суспільства у бухгалтерів є вибір – або залишитись у межах традиційного розуміння свого фаху, або опанувати нові знання і брати активну участь у реформуванні економічних систем підприємств [7].

Метою функціонування інформаційних систем та технологій в бухгалтерському обліку на підприємстві є забезпечення зацікавлених осіб фінансовою інформацією для прийняття обґрунтованих рішень при виборі альтернативних варіантів використання обмежених ресурсів. Вигода чи невигода впровадження інформаційної системи означає відповідність чи невідповідність результатів роботи системи меті й завданням підприємства [6].

Впровадження інформаційних систем і технологій є обов'язковою умовою діяльності сучасного підприємства, що сприятиме прийняттю обґрунтованих стратегічних управлінських рішень, спрямованих на зростання конкурентоспроможності і посилення економічної безпеки підприємства [8].

Облік вважається однією з важливих функцій менеджменту. Це також сфера, що динамічно розвивається, і це не викликає жодних дискусій, хоча достатньо довго, як мінімум до початку 1980-х років, командно-адміністративна система чітко регламентувала методологію управління. Попри це, тривали наукові дослідження. На сьогодні вони себе вичерпали, і як пише про ці дослідження П. Друкер: «...сьогодні вони такі далекі від реальності, що гальмують розвиток теорії менеджменту і, що ще гірше, заважають практиці. Справа в тому, що реальність стрімко змінюється, ставай менш схожою на ті уявлення про неї, які склалися в менеджменті. Отже, настав час переглянути їх і спробувати сформулювати нові уявлення, які б пожвавили науку і практику менеджменту» [5].

То чи може розвиток бухгалтерського обліку як науки, нехай і достатньо прагматичної, залишатися на місці? Та звичайно, що ні. Проте, на жаль, саме вчені у сфері обліку заперечують можливості наукового пошуку. Так, наприклад, Б. Валуєв вважає, що система бухгалтерського обліку не може бути багатоцільовою, оскільки переслідує у своєму «чистому» вигляді винятково одну мету – побудова інформаційної моделі процесів, що вже відбулися в господарській системі, та реального його стану на певну звітну дату [3].

Разом з тим Б. Валуєв визнає, що «такий облік, у його чистому вигляді, практично нікому не потрібен» [2].

Логіку таких протиріч в умовиводах одного і того ж ученого доцільно пояснити думкою відомого вченого у сфері бухгалтерського обліку – С. Ф. Голова: «Вочевидь, середовище, в якому перебувають діючі та майбутні вітчизняні вчені, значною мірою зберігає рудименти радянської системи. Зокрема, вища освіта, як і раніше, ґрунтується на запам'ятовуванні значної кількості інформації, складовою якої є усталені уявлення про бухгалтерський облік, що склалися за радянських часів» [4].

Отже, теоретична і методична платформа, напрацьована за «попередньої» системи, є міцною. Відповідно, доволі стрімкий суспільний розвиток за останні два десятиліття об'єктивно стимулює розширення методології сучасного обліку. Висуваються нові ідеї, «які отримують» суттєвий супротив і несприйняття. Проте, на нашу думку, це нормальний і логічний шлях наукового розвитку, шлях боротьби стереотипів і новизни, а як відомо, саме в таких умовах народжується істина. У результаті сучасна українська система бухгалтерського обліку поєднує риси різних західних моделей (рис. 1).

Інформаційна діяльність є типом інфраструктурних галузей людської діяльності, питання виникнення та розвитку якої нерозривно пов'язані з процесом розподілу праці. Потреба в діяльності інформаційних служб, які є функціональною складовою структури підприємств та організацій, широкий спектр інформаційних завдань, що постають перед ними, потребують підготовки спеціалістів інформаційно-управлінського профілю, які мають універсальні навички використання сучасних облікових інформаційних продуктів. В більшості випадків це досягається за рахунок самонавчання або

при застосуванні системи підвищення кваліфікації кадрів на підприємстві.

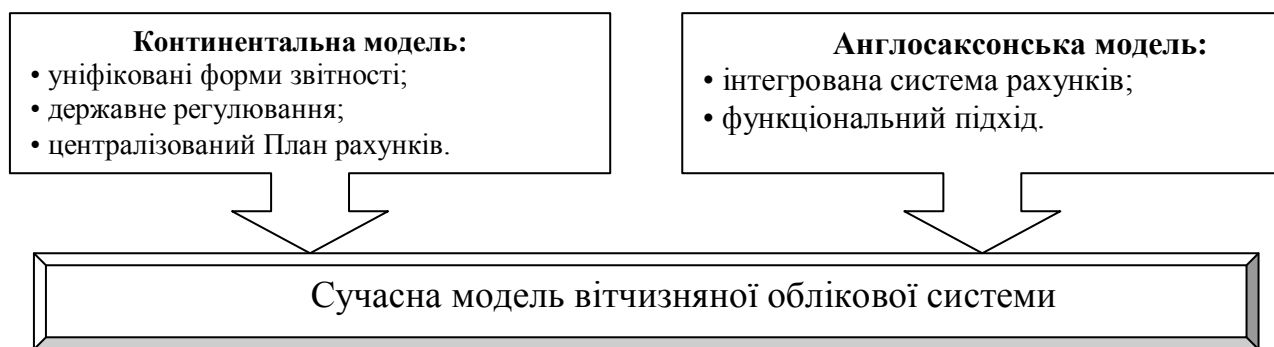

Рис. 1. Сучасна модель обліку в Україні як результат об'єднувального підходу за міжнародними і національними стандартами

Щодо регламентації бухгалтерського обліку, то в Україні переважає континентальна модель, яка характеризується державним регулюванням обліку, уніфікованими формами звітності та централізованим Планом рахунків. З іншого боку, тут застосовується інтегрована система рахунків і функціональний підхід на основі реалізації до визначення фінансового результату (крім суб'єктів малого підприємства), що притаманно англосаксонській системі. Така мішана система бухгалтерського обліку характерна для більшості країн із перехідною економікою.

Література:

1. Бахарєва Я. В. Напрями розвитку інформаційних систем і технологій обліку підприємств малого та середнього бізнесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6715> (дата звернення: 05.05.2022).
2. Валуев Б.И. Некоторые актуальные направления развития учета – управленческий аспект. *Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. / відп. ред. В. Г. Лінник*. К. : КНЕУ, 2006. С. 89.
3. Валуєв Б. І., Лоханова Н. О. Класифікація облікової інформації (можливий підхід). *Вісник КНУ*. 2001. С. 8-11.
4. Голов С. Ф. Стан наукових досліджень з бухгалтерського обліку в Україні: деякі спостереження. *Бухгалтерський облік і аудит: наук. практ. журнал*. 2012. № 7. С. 5.
5. Друкер П. Ф. Задачи менеджмента в XXI веке; пер. с англ. Н. М. Макаровой. М.: ВИЛЬЯМС, 2001. 272 с
6. Кузьмінський Ю. Оцінка ефективності впровадження інформаційних технологій у бухгалтерський облік. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. № 7. С. 27–31.
7. Ткаль Я. С. Особливості використання інформаційних систем і

технологій в обліку. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. №2(26). С.127-130.

8. Юрчук Н.П. Інформаційні системи в управлінні діяльністю підприємства. *Агросвіт*. 2015. №19. С.53-58.

ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ АМНІСТІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ

*А. В. Бондаренко, Л. О. Березовська
ЗВО «Магістр» ОПП Облік і оподаткування
Науковий керівник: Н. А. Канцедал, к.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Полтавський державний аграрний університет*

З 2020 року в Україні прийнято низку законодавчих рішень, що передбачають запровадження мінімальних стандартів плану Base Erosion and Profit Shifting (BEPS). BEPS – це міжнародний проєкт, спрямований на протидію розмиванню бази оподаткування й приховування реальних доходів від оподаткування. Приєднання та участь у цьому проєкті України має на меті використання інструментів цифрової епохи для розробки і впровадження заходів з деофшоризації та нейтралізації тіньових схем в економіці, боротьба з якими в цілому має парадоксальний характер і проводиться не достатньо успішно [1].

Одним із ключових напрямів майбутньої «податкової прозорості» є впровадження податкової амністії – обов’язкової умови виконання вимог BEPS.

Податкова амністія – це спеціальний захід, що передбачає одноразове добровільне декларування активів громадянами. В Україні він проводиться вперше з 1 вересня 2021 року до 1 вересня 2022 року. Основна цільова аудиторія податкової амністії – фізичні особи-підприємці та самозайняті особи, які у минулому занижували розмір податкових зобов’язань, ухилялися від сплати ПДФО, ЄСВ або взагалі працювали без державної реєстрації [2, с. 201].

Ідея впровадження податкової амністії в Україні – це результат управлінського рішення державного рівня. В основу такого рішення закладено аналіз досвіду зарубіжних країн, зокрема Аргентини, Індії, Індонезії, Італії, Німеччини.

До позитивних практик результативності податкової амністії у цих країнах можна віднести наступні:

- 1) дві податкові амністії в Аргентині у 2008 та 2013 р. додали державній скарбниці 910 млн доларів;
- 2) найрезультативнішою податковою амністією в Індії вважалася

кампанія 1997 р., яка відрізнялася від попередніх зниженням ставки оподаткування до 30%, внаслідок чого до бюджету надійшло 2,5 млрд доларів замість очікуваного 1 млрд. Проте у 2016 р. урядові аналітики заявили, що індійці мають в офшорних зонах і на закордонних рахунках близько 500 млрд доларів. Влада Індії відкрито звернулася до близько 700 тис. людей, яким було висунуто підозру в ухиленні від сплати податків, що принесло до бюджету понад 4 млрд доларів додаткових надходжень лише за 4 місяці, а у подальшому обсяг легалізованого капіталу досяг 10 млрд доларів;

3) в Індонезії у 2016 р. влада підрахувала, що понад 300 млрд доларів зберігається в офшорних зонах, зокрема у Сінгапурі. При поверненні цих коштів в Індонезію можна було сплатити удвічі менший податок, ніж той, що діяв на момент їх декларування в офшорах. Репатрійовані кошти можна було не лише покласти в банк, але й інвестувати у державні облігації чи інфраструктурні проєкти. Влада Індонезії оголосила цю амністію найуспішнішою у світі, незважаючи на те, що з-за кордону повернулося лише 15% від очікуваного, а доходи бюджету були на третину нижчі запланованих і склали \$8 млрд доларів;

4) Італія є однією з країн, де рахунок податкових амністій пішов уже на десятки, що на думку Організації економічного співробітництва та розвитку не сприяє, а навіть шкодить національній податковій системі. Найбільш успішною в Італії вважають амністію 2001-2002 років, яка дала можливість легалізувати близько 73 млрд євро, в результаті чого було сплачено 1,4 млрд євро податків. Спроба повторити цей успіх у 2009 р. зі ставкою оподаткування у 5%, не була достатньо задовільною: з одного боку до скарбниці надійшло 4 млрд євро податків, з іншого – за оцінками італійського уряду, на той момент італійці тримали за кордоном близько 500 млрд євро, з яких було легалізовано лише 80 млрд;

5) досвід Німеччини свідчить, що при амністуванні коштів, які у 1993-2002 роках виводилися із країни, не було досягнуто первинної мети: до федеральної скарбниці надійшло 1,2 млрд євро замість очікуваних 5 млрд. Це пояснюється високою ставкою оподаткування тіньових активів (25%-35%);

6) у 2001 р. у Казахстані внаслідок податкової амністії легалізували капіталів майже на 0,5 млрд доларів. Особливістю цієї кампанії було те, що задекларовані доходи повністю звільнялися від сплати податків і необхідності пояснювати їх походження. Також з метою заохочення власників тіньових капіталів, які виявили бажання їх легалізувати влада анонсувала знищення усіх податкових документів декларантів за 1995-2000 рр. Це сприяло тому, що під час наступної амністії у 2006–2007 рр. було легалізовано вже близько 6,7 млрд доларів [3].

Зарубіжний досвід запровадження податкової амністії свідчить, що декларантами можуть бути громадяни, державні службовці, а також фірми. Так, наприклад, результати досліджень впровадження податкової амністії, що застосовувалася в Індонезії, показали, що значна частина тіньових коштів

знаходиться поза межами країни і характеризується низькими показниками репатріації (тобто небажанням платників податків повертати ці кошти в країну) [4, с. 4].

Аналіз участі декларантів Індонезії у кампанії податкової амністії свідчить, що фірми, які брали участь у податковій амністії мають високі загальні активи та високі показники кредитоспроможності. Водночас, має місце участь компаній, які мають високі боргові показники, причому вартість фірми помірно корелює з її загальним наявним боргом. Як стверджують дослідники, такі аналітичні показники свідчать про те, що у цих компаніях мала місце «творча практика бухгалтерського обліку» [4, с. 9].

Отже, у нашому розумінні податкова амністія та амністія капіталів – поняття взаємозалежні та взаємодоповнюючі. Податкова амністія – це загальнодержавна процедура з декларування доходів, з яких раніше не були сплачені податки. Амністія капіталів має більш «інтернаціональний» характер і передбачає повернення (репатріацію) капіталів із закордонних рахунків та офшорних країн.

Загалом, позитивною практикою зарубіжних країн, яка може бути впроваджена в Україні, є не лише легалізація та репатріація капіталів, а й надання можливостей інвестувати їх у вітчизняну економіку. На нашу думку, ці кошти доцільно розглядати при розробці національної інвестиційної стратегії, оскільки в сучасних умовах економіка України повинна орієнтувати на економіку нового технологічного устрою [5, с. 12].

На наступному етапі податкової амністії в Україні має ставитися акцент на деофшоризації тіньових капіталів суб'єктів господарювання, а інформаційною базою для прогнозних аналітичних урядових досліджень слугуватиме фінансова та податкова звітність таких суб'єктів.

Література:

1. Канцедал Н. А., Канцедал Ю. А. Парадокси боротьби з фіктивними операціями в економіці України та способи їх подолання у кризовий період. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.74 URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/11192>

2. Канцедал Н., Дмитренко Я., Бондаренко А. Ключові аспекти податкової амністії в Україні. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу: І Міжнародна науково-практична інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2022 р.)*. Кам'янець-Подільський : НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2022. с. 201-204. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/11972>

3. Податкова амністія: як це робили інші і навіщо вона Україні. Юридична газета online. 18.11.2020. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/podatкова-amnistiya-yak-ce-robili-inshi-i-navishcho-vona-ukrayini.html>

4. Nur Sayidah & fAminullah Assagaf (2019). Tax Amnesty From The Perspective of a Tax Official. Cogent Business & Management. 6(1). P. 1-12. DOI: 10.1080/23311975.2019.1659909. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311975.2019.1659909>

5. Канцедал Н. А., Лега О. В. Інформаційна роль обліку в результативності інвестиційної стратегії аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2021. № 11. С. 11-20. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.11.11 URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/10917>

РОЛЬ АУДИТУ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

*К.А. Бут, здобувач 3 курсу
Н.А. Протопопова, старший викладач кафедри АЕМ
Ю.Г. Іванчук, викладач кафедри АЕМ
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

У зв'язку з особливостями господарської діяльності, виробничі підприємства можуть мати суттєві відмінності у способах проведення аудиту. Для галузей машинобудівного комплексу застосовуються спеціальні методики.

Оскільки у виробництві використовуються велика кількість різних господарських операцій, це ускладнює отримання адекватної інформації про ефективність роботи персоналу, обладнання, наявні запаси тощо. За допомогою аудиту можна не тільки отримати інформацію про достовірність документації, але й виявити проблемні ділянки, інформацію про які менеджмент інституційного рівня може отримати в спотвореному вигляді, що, зрештою, впливає на ефективність прийняття управлінських рішень.

При проведенні аудиту на промислових підприємствах застосовується аналіз наступних елементів:

- аналіз витрат, їх основних елементів планування;
- аналіз собівартості виробництва, вивчення собівартості та визначення фактичної собівартості готової продукції;
- аналіз основних господарських операцій, пов'язаних із собівартістю продукції та їх відображення у бухгалтерському обліку;
- розподіл загальногосподарських та загальновиробничих витрат між видами продукції;
- аналіз незавершеного виробництва.

Крім цього, особливу увагу необхідно приділяти також елементам таким як:

- організація обліку калькуляції та обліку витрат;

- організація обліку готової продукції та основних фінансових показників;
- оформлення результатів інвентаризації, як у податковому, так і у бухгалтерському обліку;
- аналіз співвідношення «витрати-обсяг-прибуток» [1].

На виробничих та промислових підприємствах фінансово-господарський контроль зазвичай здійснюється у вигляді двох форм, залежно від форми їхньої власності: на приватних підприємствах – аудит, а на державних підприємствах – ревізія. Їхня основна відмінність одна від одної — кінцева мета.

Для ревізії кінцевим результатом є пошук порушень і незбіжностей, для знаходження винуватців та їх покарання, а для аудиту також властиве знаходження помилок та порушень, але з метою їх ліквідації та усунення, щоб надалі їх не допускати, що в результаті має сприяти підвищенню економічної безпеки.

Якщо говорити конкретніше про промисловий аудит, то він включає наступні основні напрямки, крім основних етапів і процедур, представлених вище:

- оцінка документації;
- перевірка технічного стану машин та обладнання;
- аналіз аварій причин виникнення подібних інцидентів;
- оцінка стану управління кадрами;
- оцінка ризиків та небезпек;
- організація виробничого контролю;
- оцінка документів, пов'язаних з небезпечними об'єктами;
- висловлення думки щодо рішень [2].

Аудиторська перевірка повинна включати методи різних виробничих процесів. Основний його результат повинен виражатися у випуску машин, апаратів, приладів, які складають основну програму підприємства. Допоміжний – продукція, що використовується на самому підприємстві. Обслуговуючий – послуги, що використовуються самим підприємством. Відмінність виробничого аудиту полягає в його окремих напрямках, таких як екологічний, енергетичний та технологічний. За допомогою технологічного аудиту виявляються слабкі та сильні сторони діяльності підприємства, формування стратегій, спрямованих на підвищення діяльності та ефективності підприємства. Енергетичний аудит спрямований на оцінку та підготовку висновків для підприємства щодо споживання енергоресурсів, втрат енергії, а також джерел їх використання, розробка заходів щодо енергозбереження, оцінка впливу на навколишнє середовище [3].

Важливим моментом у проведенні аудиту є отримання результатів, за допомогою яких можна виявити порушення, які слід виправити. Зокрема порушення стосуються таких моментів, як:

- застосування обліку витрат, який не відповідає обліковій політиці;

- включення не всіх витрат або несвоєчасне включення витрат у собівартість продукції;
- відсутність відповідних документів тощо.

Таким чином, життєздатність підприємства істотно залежить від конкурентної спроможності підприємства, що формується під час реалізації стратегії, розрахованої на довготривалий та сталий розвиток. Боротьба за конкурентну спроможність підприємства може грати роль фактора, який об'єднує всіх учасників загальної корпоративної діяльності. За допомогою промислового аудиту можна оптимізувати витрати, покращити основні показники діяльності підприємства, підвищити конкурентоспроможність та економічну безпеку підприємства.

Література:

1. Вокіна Є. Б. Методика промислового та виробничого аудиту. *Вектор науки*. 2014. № 2. 20. 148 с.
2. Ликова І. В. Особливості аудиту промислових підприємств як інструмент підвищення їхньої економічної безпеки. *Київський науковий журнал*. 2017. 3.20. 20 с.
3. Берднікова Л. Ф. Внутрішній аудит як ефективний метод управління організацією. *Науковий вісник*. 2013. № 1 20. 51 с.
4. Tetyana Kadylnykova, Svyatoslav Savkin. Increasing the efficiency of managing the financial results of market activities. *Philosophy, Economics And Law Review*. Volume 1, 2021. P. 37-42. URL: https://phelr.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/12/1r/Pherl%20Review_2_1-22.12.2021-6-37-42.pdf

ДОСЛІДЖЕННЯ ОБОРОТНОСТІ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

О.М. Гайдаєнко, к.е.н., доцент

А.В. Коваленко, студентка 33 гр.ФФБС

Одеський національний економічний університет

У зв'язку з нестабільними умовами сучасного світу, коли соціально-економічна напруженість у суспільстві має тенденції до зростання, питання підвищення ефективності господарської діяльності підприємств набуває кожного дня нових обертів. З метою уникнення кризових явищ у виробничо-фінансовій діяльності, мінімізувати ризики та досягнути бажаних економічних результатів, потрібно розробляти дієві методи та здійснювати ефективну політику управління активами на підприємстві. Кожному підприємству, яке намагається функціонувати в сучасних реаліях, для забезпечення стійкого економічного зростання потрібно акцентувати свою увагу на ефективності використання ресурсів. Оскільки оборотні активи займають найбільш питому

вагу серед активів підприємства, від їх оборотності та ефективного використання буде залежить прибутковість діяльності підприємства, фінансова стійкість та розвиток.

Ця предметна сфера, попри наявність достатньої кількості досліджень з питань фінансового аналізу, потребує подальшого розвитку з метою покращення якості обліково – аналітичного забезпечення вітчизняних підприємств для підвищення їх платоспроможності та конкурентоздатності.

Ефективність використання ресурсів підприємства визначається їхньою оборотністю. В свою чергу оборотність коштів – це тривалість проходження коштами окремих стадій виробництва та обігу. Виділяють наступне економічне значення оборотності у діяльності підприємства, а саме [1, с. 289]:

- від показника оборотності залежить, яка величина активів являється необхідною підприємству для здійснення процесів виробництва та збуту продукції на підприємстві;
- від прискорення оборотності капіталу досягається ефект, який виражається у збільшенні випуску продукції без додаткового залучення фінансових ресурсів;
- від прискорення оборотності капіталу збільшується обсяг прибутку підприємства

Оборотність оборотних активів, має схожість із англomовним словосполученням Current Asset Turnover – це показник ділової активності, який вимірює ефективність використання оборотних активів підприємства, а саме грошових коштів, дебіторської заборгованості, виробничих запасів та запасів товарів.

Коефіцієнт оборотності зображує нам співвідношення виручки до середньої за період суми оборотних активів. Значення показника оборотності демонструє кількість оборотів, які в свою чергу здійснюють оборотні активи на підприємстві та швидкість обертання коштів. Тенденція до збільшення показника коефіцієнту оборотності показує нам те, що підприємству потрібно менше ресурсів для того, щоб підтримувати поточний рівень його активності. Це в свою чергу приводить до вивільнення частини фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовуватися на інтенсифікацію поточної діяльності.

В свою чергу, якщо спостерігається тенденція до зниження показника оборотності, то це приводить до зростання потреби підприємства в фінансових ресурсах. При наявності несприятливих умов, наприклад відсутності доступу до дешевих фінансових ресурсів, це призведе до збільшення фінансових витрат підприємства, які в свою чергу негативно відобразатимуться на її діяльності.

Отже, однією з причин нестабільного фінансового стану підприємства є сповільнення оборотності оборотних коштів та неефективне використання оборотних активів.

Аналіз ефективності використання активів розглянемо на прикладі Приватного акціонерного товариства «Зернопродукт МХП»[3] (табл.1).

Таблиця 1

Аналіз ефективності використання активів

Показники	Коефіцієнт оборотності		Тривалість оборту, днів		Відхилення (+; -)	
	2020 рік	2021 рік	2020 рік	2021 рік	Коефіцієнт оборотності	Тривалість оборту, днів
1.Активи підприємства	1,114	1,047	323,16	343,84	- 0,067	+ 20,68
2. Оборотні активи	1,839	1,623	195,76	221,81	- 0,216	+ 26,05
2.1.Запаси	72,493	73,395	4,97	4,90	+ 0,902	- 0,07
2.2.Дебіторська заборгованість	8,273	4,133	43,52	87,10	- 4,14	+ 43,58

Аналіз ефективності використання активів підприємства в відображає, що на підприємстві спостерігається зменшення коефіцієнта оборотності активів з 1,114 до 1,047, тобто відбувається уповільнення оборотності активів і збільшення тривалості обороту активів, майже на 21 день. Також, якщо у 2020 році з однієї гривні, яка була вкладена в оборотні активи було отримано 1,8 грн. чистого доходу, то у 2021 році – лише 1,6 грн. чистого доходу, що свідчить про уповільнення оборотності оборотних активів і, в свою чергу, збільшення тривалості обороту на 26 днів. Така ж тенденція спостерігається щодо оборотності дебіторської заборгованості, вона уповільнюється майже в 2 рази. Як позитивний момент, слід відзначити деяке прискорення оборотності запасів, що, хоча і не дуже значно, проте призвело до скорочення виробничо - комерційного циклу підприємства.

Тенденція до зниження показника оборотності оборотних активів призвела до зростання потреби підприємства в фінансових ресурсах, а саме до господарського обороту було додатково залучено ($26 \cdot 35173928/365$) 2023,7 млн.грн. фінансових ресурсів.

Аналіз даних, які наведені в табл. 1, показав, що у зв'язку з уповільненням оборотності оборотних коштів на підприємстві на 26 днів додатково залученими в оборот ("омертвленими" в процесі виробничо-комерційної діяльності) у звітному році були кошти на суму 2023,7 млн.грн. Якби оборотний капітал обертався у звітному році не за 222 дня, а за 196 днів, то для забезпечення фактичної виручки від реалізації продукції, товарів та послуг у розмірі 35173,9 млн. грн., треба було б мати в обороті не 22018,5 млн.грн. оборотного капіталу (середньорічна вартість), а 24042,2 млн.грн., тобто менше на 2023,7 млн.грн.

Отже, підприємству рекомендується в майбутньому змінювати існуючої політику управління оборотними активами. Оскільки, підприємство ПРАТ «Зернопродукт МХП» неефективно використовують оборотні активи. Вагоме

зниження коефіцієнта оборотності оборотних активів та дебіторської заборгованості свідчить про те, що підприємство неефективно використовує ресурси, які залучені для організації виробництва, має багато неплатоспроможних клієнтів і проблеми із збутом продукції.

Альтернативним вирішенням цієї проблеми являється перехід компанії до більш м'якої політики взаємовідносин з клієнтами, яка буде спрямована на розширення частки ринку та збільшення коефіцієнту оборотності активів. Від покращення даних показників на підприємстві залежить прибутковість та конкурентоспроможність його на ринку.

Усі управлінські рішення приймаються на підставі отриманої інформації, яка є необхідним засобом їх розробки та реалізації. Значна питома вага в інформації, що використовується у процесі управління, належить даним отриманим в процесі проведення економічного аналізу. Для того, щоб менеджмент підприємства своєчасно отримував інформацію щодо негативних тенденцій економічних показників, впливу різноманітних чинників на їх зміну, потрібно використовувати як існуючі, так і новітні інформаційні системи.

Значні переваги серед інформаційних систем мають ті, які дозволяють користувачеві змінювати алгоритми розрахунку показників, і навіть створювати власні методики зі своїм набором розрахункових показників. Це значно розширює рамки використання системи, але, з погляду розробників, значно ускладнює створення системи і, отже, підвищує її вартість [2, с. 311-314].

Отже, посилення світових інтеграційних процесів призводить до виникнення нових вимог щодо будь-якої інформації, зокрема, стосовно забезпечення її якості, що в свою чергу призводить до інтенсивного розвитку інформаційних технологій, просуває їх на одну з перших сходинок у переліку потреб трансформації країни та її інтеграції у світовий економічний простір.

Література:

1. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310с.
2. Соколова Г.Н. Информационные технологии экономического анализа. Л.: ЛТД, 2017. 650 с.
3. Річна фінансова звітність емітента. URL: <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/116686/165/templ>

ОБЛІК НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

О.І. Гаркуша, студентка групи МгОП-1-21

Науковий керівник: Т.П. Погорєлова, к.е.н., доцент

*Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет*

В бухгалтерському обліку основні засоби використовують більше одного року, для цього на них заводять інвентарні номери. До установи вони можуть надходити не тільки новими, а також і попередньо використовуваними. Без них підприємство не може повноцінно функціонувати. Саме тому що вони є надзвичайно важливими, їх називають основними.

Правильна оцінка основних засобів дуже важлива, бо вона є основою їх обліку. Від точності оцінки основних засобів залежить правильність обчислення амортизації, чи будуть точно розраховані важливі для відображення результативності підприємства роботи показники, а також відсутність помилок у звітності.

Раніше основні активи оцінювали лише за первісною вартістю(до якої відносилися кошти на будівництво або виготовлення, а також купівлю основних засобів, до цієї суми включалися витрати на перевезення основних засобів, встановлення та введення їх в експлуатацію), залишковою вартістю(яка знаходиться шляхом віднімання від первісної вартості суми зносу) та відновлювальною(вона становила вартість основних засобів станом на дату останньої переоцінки).

Після прийняття П(С)БО 7 «Основні засоби», система обліку і оцінки активів дещо змінилася. Для того щоб обґрунтувати достовірність оцінки основних активів призначено договори на придбання або виготовлення цих основних засобів або інші розпорядчі та облікові документи. Основні засоби які придбали або які було створено, відображаються в обліку підприємства за первісною вартістю [1].

Первісна вартість визначається як фактична собівартість основних активів, виражена у грошовому вимірі. До первісної вартості можуть включатися виплати за установаження та перевезення основних засобів, суми зборів, податків та ввізного мита, страхові виплати тощо.

Основні засоби підприємство отримує шляхом покупки, створення власними силами, або в наслідок безоплатної передачі.

При покупці об'єкту основних засобів, фірма здійснює капітальні інвестиції. Витрати, які пішли на купівлю основного засобу відображаються на субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Введення об'єктів основних засобів в експлуатацію здійснюється через рахунок 10 «Основні засоби» по дебету, а по кредиту 15 «Капітальні інвестиції» [2].

При придбанні основного засобу за іноземну валюту, для визначення суми у гривнях будемо брати курс НБУ на дату передоплати щодо авансу, а частини суми що не була передплачена, береться курс на дату оприбуткування.

Для документального оформлення об'єкта основних засобів застосовується «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів»; № ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку основних засобів».

У тому випадку якщо залишкова вартість об'єкта основних засобів, який передали більша за справедливу вартість, то первісна вартість необоротного активу, отриманого в обмін на подібний об'єкт, стає справедлива вартість переданого об'єкта, враховуючи різницю витрат звітного періоду

Об'єкт основних засобів, що був отриманий безоплатно має оприбутковуватись на баланс підприємства за первісною вартістю. У такому випадку, визначається згідно з пунктом 10 П(С)БО 7. А саме, вона буде відповідати справедливій вартості необоротного активу, що була встановлена на дату його отримання, враховуючи витрати, передбачених пунктом 8 П(С)БО 7[1], а саме витрати на перевезення основних засобів, встановлення та введення їх в експлуатацію), залишковою вартістю(яка знаходиться шляхом віднімання від первісної вартості суми зносу) та відновлювальною(вона становила вартість основних засобів станом на дату останньої переоцінки).

Оприбуткування необоротного активу, який підприємство отримало безоплатно відображається проведенням, шляхом дебетування рахунку 10 або 11, та кредитування рахунку 424 у сумі справедливої вартості об'єкта основних засобів, яка складається із двох частин, первісної вартості та додаткових витрат, які зазначалися вище[2].

Оформлення об'єкта основних засобів, які були отримані в наслідок безоплатної передачі відбувається за допомогою таких документів, як наказ керівника про введення в експлуатацію об'єкта основних засобів, акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів типової форми № ОЗ-1; інвентарна картки обліку основних засобів типової форми №ОЗ-6, а також опис інвентарних карток з обліку основних засобів типової форми № ОЗ-7.

Тож, можна сказати, що бухгалтерський облік основних засобів повинен надавати керівництву підприємства та іншим користувачам облікової інформації цілу картину про наявність, рух основних активів підприємства за допомогою бухгалтерських документів. Це, в свою чергу, допоможе виконувати об'єктивну оцінку основних засобів для відображення більш точного ресурсного потенціалу підприємства та покращення ефективності підприємства в цілому.

Література:

1. П(С)БО 7 «Основні засоби», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р. Зареєстрованого в Міністерстві

юстиції України 18.05.00р. № 288/4509 (зі змінами та доповненнями) // Все про бух. облік. – 2000. № 7.

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджених наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

*О.М. Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

В сучасних умовах економічної інтеграції більшість країн світу використовують Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) в якості національних або беруть їх за основу власних стандартів. Використання МСФЗ українськими суб'єктами господарювання підвищує їх конкурентоспроможність на зовнішньому ринку. Тому актуальним залишається питання покращення Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) та їх наближення до МСФЗ.

Міжнародним стандартом обліку основних засобів є МСБО 16 «Основні засоби» [1], національним стандартом – П(С)БО 7 «Основні засоби» [2]. За П(С)БО основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціальнокультурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). За МСБО основні засоби – це матеріальні об'єкти, які: утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду. Таким чином, визначення терміна «основні засоби» за національними та міжнародними стандартами вважаємо тотожним.

А відтак можемо виокремити загальні критерії визнання основних засобів, а саме:

- а) активи повинні мати матеріальну форму;
- б) термін їх використання повинен перевищувати один рік чи операційний цикл, якщо він більше року;
- в) сфера застосування – здійснення основної діяльності підприємства.

Матеріальна форма основних засобів свідчить про реальну наявність об'єкта обліку. Термін використання основних засобів дає можливість відокремити їх від інших активів. Сфера застосування конкретизує, що основні

засоби будуть використані за їх прямим призначенням. Що ж стосується припинення визнання, то відповідно до МСБО слід припиняти визнання балансової вартості об'єкта основних засобів після вибуття або коли не очікують майбутніх економічних вигод від його використання або вибуття. Прибуток чи збиток, що виникає від припинення визнання об'єкта основних засобів, слід включати до прибутку чи збитку, коли припиняється визнання об'єкта (якщо МСБО 17 не вимагає іншого після продажу з подальшою орендою). Прибутки не слід класифікувати як дохід. За національними стандартами вибуття основних засобів здійснюється на основі їх продажу, безоплатної передачі або списання внаслідок невідповідності критеріям активу (П(С)БО 7). При реалізації основні засоби неодмінно мають бути переведені в категорію необоротних активів, утримуваних для продажу. Порівняємо категорії, які відносяться до основних засобів за національними та міжнародними стандартами (див. таблицю 1).

Таблиця 1

Категорії основних засобів за МСБО та П(С)БО

П(С)БО 7 [2]	МСБО 16 [1]
земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження.	Не містить чіткого переліку, разом з тим наводять у якості прикладу наступну класифікацію: земля; земля та будівлі; машини та обладнання; кораблі; літаки; автомобілі; меблі та приладдя; офісне обладнання.

Таким чином, можна констатувати відсутність вимог до деталізації категорій основних засобів за міжнародними стандартами, що, безумовно, підвищує самостійність підприємств та можливості врахування ними особливостей свого технологічного циклу.

Основні засоби при придбанні зараховуються на баланс за первісною (історичною) вартістю. Як П(С)БО 7, так і МСБО 16 включають у первісну вартість:

- а) ціну придбання, включаючи імпорتنі мита та невідшкодовувані податки після вирахування торговельних знижок та цінових знижок;
- б) будь-які витрати, які безпосередньо пов'язані з доставкою активу до місця розташування та приведення його в стан, необхідний для експлуатації;
- в) первісну попередню оцінку витрат на демонтаж, переміщення об'єкта та відновлення території, на якій він розташований.

Цікаво, що МСБО 16 приділяє особливу увагу роз'ясненню різниці між можливими методами оцінки після визнання [1]:

1) модель собівартості – об'єкт основних засобів слід обліковувати за його собівартістю мінус будь-яка накопичена амортизація та будь-які накопичені збитки від зменшення корисності;

2) модель переоцінки – об'єкт основних засобів (справедливу вартість

якого можна достовірно оцінити) слід обліковувати за переоціненою сумою, яка є його справедливою вартістю на дату переоцінки мінус будь-яка подальша накопичена амортизація та подальші накопичені збитки від зменшення корисності.

Переоцінки слід проводити з достатньою регулярністю так, щоб балансова вартість суттєво не відрізнялася від тієї, що була б визначена із застосуванням справедливої вартості на кінець звітного періоду. Якщо переоцінюють об'єкт основних засобів, тоді весь клас основних засобів, до якого належить цей актив, слід переоцінювати. Аналогічні вимоги містяться і у П(С)БО 7. Порівнюючи облік основних засобів за П(С)БО 7 та МСБО 16, слід виділити їх відмінність у визнанні витрат на поліпшення основних засобів. Згідно МСБО 16 критеріями визнання витрат на поліпшення основних засобів є наявність ймовірності надходження майбутніх економічних вигод, пов'язаних з об'єктом, на підприємство та достовірність оцінки собівартості такого об'єкта. За П(С)БО 7 первісна (переоцінена) вартість основних засобів може бути збільшена на суму витрат, пов'язаних із поліпшенням та ремонтом об'єкта, визначену у порядку, встановленому податковим законодавством. Ця норма вносить альтернативний метод капіталізації витрат на поліпшення основних засобів.

Одним з найважливіших моментів в обліку основних засобів є амортизація, як основне джерело їх відновлення. За національними стандартами під амортизацією розуміють систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації). За міжнародними стандартами надається тотожне визначення поняттю «амортизація». Міжнародні стандарти включають прямолінійний метод, метод зменшення залишку та метод суми одиниць продукції, проте вони не містять вичерпної інформації стосовно методів, а тільки зазначають, що обраний метод має відображати схему отримання економічної вигоди.

МСБО 16 має певні вимоги до амортизації основних засобів:

- а) вартість, що амортизується, має списуватись систематично на протязі строку корисної експлуатації;
- б) метод амортизації, що використовує підприємство, повинен відображати процес використання ним економічних вигод даним об'єктом;
- в) амортизаційні відрахування за кожний період визнаються витратами, крім тих випадків, коли вони включаються до балансової вартості інших об'єктів основних засобів.

На відміну від міжнародних вимог, у П(С)БО є ще три методи амортизації: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний. Крім того, у П(С)БО 7 вказано, що вартість землі (земельних ділянок) не амортизується, а у МСБО 16 є положення про те, що у деяких випадках сама земля може мати обмежений термін корисної експлуатації, тоді її амортизують методом, який відображає вигоди,

що мають бути отримані від неї. У МСБО не розглядається момент початку нарахування амортизації та момент припинення нарахування амортизації, проте П(С)БО нарахування амортизації починає з наступного місяця, від того, коли об'єкт основних засобів став придатним для корисного використання. Що стосується відображення інформації у звітності за національними та міжнародними вимогами, то маємо відмінність у відображенні капітальних інвестицій.

Національні положення відносять незавершені капітальні інвестиції до необоротних матеріальних активів і в балансі їх наводять окремо від основних засобів як самостійну статтю. Крім того, в П(С)БО 7 наведено спеціальну дефініцію терміна «капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи». Це витрати на будівництво, реконструкцію, модернізацію (інші поліпшення, що збільшують первісну (переоцінену) вартість), виготовлення, придбання об'єктів матеріальних необоротних активів (у тому числі необоротних матеріальних активів, призначених для заміни діючих, і устаткування для монтажу), що здійснюються підприємством. Міжнародні стандарти не стандартизують облік і звітність незавершених капітальних інвестицій. Однак на практиці підприємства, що використовують МСБО, відображують незавершене будівництво у складі основних засобів.

Література:

1. МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 16 (МСБО 16) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17035>.

СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Д.В. Іванова, здобувач ОП-1-19

*Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Головним елементом для здійснення діяльності на підприємстві є постачання товарів або матеріальних цінностей, і невід'ємною частиною якого є самі розрахунки з постачальниками та підрядниками. Ефективне, правильне та своєчасне ведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, достовірне відображення облікової та аналітичної інформації набуває великого значення, що свідчить про необхідність їх вдосконалення. При організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками важливою складовою є отримання правильної та достовірної інформації про величину та кількість зобов'язань, тому, для того, щоб не отримати в майбутньому певне покарання

та штрафи необхідно здійснювати постійний контроль за правильністю відображення в бухгалтерському обліку розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками. Від ефективної організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками залежить і фінансовий стан підприємства. Адже, при здійсненні таких операцій може виникати кредиторська або дебіторська заборгованість. Отже, діяльність будь-якого підприємства дуже залежить від інших сторонніх організацій та неможлива без їхньої допомоги, адже саме вони забезпечують підприємство всіма ТМЦ для здійснення діяльності, а також надають послуги та виконують відповідні роботи.

Процес постачання є основною частиною кругообігу засобів. Простими словами «постачання» - це вид купівлі-продажу, в якому передбачається передача товару продавцем (постачальником) покупцеві (замовнику). Також виникає необхідність у виконанні певних робіт чи послуг, і для цього залучаються сторонні організації, тобто підрядники. Постачальник – це юридична або фізична особа, яка здійснює поставку товарно-матеріальних цінностей, надання послуг, виконання робіт [1]. Підрядник – це юридична особа, яка укладає будівельний контракт, виконує передбаченні будівельним контрактом роботи і передає їх замовникові [2].

Як вже було сказано, під час здійснення операцій з постачання товарів та послуг, як наслідок можуть виникати зобов'язання, що призводить до появи кредиторської чи дебіторської заборгованості в розрахунках з постачальниками та підрядниками. Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Задля запобігання виникнення зобов'язань, на підприємстві необхідний своєчасний та правильний контроль при розрахунках з постачальниками та підрядниками відповідно до чинних законодавств та відповідних нормативів.

Економічні відносини з постачальниками та підрядниками підлягають дуже суворому законодавчому контролю. Взагалі законодавчі, теоретичні основи регулювання бухгалтерського обліку на підприємстві визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV. Методологічні засади ведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками прописані в НП(с)БО 11 «Зобов'язання». До інших нормативних документів, якими регулюється облік розрахунків з постачальниками та підрядниками відносяться – Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; Наказ про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку.

Будь-яка господарська операція повинна бути зафіксована в первинному документі. Первинні документи – це документи, створені у письмовій або електронній формі, які містять відомості про господарські операції, включаючи

розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення [3]. До основних первинних документів при обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками ми можемо віднести такі – видаткова накладна; податкова накладна; прибутковий та видатковий касовий ордер; акт виконаних робіт; акт приймання робіт, послуг; виписки банку; платіжне доручення; бухгалтерська довідка; договір купівлі-продажу; рахунок-фактура; ТТН тощо.

Для узагальнення інформації про господарські операції, що зафіксовані в первинних документах використовуються облікові регістри. Облікові регістри – це носії спеціального формату (паперові, електронні) у вигляді відомостей, ордерів, книг, журналів тощо, призначені для хронологічного, систематичного або комбінованого накопичення, групування та узагальнення інформації з первинних документів, що прийняті до обліку. В обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками такими регістрами є: Журнал ордер №3 В с.-г. та відомість 3.3 аналітичного обліку, а також Реєстр операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками ф. №3.3 с.-г..

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, ведення бухгалтерського обліку в розрізі розрахунків з постачальниками та підрядниками за отримані ТМЦ чи надані послуги, відбувається на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Цей рахунок є пасивним: по кредиту відображається виникнення кредиторської заборгованості за отримані товари чи послуги, а по дебету – погашення та списання цієї заборгованості. До цього рахунку передбачені наступні субрахунки – 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ».

Питання щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками та надходження товарів залишається й досі дуже актуальним. З огляду на велику кількість первинних документів які складаються та фіксуються кожного дня можна було б більш детально їх систематизувати та групувати також за певними критеріями. Тим паче зараз є можливість автоматизації обліку та електронне документування, можна було ввести в обіг такий документ – Реєстр документів до сплати. Це документ дасть можливість контролювати залишки кредиторської та дебіторської заборгованості по розрахункам за кожним постачальником та підрядником. В даному документі будуть міститись така інформація – дані про підприємство-постачальника, про товар, про термін оплати, суму та дату оплати, а також сальдо на рахунках [4].

Для поліпшення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками можна було б приділити більше уваги до аналітичного обліку, тобто більше деталізувати рахунок 63. За бажанням підприємства та у відповідності до його облікової політики можна було б відкрити так звані субрахунки другого порядку, наприклад 631.1, 631.2, 632.1, 632.2 і т.д. [5]. Із застосуванням таких рахунків буде можливість достовірно контролювати кредиторську заборгованість. Тим паче з використанням сучасних технологій, що значно полегшує працю бухгалтерам та іншим працівникам. За допомогою

автоматизованих систем бухгалтерського обліку підприємство має змогу своєчасно перевіряти стан кредиторської заборгованості та отримувати попередження про терміни її сплати.

Отже, як ми зрозуміли, процес постачання товарів і послуг та розрахунки з постачальниками та підрядниками є одним із найбільш важливих та актуальних питань. Розрахункові операції між підприємствами є важливим процесом, бо він цього залежить подальший фінансовий стан підприємства, а також економічний розвиток країни в цілому. Вважаємо, що всі запропоновані шляхи удосконалення обліку в майбутньому будуть покращувати стан обліку розрахунків.

Література:

1. Бабинець М.М. Термінологічний словник для студентів економічних спеціальностей. Київ, КНТЕУ, 2016.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти», затвердженом наказом Міністерства фінансів України: від 28.04.2002 №205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text>
3. Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку»: Наказ Міністерства України №88 від 24.05.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
4. Ревизюк І.М., Калюга Є.В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(4). С. 185-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%284%29__30.
5. Аркатова І.В. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Київ, 2020. №12. URL: <https://nauka-online.com/ua/publications/ekonomika/2020/12/shlyahi-vdoskonalennya-obliku-rozrahunkiv-z-postachalnikami-ta-pidryadnikami/>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

В. Киричок, здобувач ОП-1-19

Науковий керівник: к.е.н., доц. О.В.Чернецька

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Сільськогосподарські підприємства здійснюють свою діяльність в сфері виробництва, формуючи при цьому витрати і отримуючи готову продукцію. В аграрному виробництві процес виробництва тісно пов'язано з використанням природних ресурсів, зокрема, землі, сонця, води, а також живих організмів – сільськогосподарських рослин, дерев, тварин. Використання цих ресурсів в процесі сільськогосподарського виробництва зумовлює відповідні витрати на

догляд за рослинами, деревами, тваринами, в результаті чого підприємство отримує сільськогосподарську продукцію, наприклад, зерно, овочі, коренеплоди, молоко, приріст живої ваги тощо. Перелік цієї продукції обмежується видами виробництва, що здійснюються на відповідному підприємстві в межах наявних виробничих та природних ресурсів. Отже, проаналізуємо сутність витрат на виробництво готової продукції та визначимо особливості їх формування в сільськогосподарському підприємстві.

Вчені акцентують увагу на сутності витрат, багато уваги приділяють визначенню особливостей аграрного виробництва, що впливають на побудову облікового забезпечення процесу виробництва.

Так, Мовчанюк А.В. відзначає, що «витрати на виробництво сільськогосподарської продукції слід трактувати як поняття, що відображає використання економічних ресурсів, що є у розпорядженні підприємства, під час виробництва і реалізації продукції та виступає одним з найуживаніших показників, що характеризують умови та ефективності виробництва сільськогосподарської продукції» [1].

Повністю погоджуємось з фахівцями Бондаренко Н.М., Різченко Н.В., які наголошують, що «кожна галузь відрізняється певними особливостями, що мають вплив на організацію бухгалтерського обліку. Враховувати особливості необхідно не тільки при відображенні в обліку певних господарських операцій і процесів, а й під час здійснення аналізу і контролю господарської діяльності загалом» [2]. Цієї ж думки дотримуються і вчені Одношєвна О.О. та Гордійко К.В., які відзначають, що «джерелами формування виробничих витрат є виробничі ресурси (природні, трудові, капітал, підприємницька діяльність), які використовуються у виробничому процесі. Особливості функціонування названих ресурсів впливають на формування відповідних виробничих витрат» [3].

Аналізуючи формування витрат в аграрних підприємствах, слід відмітити думку фахівців Мезенцевої Н.М. та Серікової Т.А., які відзначають, що «витрати – це загальноекономічна категорія, яка характеризує використання різних речовин і сил природи в процесі господарювання» [4].

Витрати виступають об'єктом обліку на підприємстві, тому підходи до документального забезпечення та відображення інформації на рахунках обліку чітко регламентовані нормативними актами. Зокрема, в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5] «витрати - зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)» [5]. В НП(С)БО 16 «Витрати» [6] наведено наступне: «витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань» [6].

В Податковому кодексі України [7] поняття витрат визначено наступним чином: «витрати – це сума будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, здійснюваних для продовження

господарської діяльності платника податку, у результаті яких відбувається зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або зменшення зобов'язань, унаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником)» [7].

Отже, в нормативних актах чітко зазначено умови визнання витрат в обліковому забезпеченні діяльності будь-якого підприємства. Слід відмітити, що в аграрних підприємствах облік регламентується відповідним нормативним актом, зокрема, НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [8] регламентує питання, пов'язані з використанням в процесі виробництва сільськогосподарських рослин, тварин. В процесі сільськогосподарського виробництва отримуємо сільськогосподарську продукцію, яка відповідно до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [8] являє собою «актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання» [8].

Облік витрат на виробництво і вихід готової продукції в сільськогосподарських підприємствах підпорядковано відповідним технологічним процесам, зокрема, витрати формуються на кожному технологічному етапі в галузі рослинництва і тваринництва. Відзначимо, що процес сільськогосподарського виробництва має відповідні ризики, зокрема, вчений Мовчанюк А.В. наголошує, що «в аграрних підприємствах можуть виникати додаткові витрати, спричинені несприятливими природно-кліматичними умовами, наприклад, загибель озимих культур і пересів їх ярими культурами, інтенсивне розповсюдження шкідників і необхідність додаткового обприскування посівів тощо. Це також вимагає від підприємств мати необхідні резерви для ліквідації несприятливих подій» [1].

Таким чином, в аграрному виробництві процес виробництва тісно пов'язано з використанням природних ресурсів, зокрема, землі, сонця, води, а також живих організмів – сільськогосподарських рослин, дерев, тварин. Використання цих ресурсів в процесі сільськогосподарського виробництва зумовлює відповідні витрати на догляд за рослинами, деревами, тваринами, в результаті чого підприємство отримує сільськогосподарську продукцію, наприклад, зерно, овочі, коренеплоди, молоко, приріст живої ваги тощо. Перелік цієї продукції обмежується видами виробництва, що здійснюються на відповідному підприємстві в межах наявних виробничих та природних ресурсів.

Література:

1. Мовчанюк А. В. Економічна сутність виробничих витрат та їх роль у системі управління діяльністю сільськогосподарських підприємств. Економіка та суспільство. 2021. Випуск № 31. URL: <http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/8186/1/642-1-10-20211018.pdf>
2. Бондаренко Н.М., Різченко Н.В. Особливості обліку витрат і виходу продукції рослинництва. Економіка та держава. 2019. № 11. С.76-82. URL:

http://www.economy.in.ua/pdf/11_2019/17.pdf

3. Одношевна О.О., Гордійко К.В. Оптимізація обліку витрат на виробництво продукції тваринництва. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 19. С.526-529. URL: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/102.pdf>

4. Мезенцева Н.М., Серікова Т.А. Формування витрат сільськогосподарської продукції в сучасних умовах господарювання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Випуск 3 (20). С.496-504. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/20_2019/76.pdf

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

7. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України № 790 від 18.11.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ У КИЇВСЬКІЙ РУСІ

О.І. Крочак, к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва

Східні слов'яни більше одинадцяти століть тому створили свою першу державу. Її почали називати Київською Руссю. Простягалась вона від Чорного до Білого морів, від Карпатських гір до Волги. Населяли ці землі русичі. Вони займались вирощуванням хліба, розводили худобу, мали розвинені ремесла і промисли, займались торгівлею з іншими державами. Різні вчені вважають, що на території Русі приблизно півтора століття використовували примітивні облікові прийоми, пов'язані зі збиранням данини та обліком торгових оборотів.

Грушевський М. писав про населення Київської Русі – «Слов'яни прийшли й сіли по Дніпру і назвалися полянами, а інші - древлянами, тому що сіли в лісах, а ще інші сіли поміж Прип'яттю й Двіною і назвалися дреговичами, другі сіли по Двіні й назвалися полочанами, - за річкою, що впадає до Двіни і має назву Полота. Ті ж слов'яни, що сіли біля озера Ільмень, прозвалися своїм ім'ям - словенами. А інші сіли по Десні і по Семі, і по Сулі й назвалися сіверянами» [1]. Завершення процес розселення русичів припадає на VIII - IX ст. і відбувається формування ранньофеодальної держави - Київської Русі.

Оскільки населення цього регіону підтримували зв'язки з багатьма країнами то бухгалтерський облік Русі IX-XIII ст. був європейським за своїм походженням і характером, але зі значним впливом облікової культури Сходу.

Після прийняття християнства у 988 р. розвиток обліку на Русі зазнав позитивних змін. Центрами облікової освіти були монастирі і храми. У монастирях проводила велику і досить різноманітну господарську роботу. Тут також здійснювалась підготовка людей, які мали займатись обліком та іншою писарською роботою. Саме в монастирях, під впливом візантійської наукової думки, зародилися ідеї майбутньої української бухгалтерії. В цей період застосовувався такий обліковий принцип: за кожен майновий об'єкт відповідає певна особа або група осіб.

В Україні цього історичного періоду переважала проста бухгалтерія, хоча вже почали з'являтися спроби використання і подвійного запису. У монастирях облік організовувався за принципами камеральної бухгалтерії. Його об'єктами була готівка, доходи, видатки, а також дебіторська та кредиторська заборгованість.

У часи, коли київські князі почали завоювати та об'єднувати слов'янські племена, населення відбувало так зване полюддя, тобто сплачували данину. Платили її шкірами, медом, воском. Пізніше населення зобов'язане було сплачувати дань від «димув», тобто землі, на якій проживали, або «рала» - землі, яку обробляли. Також у цей період, були ще спеціальні податки: ловче - утримання княжого двору під час ловів, повіз - від перевозів, мито - від торгів у місті.

Під час правління Ярослава Мудрого на території України виникають школи, пишуть книги, а також розвивається наука математика, яка була основою обліку. В середині XI ст. при Ярославі Мудрому було видано збірник законів «Руська правда», який закріпив недоторканість приватної земельної власності на території держави. За цих часів власність держави ототожнювалась з власністю князя, розмір податків та данини був у його руках. Все це мало значний вплив на формування обліку в майбутньому. Основним його принципом було те, що держава є власником всього або майже всього майна, яке знаходиться в країні [2].

Монголо-татарська навала (1237-1241 рр.) внесла негативний вплив на розвиток країни і на деякий час загальмувала розвиток обліку. Цей період призвів до перенесення центру східнослов'янської культури до Галицько-Волинського князівства і змінив облікові правила - вводиться персональне (подушне) оподаткування. Для цього у 1257 р. силами - баскаків (китайських чиновників) проводиться перепис населення, або іншими словами бухгалтерська інвентаризація людей, яка є основою системи подушного оподаткування. Виникає новий принцип обліку: кожна людина є об'єктом обліку, а кожна особа є підзвітною.

Враховуючи особливості України – Русі подушний податок довго не протримався. Його було замінено – податком «соха». Він базувався на принципі

кругової поруки: платіж спочує громада, а недоїмку будь-якого з її членів відшкодовують інші члени громади.

Українська культура Польсько - Литовської доби зазнала культурного піднесення завдяки поширенню ідей гуманізму, Відродження та Реформації в Європі. Все це ефективно вплинуло на розвиток ведення українського обліку. Головним предметом обліку в цей період почали вважати людину.

З розвитком торгівлі у Київській Русі формувалась і грошова система. Перші гроші тут ще у II – III столітті, але це були римські монети. Далі у VI – VII столітті тут карбували арабські та перські монети. У XII-XIV століттях Київська Русь переживала період феодалної роздробленості, а карбування монет припинилося. Роль грошей виконували переважно срібні злитки, що називалися «гривнями». Власні гроші в Україні з'явилися за часів князів Володимира, Ярослава Мудрого та Святополка Окаянного [3].

Ці монети – перші державні документи, які зберегли зображення тризуба – знак київських князів. На лицьовому боці монети було зображено князя, який сидить на престолі, тризуб і напис «Владимир на столе», а на зворотному боці – карбовано лик Ісуса Христа і напис «А се его злато». Карбування срібних монет продовжили Ярослав та Олег Тмутараканський. Все це також вносили свої корективи в облікову культуру України.

Література:

1. Грушевський М. Ілюстрована історія України. - Київ-Львів, 1913. - С. 65 - 67.
2. Субтельний О. Україна: історія / Пер. з англ. Ю. І. Шевчука; Вст. ст. С. В. Кульчицького. – К.: Либідь, 1991. – 512 с.
3. Ярошенко Ф.О., Павленко В.В., Павленко В.Л. Історія податків та оподаткування в Україні. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 416 с.

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Д.В. Олійник, студент гр. МгОП-1-20

Т.О. Бугай, студентка гр. ОП-1-18

*Науковий керівник: О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Інформаційні ресурси підприємства є одним з важливих елементів ведення сучасного господарювання, а процес управління ними потребує детального дослідження як з теоретичних, так і з практичних аспектів

Револьюційні зміни в галузі науки і техніки післявоєнного періоду дали поштовх для формування постіндустріальної економіки, коли основним виробничим ресурсом стає інформація, а не сировина та енергія. Така економіка ґрунтується на інформаційних ресурсах, а фактори виробництва відсуваються

на другий план.

Інформація обертається в економіці як ресурс і товар. З найбільш загальних позицій інформаційний ресурс може бути визначений як сукупність накопиченої інформації, зафіксованої на матеріальному носії в будь-якій формі, що забезпечує її передачу у часі та просторі для рішення наукових, виробничих, управлінських та інших задач.

Інформаційні ресурси займають все більш важливе положення поряд з іншими ресурсами підприємства. Інформаційні ресурси пов'язані з функціями управління, тож по відношенню до фінансових, природних, матеріальних, трудових та інших ресурсів підприємства інформація грає об'єднуючу роль. Для роботи підприємства важливе значення має економічна інформація, оскільки безпосередньо пов'язана з управлінням соціально-економічними процесами та персоналом у виробничій та невиробничій сферах.

Теоретичне обґрунтування необхідності по-новому подивитися на структуру системи обліку належить професору Г. І. Башнянину. У відповідності до розробленої ним теорії метрологічних систем зроблено висновок, що розвиток підприємства знаходить відображення в такому підсумковому параметрі, як ефективність. На цей підсумковий параметр функціонування та розвитку економічних систем впливає величезна сукупність факторів, у тому числі й метрологічні. Під метрологією Г. І. Башнянин розуміє внутрішню та зовнішню організовану практику вимірювальної діяльності [1].

Важливе значення має структура метрологічної системи. Поняття метрологічної системи означає певним чином організовану практику вимірювальної діяльності з визначенням об'єктивної міри властивостей матеріальних систем. Система складається з певних інструментів вимірювання:

- інструменти зовнішнього порядку (стандарти, закон про облік, керівництво обліком з боку держави, принципи обліку, звітність та її показники та ін.); за допомогою яких визначають міру матеріальних систем (у грошовому вимірнику);

- співвимірювальні інструменти (вимірювальний інструмент еволюціонує від реального до умовного, процедура вимірювання носить відносний характер, наближений, а не абсолютно точний). Співвимірювальні інструменти є специфічними і менш формальними, що робить їх змістовнішими, ніж інструменти зовнішнього порядку. Інструментом співвимірювального процесу є ефект, як міра впливу окремих параметрів об'єкту обліку на результативність матеріальних систем), за допомогою яких визначають зовнішню міру матеріальних систем;

- технологія вимірювання (сукупність прийомів, методів, алгоритмів вимірювання); – механізм вимірювання (той чи інший спосіб реалізації процесу вимірювання);

- результати вимірювання (матеріальна оцінка чи цінність системи) [1].

Структуризація інформації здійснюється за різними критеріями: простором (місцезнаходження об'єкта, який генерує інформацію); часом

інформацію поділяють на таку, що характеризує минулі, сучасні та майбутні події; ієрархічним рівнем споживачів (для менеджменту нижчого, середнього та вищого рівня); факторами виробництва (окремі види витрат); процесом кругообороту засобів виробництва (постачання, виробництво, збут, інвестування); адекватністю запитам користувачів; формалізованим підходом до формування інформації (стандартна та оригінальна); фізичною формою подання (усна, письмова, на технічних носіях); ступенем перетворення даних (первинна, вторинна, похідна); відношенням до підприємства (внутрішня, зовнішня); потоками (каналами) передачі; рівнем складності вирішуваних управлінських завдань; психологічним впливом на людей.

Оскільки обліковий процес є складною системою, яка містить багато елементів та зв'язків між ними, у наукових працях можна простежити декілька підходів до його структури. Так, користуючись системним підходом, окремі автори виділяють такі структурні частини облікового процесу: організаційну (елементи пов'язані зі структурою облікового підрозділу), функціональну (відповідно до функцій обліку), технологічну (за етапами облікового процесу – первинним, поточним та підсумковим), інформаційну (за процесами формування інформаційних масивів та їх перетворення на інформаційні ресурси системи управління). Аналогічної точки зору дотримується М.Т. Білуха, називаючи при цьому інформаційну складову завершальною, такою, що об'єднує видачу даних за пріоритетами та багатопрограмний режим роботи ЕОМ із забезпечення користувачів інформацією в режимі реального часу [2].

У рамках системного підходу А.А. Пилипенко виділяє ще й документальну складову облікового процесу, що є не зовсім коректним. Оскільки саме такі характеристики документів, як форма, зміст, особливості формування та використання для фіксації господарських операцій, є основою перетворення первинної інформації в похідну в рамках інформаційної складової облікового процесу [3].

Другий підхід до структурування облікового процесу ділиться на такі види: управлінський, фінансовий, податковий. Такий поділ не є принциповим для будови облікового процесу в умовах застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, оскільки характеризує здебільшого напрями використання інформаційних ресурсів, а не особливості їх формування. Окремої уваги заслуговує підхід, згідно з яким обліковий процес структурується за етапами – первинний, поточний та підсумковий. Такий варіант структурування облікового процесу широко обговорюється науковою спільнотою і загалом ураховує особливості програмної інтерпретації даних з метою формування інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень. Разом з тим наявність проміжних управлінських інформаційних систем та рівнів у процедурі перетворення облікової інформації не повною мірою відповідає вимогам визначення складу вихідної інформації та способів її подання, унаслідок чого виникає плутанина навіть у трактуванні базових концепцій.

Так називають обліковий процес, продуктом якого є інформаційні ресурси управління інституційними одиницями:

- обліково-аналітичним;
- обліково-інформаційним;
- інформаційним.

До визначення структури і складу ресурсів вони якнайчастіше знаходяться у несформованому з точки зору зручності використання стані. Структуризація інформації, що безпосередньо стосується діяльності підприємства – як внутрішньої, так і зовнішньої, необхідна для можливості прийняття чітких рішень при веденні операційної та інших видів діяльності. Для прикладу можна навести ситуацію, коли підприємство хоче змінити або додати вид діяльності, яким воно до того не займалось. В таких умовах необхідно обробити великий масив інформації які щодо умов та технологій б ведення нової діяльності, так і правових нюансів, особливостей законодавства та оподаткування. Після того, як необхідні підприємству інформаційні ресурси виділено в чітку структуру, необхідно провести процедуру їх актуалізації. Під актуалізацією інформаційних ресурсів розуміємо їх перевірку на відповідність та наявність оновленої інформації. Так, обов'язковій актуалізації повинні піддаватись законодавчі та інші нормативно-регуляторні акти.

Отже, чим раніше підприємство створить та структурує бази даних власних інформаційних ресурсів, тим простіше йому буде в майбутньому переходити до прогресивних технологій.

Література:

1. Башнянин Г.І. Метрологічні економічні системи: вступ у загальну теорію і методологію формування економічних параметрів. – Львів: Новий Світ, 2005. 1083 с.
2. Білуха М. Застосування АРМ бухгалтера в обліку і контролі на підприємстві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2003. № 12. С. 3-8.
3. Пилипенко А.А. Організація обліково-аналітичного забезпечення системи конкурентної розвідки промислового підприємства. *Проблеми економіки*. 2010. № 1. С. 72-79.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

*М.В. Пилипенко, здобувач вищої освіти, групи ОП-1-20
Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н.,
доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогодні, прийняття управлінських рішень ґрунтується на зваженій оцінці та кваліфікованому аналізі показників господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, що залежить від налагодженої системи

бухгалтерського обліку та якості складання фінансової звітності.

Згідно з законодавством України фінансова звітність забезпечує користувачів повною, правдивою та неупередженою інформацією про фінансовий стан та результати діяльності підприємства, за даними яких приймаються відповідні управлінські рішення щодо діяльності підприємства або певні організаційні питання [1].

В свою чергу формується фінансова звітність на основі даних бухгалтерського обліку, а отже у підприємствах основним постачальником інформаційних ресурсів, на підставі яких приймаються управлінські рішення, є система бухгалтерського обліку. У сучасних умовах усю використану в управлінні інформацію, включаючи обліково-аналітичну, визнано як фактор результативного впливу на ефективність підприємницької діяльності. Ретельне вивчення менеджерами облікової інформації дає змогу створити сприятливі умови для прийняття ефективних рішень. Інформація, з якою вони працюють, повинна бути орієнтованою на запити відповідного рівня управління.

Важливість фінансової звітності вже давно доведена, оскільки вона виступає елементом методу бухгалтерського обліку поряд із документацією, інвентаризацією, оцінкою, калькуляцією, рахунками, подвійним записом і балансом та становить основу інформаційного забезпечення щодо аналізу фінансового стану підприємства.

Особливого значення для використання фінансової звітності в управлінні підприємством заслуговують її якісні характеристики. Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] виокремлюють такі якісні характеристики фінансової звітності:

- дохідливість - розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами;
- доречність - містити інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами;
- достовірність - не містити помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів;
- порівнянність - надавати можливість користувачам порівнювати фінансову звітність підприємства за різні періоди, а також різних підприємств;
- суттєвість - це межа, починаючи з якої інформація стане у нагоді користувачу та може вплинути на обґрунтування рішення в разі її відсутності.

Значення фінансової звітності полягає в тому, що в ній міститься більшість фінансових показників, що характеризують кількісну сторону фінансових процесів господарюючого суб'єкта. Це зумовлює значні аналітичні можливості фінансової звітності, які можна ефективно використовувати в управлінні капіталом підприємства, його активами та зобов'язаннями, доходами та витратами, фінансовими результатами.

Виходячи з цього, на нашу думку, першочерговим завданням при оптимізації інформаційного забезпечення є вдосконалення системи

бухгалтерського обліку відповідно до інформаційних запитів управлінського персоналу. Збільшення попиту апарату управління на інформацію про діяльність підприємства змушує бухгалтерський облік розширити свої повноваження. Облікові працівники не лише формують інформаційний масив, а й за допомогою інформації активно впливають на процес управління, тобто, крім традиційного документування фактів господарської діяльності, обліковці покликані готувати аналітичну інформацію для прийняття управлінських рішень та моделювання можливих наслідків такого прийняття.

Для того, щоб фінансова звітність, де відображаються результати підприємства слугувала інформаційним джерелом прийняття управлінських рішень, вона повинна відповідати певним вимогам:

- відповідати організаційній структурі підприємства (об'єднання, підприємства, бізнес-одиниці);
- містити дані, необхідні для вимірювання рівня реалізації стратегічних та тактичних цілей підприємства та структурних підрозділів;
- виконувати функцію раннього попередження ризиків;
- містити зіставні цільові, планові, контрольовані і фактичні показники у звітах;
- зберігати незмінність форматів та форм для стандартних звітів протягом планового періоду;
- оперативно надавати звіти зацікавленим особам в межах їх компетенції;
- мати простий, зрозумілий та наочний формат.

Таким чином, бухгалтерський облік та фінансова звітність покликана давати достовірне і повне уявлення про зміни у фінансовому стані підприємства для різних груп її користувачів, вона служить інформаційною базою економічного аналізу діяльності підприємства, результати якого є основою прийняття оптимальних управлінських рішень, дозволяють виробити тактику і стратегію фінансового розвитку підприємства.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. Дата звернення 08.05.2022

ЕТАПИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

*Т.М. Писаренко, к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет*

Особливістю бюджетних установ є діяльність переважно за рахунок фінансування з державного або місцевого бюджету. Саме ці установи створені для виконання різноманітних функцій, які держава гарантує своїм громадянам в обмін на сплачені останніми податки.

Методика обліку бюджетних установ постійно змінювалася і висвітлювалася у працях вітчизняних науковців: Атамаса П.Й. [1], Безверхого К.В. [2], Бутинця Ф.Ф. [3], Ватулі І.Д. [4], Джоги Р.Т. [5], Свірко С.В. [6, 7], інших.

Визначальними етапами розвитку бюджетного обліку є зміни у нормативному забезпеченні діяльності бюджетної установи.

У 1991 рік Україна вступила з усім інструментарієм облікового процесу, запровадженим у Радянському Союзі. Так у бюджетному обліку використовувалася відома всім бухгалтерам Інструкція №61 – «Інструкція по бухгалтерському обліку в установах і організаціях, які знаходяться на державному бюджеті», затверджена наказом МФ СРСР від 10.03.87 р. № 61 [8]. Це був ґрунтовний інструктивний документ, який визначав загальні вимоги до організації бухгалтерського обліку бюджетних установ, а саме: принципи кошторисного обліку; порядок централізації облікових операцій; обов'язки головного бухгалтера та працівників бухгалтерської служби; порядок формування та обробки первинних документів; перелік облікових реєстрів (меморіальних ордерів); порядок організації аналітичного (книги, картки) та синтетичного обліку (книга «Журнал-головна»); план рахунків бухгалтерського обліку виконання кошторисів витрат установ; інструкція до використання плану рахунків бухгалтерського обліку виконання кошторисів витрат установ; додатки (форми меморіальних ордерів, опис структури витрат у розрізі різних статей; типові кореспонденції рахунків у розрізі різних ділянок облікового процесу).

Юридично ця інструкція зникла з бюджетного обліку у 2015 році завдяки наказу МФУ від 23.07.2015 р. № 664 [9].

23 травня 1992 року набрав чинності Указ Президента України «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики», який визначив необхідність інтеграції України у світовий економічний простір та зміни системи обліку [10]. Зміни стратегічних орієнтирів розвитку суспільства унеможливили подальше використання методики бюджетного обліку, яка застосовувалася за часів існування радянської держави.

Постанова КМУ №250 від 03.04.1993 р. «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні» визначила порядок обліку фінансово-господарських операцій на підприємствах різних

форм власності та в установах і організаціях, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів [11].

Суттєвими були зміни у нормативній базі бюджетного обліку протягом 1995-1999 років.

Потрібно згадати виникнення Державного казначейства України у 1995 році відповідно до Указу Президента України «Про Державне казначейство України» від 27.04.1995 р. № 335 [12]. Основною метою створення такого органу було «забезпечення ефективного управління коштами Державного бюджету України, підвищення оперативності у фінансуванні видатків у межах наявних обсягів фінансових ресурсів у Державному бюджеті України» [12].

Таким чином Державне казначейство України було наділене потужними контрольними функціями. Одним з інструментів контрольного процесу стало запровадження у 1997 році казначейської системи виконання Державного бюджету.

З 2007 року для бюджетного обліку почався новий етап розвитку – розробка стратегії модернізації обліку в державному секторі економіки. Така стратегія розвитку обліку охоплювала часовий проміжок 2007-2025 роки [13, 14].

Цей тривалий реформаційний процес пов'язаний з прийняттям цілої низки нормативних документів серед яких:

- стандарти обліку в державному секторі;
- методичні рекомендації щодо формування облікової політики;
- методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, нематеріальних активів, запасів;
- План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та порядок його застосування [15].

Отже, облік у бюджетних установах постійно змінюється, враховуючи потреби сьогодення. Перспективним напрямком розвитку бюджетного обліку є подальша його адаптація до глобалізаційних процесів, які відбуваються у світі.

Література

1. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік в бюджетних установах: навч. посіб. Центр учбової літератури. 2009. 288 с.
2. Безверхий К.В. Облік в бюджетних установах: Навч. посіб. / К. В. Безверхий. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 312 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в бюджетних установах: навчальний посібник. Житомир. ПП «Рута». 2006. 472 с.
4. Ватуля І.Д., Ватуля М.І. Облік у бюджетних установах. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 368 с.
5. Джога Р.Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2001. 250 с.

6. Свірко С.В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2006. 380 с.

7. Свірко С.В., Самчик М.Ю. Бюджетний облік в Україні: новації XXI ст. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2017. Вип. 1. С. 221-246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2017_1_17.

8. Інструкція по бухгалтерському обліку в установах і організаціях, які знаходяться на державному бюджеті», затверджена наказом МФ СРСР від 10.03.87 р. № 61. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0061400-87#Text> (дата звернення 02.05.2022).

9. Наказ МФУ «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» від 23.07.2015 р. № 664. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-15#Text> (дата звернення 02.05.2022).

10. Указ Президента України «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303/92#Text> (дата звернення 02.05.2022).

11. Постанова КМУ №250 від 03.04.1993 р. «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/250-93-%D0%BF#Text> (дата звернення 02.05.2022).

12. Указ Президента України «Про Державне казначейство України» від 27.04.1995 р. № 335. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/335/95#Text> (дата звернення 02.05.2022).

13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки» від 16.01.07 р. № 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-%D0%BF> (дата звернення 02.05.2022).

14. Розпорядження КМУ від 20.06.2018 р. № 437-р «Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80> (дата звернення 02.05.2022).

15. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджено наказом МФУ від 31.12.2013 р. № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення 02.05.2022).

НОСІЇ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

К.В. Полтавець, студентка гр. ОП-1-18

Т.В. Дмитренко, студентка гр. ОП-1-18

*Науковий керівник: О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В обліку важливе місце займають документи – письмові свідоцтва, що фіксують та підтверджують господарські операції. Останнім часом змінились вимоги до облікових документів, що зумовило зміну носіїв інформації. Згідно бухгалтерського словника, носій інформації – це матеріальний об'єкт, призначений для запису, передачі і зберігання інформації [2].

Носії інформації постійно розвиваються та залежать від рівня технічного розвитку суспільства, тому можна сказати, що носії облікової інформації характеризують досягнення тієї чи іншої епохи. Щоб спрогнозувати розвиток носіїв облікової інформації, необхідно дослідити історію їх розвитку. Еволюцію носіїв облікової інформації узагальнено відображено в таблиці 1 [4].

Таблиця 1

Еволюція носіїв облікової інформації

Носій інформації	Документ	Характеристика
Дерево або кістки тварин	Рахівні бирки	Гострим предметом робились зарубки відповідно до виданих ТМЦ, потім дощечка розбивалась на 2 частини, одна залишалась позичальнику, інша - в того, хто позичав. У міру повернення товарів робились контр зарубки
Таблички, виготовлені з глини	Клинописні та таблички	На вологій глині робили написи паличками із очерету, після чого глину сушили на сонці або обпалювали на багатті. Інформація записувалась у вигляді таблиці
Дощечки, залиті воском	Воскові таблички	Записи на дощечках покритих гіпсом робились фарбою. Фарба наносилась гострим кінцем стилету, а пласким стирались. З часом в Греції їх почали скріпляти по-двоє (диптих) та по-трьох (триптих). У Римі такі книги називали кодексами
Папірус	Сувій	Для естетичного зовнішнього вигляду та зручності записи робились чорним та червоним чорнилами. Сувої накручували на дерев'яні ролики з гудзиками на кінцях, іноді для сувоїв робили обкладинку і по краям полоси з пергаменту. Пізніше почали робити кодекси, скріпляючи по 2-9 листків папірусу
Пергамент, виготовлений з телячої шкіри	Палімпстес	На батьківщині пергаменту його використовували, складуючи у сувій, а в Римі складували в четверо, зшивали з одного боку та робили обкладинку. Обкладинка була з дощечок обтягнутих шкірою
Тканина, зокрема шовк	Документи	По шовку писали чорною або червоною тушшю пензликами різної величини, залежно від призначення тексту
Березова кора	Документи	Писали писалом - загостреною металевою або кістяною паличкою. Переважно створювались грошові документи, накази та розпорядження володарів

Перфокарти та перфострічки	Не вважались документами	Це носії інформації, які виготовлялися з тонкого картону та були призначений для використання в системах автоматичної обробки даних. Інформація записувалась пробивання отворів до 3 міліметрів
Папір	Паперові документи	Це документи, які мають обов'язкові реквізити, скріпляються печаткою та мають юридичну силу
Електронні носії інформації	Електронні документи	Це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа

Під носієм облікової інформації розуміють матеріальний об'єкт, призначений для запису, передавання та зберігання облікової інформації. Відповідно до етапів бухгалтерського обліку виокремлюють три види носіїв облікової інформації: первинні документи, облікові реєстри та бухгалтерську звітність (рис. 1).

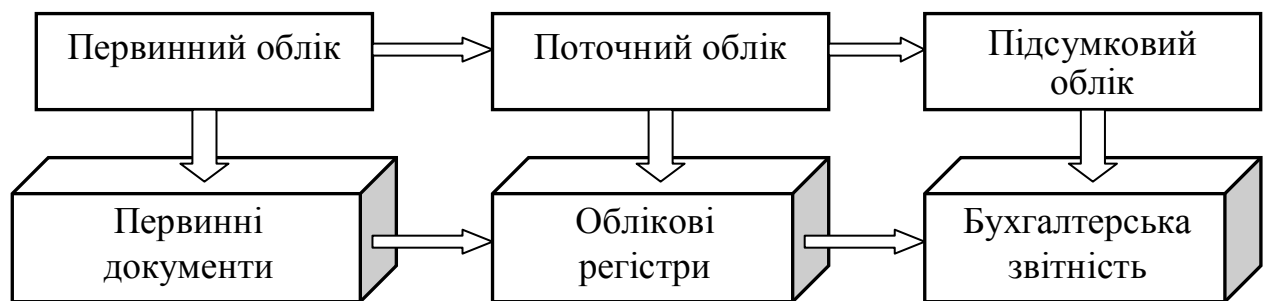

Рис. 1. Характеристика етапів бухгалтерського обліку через носії облікової інформації

Кожний з видів носіїв облікової інформації об'єднує під відповідною назвою багато різноманітних документів, облікових реєстрів та звітних форм. Максимально повне вивчення перелічених носіїв інформаційних даних за наявного їх розмаїття можливе за допомогою класифікації. Отож звернімося до класифікації — одного з методів пізнання та дослідження об'єктів, сутність якого полягає в поділі на класи за спільними ознаками розглядуваних об'єктів і закономірними зв'язками між ними

Раціональна побудова автоматизована система бухгалтерського обліку потребує вивчення і класифікації облікової інформації в різних аспектах. В умовах автоматизованої обробки інформації в автоматизована система бухгалтерського обліку, стосовно технології обробки даних інформація поділяється на вхідну, вихідну і проміжну:

1) вхідна інформація — це сукупність даних, що необхідні для вирішення задач обліку. До неї відносяться: первинні та накопичені дані обліку, дані попередніх звітних періодів та дані, що надходять від суміжних функціональних систем обробки і ззовні підприємства, а також постійні (нормативно-довідкові) дані;

2) вихідна інформація – це дані, що отримані як результат вирішення облікових задач і призначені для безпосереднього виконання функцій обліку;

3) проміжна інформація є результатом вирішення одних задач і використовується для вирішення інших задач. [3].

Масив описує певний клас об'єктів обліку, запис – окремий об'єкт цього класу. Сукупність елементів кожного рівня структури (крім останнього) має логічний зв'язок: сукупність масивів – база даних, сукупність записів – масив, сукупність полів (реквізитів) – запис. Найнижчим елементом структури даних інформаційну базу є символ, який може бути виражений цифрою, літерою, службовим або спеціальним знаком [1].

База даних – це поійменована сукупність взаємопов'язаних файлів з мінімальною надмірністю, яка призначена для одночасного користування багатьма користувачами. Наприклад, праця і кадри.

Файл – це поійменована сукупність записів масиву даних для об'єктів одного типу, які містять поза програмою зовнішньої пам'яті ЕОМ і доступні програмі за допомогою спеціальних операцій. Наприклад, запчастини.

Запис – це поійменована сукупність полів, об'єднаних за змістовим принципом, яка є об'єктом і результатом одного кроку оброблення даних. Це значення однієї позиції масиву даних. Наприклад, оклад службовця, код запчастини. Агрегат даних – це поійменована сукупність двох і більше елементів нижчого рівня. Наприклад, дата народження, адреса.

Поле – це поєднання символів, яке створює мінімальний семантичний масив. Наприклад, товар, кількість, ціна [3].

Технологія автоматизованої обробки інформації передбачає виконання чітко регламентованих операцій, що відбуваються у певній послідовності. Для вирішення облікової задачі розробляється комплекс взаємопов'язаних операцій, склад яких визначається сутністю задачі, її специфічними особливостями, типом технічних засобів, що застосовуються, системою контролю та іншими факторами.

Любому процесу обробки інформації передують етап прийому і контролю вхідних даних, що надходять для автоматизованої обробки. Основними носіями інформації на цьому етапі є первинні документи в їх традиційній паперовій формі та в електронній формі. Потреба фіксації вхідних даних на машинних носіях характеризується прискоренням процесу обробки інформації.

Дані бухгалтерського обліку в інформаційній базі організуються і зберігаються у певному порядку (способами організації) відповідно до методів класифікації і кодування та атрибутами даних у моделі облікового процесу (первинного, поточного і підсумкового обліку).

Література:

1. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку : монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 336 с.
2. Большой бухгалтерский словарь / За ред. А.Н. Азрилияна. –

Институт новой экономики, 1999. 574 с.

3. Писаревська Т.А. Інформаційні системи обліку та аудиту: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2004. 369 с.

4. Пронь Н.О. Носії облікової інформації: історичний аспект. *Фінанси, облік і аудит*. 2011. № 18. С. 340-347.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Є.І. Приходько, студентка гр. МгОП-1-20

Р.А. Тупас, студентка гр. МгОП-1-20

*Науковий керівник: О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

У другій половині 1950-х років вчені вказували на можливість впливу інформаційних систем на діяльність фірм та управління ними [2]. Трохи пізніше, у 1960-х роках вперше було розглянуто проблему взаємодії між різними компаніями у контексті обміну інформацією. Деякі автори писали про недоречність обмеження сфери менеджменту виключно внутрішнім середовищем фірми та вказував на необхідність рахуватися з можливостями координації обробки даних поза її організаційними межами [1, 3].

Повноцінне використання інформаційних систем у корпоративному управлінні стало можливим у 1980-х роках, коли технологічний розвиток дозволив широко застосовувати персональні електронні обчислювальні машини (ПЕОМ), а дещо пізніше – у 1990-х роках – засоби мережових комунікацій та електронного обміну даних. З'явилася можливість спільного використання та поширення інформації як серед юридичних осіб, об'єднаних в корпорацію, так і серед непов'язаних між собою компаній (підприємств), які взаємодіють для досягнення спільних цілей на ринку.

В даний час все в більших обсягах використовуються комп'ютери як персональна техніка, оснащуються робочі місця бухгалтерів і на їхній базі створюються автоматизовані робочі місця (АРМ) бухгалтера.

АРМ бухгалтера дозволяють вести облік грошових коштів, основних засобів і нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, розрахунків із дебіторами і кредиторами та ін. В ході обліку стає можливим в автоматизованому режимі готувати необхідні платіжні документи, формувати в задані терміни встановлену звітність, розробляти Головну книгу, баланс з додатками та ін. Структура таблично-автоматизованої форми обліку показана на рисунку 1.

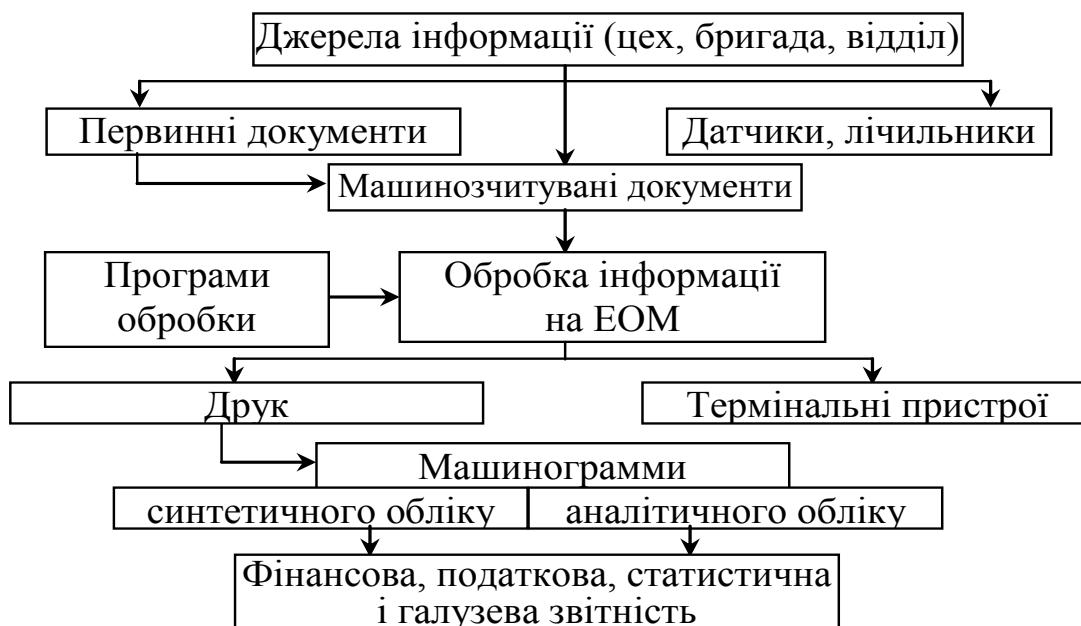

Рис. 1. Структура таблично-автоматизованої форми обліку

Створення і впровадження у практику бухгалтерського обліку електронно-обчислювальної і комп'ютерної техніки спричинило розроблення нової форми бухгалтерського обліку - комп'ютерної.

Впровадження у практику бухгалтерського обліку комп'ютерної техніки та пакетів прикладних програм зумовили автоматизовану (комп'ютерну) реалізацію форм бухгалтерського обліку. При цьому збирання, передавання, систематизація та опрацювання бухгалтерської інформації здійснюються автоматизовано з використанням спеціально розробленого програмного забезпечення.

В Україні використовують значну кількість програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку, найпопулярнішими з яких є BAS Бухгалтерія, «ІТ-Enterprise бухгалтерія», «MeDoc», «Бест Звіт Плюс», «Соната», «Акцент Бухгалтерія» тощо.

Автоматизація облікового процесу дає можливість підвищити оперативність і точність облікових даних, необхідних для управління підприємством. В наступних підрозділах підручника система облікових реєстрів на окремих ділянках облікової роботи буде викладена за журнально-ордерною формою, що можливо як за ручної її організації, так і в умовах автоматизації.

Значне місце у роботі облікового апарату належить функції контролю. Бухгалтерський контроль поділяється на попередній, поточний і наступний та здійснюється на всіх стадіях відображення фінансово-господарської діяльності в системі обліку. Тобто на стадіях фіксування, накопичення, обробки та узагальнення інформації.

Попередній контроль проводиться бухгалтерами до здійснення господарських операцій. З метою попереднього контролю всі документи, що є

підставою для оприбуткування й видачі грошових коштів, товарно-матеріальних та інших цінностей, проведення розрахункових операцій, підписують не тільки керівник підприємства, але й головний бухгалтер або уповноважені на це особи. Таким чином, головний бухгалтер або інші працівники бухгалтерії мають можливість заздалегідь з'ясувати доцільність і законність господарської операції.

Поточний контроль здійснюється обліковим апаратом у момент здійснення господарських операцій або вслід за їхнім здійсненням.

Наступний контроль проводиться після закінчення певного часу, обчислюваного звичайним звітним періодом. В основному сферою такого контролю є підсумки фінансово-господарської діяльності підприємства за звітний період (місяць, квартал, рік тощо).

Виходячи з форми організації обліку визначається структура облікового апарату. Під структурою бухгалтерського апарату розуміються склад і підпорядкованість ланок бухгалтерії, що виконують різні функції в процесі відображення діяльності підприємства в системі обліку та звітності.

Таким чином, у межах інформаційних систем обліку забезпечується реалізація можливостей не лише бухгалтерського обліку, але й фінансового менеджменту та управлінського контролю. У зв'язку із значною варіативністю інформаційних систем, у середовищі яких реалізується облікова функція, зміст облікової інформації потребує уточнення. У цьому сенсі, важливо відзначити таке:

- облікова інформація створюється на основі сучасних інформаційних технологій, що передбачає перегляд традиційних паперових технологій;
- облікова інформація має інтегрований характер, що не завжди дозволяє чітко класифікувати її призначення чи функціональну належність;
- облікова інформація, створена на основі сучасних інформаційних технологій, є відкритою для санкціонованих користувачів незалежно від місця їх знаходження;
- корисність облікової інформації прямо пропорційна своєчасності та доречності її використання у процесі прийняття управлінських рішень.

Таким чином, облікова інформація, що формується у середовищі сучасних інформаційних систем та під впливом інформаційних технологій, являє собою складний та об'ємний контент, що використовується для прийняття рішень у сфері корпоративного управління. Зміст цього контенту визначається вимогами вищого керівництва компанії та зовнішніх стейкхолдерів (зацікавлених сторін), функціональними можливостями інформаційних систем, а також директивною інформацією, що знаходить відображення в обліковій політиці, стандартах обліку і звітності тощо. Куцик

Література:

1. Іванюта П.В. Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті: [навч. посібник]. К.: ЦУЛ, 2007. 180 с.

2. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: [навч. посібник 4-те вид., випр. і доп.]. К.: Знання, 2008. 343 с.
3. Кузнєцова С.А. Бухгалтерський облік в системі формування управлінської інформації: методологія та практика: [монографія]. Мелітополь: Таврійський держ. агротехнологічний ун-т, 2007. 297 с.
4. Куцик П.О. Концептуальні підходи до розгляду інформаційних систем обліку в корпоративному управлінні. *Облік і фінанси*. 2013. № 4 (62). С. 52-59.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КРИПТОВАЛЮТИ, ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ПЕРЕДУМОВА ВІДОБРАЖЕННЯ ЇЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

*К. М. Рибінська, здобувач вищої освіти,
групи ОПС-1-21*

*Науковий керівник: О.М. Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Починаючи розгляд такої сучасної теми, треба означити що ж таке «криптовалюта». Визначень дуже багато:

Криптовалюта - грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства [1].

Криптовалюта – це децентралізована валюта із захистом від повторного використання, яка базується на досягненнях сучасної криптографії [2].

Стабільний універсальний інструмент глобальних фінансових платежів і одночасно як фінансовий інструмент з високою капіталізацією є конкурентною формою міжнародного переливу капіталу [3].

Але всі ці визначення складаються в одне: «Криптовалюта – це особливий електронний платіжний засіб, курс якого підтримується тільки попитом та пропозицією».

Тобто, криптовалюта – це гроші. Що ми знаємо про гроші?

- Гроші - *засіб обігу*.
- Характерна риса грошей - ліквідність, тобто здатність вільно обмінюватися на будь-який товар, - загальний еквівалент.
- «Світові гроші» - ще одна функція грошей.

Чи підходить під ці умови криптовалюта?

1) Криптовалюта як *засіб обігу* обслуговується біржами й обмінними пунктами. Багатьма країнами криптовалюта визнається як засіб обміну.

В Україні близько 20 компаній дають можливість здійснити розрахунок криптовалютою за придбані товари чи отримані послуги. Але нестабільність

курсу призводить до виникнення валютного ризику, що виникає в результаті коливання курсу.

2) Обмежена кількість компаній, готових проводити розрахунок за допомогою цифрової валюти.

3) Відсутність інформації про емітента.

Криптовалюта може виконувати лише роль посередника.

Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»[4] визначено перелік операцій з електронними грошима, зокрема:

– випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк;

– випуск електронних грошей здійснюється шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти;

– банк має право випускати електронні гроші на суму, яка не перевищує суму отриманих ним грошових коштів;

– банк, що здійснює випуск електронних грошей, зобов'язаний погашати випущені ним електронні гроші на вимогу користувача [5].

Криптовалюта ж є «неперсоніфікованим платіжним інструментом та обертається поза межами банківської системи в електронному вигляді» [6].

З усього проаналізованого, можна зробити висновок, криптовалюта ще не повною мірою відповідає всім основним характеристикам загальноприйнятому поняттю «гроші».

То куди ж відносити криптовалюти під час обліку?

На нашу думку, буде доцільним, зарахувати криптовалюту до складу фінансових інструментів.

Чому? Бо, за МСБО 32 [7] під фінансовими інструментами розуміють «будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу в одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструменту капіталу в іншого суб'єкта господарювання».

Відповідно ж до П(С)БО 13 [8] до складу фінансових інструментів можна віднести: фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу та похідні фінансові інструменти. Як раз те, що являє собою криптовалюта.

Отже, облік фінансових активів відповідно до МСФЗ 7 здійснюється за трьома групами: фінансові активи, оцінені за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки як прибутку або збитку; фінансові активи, оцінені за справедливою вартістю з відображенням результату переоцінки у сукупному доході; фінансові активи, оцінені за амортизованою собівартістю.

До фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки як прибутку або збитку, відносяться фінансові активи, утримувані для торгівлі. Згідно з МСФЗ 9 торгівля, як правило, означає активне і часте придбання та продаж, а фінансові інструменти, утримувані для торгівлі, як правило, використовуються з метою отримання

прибутку від короткострокових коливань цін або маржі дилера. Тобто, з точки зору положень МСФЗ, до таких фінансових активів належать фінансові інструменти, що утримуються з метою отримання прибутків внаслідок короткострокових коливань цін, курсів, котирувань і перепродажу протягом фінансового року. Це можуть бути криптовалюти, банківські метали, інвестиційні монети, інструменти власності тощо.

Відповідно зміна вартості такої фінансової інвестиції відображається у складі прибутку або збитку Звіту про прибутки та збитки за відповідний звітний рік.

Отже, після невеликого дослідження, маємо узагальнити поняття «криптовалюти».

Криптовалюта - вид фінансового активу, може бути використаний як засіб обміну або розрахунку за придбані товари чи надані послуги.

Тому, як висновок, чи можна враховувати криптовалюту в бухгалтерському обліку, треба пам'ятати про недоліки та проблематику її обліку, зокрема: відсутність єдиного підходу до концептуальної інтерпретації «Криптовалюта», завдяки своїй різноманітності та різновидів сфер використання, нестабільності обліку та курсу.

Доцільним буде вважати, що криптовалюти слід розглядати як фінансовий актив, який існує як програмний код і може використовуватися як носій або бути оплатою за придбані товари чи послуги. Для того, щоб обґрунтовано побудувати систему обліку криптовалюти, рекомендується поділяти криптовалюти: за джерелом доходу, цільовим призначенням та видами.

Впевнена, в найближчому майбутньому, криптовалюта не буде чимось «надновим». Збільшиться кількість бажаючих здійснювати розрахунки криптовалютою, в багатьох державах криптовалюта вже узаконена, тож із подальшим полегшенням використання криптовалюти, буде облегшено й облік криптовалюти на рівні законодавства.

Література:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Феномен криптовалюти: сутність, механізм виникнення, проблеми використання / Я. В. Белінська // Економічний вісник. Серія : Фінанси, облік, оподаткування. - 2018. - Вип. 2. - С. 11-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ehsfat_2018_2_5
3. Використання криптовалюти на ринку платежів: нові можливості для національних економік / Т. Желюк, О. Бречко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2016. - Вип. 3. - С. 50-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2016_3_7
4. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» №1591-IX от 30.06.2021 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T211591.html

5. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова Національного банку України від 24 грудня 2010 р. за № 1336/18631 URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/322234___658266

6. Сутність криптовалюти як методологічна передумова її облікового відображення / О. М. Петрук, О. С. Новак // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2017. - № 4. - С. 48-55.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2017_4_11

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 МСБО. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

8. П(С)БО 13 "Фінансові інструменти". URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

СУТНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

*Т.М. Саванчук, к.е.н., доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

В умовах швидкої зміни середовища існування бізнесу та зростаючих внутрішніх і зовнішніх загроз, власники підприємств все більше уваги приділяють питанням формування інформації для прийняття управлінських рішень. Головним інформаційним джерелом при цьому виступає система бухгалтерського обліку господарюючого суб'єкта. При чому та частина системи бухгалтерського обліку, яка забезпечує потреби управління в інформації, все частіше виокремлюється з загальної системи обліку і називається управлінським обліком.

На сьогодні існує достатньо багато визначень сутності управлінського обліку, але всі вони зводяться приблизно до одного: управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю діяльності як підприємства в цілому так і окремих його структурних підрозділів всередині організації з метою ухвалення оперативних та стратегічних управлінських рішень.

В той же час у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999 року, управлінський облік розглядається як синонім внутрішньогосподарського обліку і дається таке визначення зазначеного поняття: «Внутрішньогосподарський (управлінський облік) – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством» [1].

Таким чином управлінський облік – це внутрігосподарський облік, який призначений для вирішення внутрішніх завдань управління підприємством. Зміст управлінського обліку полягає в тому, що використовуючи певну інформаційну базу, він реалізується через функції управління, тобто включає в себе елементи планування, організації діяльності, контролю, регулювання, аналізу і оцінки, мотивації та стимулювання тому він є складовою менеджменту підприємства.

Основною метою управлінського обліку є інформаційна допомога керівникам всередині підприємства при підготовці управлінських рішень.

Напрямок управлінського обліку на задоволення потреб керівників підприємства визначає його завдання, які можуть змінюватися залежно від етапів процесу управління: планування, організація; облік і контроль; компенсація і заохочення; самооцінка та оцінка менеджерів і персоналу; внутрішній інформаційний зв'язок.

Не дивлячись на те, що у зарубіжних країнах управлінський облік застосовується давно і має досить широке поширення, немає чіткого підходу до його організації. У деяких зарубіжних країнах, зокрема ангlosаксонських (Англія, Німеччина), веденням управлінського обліку займається відділ контролінгу. В США головний контролер – це комерційний директор фірми і йому підпорядковується виробнича і фінансова бухгалтерія. В Україні інколи поняття контролінгу та управлінського обліку ототожнюють тому відділи управлінського обліку можуть називати відділом контролінгу.

Взагалі організація управлінського обліку залежить від того яку систему управлінського обліку американську (контролеру підпорядковується фінансовий і внутрішній облік) чи німецьку (контролеру підпорядковується лише внутрішній, виробничий облік) застосовує певна країна. В транснаціональних компаніях типовою є централізація фінансового обліку і децентралізація управлінського.

На нашу думку, на разі визначити універсальний, загальноприйнятий порядок організації управлінського обліку для всіх підприємств практично неможливо, однак можна виділити ряд факторів, які впливають на його побудову, та деякі загальні принципи організації обліку для управлінських потреб.

Зокрема зазначимо, що організація бухгалтерського управлінського обліку на підприємстві складається з наступних трьох напрямків:

1. Методологічний - обирається модель управлінського обліку в залежності від його мети.

2. Технологічний - встановлюються об'єкти та методи обліку витрат, елементи методу обліку, які будуть служити для формування інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. Обирається склад реєстрів аналітичного обліку, форми внутрішньої звітності, визначаються напрями руху інформації всередині підприємства.

3. Організаційний - здійснюється розподіл обов'язків між працівниками управлінського обліку.

Виходячи з цього, вважаємо за доцільне виділити основні особливості, які необхідно врахувати при впровадженні управлінського обліку:

1. Правила управлінського обліку встановлює сама компанія.
2. Творців управлінського обліку компанія вибирає сама (фінансовий директор, економічна служба чи залучений спеціаліст).
3. Систему необхідно зорієнтувати на вимоги керівництва (навіть якщо вона не буде вміщувати всі наявні теоретичні знання).
4. Облік повинен бути націлений на вирішення конкретних завдань вашого підприємства.

Отже, на нашу думку, базою побудови управлінського обліку є організаційна та виробнича структури підприємства та його внутрішньогосподарський механізм. Вони дають можливість на підставі загальних принципів визначити принципи організації управлінського обліку конкретного суб'єкта господарювання.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1997 р. № 996-XIV. URL: <http://www.rada.gov.ua>. Дата звернення 08.05.2022

РОЗВИТОК АУДИТУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Є.О. Скороход, здобувач вищої освіти, гр.МгОП-1-21

Науковий керівник: Губарик О.М., к.е.н., доцент

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Аудит або аудиторська перевірка – незалежна оцінка діяльності підприємства, перевірка фінансової звітності з подальшим висловленням експертної думки про її достовірність.

Аудит виконується на підставі Закон України «Про аудиторську діяльність». Відповідно до цього Закону аудит в Україні може проводитись виключно сертифікованими аудиторами. Сертифікація аудиторів проводиться Аудиторською палатою України [1].

Аудит в Україні є не таким розповсюдженим видом діяльності і тому процес його розвитку складний та супроводжується виникненням низькою проблем, які зумовлені впливом багатьма факторами та обставинами:

- недосконалість законодавства України, що регулює аудит
- незначний практичний досвід
- відсутність методик щодо проведення та документування процесів аудиту, що зумовлює розроблення своїх робочих документів кожній Компанії

особисто

- відсутність автоматизованих програм для проведення аудиторських перевірок.

Зараз в Україні аудит фінансової звітності розвивається прискореними темпами. Так, починаючи з 2004 року, аудит фінансової звітності проводиться відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА), які прийняті як Національні стандарти аудиту. Також усі аудитори повинні дотримуватися Кодексу етики професійних бухгалтерів.

Аудиторські фірми в Україні запроваджують систему внутрішнього контролю якості аудиторських послуг. Починаючи з жовтня 2008 року Аудиторська палата України проводить перевірки контролю якості в аудиторських фірмах на відповідність Міжнародним стандартам контролю якості. З 2017 року утворено Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (ОСНАД) відповідно до Закону України від 21.12.2017 № 2258 – VIII «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [2].

Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю складається з Ради нагляду за аудиторською діяльністю та Інспекції із забезпечення якості.

Ринок аудиту продовжує розвиватися і в нього є хороші перспективи. Незважаючи на низьку ймовірність появи нових великих аудиторських компаній, збільшуються обсяги послуг, що надаються. З кожним роком збільшується кількість сертифікованих аудиторів. Обсяг ринку в грошах зростатиме, і насамперед, за рахунок збільшення гонорарів аудиторських компаній.

Наприклад, гірничодобувна діяльність потребує обов'язкового підтвердження фінансової звітності кожного року на законодавчому рівні. Таким чином у аудиторських підприємствах збільшується кількість клієнтів.

Тому необхідність аудиторських послуг також розширюватиметься, але основною перешкодою для цього є не велика публічність більшості українських компаній та не достатньо розвинений фондовий ринок України. Саме в цьому основна відмінність ринку аудиту України від ринків західних країн. Адже там частка громадських компаній незрівнянно вища, інвестори довіряють фінансовій звітності компаній, і відповідно аудиторські послуги набагато більш потрібні.

Тому найбільш логічне вирішення цих проблем – це розроблення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС. Також ринок аудиторських послуг в Україні потребує впровадження європейської системи контролю якості послуг, що дозволить нашим аудиторам гідно конкурувати з міжнародними аудиторськими компаніями та якісніше надавати професійні послуги. Відсутність якісної системи аудиту заважає розвитку українського фондового ринку та ринку капіталу.

Поточна ситуація на ринку аудиту в Україні не зміниться, доки не з'явиться сильне зростання попиту на аудиторські послуги.

При обставинах постійно виникаючий фінансової кризи у світі (основні

проблеми не вирішені) та негативного інвестиційного клімату в Україні немає змоги покладатися на суттєве збільшення прямих іноземних інвестицій у найближчі роки. Тобто послуги Due Diligence, що частково надаються українськими аудиторськими компаніями, не будуть і надалі мати великого попиту.

Мабуть, єдиними перспективними замовниками для українських аудиторських фірм є кредитори – банки, лізингові компанії, і компанії, що надають значні товарні кредити. І тут вже є що запропонувати аудиторським компаніям кредиторам.

Існують дві найважливіші причини, що призвели до банківської (фінансової) кризи в Україні у 2008 році – відсотки (премії) за видані кредити менеджменту та персоналу банків (фінансових компаній) та низьку якість фінансової звітності. Через війну кредитні портфелі банків (до 70% окремих банках) було сформовано безнадійними кредитами.

І якщо першу проблему банки можуть самостійно вирішити і поступово це роблять, то друга проблема залишається актуальною. Банки досі вважають, що фінансова звітність, подана в управління статистики, є достовірною (і це дійсно так у 5% випадків). І саме тут український аудит може суттєво допомогти.

Аргументи замовників (та й багатьох банкірів), що аудит – це дорого, не мають сенсу. Справді, якщо ввести для всіх кредитів повний аудит – це дорого, і особливо для тих, що менші за кілька мільйонів гривень. Проте існує й інша аудиторська послуга – огляд (оглядова аудиторська перевірка) фінансової звітності (експрес-аудит). У цьому випадку аудитори підтверджують лише принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Звичайно, рівень впевненості, що виражається аудитором з оглядової аудиторської перевірки, значно менший, ніж при повному аудиті, з іншого боку, існує й ряд переваг:

- стислі терміни проведення оглядової перевірки (більшість компаній: 1-3 днів);
- не висока вартість проведення оглядової аудиторської перевірки (аудиторські фірми згідно з Кодексом етики професійних аудиторів повинні відштовхуватися від витраченого часу, тобто в більшості випадків – близько 1 тис. доларів США);
- можливість професійно оцінити додаткову інформацію (управлінську звітність на її відповідність реальному стану справ компанії).

Звичайно, щоб оглядова аудиторська перевірка дійсно стала ефективним інструментом для банку (небанківської фінансової установи), а не черговою формальністю, необхідно, щоб і банк виробив свої критерії для такої перевірки: технічне завдання, тристоронній договір (щоб гарантувати незалежність та конфіденційність), а також інші документи, які б зобов'язали компанію надати достовірну фінансову звітність (відповідно до законодавства України банки мають більш ефективні важелі впливу на боржників, навіть ніж держава).

Література

1. Закон України «Про аудиторську діяльність»
2. Сайт ОСНАДу [Електронний ресурс] / / ОСНАД. - Режим доступу: https://www.apob.org.ua/?page_id=206, вільний.

ОПОДАТКУВАННЯ КЕШБЕКУ У ГРОШОВИХ ОПЕРАЦІЯХ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АГЕНТА

*І. Ю. Сміхнова, Л. О. Березовська
ЗВО «Магістр» за ОПП Облік і оподаткування
Науковий керівник: Н. А. Канцедаль, к.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Полтавський державний аграрний університет*

Сучасна економіка все більше охоплюється процесами цифровізації, що супроводжується виникненням нових видів операцій та «впливанням» нових понять, що їх характеризують. Це сприяє розширенню кордонів економічної взаємодії як в національному, так і в глобальному просторі [1, С. 29].

Кешбек є одним із відносно нових інструментів, що виник у цифрову епоху. Дослівно даний термін перекладається як «cash back» і буквально означає повернення готівки.

Використання кешбеку є елементом психологічного маркетингу, оскільки його придбання товару (послуги) з його використанням є більш вигідним, клієнтська мотивація підвищується за рахунок можливості витратити та заощаджувати гроші одночасно.

Для бухгалтерського обліку кешбек виступає у двох значеннях – у першому (класичному) варіанті – це готівка, у другому – це об'єкт віртуальної економіки, що виник у процесі діджиталізації, інноваційного розвитку та інших суспільних перетворень, внаслідок яких з'являються нові об'єкти облікового спостереження [2, С. 55].

Цифрові інструменти дозволяють обліковувати кешбек у вигляді електронних грошей, що можуть бути витрачені за певних умов.

З кешбеком часто ототожнюють віртуальні бали, що можуть бути зараховані на віртуальний рахунок клієнта в інтернет-магазині, в офлайн-магазині з використанням спеціалізованої мережевої картки, проте це не зовсім так. Кешбек – це живі гроші, які можна отримати на банківську карту, мобільний телефон або електронний гаманець та витратити на власний розсуд, без прив'язки до наступних покупок, термінів дії та інших умов, які диктує контрагент.

Гроші за кешбек платить інтернет-магазин, або сервіс, у якому клієнт здійснює покупку. Ці кошти закладаються у маркетинговий бюджет компанії-

продавця, що використовується для реклами та просування свого продукту. Найбільш популярними компаніями в Україні, що пропонують послугу кешбеку є Ельдорадо, Comfy, Aliexpress, Gearbest, Rozetka, Цитрус, Мойо та інші, розмір повернення яких іноді може досягати до 15% від витраченої суми.

Кешбек-сервіс є частиною партнерської програми інтернет-магазину і виконує функцію залучення клієнта в магазин для здійснення покупки. За кожну покупку, яку зробив клієнт, сервіс отримує комісійну винагороду, більшу частину якої перераховує клієнту.

За даними Міністерства фінансів України, найбільш поширеними варіантами кешбеку, що пропонують клієнтам банки, є наступні:

- 1) за безготівкові покупки – близько 0,35-1%;
- 2) за онлайн-покупки на постійній основі (салони краси, ресторани, АЗС) – 1-5%;
- 3) на певні категорії покупок, які щомісячно пропонує банк або обирає сам – до 20%;
- 4) при оплаті карткою товарів та послуг в магазинах-партнерах – до 20 % [4].

Популярність кешбеку підтверджується зокрема, зростанням інтересу клієнтів банків до даного сервісу. Так, наприклад, за даними monobank з 2017 року його клієнти вивели понад 1 млрд грн кешбеку за покупки, щомісяця ця сума сягає 50-55 млн грн, в середньому за місяць один клієнт заощаджує 91 грн [4].

Отже, необхідною передумовою використання кешбеку у розрахункових операціях для підприємства є укладання партнерського договору з банком.

В такому випадку з точки зору бухгалтерського обліку додаткового з'ясування потребують наступні питання: хто є податковим агентом з податку на доходи фізичних осіб при виплатах у вигляді кешбеку та чи оподатковуються ПДВ операції з виплати підприємством банку суми кешбеку[3].

У першому випадку відповідь на питання надано Державною Податковою службою: податковим агентом виступає суб'єкт господарювання, який здійснює нарахування (виплату) фізичним особам визначеної суми кешбеку. Грошову суму у вигляді кешбеку, яку нараховують (надають, виплачують) фізичним особам за придбані у магазинах товари/роботи/послуги, податковий агент включає до оподаткованого доходу платника податку – фізичної особи і оподатковує ПДФО і військовим збором на загальних підставах [5].

Натомість питання оподаткування ПДВ операцій з нарахування кешбеку не має однозначної відповіді і потребує конкретизації умов здійснення таких операцій, а також дослідження додаткових документів господарюючого суб'єкта, що виступає у ролі податкового агента. Індивідуалізований характер пошуку відповіді на дане питання обумовлює потребу своєчасного реагування на зміну інституційного середовища бухгалтерського обліку. Тим самим підкреслюється роль і значення професійної підготовки сучасного бухгалтера з

точки зору його перспективних можливостей: використання професійного судження у практичній діяльності та/або надання консалтингових послуг.

Література

1. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 28.-34. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34) URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/4904>
2. Канцедал Н. А. Інституційна природа виникнення нових об'єктів обліку. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 червня 2020 р).* / відп. ред. В.В. Чудовець. Вип. 12. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 54-57. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8552>
3. Кешбек від банку за покупки в магазинах – на кому сплата податків. *ЛігаЗакон*. 25 листопада 2021. URL: https://buh.ligazakon.net/news/207734_keshbek-vd-banku-za-pokupki-v-magazinakh---na-komu-splata-podatkv
4. Найкращі картки з кешбеком: скільки можна заробити на програмах лояльності банків. *Мінфін*. 12 липня 2020. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2020/07/21/48581413/>
5. Щодо оподаткування ПДФО операції з виплати кешбеку. Індивідуальна податкова консультація від 12.11.2021 р. № 4292/ІПК/99-00-04-03-03-06. URL: <https://profpressa.com/documents/shchodo-opodatkuvannia-pdfoperatsiyi-z-viplati-keshbeku>

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

*К.А. Смирнова, здобувач вищої освіти
групи МгОП-1-21*

*Науковий керівник: О.М. Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів, що містить виклад основних понять, відповідно до яких зовнішні користувачі складають та подають фінансові звіти, була затверджена Комітетом з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в 1989 році.

Згодом у вересні 2010 року Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів була замінена на Концептуальну основу фінансової звітності.

Також необхідно підкреслити той факт, що Концептуальна основа фінансової звітності – це своєрідний фундамент бухгалтерських стандартів та базовий принцип формування фінансової звітності, тобто не є самостійним Міжнародним стандартом фінансової звітності (МСФЗ).

Відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності, її метою є:

а) допомагати Раді в розробці майбутніх МСФЗ та в перегляді існуючих МСФЗ;

б) допомагати Раді в подальшій гармонізації регуляційних положень, стандартів бухгалтерського обліку та процедур, пов'язаних з поданням фінансових звітів шляхом надання основи для зменшення кількості альтернативних облікових підходів, дозволених МСФЗ;

в) допомагати національним органам з розробки стандартів у розробці національних стандартів;

г) допомагати особам, які складають фінансові звіти, застосовувати МСФЗ і розглядати питання, які ще мають стати предметом МСФЗ;

г) допомагати аудиторам при підготовці висновку щодо відповідності фінансових звітів МСФЗ;

д) допомагати користувачам фінансових звітів у питаннях тлумачення інформації, яка міститься у фінансових звітах, складених згідно з МСФЗ;

е) надавати інформацію тим, хто виявляє зацікавленість у діяльності РМСБО, про його підходи у формулюванні МСФЗ [1].

Концептуальна основа фінансової звітності застосовується:

1) особами, які складають фінансову звітність – у разі застосування МСФЗ та для вирішення недостатньо розкритих у МСФЗ питань;

2) користувачами фінансової звітності – для роз'яснення інформації, що наводиться у фінансовій звітності, яка складається відповідно до МСФЗ;

3) аудиторами – для формування власної думки щодо відповідності фінансових звітів сучасним вимогам МСФЗ.

Складовими Концептуальної основи фінансової звітності є:

1) мета фінансових звітів, які складені відповідно до МСФЗ;

2) основоположні припущення;

3) якісні характеристики корисної фінансової інформації;

4) визначення елементів, що складають основу фінансових звітів, крім того критерії їх визнання та оцінка;

5) концепції капіталу та збереження капіталу.

Мета фінансових звітів загального призначення полягає у наданні інформації про фінансовий стан та змін в ньому, а також результатів діяльності підприємства, яка є корисною для таких потенційних користувачів як інвестори, позикодавці та інші кредитори, при прийнятті ними економічних рішень.

При веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності керуються таким основоположним припущенням як безперервність діяльності, за яким підприємство є діючим і в осяжному майбутньому буде продовжувати

свою діяльність. Простими словами, підприємство було, є і буде.

Якісні характеристики, які визначають корисність наведеної у фінансових звітах інформації поділяють на основоположні (доречність, правдиве подання) та посилювальні (зіставність, можливість перевірки, вчасність, зрозумілість).

Елементи, що складають основу фінансових звітів поділяють на елементи, які призначені для визначення: фінансового стану в Балансі підприємства (активи, зобов'язання, власний капітал) та оцінки діяльності підприємства в Звіті про фінансові результати (доходи, витрати).

Концептуальною основою визначені такі основні критерії визнання елементів фінансових звітів:

1) існує ймовірність збільшення або зменшення майбутніх економічних вигід, які пов'язані з певною статтею;

2) собівартість або вартість статті може бути достовірно визначена.

Концептуальною основою фінансової звітності передбачаються наступні види оцінок елементів фінансових звітів: первісна вартість, поточна собівартість, вартість реалізації, теперішня вартість.

Розрізняють дві концепції капіталу: фінансова (за якою капітал виступає у вигляді синоніму чистим активам чи власного капіталу підприємств) та фізична (за якою капітал виступає виробничою потужністю підприємств).

Відповідно до цього, виокремлюють дві концепції збереження капіталу: збереження фінансового капіталу та збереження фізичного капіталу.

Таким чином, узагальнивши все вищеписане, можна зробити висновок, що концептуальна основа фінансової звітності відіграє важливе значення в системі міжнародних стандартів, адже визначає принципи та концепції, які використовуються підприємствами при підготовці фінансової звітності для зовнішніх користувачів, лежить в основі при розробці нових міжнародних стандартів, допомагає бухгалтерам, керівникам і аудиторам при оцінюванні відповідності фінансової звітності вимогам міжнародних стандартів.

Література:

1. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

ОБЛІК, ПЛАТНИКИ, ОБ'ЄКТ І БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ ТА СТАВКИ ТУРИСТИЧНОГО ЗБОРУ

*О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Туристичний збір - це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету.

Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної

одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної та міської ради про встановлення туристичного збору, та отримують (споживають) послуги з тимчасового проживання (ночівлі) із зобов'язанням залишити місце перебування в зазначений строк.

Платниками збору не можуть бути особи, які:

- а) постійно проживають, у тому числі на умовах договорів найму, у селі, селищі або місті, радами яких встановлено такий збір;
- б) особи, які прибули у відрядження;
- в) особи, які прибули за путівками (курсівками) на лікування, оздоровлення, реабілітацію до лікувально-профілактичних, фізкультурно-оздоровчих та санаторно-курортних закладів, що мають ліцензію на медичну практику та акредитацію центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;
- г) інші особи відповідно до ПКУ.

Базою справляння є вартість усього періоду проживання (ночівлі) у визначених місцях за вирахуванням податку на додану вартість.

Вартість проживання не включаються витрати на харчування чи побутові послуги (прання, чистка, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), телефонні рахунки, оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз), обов'язкове страхування, витрати на усний та письмовий переклади, інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду.

Ставка встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка до бази справляння збору.

Справляння збору здійснюється податковими агентами:

- а) адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами;
- б) квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму;
- в) юридичними особами або фізичними особами - підприємцями, які уповноважуються сільською, селищною або міською радою справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою.

Податкові агенти справляють збір під час надання послуг, пов'язаних з тимчасовим проживанням (ночівлею), і зазначають суму сплаченого збору окремим рядком у рахунку (квитанції) на проживання.

Сума туристичного збору, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується щоквартально, у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк, за місцезнаходженням податкових агентів.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Підставою для обліку розрахунків за туристичним збором є первинні

документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, що призводять до його нарахування.

При здійсненні розрахунків з громадянами за надані готельні послуги слід враховувати норми Закону про РРО та застосовувати реєстратори розрахункових операцій. Відповідно до ст. 3 Закону про РРО суб'єкти господарювання, які здійснюють розрахункові операції в готівковій та/або в безготівковій формі (із застосуванням платіжних карток, платіжних чеків, жетонів тощо) при продажу товарів (наданні послуг) у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг зобов'язані застосовувати реєстратори розрахункових операцій, які включено до Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій, з додержанням встановленого порядку їх застосування. Операцію зняття коштів із платіжної картки клієнта також слід зареєструвати через РРО у поєднанні з платіжними терміналами, що дозволяють розраховуватися платіжними картками.

Крім касового чека, готелі зобов'язані видати на підтвердження наданих послуг Рахунок за формою № 4-г. Рахунок застосовується при оформленні розрахунків із громадянами за основні та додаткові послуги, отримані у готелі.

Рахунок використовується при будь-якій формі обробки документа (електронний, ручний) та при будь-якому виді розрахунку (готівковому, безготівковому). Рахунок оформлюється на підставі пред'явленого паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, тому обов'язково в ньому зазначаються прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи. Рахунок виписується у двох примірниках. Перший примірник видається проживаючому, другий здається до бухгалтерії. Графа Рахунку «Послуга» містить перелік основних і додаткових послуг готелю, наданих проживаючому за звітний період, та податків на вартість цих послуг. Сума до сплати розраховується щодобово згідно з переліком фактично отриманих послуг разом із сумами ПДВ і туристичного збору та всього до сплати. У Рахунку сума до сплати з ПДВ вписується в гривнях.

Крім того, кількість гостей та строки їх проживання у готелі у звітному періоді підтверджуються такими документами: журналом обліку громадян, що проживають у готелі (форма № 5-Г), журналом обліку іноземців, що проживають у готелі (форма № 6-Г).

Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку, у реєстрах синтетичного та аналітичного обліку.

Облік туристичного збору ведеться на субрахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» (окремий аналітичний рахунок).

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

С.В. Тютюнник, к.е.н., доцент,

Ю.М. Тютюнник, к.е.н., доцент

Полтавський державний аграрний університет

Однією із форм економічних відносин України з іншими державами є зовнішньоекономічна діяльність, яка побудована на взаємовідносинах між українськими та іноземними суб'єктами господарської діяльності. Одним із видів зовнішньоекономічної діяльності є експорт. У відповідності до ст.1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів [3]. Експортна операція – це комерційна діяльність, яка пов'язана з продажем та вивезенням за кордон товарів, робіт, послуг для передачі їх у власність іноземному контрагенту. В умовах зовнішньоекономічної діяльності здійснюються такі види експортних операцій: експорт товару за наявні грошові кошти; експорт товару в межах державного або комерційного кредиту, або за рахунок відстрочки платежу; експорт товару на умовах консигнаційної угоди; експорт товару на умовах бартерної угоди; експорт товару в рахунок надання допомоги. Можливий також експорт робіт (наприклад, будівництво об'єктів за кордоном) та експорт послуг (технічні послуги, навчання фахівців і т.п.). Експорт товарів (робіт, послуг) здійснюється при виконанні певних вимог: здійснення експортних операцій повинно бути передбачене статутними документами; повинен бути укладений контракт на експорт товарів (робіт, послуг); при визначенні предмету експортного контракту повинні бути враховані такі обмеження, як квотування та ліцензування експорту, визначені законодавством України.

При укладенні експортних угод потрібно враховувати, що деякі види експорту в Україні заборонені (ст. 17 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»), зокрема: експорт з території України предметів, які становлять національне, історичне, археологічне або культурне надбання українського народу, що визначається згідно із законами України; експорт природних ресурсів, які вичерпуються, якщо обмеження також застосовуються до внутрішнього споживання або виробництва; експорт товарів, які здійснюються з порушенням прав інтелектуальної власності; експорт з території України товарів у межах виконання рішень Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй про застосування обмежень або ембарго на поставки товарів у відповідну державу [3]. Для попередження гуманітарної кризи в Україні, стабільності ринку та задоволення потреб населення у критичних продовольчих товарах урядом встановлені правила експорту сільськогосподарських товарів. Зокрема заборонено експортувати: овес; просо; гречку; цукор; сіль; жито; велику рогату худобу, живе м'ясо та субпродукти з великої рогатої худоби,

морожені розсолні та ін. Можна експортувати за умови декларативного ліцензування: пшеницю і суміш пшениці та жита (меслин); кукурудзу; м'ясо курей свійських; яйця кур свійських; олію соняшникову. Кабінет Міністрів вводить заборону на експорт добрив з України у зв'язку з воєнним станом для збереження рівноваги на внутрішньому ринку значущих мінеральних добрив. Запроваджується нульова квота для їх експорту, тобто заборона на вивіз добрив із України (азотних, фосфорних, калійних та складних добрив). Це добрива мінеральні або хімічні, азотні (код УКТ ЗЕД 3102); добрива мінеральні або хімічні, фосфорні (код УКТ ЗЕД 3103); добрива мінеральні або хімічні, калійні (код УКТ ЗЕД 3104); добрива мінеральні або хімічні із вмістом двох чи трьох поживних елементів: азоту, фосфору та калію; інші добрива; товари цієї групи у таблетках, упаковках масою бруто не більш як 10 кг (код УКТ ЗЕД 3105).

Експорт товару оформляється контрактом, 1 екземпляр якого зберігається у головного бухгалтера, що контролює стан розрахунків. Розрахунки за договором поставки здійснюються валютними операціями. У контракті обов'язково вказується порядок розрахунків за наявні грошові кошти чи в кредит, тобто з розстрочкою платежу. Відповідно до пункту 21 розділу II Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затвердженого постановою Правління НБУ від 02 січня 2019 року № 5, граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів становлять 365 календарних днів. В умовах воєнного стану Національний банк України постановою від 4 квітня 2022 року № 68, яка набрала чинності з 4 квітня 2022 року, для запобігання виведенню капіталу за кордон і недопущення виникнення макроекономічних дисбалансів тимчасово скоротив граничні строки розрахунків за експортно-імпортними операціями з 365 до 90 календарних днів [2]. Нові вимоги застосовуються до операцій резидентів з експорту та імпорту товарів, здійснених із 5 квітня 2022 року.

Одержані (нараховані) в іноземній валюті доходи в зв'язку з продажем товарів у плинні звітний періоду, перераховуються в гривні за офіційним курсом НБУ, що діє на дату одержання таких доходів, і не підлягають перерахуванню в плинні такого звітний періоду. Балансова вартість одержаної іноземної валюти з експорту визначається відповідно до обмінного курсу НБУ, на дату її здійснення. У випадку, якщо за договором не надійшла оплата чи не був відвантажений товар, виникає дебіторська чи кредиторська заборгованість, що в свою чергу повинна бути перерахована при її погашенні, а якщо до моменту погашення наступив кінець звітний періоду, то перерахування здійснюється за курсом на останній день періоду. Оскільки курс іноземної валюти піддається коливанню, підприємство змушене робити перерахунки заборгованості з відображенням курсових різниць в обліку.

Розрізняють прямий та непрямий експорт. Прямий експорт передбачає реалізацію товарів чи послуг безпосередньо їх покупцю – іноземному суб'єкту господарювання; непрямий експорт – передбачає реалізацію товарів через торговельних посередників. При виборі методу експортування товару (прямого

або через посередників) необхідно враховувати: кількість потенційних замовників; частоту продаж; тип продукту, що продається; обсяг замовлень. Використання іноземної валюти у розрахунках прямого експорту визначає особливості цих операцій, які обумовлюють методику бухгалтерського обліку і оподаткування, а саме: погашення заборгованості покупцем відбувається у іноземній валюті; доходи визнаються у іноземній валюті; умови поставки визначаються INCOTERMS; частина витрат на збут може бути понесена в іноземній валюті. При здійсненні бухгалтерського обліку потрібно керуватися НП(С)БО 15 «Дохід», НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 21 «Вплив зміни валютних курсів». При непрямому експорті виручка від торговельного посередника може надходити не тільки в іноземній, а і в національній валюті України, якщо торговельний посередник є суб'єктом господарювання України.

Залежно від строків оплати товарів розрізняють експорт на умовах передоплати та експорт на умовах відстрочки оплати. Якщо першою подією є реалізація товарно-матеріальних цінностей, то відбувається збільшення активу у вигляді монетарної дебіторської заборгованості іноземного партнера і виникнення доходу в розмірі очікуваної оплати. Сума доходу може бути достовірно визначена згідно з оговореною у договорі ціною реалізації продукції. У даному випадку за НП(С)БО 21 сума доходу буде визнаватись за курсом валюти на дату фактичної реалізації, тобто на дату, коли виконуються всі умови визнання доходу за НП(С)БО 15. Якщо першою подією є отримання авансу від покупця, що за НП(С)БО 15 не визнається доходом, виникає немонетарна кредиторська заборгованість перед покупцем щодо відвантаження йому товару (виконання робіт, послуг). Сума доходу буде визнана у момент фактичної реалізації. При цьому за НП(С)БО 21 сума доходу від реалізації буде визначатись за курсом на дату отриманої передоплати. У податковому обліку згідно з ПКУ доходи виникають за першою подією: у момент надходження грошей від покупця у сумі отриманих грошових коштів за мінусом податку на додану вартість (ПДВ), або у момент відвантаження товару (виконання робіт, послуг).

Основними завданнями обліку експортних операцій є: формування достовірної інформації про реалізацію експортованих товарів; своєчасне виявлення і правильне визначення експортних операцій; формування достовірної інформації про стан розрахунків з іноземними покупцями і посередниками; формування достовірної інформації про курсові різниці.

У бухгалтерському обліку при визнанні доходів слід керуватися п. 5 НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», згідно з яким операції в іноземній валюті під час первинного визнання відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції – дату визнання доходів [1]. Після переходу права власності від продавця до покупця в бухгалтерському обліку дохід від реалізації відображається за дебетом рахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» і кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації». Витрати по

експортних операціях списуються у звичайному порядку – по дебету рахунку 90 «Собівартість реалізації» і кредиту рахунку 28 «Товари» або рахунку 26 «Готова продукція» (табл. 1).

Таблиця 1

Бухгалтерські проведення щодо відображення експортних операцій

Зміст операції	Дебет рахунку	Кредит рахунку
Визнано дохід від продажу товару на експорт	362	702
Списано собівартість реалізованих товарів	902	281
Нараховано під час митного оформлення вивізних мит	93	377
Сплачено мито	377	311
На розподільчий рахунок надійшла виручка в іноземній валюті	316	362
На розподільчий рахунок надійшов аванс в іноземній валюті	316	681
Перераховано іноземну валюту на поточний рахунок в іноземній валюті	312	316
Проведено залік за одержаним авансом	681	362
Відображено курсову різницю:		
- позитивну (дохід)	362	714
- негативну (втрати)	945	362
Курсову різницю включено до складу фінансового результату:		
- позитивну (дохід)	714	791
- негативну (втрати)	791	945
Віднесено на фінансовий результат:		
- дохід від продажу товару на експорт	702	791
- собівартість реалізованих товарів	791	902

Базою оподаткування податком на додану вартість при експорті товарів (робіт, послуг) є договірна ціна. Але при цьому згідно до ст.195 Податкового кодексу України операції з вивозу товарів за межі митної території України є об'єктом обкладення податком на додану вартість за ставкою 0%. Нульова ставка податку на додану вартість застосовується тільки при умовах фактичного вивозу товарів за межі митної території України. Товари вважаються вивезеними за межі митної території України у випадку, якщо їх вивіз засвідчений належним чином оформленою митною декларацією.

Під час експорту товарів з підприємств – експортерів стягуються мито. Платником мита є особа, яка вивозить товари з митної території України у порядку та на умовах, встановлених Податковим кодексом України.

Таким чином, експортна діяльність є важливим об'єктом у системі управління зовнішньоекономічною діяльністю та потребує врахування визначених особливостей при відображенні в обліку проведених експортних операцій.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджено Наказом Міністерством фінансів України

від 10.08.2000 р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення 7.05.2022 р.).

2. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 р. №18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення 7.05.2022 р.).

3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. №959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення 7.05.2022 р.).

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЗА МСФЗ: ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ

Чабаненко Є.Г., здобувач, гр. ОП-1-19

Дубина О.Л., старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кожне підприємство є унікальним суб'єктом господарювання, який має орієнтацію на власний продукт чи послугу. Результати діяльності господарства повинні бути відображені у системі бухгалтерського обліку та звітності, яка будується відповідно до галузевих та техніко-організаційних особливостей господарської діяльності окремого підприємства. Суб'єкти господарювання мають можливість готувати звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності (далі МСФЗ) і формувати власну систему подання інформації користувачам з урахуванням низки дозволених обліково-звітних альтернатив. Це залежить від специфіки діяльності, потреб ключових користувачів й інших важливих факторів. Вагомим аспектом є формування облікової політики згідно з вимогами міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, які в багатьох аспектах відмінні від вимог П(С)БО.

Облікова політика є сукупністю методів та інструментів, завдяки яким формується і організовується ведення бухгалтерського обліку. Достовірність подання фінансової звітності залежить від оптимальності та адекватності складеної облікової політики. При підготовці фінансової звітності із застосуванням стандартів МСФЗ суб'єктам господарювання необхідно ураховувати вплив пандемії на результати господарської діяльності, врахувати особливості управління або звітування про ризики, які виникли в умовах пандемії та які, без сумнів, також необхідно врахувати при внесенні змін в облікові політики суб'єктів господарювання [1].

Формування та застосування облікових політик та процедур, які частково адаптовані до складності та специфіки конкретного суб'єкта господарювання, а також до вимог МСБО безумовно створює «надійний імідж» фінансового стану, активів та зобов'язань.

Згідно з МСБО, облікова політика являє собою досить важливий етап

підготовки фінансової звітності, вона може бути затверджена у вигляді переліку принципів і правил, яких необхідно дотримуватись при веденні бухгалтерського обліку на підприємстві та підготовки звітності і може закріплюватись внутрішнім документом – Наказом про облікову політику.

Наказ про облікову політику:

- може захистити бухгалтера від претензій керівника або власника суб'єкта господарювання (у системі національних стандартів згідно з п. 1.2 Методичних рекомендацій № 635 облікова політика підприємства має узгоджуватися із власником або вповноваженим ним органом) [2];
- може бути корисним при перевірках суб'єктів господарювання контролюючими органами;
- буде доречним при розкритті інформації про облікову політику у фінансовій звітності.

Основними вимогами МСБО при формуванні облікової політики є:

1. Вимога повноти – всі операції та процеси, які відбуваються на підприємстві мають бути відображені за всією повнотою своєї суті.
2. Вимога своєчасності – процеси та операції та факти господарської діяльності повинні бути відображені своєчасно у встановлені строки.
3. Вимога обачливості – згідно з яким витрати і зобов'язання повинні висвітлюватись з більшою важливістю, ніж доходи та активи, не допускаючи приховування резервів.
4. Вимога неупередженості – дані аналітичного та синтетичного обліку в кінці звітного періоду, тобто їх сальдо, мають збігатись.
5. Вимога переваги змісту над формою – відображення фактів господарської діяльності виходячи не тільки з правової форми, а й економічного змісту.
6. Вимога раціональності – ведення бухгалтерського обліку має здійснюватись найбільш раціонально за виходячи з умов господарської діяльності.

Облікова політика є важливим етапом організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, адже саме підприємство зацікавлене в чіткому і правильному її формуванні, щоб забезпечити злагоджену систему бухгалтерського обліку. Тільки ті підприємства, котрі вчасно відреагують на зміни у економічному механізмі країни, зможуть ефективно функціонувати і в них не буде потреби швидко і кардинально змінювати систему обліку через їх небажання завчасно щось змінювати.

Література:

1. Каменська Т. О. Формування облікової політики згідно з МСФЗ URL: <http://nasoa.edu.ua/wp-content/uploads/periodicals/b-obl/152/10.pdf>
2. Кушина О. Облікова політика за МСФЗ: особливості складання URL: <https://balance.ua/files/global/2019-PR-1-p60-63-UA.pdf>
3. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства № 635 від 27.06.2013 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ

*О.В. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Особливістю організації обліку і оподаткування в ресторанному бізнесі є необхідність врахування здійснення декількох процесів одночасно, зокрема, процесу виробництва продукції, роздрібної торгівлі як власно виготовленої продукції, так і закуплених товарів, а також надання послуг (кейтеринг, кальян тощо). Побудова обліку та оптимізація системи оподаткування залежатиме від організаційної форми підприємництва – фізична особа-підприємець чи юридична особа.

Заклади ресторанного бізнесу найчастіше реєструються фізичними особами-підприємцями. Облік в цьому випадку організовується достатньо просто, оскільки від підприємців не вимагається ведення обліку за Національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Мета побудови такого обліку ФОП залежить від системи оподаткування. Привабливою в цьому контексті є спрощена система оподаткування зі сплатою єдиного податку. Такі заклади ресторанного бізнесу, як кав'ярні, піцерії та кафе (без продажу підакцизних товарів), найчастіше реєструються фізичними особами-підприємцями – платниками єдиного податку другої групи. Обмеженням для перебування на цій групі оподаткування є обсяг обороту - 834 розміри мінімальної заробітної плати.

Найчастіше підприємці ресторанного бізнесу обирають систему оподаткування зі сплатою єдиного податку третьої групи, оскільки такі підприємці мають можливість здійснювати діяльність в межах обороту в сумі 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, надавати послуги (наприклад, кейтерингові, бенкет) юридичним особам та наймати працівників. Зазначена група спрощеної системи оподаткування передбачає сплату відповідного відсотку (3% та 5%) від суми доходу діяльності. Слід відзначити, що цю групу оподаткування може обрати також і юридична особа.

Зауважимо, що вибір системи оподаткування залежить від діапазону діяльності. Зокрема, якщо підприємець планує продаж в закладі ресторанного бізнесу алкоголю та інших підакцизних товарів (зокрема, послуги кальяну з продажем тютюнових виробів), то Податковий кодекс України [1] передбачає можливість оподаткування діяльності виключно на загальних підставах, тобто зі сплатою податку з доходів фізичних осіб 18% (від суми доходу за мінусом витрат). Якщо заклад ресторанного бізнесу функціонує як юридична особа, то загальна система оподаткування передбачає сплату податку на прибуток в розмірі 18%. Якщо заклади ресторанного бізнесу як ФОП чи юридична особа досягли протягом останніх 12 місяців загальної суми обороту більше 1 млн грн, то потрібно зареєструватись платником податку на додану вартість.

Слід відзначити, що діяльність суб'єктів ресторанного бізнесу має

дотримуватись вимог Закону про РРО [2], відповідно до якого в закладі ресторанного бізнесу має бути класичний касовий апарат або встановлено відповідне програмне забезпечення для формування фіскальних чеків. Цих вимог має дотримуватись як юридичні особи, так і фізичні особи.

Щодо організаційних засад обліку, то потрібно акцентувати увагу на тому, що юридичні особи мають вести повноцінний бухгалтерський облік з дотриманням вимог чинного законодавства, зокрема, формувати належне документальне забезпечення всіх бізнес-процесів, подальше формування регістрів обліку, складання бухгалтерської кореспонденції рахунків та подання фінансової та податкової звітності. На відміну від юридичної особи, фізичні особи - підприємці акцентують свій облік для підтвердження доходів в разі спрощеної системи оподаткування та підтвердження витрат в разі загальної системи оподаткування з веденням Книги обліку доходів, як правило, в зручному для підприємця вигляді.

Вважаємо доцільним зауважити, що облік в будь-якому випадку має бути побудовано з врахуванням обсягів діяльності та потреби в деталізації інформації для прийняття відповідних бізнес-рішень, оскільки наявні декілька господарських процесів. Окрім облікового процесу при виробництві готових страв, необхідним є ведення обліку робочого часу всіх працівників, відображення витрат на утримання необоротних активів тощо. Слід відзначити наявність на ринку багатьох прикладних рішень для облікових потреб в сфері ресторанного бізнесу у вигляді бухгалтерських програм як з мінімальним набором облікових функцій, так і з розширеним переліком фахових можливостей.

Виходячи з обсягів облікової роботи, суб'єкти ресторанного бізнесу також намагаються оптимізувати своє податкове навантаження. Як вже було наголошено, є певні обмеження щодо перебування підприємців на спрощеній системі оподаткування. Тому часто в закладі ресторанного бізнесу є відповідне розмежування видів діяльності, наприклад, один суб'єкт підприємництва (фізична особа-підприємець або юридична особа) здійснює продаж алкоголю (отже, знаходиться на загальній системі оподаткування), а інший – займається виключно процесом виробництва і реалізації готових страв або дозволених для сплати єдиного податку видів послуг. Такі суб'єкти підприємництва, як правило, здійснюють бізнес на основі договору спільної діяльності.

Отже, в ресторанному бізнесі потрібно врахувати багато специфічних особливостей щодо облікової роботи та вибору системи оподаткування, але нормативне регулювання дозволяє оптимізувати податкове навантаження на законних підставах.

Література:

1. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України № 265/95-ВР від 06.07.1995. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

БУХГАЛТЕРСЬКА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ БІЗНЕС-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР

К.А. Шендрик, студентка гр. ОПС-1-20

О.А. Літвинчук, студент гр. ОПС-1-20

*Науковий керівник: О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Бухгалтерський облік є самостійною інформаційною системою, формування якої визначається новими потребами в умовах підвищення його ролі в управлінні економічними процесами в суспільстві. Як інформаційна система облік оперує даними, які забезпечують інформацією прийняття рішень.

Голов С.Ф. зазначає «для нормального виконання розглянутих функцій управління необхідна інформація. Таку інформацію має надавати, насамперед, система бухгалтерського обліку, яка виявляє і систематизує дані про господарську діяльність підприємства» [2].

Бухгалтерський облік – сполучна ланка між господарською діяльністю я людьми, які приймають рішення і він забезпечує:

- виявлення економічної сутності, вимірювання господарських операцій, їх реєстрацію (запис) в облікових регістрах з метою підготовки для подальшого використання;

- обробку облікових даних, забезпечення їх зберігання до визначеного моменту, а потім переробку (узагальнення) в необхідну корисну інформацію (внутрішню та зовнішню);

- передачу цієї інформації у формі звітів тим, кому вона необхідна для прийняття рішень [4].

Тому при організації облікового процесу необхідно в обов'язковому порядку передбачити реалізацію функцій обліку й управління та спосіб їх взаємодії [1].

Крім функцій, бухгалтерський облік в системі управління підприємством характеризується також завданнями, принципами, вимогами, складові яких поділяються в розрізі управлінських функцій (рис. 1).

Сільськогосподарські підприємства можуть успішно господарювати в сучасному бізнес-середовищі за умови побудови ефективного механізму управління, який потребує належного інформаційного забезпечення. Як відомо, в сучасних умовах інформація виступає рушієм будь-якого бізнесу. Вона допомагає правильно оцінити умови бізнес-середовища, усвідомити та сформулювати цілі та завдання майбутньої діяльності та на цій основі ухвалити ефективні управлінські рішення. Інформація є визначальним чинником, що характеризує рівень безпеки і аграрного бізнесу. Висока поінформованість керівників та менеджерів про бізнес-процеси та загрози дозволяє мінімізувати ризики та забезпечити конкурентні переваги. В інформаційній системі сільськогосподарського підприємства значна частка припадає саме на обліково-аналітичну інформацію [5].

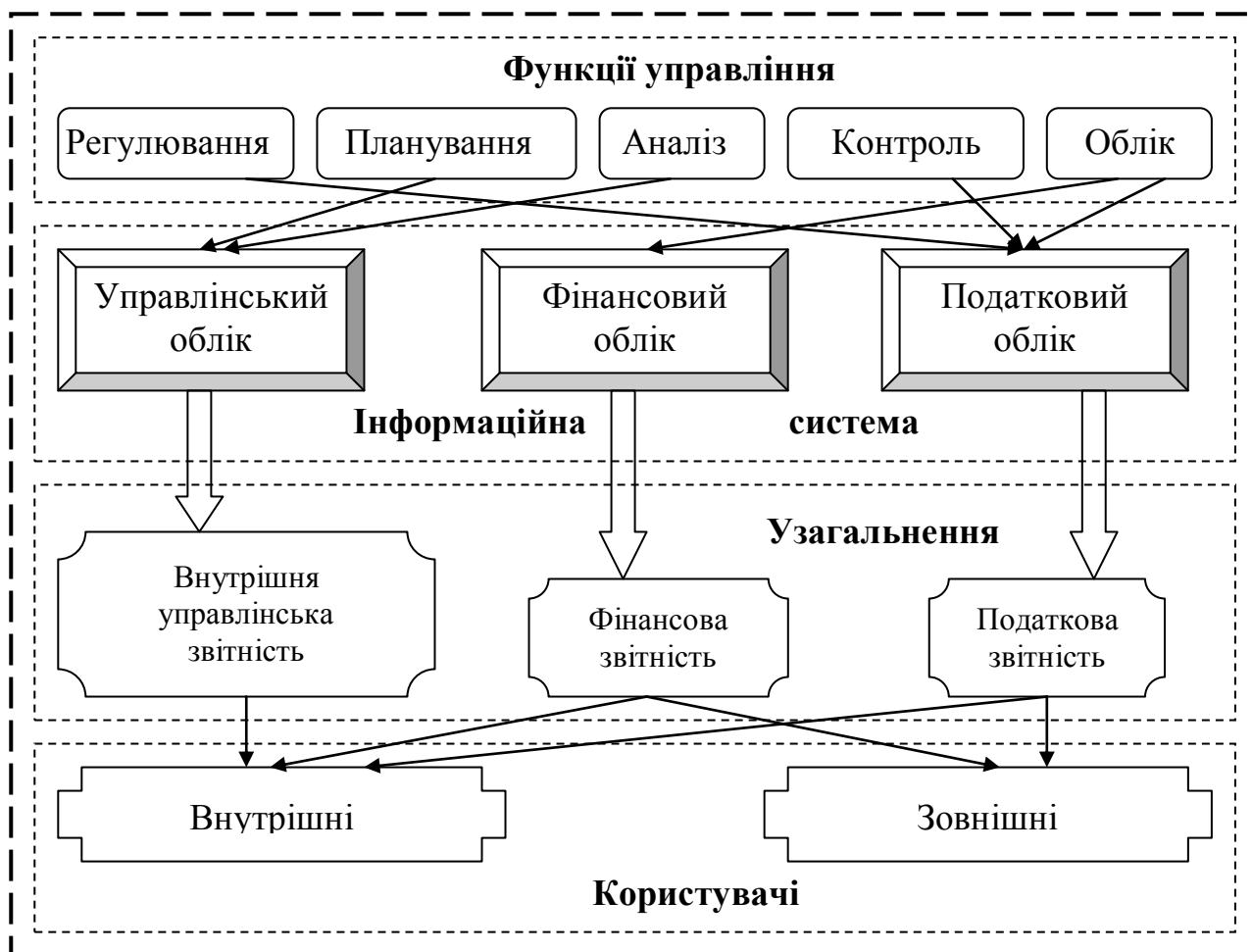

Рис. 1. Бухгалтерський облік в системі здійснення бізнес-аналітичних процедур

Для проведення бізнес-аналітичних процедур необхідна інформація про діяльність підприємства яка знаходиться в публічній фінансовій звітності та управлінській (внутрішній) звітності. У процесі бізнес-аналітичних процедур інформація проходить аналітичну обробку (табл. 1).

Таблиця 1

Стадії проходження інформації у процесі бізнес-аналітичних процедур

№ стадії	Характеристика стадії
1	Проводиться порівняння досягнутих результатів виробництва з даними за минулі періоди часу, з показниками інших підприємств і середньогалузевими показниками
2	Визначається вплив різних факторів на результативні показники
3	Виявляються недоліки, помилки, невикористані можливості, резерви та перспективи подальшого розвитку

На підставі результатів бізнес-аналітичних процедур розробляються й обґрунтовуються управлінські рішення. Бізнес-аналітичним процедурам передують рішення і діям, обґрунтовує їх, забезпечує об'єктивність і ефективність використання інформації.

Методи бізнес-аналітичних процедур, які застосовуються в дослідженнях господарської діяльності підприємств, налічують близько 100 найменувань. В умовах невідворотних процесів глобалізації економіки України національним виробником для виходу з конкурентоспроможною продукцією (послугами) на зовнішні та внутрішній ринки слід адаптувати свою господарську діяльність до умов інвестиційно-інноваційного розвитку суспільства. Тому для аналізу господарської діяльності підприємств та прийняття ефективних рішень у постіндустріальному суспільстві потребують розвитку такі перспективні методики бізнес-аналітичних процедур, як: □

- ситуаційний аналіз, методика якого повинна відповідати постійним запитам управлінців, враховувати інфляційні процеси, дії конкурентів, кон'юнктуру ринку, ризики тощо; □

- стратегічний аналіз, що аналізує майбутнє не тільки за показниками минулого, а й за прогнозованими умовами майбутнього. При аналізі ефективності бізнес-процесів рекомендується розробити нові й адаптувати класичні методи аналізу, що враховуватимуть їх кількісні та якісні характеристики;

- АВС-аналіз, який дозволяє обґрунтувати пріоритети та ключові напрямки змін у виробничому процесі. Результатом повинна бути мобілізація резервів господарювання через поліпшення організації та ефективності виробництва;

- GAP-аналіз, завдяки якому можна знайти шлях від існуючого стану до бажаного;

- інституційний аналіз, який має на меті оцінити організаційні, правові, політичні й адміністративні умови діяльності підприємства [3].

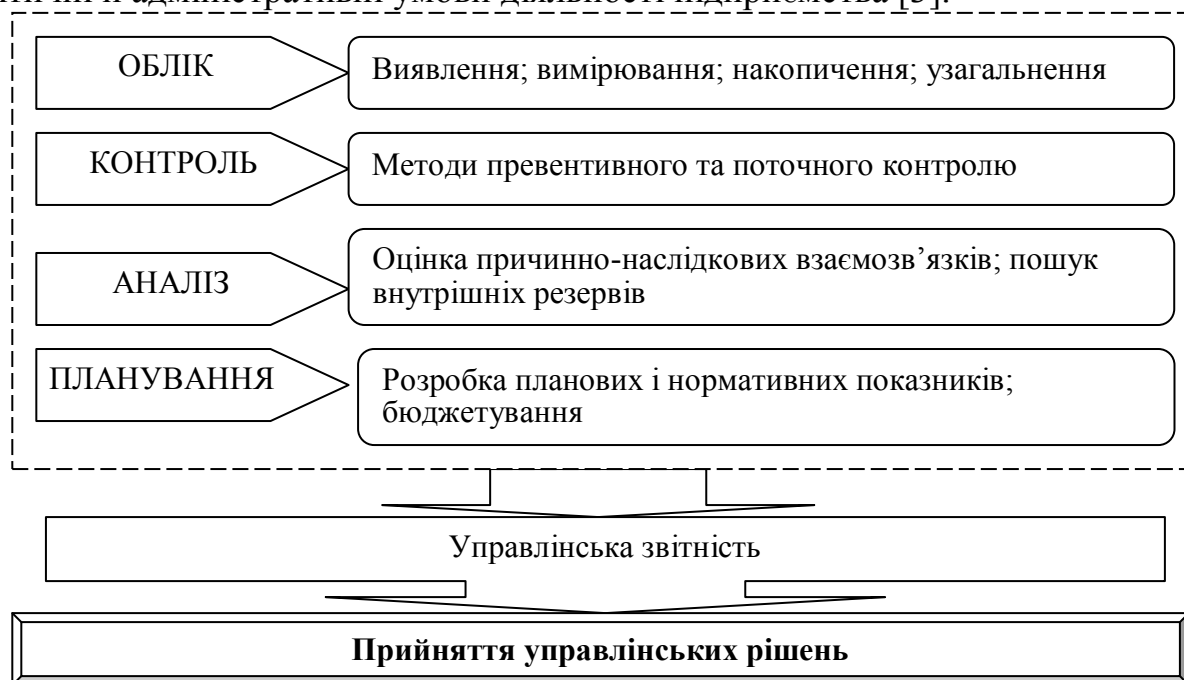

Рис. 2. Система прийняття управлінських рішень на підприємстві

Система обліку повинна бути побудована таким чином, щоб загальні завдання, що стоять перед управлінською системою, розподілялися між рівнями управління, де кожен менеджер несе свою частку відповідальності за рішення певної частини зазначених завдань; в той же час облікова система повинна забезпечувати спряженість і взаємозв'язок різних інформаційних потоків як основу для взаємодії всіх функцій управління (рис. 2).

Проаналізувавши таблицю 1 і рисунок 2, доцільно зробити такий висновок, що управлінський облік являє собою взаємодію методів управління в ході накопичення, обробки, узагальнення та передачі інформації внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. Таким чином, економічний аналіз відіграє важливу роль в системі управлінського обліку.

Література:

1. Глушаченко А. І. Організація обліку в системі управління підприємств URL: http://www.rusnauka.com/12_KP8K_2013/Ecopot^/7_135146Яос.Мт (дата звернення: 29.04.2022).
2. Голов С.Ф. Управленческий бухгалтерский учет. К.: «СКАРБИ», 1998. 384с.
3. Ізмайлов Я.О. Розвиток методології економічного аналізу господарської діяльності підприємств у постіндустріальній економіці. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 165-174
4. Осмятченко В. О. Функції бухгалтерського обліку в умовах застосування інформаційних технологій. *Вісник ЖДТУ* 2010. № 2. С. 163-166. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/issue/view/4135> (дата звернення: 27.04.2022).
5. Царук В.Ю. Бухгалтерський облік у системі стратегічного управління аграрним підприємством. *Економічний аналіз: зб. наук*. 2017. Том 27. № 1. С. 280-285.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*С.В. Юрченко, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В Україні чинне законодавство вимагає від фізичної особи-підприємця на загальній системі оподаткування вести «Книгу обліку доходів», де фіксуються доходи та витрати звітного періоду. Відповідні дані, які внесені в книгу протягом місяця, використовують для розрахунку чистого доходу. Вносять у Книгу доходи та витрати як готівкою, так і безготівковими розрахунками. Форма Книги є регламентованою Міністерством фінансів. Варто зазначити, що Закон України № 786 скасовує для платників єдиного податку вимогу щодо реєстрації у податкових органах даної Книги. На сьогодні платникам податків

немає необхідності скасовувати реєстрацію вже зареєстрованих книг з 1 січня 2022 року.

Зазначимо зміну Законом України № 786-IX порядку ведення обліку доходів і витрат самозайнятими особами, зокрема скасовано обов'язкове ведення паперових Книг обліку доходу та витрат, Книг обліку доходів. При використанні довільної форми обліку, платники єдиного податку мають можливість робити записи у будь-якому довільному реєстрі - паперових зошиті, журналі, чи в електронній таблиці у файлі Excel.

Міністерством фінансів визначаються типова форма, згідно якої здійснюється облік доходів і витрат, а також порядок ведення такого обліку. При цьому до затвердження нової форми залишається чинною Книга обліку, затверджена наказом Міністерства доходів і зборів України від 16 вересня 2013 № 481.

Багато уваги на сьогодні звертається на тему РРО/ПРРО. РРО – пристрій або програмно-технічний комплекс, який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажі товарів (наданні послуг), операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг). В Україні одночасно з традиційними РРО дозволено застосовувати програмні РРО (програму, яка встановлюється на комп'ютер, смартфон, планшет або інший гаджет продавця). Це важливо, в першу чергу державі, для визначення реального доходу підприємців та відповідно їх правильного віднесення до груп платників єдиного податку.

Фізичні особи-підприємці сплачують податки за різними схемами. Розмір податку може змінюватися, оскільки залежить від прожиткового мінімуму або мінімальної заробітної плати. Єдиний податок сплачується щомісяця авансом не пізніше 20-го числа поточного місяця. Податкову декларацію подають один раз на рік упродовж 60 календарних днів після закінчення звітного року (до 1 березня).

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) визначається самостійно фізичною особою-підприємцем, але його сума не може бути меншою мінімального внеску (22% від мінімальної зарплати). У 2022 р. (з 1-го січня) ЄСВ становить 1430 грн.

Окрему категорію платників податків складають фізичні особи-підприємці на загальній системі оподаткування, які сплачують податок на доходи фізичних осіб за ставкою 18%, військовий збір (1,5%) та єдиний соціальний внесок (ЄСВ), що становить 22% від мінімальної зарплати). За необхідності такі фізичні особи-підприємці є платниками ПДВ, сплачують акцизний податок, якщо торгують акцизними товарами (цигарки, алкоголь, бензин та ін.). Крім того, такі ФОПи сплачують податок на землю, податок на нерухомість, податки за найманих працівників.

Заслуговує увагу запровадження з 01 січня 2022 р. в Україні єдиного рахунку для сплати податків. Перехід на єдиний рахунок здійснюється через Електронний кабінет поданням «Повідомлення про використання єдиного

рахунку» за формою J/F 1307001, крім цього слід отримати квитанцію про включення до Реєстру платників, які використовують єдиний рахунок та надати до обслуговуючого банку розрахункові документи із зазначенням реквізитів єдиного рахунку.

При цьому платники, які не подали Повідомлення за формою J/F 1307001, можуть продовжувати сплачувати платежі безпосередньо на бюджетні/не бюджетні рахунки.

Часто виникають необхідність з тих чи інших причин змінити групу єдиного податку. Тому варто зазначити, що підприємці-єдинники мають змогу змінювати групу єдиного податку з «молодшої» на «старшу» і навпаки хоч кожного кварталу, головне - вчасно подати в податкову заяву.

Найчастіше причиною для зміни групи єдиного податку при переході на «старшу» групу єдиного податку виступає перевищення ліміту доходу «молодших» груп. Зокрема фізичні-особи підприємці 1-2-ї груп, що перевищили ліміт річного доходу можуть обирати перехід на «старшу» групу єдиного податку чи перехід на загальну систему оподаткування. А от у 3-ї групи єдиний варіант - перехід тільки на загальну систему оподаткування. При цьому фізичні-особи підприємці 3-ї групи можуть перейти на 2-гу і навіть на 1-шу, якщо відповідають за всіма параметрами - доходом за попередній період та кількістю найманих працівників.

Основною умовою переходу є обсяг доходу. А саме дохід на вашій поточній групі за минулий рік не повинен перевищувати ліміту для нової (п. 291.4 ПКУ).

Також важливо проконтролювати при переході на 1-шу або 2-гу групу види діяльності, щоб вони були дозволені на цих групах.

І останнє: на момент переходу чисельність працівників не повинна перевищувати ліміт для нової групи, це здебільшого обмеження для ФОП 1-2-ї груп: для 1-ї групи працівники під заборонаю; на 2-й групі - не більше ніж 10 осіб; на 3-й обмежень нема.

Коли подавати заяву, в першу чергу залежить від того, чому відбувається зміна групи єдиного податку - за власним рішенням чи вимушені це зробити через перевищення ліміту доходу на поточній групі. Якщо перевищено ліміт доходу на 1-2-й групі - заява подається не пізніше 20-го числа місяця, що настає за календарним кварталом, у якому було перевищення (п. 293.8 ПКУ). Із суми перевищення необхідно сплатити підвищену, 15%-ву, ставку єдиного податку. І відобразити цю суму в декларації з єдиного податку. Якщо змінюєте групу ЄП за своїм добровільним рішенням, то заява подається не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку кварталу, з якого планується перехід на нову групу (пп. 298.1.5 ПКУ).

Окремо зазначимо, якщо фізичні-особи підприємці 1-2-ї груп переходять на 3-ю (за власним бажанням або через перевищення лімітів), вони зобов'язані подати декларацію за період роботи на своїй групі до переходу (пп. 296.5.1 ПКУ).

Зміни до реєстру платників ЄП вносяться у день подання заяви і з першого числа першого місяця нового кварталу ви стаєте платником єдиного податку на новій групі.

Фізичні-особи підприємці 3-ї групи раз на квартал можуть змінювати ставку єдиного податку. Для цього також подається заяву в податкову. Строк подання - не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку нового звітного кварталу. Якщо було обрано ставку для платників ПДВ 3% від доходу, то додатково подається заява про реєстрацію платником ПДВ. А у платників ПДВ при переході на сплату ставки ЄП 5% від доходу реєстрація ПДВшника анулюється автоматично (пп. 298.1.5 ПКУ).

При наявності переплати з податку з минулої групи, відповідні кошти можна повернути через заяву до податкової або використати їх як передоплату в рахунок майбутніх платежів з єдиного податку.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

ПОДАТКОВІ ЗМІНИ ПРИ НАДАННІ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ДІЇ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

О.П. Атамас, к.е.н., доцент

І.О. Атамас, магістр

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Загальні засади благодійної діяльності в Україні регламентовані ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» №5073 в редакції від 16.04.2022р., який забезпечує правове регулювання відносин у суспільстві, спрямованих на розвиток благодійної діяльності, утвердження гуманізму і милосердя, забезпечує сприятливі умови для утворення і діяльності благодійних організацій.

У зв'язку з військовою агресією стало питання про удосконалення оподаткування благодійної допомоги як для фізичних так і юридичних осіб

17 березня 2022 року було прийнято ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-ІХ. Змін доволі багато, але ключовими з них, які стосуються саме оподаткування благодійної допомоги на нашу думку, є наступні:

- звільнено від оподаткування ПДФО благодійну допомогу, надану учасникам бойових дій, працівникам сил цивільного захисту та фізичним особам, що мешкають (мешкали) на території населених пунктів, де проводяться (проводилися) бойові дії, та/або які вимушено покинули такі місця внаслідок бойових дій;

- податкову знижку за надання благодійної допомоги при визначенні оподаткованого ПДФО доходу збільшено з 4% до 16%. Тобто, суму оподаткованого ПДФО доходу можна буде зменшено на суму пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям в обсязі, що становлять до 16 % від розміру отриманого доходу;

- ФОП на загальній системі оподаткування та особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність зможуть відносити до складу витрат від провадження відповідних видів діяльності, документально підтверджені витрати у вигляді вартості майна та коштів, добровільно наданих (перерахованих) силам оборони для потреб забезпечення оборони держави, органам місцевого самоврядування, закладам охорони здоров'я та службам ДСНС, а також на спецрахунок НБУ;

- платники податку на прибуток можуть збільшити свої витрати на суму

коштів або вартості засобів індивідуального захисту, технічних засобів спостереження, лікарських та медичних виробів, засобів особистої гігієни, продуктів харчування, речового забезпечення та інших товарів та послуг, визначених Кабінетом міністрів, добровільно перерахованим силам оборони для потреб забезпечення оборони держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України. На такі витрати не буде поширюватись обмеження у 4 % оподаткованого прибутку минулого року.

- для неприбуткових організацій передача майна, надання послуг та використання доходів для фінансування видатків силам оборони, а також перерахування коштів на спеціальний рахунок НБУ не буде вважатись порушенням незалежно від виду благодійної діяльності, зазначеної в установчих документах.

Література:

1. ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t222120?an=17>

2. ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» №5073 в редакції від 16.04.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПОКУПЦЯМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Л.В. Волчанська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Облік розрахунків з постачальниками і покупцями є життєвоважливим аспектом в діяльності будь-якої організації. Заборгованість по даними розрахунками в процесі господарської діяльності повинна бути в рамках допустимих значень. Прострочена кредиторська заборгованість і сумнівна дебіторська заборгованість свідчать про порушення контрагентами фінансової та платіжної дисципліни. Це вимагає негайного вжиття відповідних заходів для усунення негативних наслідків. Своєчасне реагування може бути тільки при здійсненні з боку підприємства систематичного моніторингу.

Постійний моніторинг управління заборгованостями має величезне значення для прийняття управлінських рішень щодо підвищення фінансової стійкості організації. Він дозволяє успішно розподіляти фінансові потоки і прогнозувати основні зміни, щоб уникнути великої кількості проблем і підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства на сучасному ринку, що дуже важливо для підприємств. Звідси виникає необхідність проведення

аудиту дебіторської і кредиторської заборгованості і точного ведення обліку розрахунків з постачальниками і покупцями.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками створюють постійні ризики для організацій, впливають на наявність запасів, суми податків, збитки з вини третіх осіб та ін., у тому числі в малих підприємствах виникають різні ризики, пов'язані з рівнем кваліфікації бухгалтера, несистемним відображенням операцій з постачальниками і ін. Враховувати вплив таких ризиків важливо і з позиції оцінки можливого банкрутства організацій, а так само при виборі інструментів управління ризиками банкрутства організацій.

До внутрішніх ризиків можна віднести, наприклад відсутність первинних документів від постачальників і відсутність належного контролю за розрахунками з ними. До зовнішніх ризиків можна віднести конкуренцію на ринку, а так само кризові чинники, і їх наслідки. Дуже важливо вміти вчасно визначити максимально допустимий рівень суттєвості негативного впливу, і загрозливих факторів кризових проявів аналізуючи різні показники.

В сучасних умовах господарювання, головна проблема для керівників комерційних структур - це протидія і своєчасне запобігання негативним факторів, що впливають на економічний стан підприємства. Одне з найважливіших напрямів розв'язання проблеми - прийняття комплексу стратегічних рішень з урахуванням факторів ризику. Як видно, результати аудиту будуть мати значення і для роботи бухгалтерської служби, і для прийняття різних управлінських рішень.

Це пояснює причини, за якими велика увага під час проведення аудиторської перевірки приділяється перевірці розрахунків з постачальниками та підрядниками. Згідно з МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності», плануючи порядок проведення аудиту, аудиторська організація повинна керуватися як загальними, так і приватними принципами проведення аудиту. У стандарті описаний загальний підхід і основні принципи при плануванні аудиту, а конкретні види робіт і аудиторські процедури по ним можуть істотно відрізнятися в залежності від наступних факторів: структури і масштабів особи, яка аудитується; видів його діяльності; системи оподаткування; видів розрахунків з постачальниками; наявності нових і постійних контрагентів; валютних операцій та ін.

Виходячи із зазначених вище різних ризиків і кризових факторів, їх впливу на формування даних бухгалтерського обліку та звітності, аудит розрахунків з постачальниками і підрядниками розпочинають з вивчення договорів. При цьому аудитори звертають увагу на такі особливості: стабільні зв'язки з одними і тими ж постачальниками (договір продовжується з року в рік); нові види договорів зі старими постачальниками і зміна порядку розрахунків з ними; поява нових постачальників (обґрунтованість укладання з ними договорів і особливості розрахунків і умов поставок і виконання послуг). На підставі цього формується аудиторська вибірка контрагентів.

Після виділення аудиторської вибірки аналізується стан розрахунків з постачальниками. Зокрема, аудитор звертає увагу на наявність і тривалість відображення в обліку дебіторської і кредиторської заборгованості, аналізується величина заборгованості; причини її виникнення; виявляють прострочену заборгованість ін.

Паралельно з цими видами робіт перевіряється наявність підтвердних первинних документів, представлених постачальниками, та правильність їх оформлення. Наприклад, перевіряються акти виконаних робіт, накладні, транспортні накладні, товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури, універсальні передавальні документи, внутрішні документи, акти закупівлі, акти заліку взаємних вимог і ін. На цьому етапі формується база для підтвердження собівартості матеріально -виробничих запасів, товарів, робіт і послуг та обґрунтованості величини витрат, що враховуються для оподаткування, в тому числі звертають увагу і на підтвердження реальності транспортних витрат і законності їх відображення в обліку як в складі вартості матеріально-виробничих запасів, так і на окремому бухгалтерському рахунку (перевірку самого факту надання транспортних послуг та їх документального оформлення).

Аудитор повинен перевірити правильність бухгалтерських проводок в обліку, при цьому звертається увага на стандартні і нехарактерні проводки, в тому числі взаєморозрахунки та ін. Перевіряється організація і ведення аналітичного обліку по кожному постачальнику, договором і т. ін.

Аудитор перевіряє не тільки факт надання робіт, послуг або поставки товарів, готової продукції, а й факт проведення розрахунків. Для цього вивчаються банківські, касові документи, авансові звіти, акти взаєморозрахунків, векселі та ін.

Підтверджені дані про дебіторську та кредиторську заборгованість, виконання описаних вище аудиторських процедур і видів робіт допоможуть аудиторам зробити висновок про обґрунтованість прийнятих і пред'явлених претензій. А так же щодо повноти та достовірності величини заборгованості.

Особливу увагу приділяють перевірці обґрунтованості та законності відображення в обліку ПДВ, пред'явленого постачальникам. Перевіряється як ПДВ за отриманими товарно-матеріальних цінностей, робіт і послуг, так і ПДВ, в частині авансів, сплачених постачальникам. Перевіряється наявність, правильність оформлення рахунків-фактур, пред'явлених постачальниками і правильність і повнота відображення ПДВ за цими операціями в обліку (бухгалтерському і податковому).

Основними завданнями при аудиті розрахунків з покупцями і замовниками є:

- перевірка правильності оформлення первинних документів по реалізації продукції, робіт, послуг з метою підтвердження обґрунтованості виникнення дебіторської заборгованості;

- підтвердження своєчасності погашення і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості;
- встановлення реальності дебіторської заборгованості;
- перевірка наявності простроченої дебіторської заборгованості;
- перевірка списання заборгованості, термін позовної давності, за якою минув;
- перевірка правильності та обґрунтованості списання заборгованості;
- оцінка правильності оформлення і відображення в обліку пред'явлених претензій.

Аудитори допомагають підприємствам в перевірці правильності обліку. Для цього проводяться аудиторські процедури (табл. 1).

Таблиця 1

Аудиторські процедури

1 етап	2 етап	3 етап	4 етап
1. Аудит облікової політики в частині ведення обліку розрахунків з покупцями і замовниками	2. Перевірка документального підтвердження операцій з покупцями і замовниками	3. Аудит стану дебіторської заборгованості покупців і замовників	4. Перевірка правильності відображення в обліку операцій за розрахунками з покупцями замовниками
1.1 Перевірка положень облікової політики в частині ведення обліку розрахунків з покупцями і замовниками	2.1 Перевірка наявності первинних бухгалтерських документів та їх оформлення	3.1. Перевірка правильності обліку продажів	4.1. Перевірка синтетичного обліку розрахунків з покупцями і замовниками
1.2 Перевірка дотримання положень облікової політики за розрахунками з покупцями і замовниками	2.2 Вибіркова перевірка відповідності цін, зазначених в договорах підряду	3.2 Перевірка правильності обліку авансів від покупців	4.2. Перевірка аналітичного обліку розрахунків з покупцями і замовникам

На початку перевірки аудитор вивчає договори, в тому числі строк їх дії, порядок розрахунків і види (наприклад, купівля-продаж), знайомиться з обліковими регістрами, встановлює, як організований і ведеться аналітичний облік по кожному контрагенту.

Аудитор вивчає склад контрагентів, аналізує періодичність розрахунків, суму угоди з кожним з них і формує вибірку так, щоб перевірити контрагентів з найбільшими сумами угод.

Далі, аудитор перевіряє правильність оформлення первинних документів (наявність реквізитів), після цього підтверджується правильність відображення в обліку операцій з продажу товарів, виконання робіт і надання послуг, а потім за розрахунками з покупцями.

Аудитор при перевірці звертає увагу на форми розрахунків і в разі встановлення нестандартних варіантів переглядає план і стратегію і виконує додаткові процедури.

Аудитор шукає некоректні бухгалтерські проводки, які відрізняються від типових, використаних протягом року. Аудитор порівнює дані синтетичного і аналітичного обліку.

Особлива увага приділяється перевірці сум авансів отриманих від покупців, так як ці суми підлягають оподаткуванню ПДВ.

Крім того, аудитор повинен перевірити і підтвердити обґрунтованість відображення в обліку отриманих і пред'явлених претензій та наявність дебіторської заборгованості, строк понад три роки.

В результаті проведення перевірки обліку розрахунків з покупцями і замовниками можуть бути виявлені різні помилки, тому в зв'язку з вищесказаним робимо висновок про те, що дана ділянка аудиту має велике значення для розвитку і престижу підприємства.

Діяльність, будь-якої комерційної структури схильна до ризиків, які діляться на, внутрішні і зовнішні.

До внутрішніх ризиків можна віднести, наприклад відсутність первинних документів, або не компетентні керівництва.

До зовнішніх ризиків можна віднести конкуренцію на ринку, а так само кризові чинники, які мають місце бути в наш час.

Дуже важливо вміти вчасно визначити максимально допустимий рівень суттєвості негативного впливу, і загрозливих факторів кризових проявів аналізуючи різні показники. Одне з найважливіших напрямів розв'язання проблеми - прийняття комплексу стратегічних рішень з урахуванням факторів ризику.

Аудиторам, слід враховувати особливості діяльності та ведення обліку аудіруємих осіб, при плануванні та аналізі їх діяльності, щоб запланувати аудиторські процедури, що дозволяють зменшити аудиторський ризик до розумної межі.

Треба відзначити, що неоціненну допомогу, в прийнятті важливих, управлінських рішень, надають аналіз діяльності підприємства і результати аудиторської перевірки.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМ ПОДАТКОМ

С.В. Драницька, здобувач ОП-3-20

Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доцент

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

На даний момент земельний податок є одним із основних джерел доходної частини місцевих бюджетів. Крім цього, його розмір впливає на особистий дохід майже кожного громадянина України. На жаль, наразі надходження від земельного податку вкрай малі. Розмір земельного податку залежить від фінансових результатів діяльності платника податків, залежить не тільки від кадастрової оцінки, але й від впливу об'єктивних чинників (розмір і розташування земельної ділянки, родючість, тип землі) [1].

Наша країна має величезний земельний простір. Тому використання землі в Україні має бути ефективніше, ніж у багатьох інших країнах. Україні слід посилити контроль та стимулювати використання, охорону та освоєння земель, підвищення родючості ґрунтів.

Слід зазначити існуючі труднощі при збиранні земельного податку і як вдосконалення і вирішення низки проблем запропонувати заходи, подані у таблиці 1.

Для підвищення ефективності роботи із земельним податком необхідно проаналізувати дані про землекористувачів та посилити заходи відповідальності щодо подання відповідної інформації з боку держреєстру до податкового органу.

Крім того, можна запропонувати проведення в кожному місцевому утворенні заходів щодо взаємодії податкових органів та органів місцевих утворень щодо повноти обліку об'єктів оподаткування із земельного податку. Адже успішне вирішення питання підвищення збирання земельного податку та поповнення місцевих бюджетів чималою мірою залежить від того, наскільки тісно взаємодіють податкові органи та місцева влада.

Розвиток земельних відносин – це процес, пов'язаний з об'єктивними змінами продуктивних сил та виробничих відносин у суспільстві [2]. Тому цілком закономірною є поява нових форм земельного оподаткування. Проблема у тому, що це форми земельного оподаткування знаходили законодавче регулювання представницькими органами місцевих утворень. У багатьох регіонах країни розроблені відповідні цільові програми, спрямовані на збільшення збору земельного податку та орендної плати, підвищення ефективності земельного контролю, в яких усі проблеми згруповані за трьома основними напрямками: підвищення збирання земельного податку, оптимізація збору інших надходжень за користування земельними ділянками, підвищення ефективності земельного контролю [3].

Однією із пропозицій щодо вдосконалення земельного податку є стягнення плати за переведення земельних ділянок з однієї категорії використання в іншу. Логіка даної пропозиції полягає в тому, що багато підприємливих людей купують сільськогосподарські землі, що не використовуються, і землі промислового призначення, а потім їм просто змінюють вид дозволеного використання і починають забудовувати.

Таблиця 1

Проблемні аспекти земельного податку та шляхи їх вирішення

Проблемні аспекти	Шляхи вирішення
Земельний податок слабо впливає на рівень і характер використання землі, не спонукає до застосування найефективніших методів землеробства	За допомогою податкового регулювання необхідно створити умови, за яких буде неможливо мати землі, що не використовуються, або не вигідно їх використовувати, одночасно з'являться надійні фінансові джерела для проведення заходів щодо поліпшення землекористування.
У доходну частину бюджету закладаються передбачувані доходи податку на землю, виходячи з верхньої межі ставки, встановленої законодавцем, разом з тим місцеві органи припускають обчислення податку, виходячи з нижчих ставок	Потрібно переглянути діючі ставки земельного податку у бік збільшення та встановити їх у розмірі, що відповідає диференціальній ренті, пов'язаний із родючістю та місцезнаходженням земель. Це сприятиме кращому використанню землі
В цілях необхідності проведення кадастрової оцінки місцеві органи змушені проводити її за рахунок місцевих бюджетів з подальшою компенсацією цих видатків або за рахунок додаткових фінансових ресурсів із державного бюджету, що, безсумнівно, становить певні труднощі	Розглянути питання щодо надання на державному рівні права на оцінку об'єктів нерухомості комітетам з управління муніципальним майном для окремих категорій платників податків
Досить часто платники податків у встановлений законодавством про податки та збори термін свідомо не подають податкову декларацію до податкового органу за місцем обліку	З метою посилення дієвості заходів за порушення законодавства про податки та збори необхідно внести зміни до ПКУ та збільшити розмір штрафу за неподання платником податків у встановлений законодавством про податки та збори термін податкової декларації
Використання низки земельних ділянок не за цільовим призначенням, відсутність достовірної інформації щодо деяких власників земельних ділянок у базах даних	Проведення в кожній територіальній одиниці заходів щодо взаємодії податкових органів та органів муніципальних утворень щодо повноти обліку об'єктів оподаткування із земельного податку

Формально переведення ділянки з однієї категорії в іншу нічого не варте. І виходить, що забудовники одержують із продажу квадратних метрів мільярди прибутки, а місцеві утворення лише втрачають цінні землі, жодної компенсації

за це не маючи. Передбачається, що плата розраховуватиметься виходячи з різниці кадастрової вартості до та після зміни виду використання ділянки.

Пропоновані напрями вдосконалення земельного податку можуть сприяти збільшенню розміру бази оподаткування по земельному податку, надходжень від земельного податку до місцевих бюджетів і, як наслідок, зміцненню власної доходної бази місцевих утворень, підвищенню рівня їх фінансової автономії.

Література:

1. Останні зміни в процедурі та визначенні нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення. *ЮРИСТ&ЗАКОН*. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA011569 (дата звернення: 06.05.2022).

2. Управління земельними ресурсами : конспект лекцій (для магістрів спеціальності 193 – Геодезія та землеустрій) / І. С. Глушенкова, Т. В. Анопрієнко, І. В. Кошкарда, О. М. Трегуб; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 85 с.

3. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.

ПРЯМІ ПОДАТКИ ЯК ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ

*О.Л. Дубина, старший викладач
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Успіх економічного розвитку держави на шляху євроінтеграції залежить від багатьох факторів, зокрема наявності фінансової основи, яку становлять доходи бюджетів. Регулятором розвитку економіки та інструментом формування дохідної частини бюджету є система оподаткування. Податкова система включає сукупність податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що стягуються з платників податків – фізичних і юридичних осіб, відповідно до норм, правил, що закріплені у національному податковому законодавстві.

Податки є економічною основою функціонування держави, за їх рахунок відбувається задоволення потреб держави. Податки являють собою економічні відносини між державою та платниками на користь держави для забезпечення фінансування останньою своїх видатків. Основними ознаками класифікації податків виступають наступні: за об'єктом оподаткування, за місцем зарахування, за рівнем запровадження, за платниками податків, за формою

сплати. Найбільша увагу науковців прикута до ознаки об'єкта оподаткування, за якою усі податки поділяються на прямі та непрямі.

Гринюк Р.М. наголошує, що «прямі податки – це економічні відносини щодо безповоротного руху вартості від суб'єктів господарювання до централізованого фонду фінансових ресурсів держави, базою сплати яких є доходи підприємницьких структур або населення, котрі використовуються для забезпечення розширеного відтворення, розвитку економіки країни в цілому та виконання нею соціальних функцій, а їх обсяги залежать та впливають на суму доходів підприємств» [2]. За рахунок прямого оподаткування забезпечується формування доходної частини бюджету, обмежується інфляція та зростання рівня цін, стимулюється інноваційний та інвестиційний розвиток держави. Обсяг прямого податку, що стягується із підприємств, залежить від величини їх фінансового результату, тому обсяг сплачених податків може коливатися, а також піддаватися складному розрахунку та контролю правильності визначення.

При аналізі системи оподаткування можна виділити як позитивні, так негативні характеристики прямих податків. До позитивних відносять:

- забезпечують принцип соціальної справедливості;
- залежать від фінансових результатів діяльності суб'єктів підприємництва;
- стимулюють ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств шляхом використання пільгових режимів оподаткування;
- можливість регулювання економіки країни за допомогою диференціації відсоткових ставок;
- впливають на процеси споживання та накопичення суб'єктів господарювання.

Негативними характеристиками прямих податків є:

- зменшують нерозподілений прибуток на підприємствах;
- не забезпечують стабільного обсягу їх надходження до бюджетів;
- складний механізм визначення бази оподаткування та можливість ухилення сплати;
- не мають конкретного цільового призначення;
- залежність обсягів надходжень від рівня економічного розвитку регіонів.

Надходження прямих податків до бюджетів залежить від обсягу доходів господарюючих суб'єктів та особистих доходів фізичних осіб, зростання ставок оподаткування призводить до зменшення фінансових ресурсів підприємств та осіб, а відповідно і зменшуються обсяги фінансування своєї діяльності. В підсумку, суб'єкти господарської діяльності не в змозі здійснювати діяльність через брак ресурсів, скорочують обсяги виробництва та реалізації продукції, через що зменшуються податкові зобов'язання перед бюджетом. Тому податки повинні забезпечувати стимулювання економіки в цілому через їх зниження.

Література:

Геєць В. Формування дохідної частини бюджету: підсумки, проблеми, перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eip.org.ua/docs/EP_04_1_09_uk.pdf.

Гринюк Р.М. Функції та принципи прямого оподаткування підприємницьких структур: теоретичний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_16/1/19.pdf

Дроздовська О. С., Озерчук О. В. Співвідношення прямих і непрямих податків у податковій системі України. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 10. С. 44-50.

Податкова система: навч. посіб. / Л.П. Сідельникова, Т.П. Сідельникова, Н.М. Костіна. К.: Ліра-К, 2013. 424 с

Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

НЕДОЛІКИ ТА ПЕРЕВАГИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

*К. Іонова, здобувачка вищої освіти, ОПС-1-20
Науковий керівник: А.В. Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

В Україні податкове стимулювання малого й середнього бізнесу відображається у спрощеній системі оподаткування. Практичний досвід застосування спрощеної системи оподаткування в Україні свідчить про її позитивний вплив на малий бізнес. Вона дозволяє максимально спростити облік і контроль діяльності суб'єктів підприємництва й забезпечує стабільні надходження до бюджету.

У зв'язку з нечітким законодавчим регулюванням ставалося виникала можливість зловживань для мінімізації податкових платежів; розмір податку не переглядався; ставалася соціальна несправедливість в зв'язку з тим, що соціальні фонди держави наповнювалися підприємцями, що перебували на загальній системі оподаткування; норми спрощеної системи сприяли скороченню найманих працівників у підприємців на спрощеній системі оподаткування тощо.

Одним із основних недоліків спрощеної системи є низька фіскальна ефективність єдиного податку, який справляється в Україні, внаслідок чого податок на прибуток становить набагато більший відсоток у Зведеному бюджеті України, ніж єдиний податок.

В Україні ж ставки єдиного податку є значно нижчими, ніж ставки загальної системи оподаткування, що спричиняє небезпеку штучного

зменшення доходів та ухилення від переходу на загальну систему оподаткування, у суб'єктів господарювання відсутні стимули до зростання обсягів діяльності.

Прикладом податкових переваг для суб'єктів спрощеної системи оподаткування є позбавлення обов'язку сплачувати: податок на додану вартість, окрім платників єдиного податку 3-ї групи, які прийняли рішення сплачувати ПДВ та платників 4-ої групи єдиного податку; податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб в частині, що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку першої – четвертої групи (фізичної особи); рентну плату за спеціальне використання води платниками 4-ї групи. До переваг можна віднести і те, що єдиний податок, який сплачується при спрощеній системі оподаткування, відноситься до місцевих і органи місцевого самоврядування можуть самостійно встановлювати ставки з цього податку.

Недоліком спрощеної системи оподаткування є неможливість звільнення новостворених суб'єктів від оподаткування на кілька перших років діяльності, а також відсутності для них пільгових умов кредитування.

До негативних аспектів спрощеної системи оподаткування також відносять:

- можливість зловживання системою оподаткування та ухилення від сплати платежів, зокрема через зменшення обсягів виручки суб'єктами малого та середнього бізнесу для переходу на спрощену систему оподаткування;
- виключно грошова форма розрахунків з контрагентами; не залежно від результатів діяльності наявна обов'язкова сплата ЄСВ у мінімальному розмірі для 2-ї та 3-ї групи платників єдиного податку, а для платників 1-ї групи – 0,5 мінімального страхового внеску.

Безумовними перевагами спрощеної системи оподаткування є: спрощена процедура і порядок реєстрації платника податку; можливість переходу на сплату єдиного податку з початку будь-якого кварталу; простота нарахування єдиного податку; спрощене ведення обліку.

Враховуючи особливості, переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування можна дійти висновків щодо проблем у цій сфері оподаткування, а саме: неузгодженість нормативно-правової бази оподаткування, недосконалість механізму нарахування та стягнення єдиного податку, адже він по суті не є єдиним – платники сплачують і інші платежі (ПДВ, ЄСВ тощо); неможливість використання спрощених процедур суб'єктами, які на невеликий відсоток перевищують межу за масштабами діяльності; незацікавленість суб'єктів малого підприємництва перейти на спрощену систему оподаткування.

Отже, спрощена система оподаткування є важливою передумовою ефективного функціонування суб'єктів малого підприємництва. Разом із тим із метою оптимізації податкового навантаження для суб'єктів малого підприємництва доцільним є забезпечення рівномірності розподілу податкового

навантаження між платниками податку залежно від виду діяльності та вдосконалення системи податкового контролю з метою запобігання ухилення від сплати податкових платежів.

Література

1. Податковий Кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Хомутенко А., Шевченко Г. Спрощена система оподаткування в Україні: переваги та недоліки. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. №10 (252). С. 204-217.

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

*Н.М. Ісак, здобувач вищої освіти, група ОП-1-20
Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н.,
доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Податок - це фінансова, правова та економічна категорія, яка виникла досить давно і на сьогодні застосовується в усіх економіках світу. Від того настільки вдало держава вміє вибудувати свою систему оподаткування в значній мірі залежить наповнення бюджету та соціальна задоволеність громадян відповідної держави. Таким чином, з виникненням і існуванням податків нерозривно пов'язано також така категорія як «оподаткування». Оподаткування представляє собою процес стягування (обчислення та вилучення) податкових платежів з використанням економіко-правового механізму [2].

Сукупність всіх податків, що нараховуються та сплачуються в державі складають її податкову систему. Податкова система сьогодні виступає одним із основних інструментів регулювання економіки та соціальної сфери. Вона включає в себе як загальнодержавні так і місцеві податки, що дозволяє забезпечити раціональний розподіл податкових платежів та їх використання. При чому в умовах розбудови системи децентралізації значно підвищується роль саме місцевих податків, що є стимулами розвитку певних регіонів та бізнесу в цих регіонах. В свою чергу, місцеві податки становлять основу доходної частини бюджетів усіх рівнів.

За своєю економічною сутністю, місцевий податок є обов'язковий індивідуально-безоплатний платіж, що стягується з організацій та фізичних осіб для фінансування діяльності держави або муніципальних утворень.

Виходячи з визначення місцевого податку його основними ознаками є:

- 1) обов'язковість платежу;

- 2) індивідуальна безоплатність податку (безеквівалентність);
- 3) відчуження майна, що належить платнику податків, у грошовій формі;
- 4) джерело фінансового забезпечення діяльності держави чи муніципальних утворень [2].

Ознака обов'язковості місцевого податку закріплена у Конституції України. Розглядаючи правову природу та обов'язки сплачувати податки, Конституційний Суд вказав, що такий конституційний обов'язок має публічно-правовий, а не приватно-правовий (цивільно-правовий) характер, тобто у виконанні обов'язку платників податків втілено громадський інтерес всіх членів товариства.

У момент сплати податку відбувається зміна власника коштів. Факт переходу права власності від платника податків до держави має велике значення, оскільки дозволяє розмежувати за цією ознакою податкові та бюджетні відносини. Бюджетні відносини виникають з приводу формування та розподілу державних фінансових ресурсів, що перебувають у власності держави, та переходу права власності у бюджетних відносинах не відбувається, у той час як податкові відносини пов'язані з переходом права власності від платника податків (приватного суб'єкта) до державних або муніципальних органів (суспільному суб'єкту) [3].

Існування значного за розмірами державного сектора у національній економіці (державні та муніципальні підприємства) передбачає уточнення формулювання статусу фінансових ресурсів у податкових відносинах. У Податковому кодексі України дана проблема була вирішена шляхом застосування ширшої, ніж «перехід права власності» на фінансові ресурси, формулювання – «перехід речового права» на них, що передбачає перехід фінансових ресурсів (майна), що належать платнику податків як на праві власності, так і на праві господарського відання та оперативного управління [4].

Мета стягування податку - фінансове забезпечення діяльності держави та муніципальних утворень. Ця ознака податку є основною і безпосередньо пов'язана з його фіскальною функцією.

Податкові доходи є основними в доходах державних та місцевих бюджетів як в Україні, так і в розвинених країнах.

У економічно розвинених країнах їхня частка в доходах державного бюджету досягає 80-90%, а в доходах місцевих бюджетів – понад 50% [3].

Фінансування державних потреб - одна з найголовніших ознак податку, який визначає фіскальну функцію як основну. Причому йдеться про фінансування не самих органів державної влади (або місцевого самоврядування) – вони відповідальні за належну організацію процесу оподаткування, а про фінансове забезпечення всієї держави (муніципальних утворень). Останнє є ще однією характерною відмінністю податків з іншими фіскальними платежами.

Враховуючи економічну сутність місцевих податків як окремих елементів загальної податкової системи, на нашу думку необхідно зупинитися на питанні

щодо їх необхідності та значення.

Як відомо, податки з'явилися з поділом суспільства на класи та виникненням держави, як «внески громадян, необхідні для утримання публічної влади...». В історії розвитку суспільства ще жодна держава не змогла обійтися без податків, оскільки для виконання своїх функцій із задоволенням колективних потреб їй потрібна певна сума коштів, які можуть бути зібрані лише за допомогою податків. Виходячи з цього мінімальний розмір податкового навантаження визначається сумою витрат держави на виконання мінімуму її функцій: управління, оборона, суд, охорона порядку. Що більше функцій покладено на державу, то більше вона має збирати податків.

Вилучення державою на користь суспільства певної частини вартості валового внутрішнього продукту як обов'язкового платежу і становить сутність податку.

Місцеві податки висловлюють обов'язок всіх юридичних та фізичних осіб, що одержують доходи, брати участь у формуванні державних та місцевих фінансових ресурсів. Тому податки виступають найважливішою ланкою фінансової політики держави у сучасних умовах.

У законодавстві України визначено коло платників податків: «Платниками податків є юридичні особи, інші категорії платників та фізичні особи, на яких відповідно до законодавчих актів покладено обов'язок сплачувати податки» [4].

Для забезпечення якісної системи адміністрування податків за кожним із них виділяють об'єкти оподаткування, базу оподаткування та пільги з податків відповідно до закону, а також інші основні елементи податків.

Об'єктами оподаткування є доходи (прибуток), вартість окремих товарів, окремі види діяльності платника податків, операції з цінними паперами, користування природними ресурсами, майном юридичних та фізичних осіб, передача майна, додана вартість продукції, робіт та послуг та інші об'єкти, встановлені законодавчими актами.

Для детальнішого розгляду проблем побудови податкової системи України і визначення оптимально співвідношення між місцевими та загальнодержавними податками необхідно також розглянути поняття «податковий тягар».

Податковий тягар - це величина податкової суми, що стягується з платника податків. Вона залежить насамперед від розмірів прибутку платника податків [2]. Податковий тягар має бути посилюючим для платників податків, що працюють на певній території та сплачують не лише місцеві, а і загальнодержавні податки.

Отже, з усього вище сказаного, можна дійти висновку, що вилучення державою на користь суспільства певної частини валового внутрішнього продукту (ВВП) як обов'язкового внеску, який здійснюють основні учасники виробництва валового внутрішнього продукту є необхідною умовою існування держави. Економічний зміст податків виражається взаємовідносинами суб'єктів

господарювання і громадян, з одного боку, і держави, з іншого боку, щодо формування державних фінансів. В той же час саме місцеві податки наповнюють бюджети місцевих громад і є каталізаторами розвитку бізнесу певного регіону.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Голос України від 04.08.2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. Дата звернення 09.05.2022.

2. Оподаткування юридичних осіб та аудит у сфері оподаткування: навчальний посібник / І. К. Дрозд, В. М. Іванков, О. А. Магопець, Г. Б. Назарова, В. В. Шалімов, Н. С. Шалімова / За редакцією Н. С. Шалімової. – К.: ТОВ «Видавництво «СОВА», 2017. – 524 с.

3. Податкова система: Навчальний посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.]; за ред. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI. Х.: Одиссей, 2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. Дата звернення 09.05.2022.

ПРОБЛЕМИ АСПЕКТИ ПОРУШЕННЯ В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ДО ЇХ ВИЯВЛЕННЯ

П.Ф.Кондратьєв, здобувач вищої освіти, ОПС-1-21

Науковий керівник: А.В. Мінковська, к.е.н., доцент

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

З появою приватних підприємств, розвитком підприємницької діяльності стали непоодинокими факти ухилень від сплати податків, причому часто використовувалися як традиційні, так і нові способи приховування прибутків і небажання робити відрахування коштів у бюджет держави. Для виявлення та розкриття податкових злочинів має велике значення податковий контроль за підприємницькою діяльністю юридичних та фізичних осіб. Шляхом податкової перевірки, аудиту, документальної ревізії виявляються різні порушення у сфері оподаткування, які фіксуються у відповідних матеріалах і направляються в податкову міліцію для прийняття рішень згідно з вимогами чинного законодавства.

Перший сплачує абсолютну більшість податків - здебільшого виступаючи податковим агентом споживачів та найманих працівників, але при цьому беручи на себе весь тягар адміністрування, яке він вважає більшою перешкодою для діяльності та розвитку, ніж навіть податкові ставки. Друга скаржиться на масове ухиляння від сплати податків та їхню "мінімізацію" усіма

доступними засобами, що тягне за собою "недоотримання доходів бюджету", як називають це явище урядовці.

До найпоширеніших способів податкового злочину належать: неподання документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, інших обов'язкових платежів; приховування та заниження об'єкта оподаткування.

Часто не подають податкову звітність, це як правило є приховуванням об'єктів оподаткування. Приховують об'єкта оподаткування, який визначається залежно від виду обов'язкового платежу, що стягується з юридичних та (або) фізичних осіб, це характеризується тим, що прибуток або інший об'єкт оподаткування у платника податків і зборів фактично існує, проте він не декларується, не згадується у документах, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків або інших обов'язкових платежів, які подаються до податкових чи інших контролюючих органів, а тому ніякі податки на такі об'єкти не нараховуються і не сплачуються.

Приховування прибутку підприємства як об'єкта оподаткування може відбуватись шляхом укладення фіктивних договорів, не оприбуткування готівки, яка надходить підприємству за поставлені товари, виконані роботи або надані послуги, проведення підприємством фінансово-господарської діяльності через банківські рахунки інших організацій або приватних осіб без відображення її у звітній документації, подання до контролюючих органів неправдивої заяви про тимчасове припинення фінансово-господарської діяльності підприємства тощо.

Заниження об'єкта оподаткування означає часткове ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Заниження прибутку як об'єкта оподаткування може досягатись за рахунок незаконного завищення валових витрат, у т.ч. шляхом укладення псевдо угод з фіктивними підприємствами. Платник податків може приховати частину прибутку, який підлягає оподаткуванню, наприклад шляхом заниження вартості реалізованої продукції або не оприбуткування готівки, отриманої поряд з безготівковими коштами за реалізовані товари (роботи, послуги).

До найбільш негативних наслідків масового ухилення від сплати податків відносять: неотримання казною коштів, що призводить до скорочення дохідної частини і сприяє зростанню дефіциту державного бюджету; встановлення внаслідок ухилення окремих підприємств від сплати податків нерівності між добросовісними платниками податку і порушниками податкового законодавства, що суперечать принципам ринкової конкуренції; порушення принципу соціальної справедливості, оскільки неплатники податків переносять додатковий податковий тягар на тих, хто справно виконує свої податкові обов'язки, а також неможливість виконання державних соціальних програм тощо.

Ухилення від сплати податків отримало широке розповсюдження, носить масовий характер і є однією з основних причин ненадходження податків у бюджет.

Вирішення питань порушення в сфері оподаткування займається податковий контроль, який є одним із видів державного контролю. Завданням податкового контролю є забезпечення економічної безпеки держави при формуванні централізованих грошових фондів за рахунок податкових надходжень. Зміст податкового контролю включає: нагляд за діяльністю контролюючих об'єктів; аналіз отриманої інформації, тенденцій, що намітилися, вироблення прогнозів; прийняття заходів щодо попередження порушень законності і дисципліни, обліку конкретних правопорушень, аналіз їх причин і обставин; запобігання протиправній діяльності; виявлення винних у скоєнні податкових правопорушень і притягнення їх до відповідальності. У сучасних умовах податкові злочини набувають усе більш масового характеру, тому для їх успішного виявлення, розкриття та розслідування важливе значення має криміналістична характеристика, яка дозволяє робити аналіз динаміки, інтенсивності, стійкості злочинних діянь, визначати реальні економічні збитки, завдані державі, узагальнювати способи ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів з подальшою метою виявлення та реагування на них згідно з чинним кримінально-процесуальним законодавством.

Література:

- 1.Посібник Дроговоз Ю., Дубровський В. Інституційні проблеми української податкової системи. Режим доступу: https://rpr.org.ua/uploads/files/source/Policy_Tax_Reform_RPR.pdf.
- 2.Податковий кодекс України. Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

*О. Літвинчук, здобувач вищої освіти, ОПС-1-20
Науковий керівник: А.В. Мінковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Розвиток малого бізнесу – один із основних напрямів росту економіки провідних країн світу. За статистичними даними в Україні, малий бізнес займав у 2020 р. 16% ВВП. Станом на 2021 р. малий бізнес в Україні приносив уже 25% ВВП в економіку країни. Це значить, що мікро - та малі суб'єкти підприємництва відіграють важливу роль в економіці України. Малий бізнес не лише виступає частиною структурної перебудови економіки регіонів, але й сприяє підвищенню доходів місцевих бюджетів. Оподаткування малого бізнесу є основним фінансовим інструментом, який регулює відносини між малим бізнесом і державою.

У теперішній час в Україні підприємницьку діяльність із нормативно - правової й обліково -методологічної точок зору регулюють такі нормативні

документи: Господарський Кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий Кодекс України, НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» та методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами (№ 422). Також підтримка малого бізнесу гарантується законом «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні».

Ставки податків є своєрідним віддзеркаленням того, наскільки держава «тисне» на громадян і бізнес. Прибутки бізнесу в Україні оподатковують практично на рівні країн-сусідів і менше, ніж Франції, Іспанії чи Німеччині.

За останні роки українська податкова система зазнала суттєвих змін. Нині кількість податків і зборів знаходиться на мінімальному рівні за всю історію незалежності. До них входить сім загальнодержавних податків і зборів: податок на прибуток підприємств (18%), податок на доходи фізичних осіб (18%), податок на додану вартість (основна ставка – 20%, 14% (для с/г продукції), 7%, 0% або без ПДВ), а також податки та збори, які сплачуються за умов здійснення СПД певних видів діяльності: акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито. Сплачуються також два місцевих податки: податок на майно й єдиний податок і два місцевих збори: збір за місця для паркування транспортних засобів і туристичний збір.

Для більшості податкових систем властивий тиск на підприємців, тому багато країн створили полегшені умови діяльності для малого бізнесу. В Україні це втілюється в спрощеній системі оподаткування. Так, на сьогодні, для малих підприємств у вітчизняній податковій системі передбачені два шляхи в плані сплати податків: загальна та спрощена система.

Загальна система оподаткування передбачає сплату ряду податків за переліком, поданим в ст.9- 10 ПКУ. Вона досить складна в адмініструванні (містить більш суворі вимоги до ведення обліку та складання звітності) і передбачає досить високе податкове навантаження, особливо, за наявності найманих працівників. Водночас, вона дозволяє займатися будь-яким видом діяльності, не обмежує розмір доходу та кількість працівників. Її переваги: ширші можливості для планування й оптимізації оподаткування (через вплив обсягу видатків на базу оподаткування); сума податку на прибуток знаходиться в прямій залежності від обсягу прибутку за звітний період.

Також ПКУ дозволяє малому бізнесу обирати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. Вона є особливим механізмом оподаткування, що замінює сплату окремих податків і зборів на сплату єдиного податку, сплачуваного до місцевого бюджету. Дана система не є пільговим режимом оподаткування, оскільки, обсяг податкових зобов'язань не зменшився. Її переваги: спрощене ведення обліку, нарахування єдиного податку та заповнення звітності; звільнення від сплати ряду податків, зборів і обов'язкових платежів; витрати на оплату продукції юридичних осіб можуть бути віднесені до витрат контрагентами–платниками податку на прибуток.

Однак, базою оподаткування є весь обсяг виручки від реалізації продукції, без вирахування витрат підприємства. Також, підприємці платять єдиний соціальний внесок, що зараховується до органів Пенсійного фонду України.

Суб'єкти господарювання, що користуються спрощеною системою, поділяються на чотири групи залежно від рівня доходу, кількості найманих працівників та чи є суб'єкт господарювання юридичною особою, ФОП чи с/г виробником. Ставки єдиного податку для платників 1-ї групи встановлюються у відсотках (фіксовані ставки до 10%) до розміру прожиткового мінімуму, визначеного законом на 1 січня податкового (звітного) року; для платників 2-ї групи – у відсотках (до 20%) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового року та 3-ї групи – у відсотках до доходу. Фіксовані ставки єдиного податку встановлюють сільські, селищні та міські ради для фізичних осіб-підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності, з розрахунку на календарний місяць. Згідно з п. 293.3 ст. 293 ПКУ відсоткова ставка єдиного податку для платників 3-ї групи встановлюється у розмірі 3% доходу в разі сплати ПДВ та 5% доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

До недоліків оподаткування малого бізнесу можна віднести: неправильний механізм перерозподілу податків; непостійність податкової політики; нечіткість і різне трактування прийнятих законів; великий відсоток податків із прибутку, непідйомний для новачків; погана організація діяльності податкових відомств. Крім того, зростання величини мінімальної заробітної плати, що є базою для нарахування ЄСВ, призвела до збільшення податкового навантаження на суб'єктів малого підприємництва. Це сприяло, в останні роки, скороченню кількості найманих працівників на них, а нелегальне працевлаштування збільшується, незважаючи на високі штрафи.

Позитивними аспектами оподаткування малих підприємств є надання пільг у певних напрямках бізнесу, а саме: в інноваційній сфері, сфері науки та техніки.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ПЛАТНИКІВ ЄДИНОГО ПОДАТКУ

*Т.О. Мачак, старший викладач
Дніпровський державний аграрно – економічний університет*

Зважаючи на особливості оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності, було розроблено спрощену систему оподаткування, тобто, спеціальний податковий режим, запроваджений для зниження податкового навантаження та стимулювання малого бізнесу України.

Так, відповідно статті 292 Податкового кодексу України, спрощена

система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [3].

Незважаючи на те, що спрощена система оподаткування має низку обмежень, проте, вона значно легша з точки зору ведення бухгалтерського обліку. Податковим Кодексом України зазначено перелік дозволених для цієї системи оподаткування видів діяльності. Також існують обмеження припустимого об'єму доходу та кількості найманих робітників. Попри всі обмеження, спрощена система оподаткування добре підходить для малого бізнесу, що, в свою чергу, забезпечує її популярність.

Застосування даної системи оподаткування можлива як фізичним особам – підприємцям так і юридичним особам. При цьому, всі суб'єкти підприємницької діяльності в рамках спрощеної системи оподаткування розділені на 4 групи:

1 група - підприємці, які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках або здійснюють господарську діяльність по наданню побутових послуг населенню. Не мають найманих працівників, обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати. Ставка єдиного податку для першої групи платників єдиного податку - у межах до 10 відсотків розміру прожиткового мінімуму, тобто на 2021 рік максимальна ставка єдиного податку може складати 227,00 грн. на місяць.

2 група - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку або населенню, здійснюють виготовлення або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства. Кількість найманих працівників не перебільшує 10 осіб, обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 834 розмірів мінімальної заробітної плати. Ставка єдиного податку для другої групи платників єдиного податку - у межах до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати, тобто на 2021 рік максимальна ставка єдиного податку може складати 1200 грн. на місяць.

3 група - фізичні особи-підприємці та юридичні особи. Кількість найманих працівників — не обмежена, а обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати. Відсоткова ставка єдиного податку для ФОП платників третьої групи встановлюється у таких же розмірах, що і для юридичних осіб, тобто, ставка — 3 % доходу — за умови окремої сплати ПДВ та 5 % доходу — за умови включення ПДВ до складу єдиного податку.

У зв'язку з тим, що на території України з 24 лютого 2022 року введено воєнний стан та відповідно до Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" від 5 березня 2022 року, передбачаються

особливості справлення податкових зобов'язань щодо платників спрощеної системи оподаткування, а саме [2]:

1) З 1 квітня 2022 року та на період дії воєнного стану для фізичних осіб-підприємців (ФОП), платників єдиного податку I та II групи, сплата єдиного податку – добровільна. Той, хто не бажає сплачувати податок у період воєнного стану, просто не заповнює декларацію за вказаний період.

2) Під час мобілізації ФОП, які належать до II та III груп платників єдиного податку, а також юридичні особи, які належать до III групи, можуть за власним рішенням не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу до Збройних Сил України.

3) З 1 квітня 2022 року ФОП та юридичні особи, в яких упродовж минулого календарного року дохід не перевищує 10 мільярдів гривень, можуть перейти на сплату єдиного податку III групи за ставкою 2 % із урахуванням такого:

- до таких платників єдиного податку не застосовуються будь-які обмеження щодо кількості найманих працівників;
- платники єдиного податку не є платниками податку на додану вартість;
- авансовий внесок єдиного податку сплачуються щомісячно до 15 числа за підсумками попереднього місяця;
- податкова звітність подається щоквартально у строки, передбачені для квартальної звітності.

Не зможуть стати платниками єдиного податку III групи суб'єкти господарювання, які:

- організовують та проводять азартні ігри, лотереї та парі;
- займаються обміном іноземної валюти;
- виробляють, експортують, імпортують та продають підакцизні товари;
- здійснюють видобуток та реалізацію корисних копалин;
- займаються певними видами фінансової діяльності, зокрема страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, страхові компанії, інвестиційні фонди і компанії тощо.

Платник податків повертається на систему оподаткування, яка використовувалася до переходу на систему єдиного податку за ставкою 2% з початку наступного календарного місяця, після припинення воєнного стану.

4 група - сільськогосподарські товаровиробники - юридичні особи та ФОП, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до ЗУ «Про фермерське господарство» та не використовують працю найманих осіб. Членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї у визначенні Сімейного кодексу України.

Суб'єкти малого підприємництва несуть відповідальність за правильність обчислення, своєчасність подання розрахунків і сплати сум єдиного податку згідно законодавства України. У разі порушення вимог Податкового Кодексу

України, платник єдиного податку має перейти на загальну систему оподаткування, обліку та звітності, починаючи з наступного звітного періоду (кварталу).

Застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності зі сплатою єдиного податку суттєво зменшує податкові навантаження на суб'єктів підприємницької діяльності - юридичних осіб і сприяє їх виходу із тіньової економіки.

Література:

1. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 3 липня 1998 року № 727/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 27. – ст. 975

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 05.03.2022 року № 2120-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20>

3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

4. Іванишина О.С., Деміденко Л.С. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: сучасний стан та напрями її вдосконалення. Ефективна економіка:

електрон.наук.фах.видан.2020.№5.URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/89.pdf

5. Луценко І.С. Оподаткування платників єдиного податку в сучасних умовах впровадження податкової реформи. Економіка та держава. Економічні науки. 2020. № 6. С. 131-135.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

С. В. Махно,

ЗВО «Бакалавр» ОПП Облік і оподаткування

Науковий керівник: О. В. Лега, к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку

та економічного контролю,

Полтавський державний аграрний університет

Сьогодні одним із бюджетних податків, які формують вітчизняний бюджет, є податок на доходи фізичних осіб - прямий державний податок, який справляється з доходів фізичних осіб, що регулюється розділом IV Податкового кодексу України. За допомогою податку на доходи фізичних осіб держава впливає на рівень доходів громадян, а цей податок є регулятором, оскільки

перерозподіляє доходи кожного члена суспільства. В результаті сплати податку виникають відносини між платником податку та державою.

Станом на 01.10.2021 р. згідно даних МФУ питома вага надходжень до державного бюджету представлено на рис. 1.

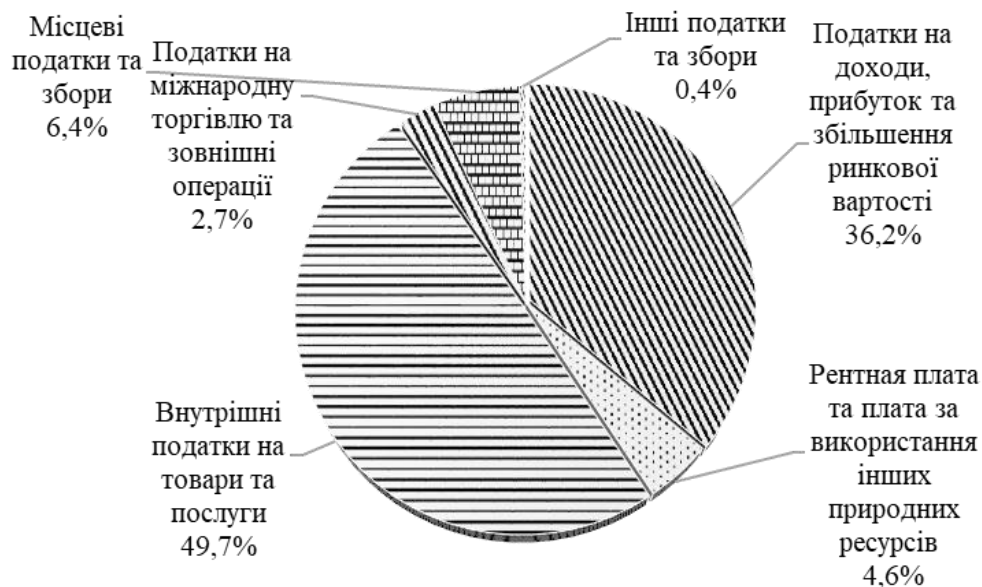

Рис. 1. Структура податкових надходжень до державного бюджету (зведений) на 01.10.2021 р., %*

*узагальнено на підставі [1]

Отже, найбільшу питому вагу у структурі займають надходження з внутрішніх податків на товари та послуги (49,7%, 505734,3 млн. грн): ПДВ з імпортованих товарів, ПДВ з вітчизняних товарів та акциз з вироблених та ввезених піддакцизованих товарів; на другому місці – податки на доходи та прибуток (36,2 %, 367981,6 млн. грн). Станом на 1 жовтня сума надходжень від ПДФО склала 248506 млн. грн, що становить 21,06 % у структурі податкових та неподаткових надходжень до зведеного бюджету України.

Оцінка даних Міністерства фінансів України про доходи Державного бюджету України, до яких входять надходження до загального та спеціального фондів держбюджету, дає можливість оцінити динаміку структури податкових надходжень, в тому числі і ПДФО (табл. 1). Отже, податки на доходи склали в середньому за 2004–2020 рр. складають 21,2%, найбільшу частку з яких займає податок на доходи фізичних осіб – 11,9 % і податок на прибуток – 9,2 %. Податок на доходи фізичних осіб займають третє місце у складі податкових надходжень та перше місце у складі податків та доходи.

Таблиця 1

Динаміка структури доходів державного бюджету України за статтями доходів за 2014 – 2020 рр., %*

Статті доходів	Роки						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Податкові надходження	78,46	76,57	81,76	79,06	79,79	82,98	82,57
Податки на доходи, прибуток	14,73	14,93	18,52	17,89	21,49	30,45	30,04
ПДФО	3,54	8,43	9,71	9,46	9,56	21,36	21,44
РП	5,33	7,44	7,15	6,13	4,47	4,03	4,15
Внутрішні податки на товари та послуги	51,52	45,18	52,84	53,23	51,03	39,99	40,27
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	3,53	7,54	3,31	3,09	2,76	2,31	2,19
Збори на паливно-енергетичні ресурси	1,68	1,36	0,05	0,00	0,00	5,70	5,50
Місцеві податки та збори	-	-	-	0,09	-	2,73	2,76
Інші податки та збори	1,68	0,12	-0,10	-1,38	0,03	0,47	0,39
Неподаткові надходження	19,14	22,44	16,82	16,19	19,16	17,02	17,43
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*узагальнено на підставі [1]

В Україні повноваження зі збору та адміністрування податку на доходи фізичних осіб та інших податків покладено на Державну податкову службу України [2]. Особливості справляння ПДФО в Україні:

1) платником є фізична особа та податковий агент, який є роботодавцем і виплачує дохід фізичної особи відповідно до умов договору;

2) об'єктом стягнення є заробітна плата та інші доходи платника;

3) базою оподаткування є різниця між нарахованою заробітною платою фізичної особи та сумою податкових пільг та знижок;

4) передбачено 4 основні ставки у 2022 році – нульова ставка 0 %, 5 %, 9 % та 18 %. Відсоток ставки ПДФО, який буде застосований для оподаткування залежить від виду доходів (зарплата, виплати та винагороди, стипендія, виграші, призи та подарунки, дивіденди, роялті, продаж рухомого майна та нерухомості, отриманий спадок, доходи нерезидентів), а також може залежати від ступеня спорідненості.

Заплутане українське податкове законодавство зі своїми постійними змінами ставить перед суб'єктами підприємницької діяльності все більш складні питання, які потребують раціонального підходу і новаторських рішень. Працівники облікової служби повинні якнайшвидше адаптовуватися до нових змін, оскільки неврахування нововведень у складанні звітності підприємства може викликати проблеми з поданням цієї документації до відповідних

державних органів. Несвоєчасне, чи невірне надання інформації може спричинити збитки чи навіть банкрутство підприємства [3]. Головними проблемами адміністрування ПДФО є: оподаткування доходів громадян не відповідає принципу соціальної справедливості; дохідне навантаження населення неоднакове, внаслідок чого значна частина податкових надходжень до бюджету надходить із доходів малозабезпечених верств населення; функціонування тіньового сектору економіки, в якому переважає заробітна плата в конверті; високий рівень податкового навантаження [4].

Основною метою підвищення ПДФО має бути підвищення рівня суспільного добробуту, що вигідно як самим платникам податків, так і рівня податкової культури [5]. Для вдосконалення механізму справляння податку на доходи фізичних осіб та покращення суспільних відносин у цій сфері доцільно:

1. Зменшення витрат та спрощення адміністрування ПДФО через реалізацію порядку взаємодії платника податків та фіскальних органів на підставі мінімальної кількості документів, які будуть змістовними та інформативними.

2. Запровадження прогресивної шкали оподаткування.

3. Удосконалення пільгової політики щодо податку на доходи фізичних осіб (урахуванням рівня цін у конкретному регіоні, лояльні умови з податку на доходи фізичних осіб для молодих сімей тощо).

4. Легалізація доходів, отриманих громадянами від «тіньової» економічної діяльності.

5. Впровадження заходів щодо підвищення ефективності податкового контролю для сприяння подолання зловживань та ухилення від сплати податків;

Література:

1. Доходи державного бюджету. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>. (дата звернення 09.05.2022).

2. Кміть В., Грабельська Б. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Східна Європа: Економіка, Бізнес та Управління*. 2018. №6 (17). С.542-547.

3. Лега О.В. Облік розрахунків за податками та платежами: систематизація поглядів. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 259–266. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2021/54_2021/43.pdf (дата звернення 09.05.2022).

4. Ярема Б., Кекош І. Удосконалення процесу справляння податку на доходи фізичних осіб у сьогодишніх реаліях. *YoungScientist*. 2018 №10(62) С.899-903.

5. Балазюк О.Ю. Облікова політика, як передумова ефективної системи інформаційного забезпечення управління виробництвом. *Місце та роль України в глобалізованому світі*: Зб. матер. Міжнародної наук.-прак. конф. Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2009. С.56-59.

ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ

*А.В. Міньковська, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Підприємець може працювати лише на одній із двох систем оподаткування: загальній або спрощеній.

На відміну від спрощеної, на загальній системі (далі ЗС) немає обмежень за видами діяльності, кількістю працівників, річним оборотом і можна працювати по бартеру.

На спрощеній системі оподатковується вся виручка підприємця, а на загальній — тільки те, що залишилося після оплати витрат на ведення діяльності. І вам може бути вигідно працювати на ЗС, якщо є багато підтверджених витрат — на оренду, пальне, оплату поставальникам, зарплату працівникам, рекламу, зв'язок.

При реєстрації підприємцем, вас автоматично зареєструють на загальній системі, якщо ви не вкажете своє бажання перебувати на спрощеній системі, не потрібно подавати додаткові заяви. Якщо переходите з єдиного податку на загальну систему, то не пізніше 10 календарних днів до початку кварталу необхідно подати в свою податкову заяву про відмову від спрощеної.

На загальну систему можна потрапити і за порушення правил роботи на спрощеній: якщо перевищили обсяг доходу або отримали дохід за забороненим для ЄП чи вашої групи КВЕДом. У цьому випадку ви маєте самі перейти на загальну систему, інакше податкова анулює вашу реєстрацію платника ЄП, коли виявить порушення, а це може статися і заднім числом.

Підприємці на загальній системі з чистого доходу розраховують і сплачують: ПДФО (18%); військовий збір (1,5%); єдиний соціальний внесок (22%). Якщо необхідно — платять: ПДВ — на загальній системі обов'язково реєструватися платником ПДВ, якщо за останні 12 місяців виручка від діяльності перевищила 1 млн грн. Але ви можете зареєструватися і за бажанням, якщо виручка менше; Акцизний податок — якщо торгуєте алкоголем, цигарками, бензином та іншими акцизними товарами; Податок на землю, якщо володієте земельними ділянками та паями; Податок на нерухомість, якщо володієте житловою та нежитловою нерухомістю; Податки за найманих працівників — ПДФО, військовий збір, ЄСВ.

На загальній системі оподатковуються не всі гроші, які заробив підприємець, а лише ті, що залишилися після оплати витрат на ведення діяльності. Діє принцип: дохід мінус витрати. За підсумками кварталу треба підсумувати доходи і відняти витрати на ведення господарської діяльності. Різниця, яка вийде, і є чистим доходом. З нього розраховується ПДФО, військовий збір, ЄСВ (п. 177.2 ПКУ) [1].

Суми для розрахунку чистого доходу фізичні особи підприємці беруть із

книги обліку доходів і витрат, яку зобов'язані вести підприємці на ЗС.

ПДФО розраховується щокварталу, платежі за перший, другий і третій квартали називаються авансовими, сплатити їх треба після закінчення кварталу.

Щоб розрахувати ПДФО, необхідно підсумувати доходи і відняти підприємницькі витрати за квартал і до суми, яка вийде, застосувати ставку 18% (п. 177.2 ПКУ) [1].

Витрат за квартал може бути більше ніж доходів, а чистий дохід зі знаком мінус, тоді авансовий платіж з ПДФО не сплачується. Платіж з ПДФО за IV квартал не вносять окремо. Підраховують чистий дохід за рік, обчислюють із нього ПДФО і віднімають із цієї суми вже сплачені авансові платежі.

Сплачують податок після подання річної декларації про доходи. Строк сплати — протягом 10 календарних днів після останнього дня подання декларації (п. 57.1 ПКУ) [1]. За 2021 рік остаточну суму ПДФО, з урахуванням сплаченої протягом року суми авансових платежів, треба сплатити в 2022 році (до 19 лютого). Сплата ПДФО не переноситься, якщо останній день сплати — вихідний або святковий день, сплатити податок потрібно в останній робочий день перед вихідним. Якщо вийшла переплата з ПДФО, її зарахують у рахунок майбутніх періодів.

Військовим збором обкладаються ті ж суми доходу, що й ПДФО. Ставка ВЗ — 1,5% від чистого доходу. Авансові платежі не перераховують, а платять один раз за підсумками року після подання декларації про доходи, в ті самі строки, що й ПДФО.

На початку року підприємці на загальній системі подають декларацію про майновий стан і доходи за минулий рік. Заповнюють додаток Ф2, де показують: доходи й витрати за звітний рік; авансові платежі з ПДФО в розрізі кварталів; розрахунок ПДФО й ВЗ за рік. Якщо не вели діяльність і не отримували дохід, усе одно обхідно подавати «нульову» декларацію. На те, щоб подати декларацію, надається 40 днів після закінчення року: з 1 січня до 9 лютого включно (пп. 49.18.5 ПКУ) [1]. Коли останній день подання звітності випадає на вихідний, він переноситься на наступний робочий день.

На період воєнного стану операції із ввезення і постачання на територію України бензинів, дизельного пального, скрапленого газу, а також нафти оподатковуватимуться ПДВ за ставкою 7%. Також, до 1 січня 2023 року запроваджується застосування зниженої ставки податку у розмірі 7% до операцій з постачання послуг з тимчасового розміщування (проживання), що надаються готелями і подібними засобами тимчасового розміщування.

Література:

1. Податковий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

КРИТЕРІЇ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

*В. О. Панченко, здобувач вищої освіти, ОПС-1-21
Науковий керівник: А.В. Міньковська, к.е.н., доент.
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Місцеві податки та збори – є джерелом наповнення місцевих бюджетів, одним із способів забезпечення місцевого самоврядування, без очікування підтримки грошового забезпечення від держави. [2]

Встановлення розмірів податків і зборів покладене на державне керівництво та органи місцевої влади. На відміну від державних податків, ставки місцевих можуть дуже сильно різнитися в різних регіонах, містах, селищах. Це є добре, іще до одного із позитивних моментів можна віднести факт того, що більшість податків та зборів прив'язується до прожиткового мінімуму, який змінюється декілька разів на рік відповідно до законів України про державний бюджет на поточний рік. Це, у свою чергу, дозволяє не лише збільшувати надходження від податків та зборів, але й обраховувати обсяг коштів у короткостроковому періоді і прогнозувати подальший розвиток економічної ситуації. Тобто, система місцевого оподаткування в Україні не буде надто вразливою, оскільки не існуватиме тенденції неoderжання запланованих надходжень від встановлених податків та зборів [3].

Але, не все в системі місцевого оподаткування має позитивні наслідки, так існує низка проблем, які, в свою чергу призводять до досить неприємних наслідків та в майбутньому може викликати не стачу грошей у місцевих бюджетах, і потягне за собою велику кількість інших проблем. До таких проблем я можу віднести, наприклад, досить великі розбіжності між видатками місцевих бюджетів в порівнянні із його наповненням, а в іншому випадку – навпаки, наповнення бюджету є значним, але ціною непомірних ставок податків і зборів, що в свою чергу тягне інші недоліки [4].

Як можна зрозуміти із цього, для більш перспективного розвитку в системі місцевого оподаткування треба вводити комплекс заходів, які, в свою чергу, будуть разом підвищувати ефективність один одного.

Наведемо приклад комплексу, який, на нашу думу, допоможе у вирішенні основних проблем місцевого оподаткування.

Ефективність - встановлені місцеві податки і збори повинні приносити прибуток не менший, ніж адміністрування їх збору, при цьому прибуток повинен бути максимального великим, щоб не допустити встановлення великої кількості місцевих податків і зборів.

Справедливість досить суб'єктивна характеристика. Звичайно застосовується такий критерій справедливості - за однакових обставин на платників податків має накладатися однаковий місцевий податок.

Альтернативою принципу справедливості, орієнтованого на

платоспроможність, є принцип користування благами. Звичайно, що значна частина місцевих податків йде на надання комунальних послуг, якими користується місцеве населення й підприємці.

Гнучкість - місцева податкова система повинна стимулювати розвиток пріоритетних сфер бізнесу в конкретному регіоні та гнучко реагувати на зміни в фінансовій та інфляційній політиці держави. Це потрібно для підтримки бізнесу на ділянках, для збільшення джерел надходження до місцевих бюджетів

Прив'язаність податків до місцевих видатків - місцеві податки і збори повинні бути чітко пов'язані з видатками місцевої влади, щоб платники знали про підзвітність їм місцевої влади за те, як використовуються податкові надходження. Крім того, практика європейських країн у сфері місцевого оподаткування доводить, що місцеві податки повинні бути прямими. Коли податковий тягар безпосередньо простежується й відчувається тими, хто сплачує податок, зростає ймовірність того, що платники підтримуватимуть публічних посадових осіб у їх діях більше, ніж коли йшлося б про непрямі податки [4].

Отже, пошук шляхів збільшення обсягу місцевих податків і зборів повинен йти не лише в напрямку простого збільшення платників податків та розширення бази оподаткування, а й у напрямку вибору таких податків і встановлення таких платників, які б забезпечували невеликі адміністративні витрати та ефективний податковий контроль при достатньому обсязі надходжень, що надасть можливість створити надійне джерело дохідної частини місцевих бюджетів.

Дотримання цих вимог є запорукою створення міцної, стабільної системи місцевого оподаткування в Україні, яка сприятиме ефективній реалізації регіональної соціально-економічної політики та забезпечить фінансову стійкість регіонів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Податковий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Іщенко, М. І., Міщук, Є. В., & Мясоедова, А. М. (2020). Місцеві податки та збори у забезпеченні економічної безпеки держави. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. (25). С 5-13.
4. Кириленко О. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) / Кириленко О. П - К.: НІОС. 2000. С 378 – 384.

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЕЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ

*Е.С. Погрібняк, студентка групи ОП-2-20
Науковий керівник: Т.О. Мачак, старший викладач
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

За різних часів земля є й буде найбільшою цінністю людства. Саме земля завжди ставала об'єктом суперечок і війн. Земля, як основне національне багатством, перебуває під особливим захистом держави.

Земельне законодавство в Україні почало розвиватися з прийняттям Верховною Радою України Постанови про земельну реформу в 1990 році. Земельна реформа наголошувала передачу землі організаціям для їх вдосконалого використання та покращення і укріплення економіки країни, також в ній вказувалося про перспективу розвитку форм господарювання на землі[4].

Зважаючи на особливості нормативних документів, земельне оподаткування в Україні представлено платою за землю, яку було запроваджено в 1992 році. Податок відносився до загальнодержавних податків, а з 1 січня 2015 року плата за землю стала складовою податку на майно та була переведена до складу місцевих податків. Тобто, *плата за землю – є обов'язковим платежем у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку або орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності.*

На сьогодні, регулювання питань плати за землю здійснюється у двох основних напрямках: сплата саме земельного податку та орендна плата на земельні ділянки державної і комунальної власності [2].

Відповідно до Земельного кодексу, використання землі в Україні є платним. Основна ціль платного землекористування - це формування необхідних ресурсів і фінансування:

- першочергових заходів покращення ґрунтів та ефективного використання землі;*
- оцінку якості та підвищення ефективності родючості ґрунтів;*
- відшкодування власникам землі і орендарями тих витрат, що пов'язані з веденням господарської діяльності на землях гіршої якості;*
- розвитку інфраструктури населених пунктів.*

Об'єктом плати за землю є земельна ділянка. В свою чергу, власники земельних ділянок, власники земельних паїв та постійні користувачі вважаються платниками земельного податку, а орендарі земель державної та комунальної власності – орендної плати за такі земельні ділянки. Відповідно, платниками земельного податку – є власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі.

Якщо розглядати систему оподаткування в країнах Європи, можна

зазначити, що там, земельне оподаткування базується на двох податкових базах: база на основі площі об'єкта і база на основі вартості об'єкта. Також, часто використовується масова оцінка нерухомості [4].

У Франції, наприклад, для регулювання земельних відносин запровадили аграрний кодекс. Він дозволяє різні форми власності господарювання та закріплює форми управління. Ринок землі у Франції знаходиться у полі зору держави, що формує земельну політику.

Досить жорстко регулюється ринок землі у Данії. Земельна політика у Данії базується на детальному перевірненні покупців земельних ділянок, на їх спроможність обробляти землю, покращувати її та вести прибуткове виробництво. Це зроблено з метою прибуткової реалізації всіх земельних ділянок на території Данії. Також зазначено пункт про позбавлення власника землі права власності у разі ведення господарства неналежним чином.

Такі країни, як Іспанія, Португалія, Греція використовують систему земельного оподаткування, що базується на орендній вартості. Головна привілеія даної системи є те, що вона базується на прийнятті в податкову базу тільки орендної плати. Франція, Німеччина, Швеція використовують систему оподаткування, яка базується на кадастровій вартості. Ця система бере за базу оподаткування вартість земельної ділянки та об'єктів нерухомості, які відображаються в державному кадастрі [3].

Розглядаючи систему земельного оподаткування в Україні та аналізуючи механізми справляння земельного податку в країнах Європи, можна стверджувати, що першочерговими шляхами вдосконалення нарахування і сплати земельного податку в Україні повинні стати наступні:

- розробити та ввести новий порядок визначення бази справляння земельного податку;
- законодавчо внести зміни щодо розмірів ставок плати за оренду землі державної та комунальної власності та встановлювати ставку податку не в договорах оренди землі, а в законодавчому порядку;
- запровадити сплату податку за монополізацію земельних угідь сільськогосподарського призначення.

Література:

1. Закон України «Про плату за землю» від 02.12.2010 № 2755-VI // Все про плату за землю. – 1993. – №51. – Ч.1. – С.479
2. Податковий кодекс України / уклад. В. Кузнецов. – Х.: Фактор, 2011. – с.496
3. Височанська М.Я. Зарубіжний досвід використання земельних ресурсів: стаття / М.Я. Височанська –К.:Інститут агроекології і природокористування, 2021. – С. 67-72./
4. Третьяк А.М. Історія земельних відносин та землеустрою в Україні: підручник / А.М.Третьяк, Т.М. Прядка, І.П. Гетманьчик. – Херсон: Олді-Плюс, 2020. –420с.

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ ЯК ПЛАТЕЖІ, ЩО ВСТАНОВЛЮЮТЬСЯ МІСЦЕВИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ

К. М. Рибінська, здобувачка вищої освіти, ОПС-1-21

Науковий керівник: А.В. Мінковська, к.е.н., доцент

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Місцеві податки і збори — це платежі, які встановлюються місцевими органами влади і обов'язкові до сплати їх платниками на певній території.

Економічну сутність місцевих податків і зборів визначено, що місцеві податки і збори є податки і збори, які встановлюються як вищим органом влади, так і органами місцевого самоврядування, проте запроваджуються лише рішенням місцевого органу влади, що діє на відповідній території, є обов'язковими для сплати на даній території та надходять до місцевого бюджету. Місцевим податкам і зборам характерні усі ознаки загальних податків, але вони мають й свої особливості за адресністю; за роллю у формуванні бюджетів; за періодичністю сплати; за цільовим спрямуванням. Крім того встановлено, що місцеві податки і збори виконують: фінкальну, регулюючу та децентралізуючу функції [1].

Наявність місцевих податків і зборів та їх справляння є важливими, оскільки насамперед вони складають місцевий бюджет, який забезпечує фінансування установ і організацій невиробничої сфери, органів місцевої влади та самоврядування, підприємств та місцевих організацій. Окремі види місцевих податків, їх розміри та порядок стягнення визначаються органами місцевого самоврядування відповідної території за переліками та ставками, встановленими законодавством України.

До місцевих податків належать:

- податок на майно;
- єдиний податок.

До місцевих зборів належать:

- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності — особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів:

- податку на прибуток підприємств;
- податку на доходи фізичних осіб (у частині доходів отриманих, як платник єдиного податку);

- податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України (крім платників 3 групи, що обрали ставку оподаткування у розмірі 3% доходу);

- земельного податку, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку першої-третьої груп для провадження господарської діяльності та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;

- рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи.

Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються сільськими, селищними та міськими радами для фізичних осіб - підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності [1].

Податок на майно складається з: податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортного податку; плати за землю.

Ставка збору за місця для паркування транспортних засобів та порядок сплати до бюджету встановлюються відповідною сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад. Сплачується збір щоквартально за місцезнаходження об'єкта оподаткування.

Згідно з пунктом 10.3 статті 10 Податкового кодексу України місцеві ради вирішують питання щодо встановлення туристичного збору. Відповідно до статей 64 та 69 Бюджетного кодексу України туристичний збір, зараховується до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські та бюджети ОТГ) [4].

Починаючи з 2011 року система місцевого оподаткування була реорганізована шляхом прийняття Податкового кодексу України.

Прийняття Податкового кодексу України є важливим кроком у розвитку місцевого оподаткування в Україні. Серйозною проблемою є те, що законодавчо встановлені місцеві податки та їх ставки не враховують реальних можливостей платника податків, а отже, не відіграють стимулюючої ролі.

Як наслідок, ці недоліки негативно вплинули на дотримання принципів єдиної, повної, надійної, прозорої та чіткої системи державного бюджету.

На відміну від більшості розвинених країн світу, в Україні перелік місцевих податків і зборів є досить обмеженим. Якщо в українському законодавстві визначено 4 місцевих податків і зборів, то в окремих країнах Європейського союзу їх кількість перевищує сотню.

Позитивними перевагами Податкового кодексу України є те, що більшість податків пов'язані з прожитковим мінімумом, який змінюється кілька разів на рік відповідно до закону в чинному державному бюджеті України. Це, у свою чергу, не тільки збільшує податкові надходження, але й розраховує суму грошей у короткостроковій перспективі та прогнозує подальший розвиток економічної ситуації [5]. Тобто, система місцевого оподаткування в Україні не

буде надто вразливою.

З прийняттям Податкового кодексу України було скорочено перелік місцевих податків і зборів, але це відбулося за рахунок скасування податків та зборів із вкрай низькою або взагалі відсутньою фіскальною віддачею.

Реформа територіальної організації влади, яка сьогодні втілюється в Україні, має на меті побудову нової моделі управління суспільством на основі створення фінансово самодостатніх громад. Починаючи з 2014 року Урядові ініціативи в цьому напрямку дали змогу відчутно покращити фінансову спроможність місцевих бюджетів. Одним із підтвердженням цього є зростання частки власних доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з 17% у 2015 році до 29% за підсумками 2020 року [3].

Необхідно зазначити, що на сьогодні чинна система місцевого оподаткування все ще не забезпечує фінансової автономії та незалежності місцевого самоврядування. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад.

Література:

1. Податковий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Закон України “ Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку” № 1971-IX від 16.12.2021. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1971-20#Text>
3. Місцеві бюджети: дані за I квартал 2020 року. Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12481>
4. Бюджетний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Іщенко, М. І., Мішук, Є. В., & Мясоєдова, А. М. (2020). Місцеві податки та збори у забезпеченні економічної безпеки держави. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. (25). С 5-13.

ОСОБЛИВОСТІ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

І. Саламашенко, студент групи ОП-2-20

Науковий керівник: Т.О. Мачак, старший викладач

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Одним з першочергових завдань економіки України, а саме, стимулювання діяльності підприємств, є створення сприятливих умов її оподаткування. Тому, з метою створення та реалізації державної політики з питань підтримки малого бізнесу, раціонального і ефективного використання його можливостей у розвитку державної економіки, було прийнято Указ Президента України від 3 липня 1998 р. "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва", яким запроваджено справляння єдиного податку суб'єктами малого підприємництва [1].

Єдиний податок – це податок, який сплачується підприємствами, що перебувають на спрощеній системі оподаткування.

Спрощена система оподаткування (єдиний податок) приваблива для багатьох платників простішими, ніж на загальній системі, правилами податкового обліку. Умови перебування на спрощеній системі встановлені п. 291.4 ПКУ.

На сьогоднішній день, законодавством встановлено 4 групи спрощеної системи оподаткування. Фізичні або юридичні особи можуть самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо відповідають вимогам, встановленим главою I Розділу XIV ПКУ (пункт 291.3 статті 291), та реєструється платником єдиного податку у визначеному порядку.

Щоб обрати і перейти на спрощену систему оподаткування підприємцю необхідно подати заяву до контролюючого органу за місцем податкової адреси.

Заяву можна подати різними способами на вибір платника податків, а саме:

- 1) особисто платником податків або уповноваженою на це особою;
- 2) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- 3) засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації кваліфікованого електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством;
- 4) державному реєстратору під час державної реєстрації створення юридичної особи або державної реєстрації фізичної особи - підприємця. Відповідна заява або відомості передаються до контролюючого органу у порядку, встановленому Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань".

Кожна із груп спрощеної системи оподаткування має свої особливості. На першій групі фізичні особи можуть здійснювати лише роздрібну торгівлю на

ринках і надавати побутові послуги населенню. Використання РРО не обов'язкове. Також, на першій групі забороняється використовувати найманих працівників. Обсяг доходів на звітний рік не повинен перевищувати 167 розмірів мінімальної заробітної плати. Єдиний податок встановлюється у межах до 10% розміру прожиткового мінімуму і складає 248,10 грн.(у 2022 р). На другій групі спрощеної системи оподаткування, підприємці – фізичні особи можуть займатися виробництвом продукції, реалізовувати товари, надавати побутові послуги, а також є можливість ведення ресторанного бізнесу. Кількість найманих – до 10 осіб. Обсяг доходів на звітний рік не повинен перевищувати 834 розмірів мінімальної заробітної плати. Єдиний податок встановлюється у межах до 20% розміру прожиткового мінімуму і складає 1300 грн.(у 2022 р). На третій групі оподаткування дозволяється більш ширше коло можливостей як для фізичних так і для юридичних осіб: виробництво і продаж товарів і послуг, ведення ресторанного бізнесу, надання послуг різним контрагентам. Обсяг доходів на звітний рік не повинен перевищувати 1167 розмірів мінімальної заробітної плати. Обмеження по найманим працівникам відсутні. Єдиний податок встановлюється у розмірі 3% від доходу при сплаті ПДВ або 5% від доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

Платники спрощеної системи оподаткування на четвертій групі – це фермери. Свою господарську діяльність вони можуть вести лише в межах фермерського господарства сімейного типу. Площа сільськогосподарських угідь господарства, що перебуває у власності або користування членів фермерського господарства, повинно бути не менше ніж 2 гектари і не перевищувати 20 гектарів. На четвертій групі оподаткування єдиним податком дозволяється займатися вирощуванням, збором та переробкою сільськогосподарської продукції з подальшим її продажом. Тобто, продавати продукцію можна лише свою.

Практичний досвід застосування спрощеної системи оподаткування в Україні дає достатньо підстав говорити про позитивний вплив цього режиму оподаткування на сектор малого підприємництва, що дозволяє максимально спростити облік і контроль за діяльністю суб'єктів підприємництва і забезпечує стабільні надходження в бюджет.

Література:

1. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 3 липня 1998 року № 727/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 27
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Луценко І.С. Оподаткування платників єдиного податку в сучасних умовах впровадження податкової реформи. Економіка та держава. Економічні науки. 2020. № 6. С. 131-135.

СВІТОВИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

В.С. Сіданченко, здобувач вищої освіти групи ОП-1-20

Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н.,

доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У світовій практиці податок на прибуток є однією з основних доходних частин бюджету більшості країн світу та виступає своєрідною економічною категорією зі стійкими внутрішніми властивостями та закономірностями розвитку. Головною перевагою прибуткового оподаткування є пряма залежність суми податку, що виплачується, від розміру отриманого прибутку.

Україна, в цьому сенсі, не є виключенням - сума податку, що підлягає сплаті залежить від розміру скоригованого прибутку обчисленого за вимогами податкового законодавства.

Виходячи з цього, уряд України, як і уряди інших розвинених країн безпосередньо зацікавлений в тому щоб суб'єкти господарювання отримували високі прибутки та сплачували з них податки, але при цьому зберігалось стимулювання розвитку бізнесу.

Світова практика засвідчила, що ставка податку на прибуток компаній у Європейському Союзі знизився в середньому до показника, що склав – 20,7% у 2021 році. Максимальна ставка досягала 35,2%, а мінімальна 20,7% [1].

Втім, у більшості країн ставка не є єдиною та сталою, а існують знижені, мінімальні та максимальні ставки податку. Так, ставки корпоративного податку станом на 2021р. становлять у Німеччині 30%, Греції – 24%, Франції – 26,5%, Бельгії 25%, Ірландії – 12,5%, Італії – 24%, Великобританії 19%, Нідерландах 25%, Іспанії 25%, Португалії – 21%, Люксембурзі – 24,94% тощо [1].

Корпоративний податок, є аналогом нашого податку на прибуток і стягується з прибутку підприємств. Законодавство країн – членів ЄС закріплює відмінні підходи щодо оподаткування прибутку (корпоративного податку) юридичних осіб, проте їх різноманітність можна звести до кількох основних схем.

Наприклад, у Бельгії, Голландії, Люксембурзі та Швеції передбачається оподаткування прибутку, тобто прибуток компанії оподатковується корпоративним податком, а потім, отримавши частину прибутку, акціонери платять із нього особистий прибутковий податок [3]. Податкове законодавство передбачає великий перелік пільг, серед яких можна виділити встановлення норм прискореної амортизації, податкові кредити та відстрочення сплати податків тощо.

Необхідно відзначити, що Європейська комісія оприлюднила плани створення єдиної системи корпоративного оподаткування у всьому Євросоюзі. Представимо нижче кілька важливих нововведень: податкова ставка

корпоративного податку становитиме 15%; поширюється податкове навантаження на всі компанії, розташовані на території ЄС; ефективна ставка в 15% встановлюється для кожної юрисдикції ЄС і застосовуватиметься пропорційно до доходів компанії, отриманих у конкретній юрисдикції; річний консолідований виторг повинен становити не менше 750 млн. євро; компанії можуть працювати як усередині ЄС, і на міжнародному рівні. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) означила, що до кінця 2022 року всі країни-члени ЄС повинні впровадити вищеописані норми Директиви у своє національне законодавство. Нове правило щодо корпоративного податку почне діяти з 1 січня 2023 року. При цьому систему, яка передбачає занижені податки, буде відкладено до 1 січня 2024 року.

Аналогом нашого податку на прибуток у США є так званий федеральний податок на прибуток. Він встановлюється за прогресивною шкалою, що варіюється від 15 до 35% залежно від розміру прибутку корпорації. Система обчислення досить складна, оскільки фіскальне законодавство передбачає певну градацію: дохід, що досягає певного кордону, оподатковується на прибуток за меншою ставкою, частина, що перевищує цей кордон, вже за ставкою на порядок вища. Крім федерального збору, кожен штат самостійно встановлює власні корпоративні платежі, тому на старті бізнесу в США надзвичайно важливо правильно вибрати місце реєстрації корпорації, щоб оптимізувати відрахування до бюджету.

На рівні штатів корпоративний податок варіюється від 1% до 12%. У деяких штатах він не стягується. Корпоративні доходи C/S Corp підлягають подвійному оподаткуванню. Спочатку сплачуються податки з прибутку корпорації, та виплачуються акціонерам дивіденди, які обкладаються податком на приріст капіталу. Дивіденди повинні вказуватись у особистій податковій формі акціонера.

Закордонні компанії сплачують податок на прибуток філій – 30% від ECI, який не інвестується у торгівлю/бізнес у США, та 30% утримуваного податку на дохід із джерел у Штатах, які не належать до ECI (наприклад, дивіденди, рента). Інші домовленості можуть укладатися у додаткових податкових угодах. Корпоративний податок сплачується в 44 штатах. У переважній більшості штатів регіональні податки значно нижчі від федеральних. Наприклад, при реєстрації бізнесу в Нью-Джерсі КП сплачується за найвищою ставкою 11,5%, далі Пенсильванія (9,99%), Айова та Міннесота (9,8%), у Північній Кароліні (2,5%) вважається найнижчою. Реєстрація компанії у Делавері або у Вірджинії тягне за собою сплату податку на валовий прибуток на додаток до КП. Південна Дакота та Вайомінг не стягують ні КП, ні податку з валових надходжень [2].

Наступним за обсягом ВВП у світі є Китай. Стандартна ставка корпоративного податку у Китаї становить 25%.

Пільгові ставки корпоративного податку доступні для таких галузей:

- висококваліфіковані підприємства оподатковуються за ставкою

15%;

- підприємства зі створення програмного забезпечення та розробки мікросхем обкладаються корпоративним податком у Китаї за ставкою 10%;
- підприємства, які були створені в зоні співпраці сучасної індустрії послуг Цяньхай-Шеньчжень-Гонконг, мають право на пільгову ставку корпоративного податку у розмірі 15% за умови, що підприємство бере участь у проектах, що входять до Каталогу пільгової обробки цієї зони [4].

Дане дослідження світового досвіду прибуткового/корпоративного оподаткування показало, що у багатьох розвинених країнах світу встановлена прогресивна шкала оподаткування прибутку. В Україні, наразі, існує єдина загальна ставка податку на прибуток, що складає 18% та встановлені пільгові ставки для деяких видів діяльності. Крім того, для невеликих суб'єктів господарювання встановлені певні особливості нарахування та адміністрування податку на прибуток. Так, підприємствам, що мають дохід менше 40 мільйонів гривень дозволено не застосовувати коригування фінансового результату на податкові різниці та звітувати з податку на прибуток всього раз на рік.

Варто також зазначити, що з метою виведення бізнесу із тіні, законодавством України встановлена одна з найнижчих ставок оподаткування прибутку у Європі.

На сьогодні, як в уряді так і в бізнесових кругах точаться суперечки відносно того, чи доцільно впровадити в Україні прогресивні ставки податку на прибуток підприємств. З одного боку, це заохотило б вітчизняні підприємства (установи), що мають не дуже високі прибутки, працювати ефективніше, оскільки в їх розпорядженні залишатиметься велика частка вільних фінансових ресурсів - нерозподілених грошових коштів, котрі варто використати щодо розширення виробництва, переоснащення МТБ. З іншого крупні платники, для яких ставки будуть вищі можуть приховувати свої прибутки.

В будь якому випадку, на нашу думку, важливо запровадити податкові пільги для підприємств, що належать до важливих галузей розвитку економіки України. Реалізація вище вказаних заходів посилення фіскальної ролі податку на прибуток вітчизняних підприємств, сприятиме вдосконаленню законодавчої та нормативно-правової системи оподаткування, що дозволить, в свою чергу, у майбутньому, зменшити податковий тягар на вітчизняні підприємства, та матиме позитивну частину в бік підвищення індексу конкурентоспроможності України на світовій арені.

Література

1. Корпоративний податок у Європейському Союзі. URL: <https://take-profit.org/statistics/corporate-tax-rate/european-union/> (дата звернення: 08.05.2022).
2. Огляд податків у США за 2022 рік. URL: <https://iqdecision.com/nalogi-v-s-sh-a-obzor/> (дата звернення: 08.05.2022).
3. Податок на прибуток у Євросоюзі. URL: <https://pravo.ua/articles/nalog-na-pribyl-v-evrosojuz/> (дата звернення: 08.05.2022).
4. Система оподаткування Китаю. URL: <https://iqdecision.com/sistema-nalogooblozhenija-kitaja-2019/> (дата звернення: 08.05.2022).

5. Хомутенко А. Бзова Ю. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 7. С. 112-131.

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

*Т.І. Шутько, к.е.н., старша викладачка,
С.О. Аркуша, студентка I курсу,
спеціальності «Облік і оподаткування»,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Податкова система України безперервно розвивається, що, в свою чергу, супроводжується зміною законодавства, яке регламентує справляння податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Податки є складною й надзвичайно впливовою на всі економічні явища та процеси фінансовою категорією. З одного боку, податки - фінансове підґрунтя існування держави, мірило її можливостей у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту громадян. З іншого боку, податки - знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, їх мобілізація й використання зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп.

Проаналізувавши підходи вчених-економістів до визначення етапів формування податкової системи України доцільно виокремити наступні особливості:

- формування податкової системи триває безперервно;
- основою податкової політики, в більшій мірі, є фіскальна функція;
- під час впровадження військового стану в Україні, саме податки виступають дієвим інструментом для подолання економічної кризи та розвитку країни.

Перші згадки про податки з'явилися ще в Київській Русі, де поширенішими з них були «надимне» та «полюддя». З XVI століття, у зв'язку із впровадженням Магдебурзького права, набуває розвитку податкове та митне регулювання, але за часів Гетьманщини більша частина податків була скасованою. Під час поневолення Російською Імперією було зруйновано загальні принципи національних податкових традицій, а в період НЕПу податкова система була значно спрощена.

Становлення та реформування податкової системи незалежної України розпочалась в 1991 р., коли у складі Міністерства фінансів створено Податкову службу України. В 1994 р. було оновлено Закон України «Про систему оподаткування» (втратив чинність в 2011 р.), яким регламентувались основні принципи роботи системи оподаткування, засади справляння податків та зборів, а також права, обов'язки та відповідальність платників. Розпочали формуватися

податкові механізми, з'явилися місцеві податки та збори, запроваджено державний реєстр фізичних осіб.

З 1994 р. по 1999 р. спостерігається якісне оновлення податкової системи у зв'язку з прийняття Конституції України (28 червня 1996 р.). Саме в цей час було організовано роботу податкової служби, до складу якої було включено Державну податкову адміністрацію України, державні податкові адміністрації в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі, а також державні податкові інспекції.

У 2000 – 2005 рр. розширюється база податкового законодавства України. Пріоритетними напрямками розвитку є усунення податкової дискримінації суб'єктів господарювання та створення однакових умов для всіх платників податків. З метою вдосконалення роботи щодо боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, створення комплексної системи державного контролю за сумнівними операціями, що здійснюються суб'єктами підприємницької діяльності у складі Державної податкової адміністрації України розпочинає своє функціонування Департамент боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом [2].

У період з 2005 р. по 2010 р. спостерігається вдосконалення податкової системи України шляхом реформування податків, запровадження стабільних форм оподаткування, зменшення ставок, прийняття низки заходів щодо своєчасного відшкодування ПДВ. Розпочато реорганізацію Державної податкової адміністрації України у Державну податкову службу України.

Період 2010 р. – 2015 р. знаменується прийняттям Податкового кодексу України, який набув чинності 1 січня 2011 р. В результаті відбулось значне скорочення переліку податків і зборів, а також зниження рівня оподаткування. Постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення Державної фіскальної служби» № 160 від 21.05.2014 р. був створений центральний орган виконавчої влади - Державна фіскальна служба, діяльність якої координувалась Міністерством доходів і зборів України.

З 2015 року відбувається комплексна реформа контролюючих органів. Так, 26.09.2021 Верховна Рада України ліквідувала податкову поліцію, а відомством-наступником на сьогодні є Бюро економічної безпеки - єдиний правоохоронний орган у сфері боротьби з економічними злочинами (без права перевірок бізнесу зі штатом не більше трьох тисяч людей). У контролюючих органах проведено цифрову революцію, адже більшість процедур адміністрування та сплати податків реалізуються через електронні сервіси.

Сьогодні податки виступають регулятором економіки, а податкова система України все більше стає подібною до податкових систем розвинутих країн світу.

Література

1. Лазур С. П. Етапи розвитку податкової системи України: завдання для подальшого функціонування. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2016. Вип. 1(2). С. 89-94. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1\(2\)__17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1(2)__17)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ АУДИТУ

*К.В. Безверхий, к.е.н., доцент,
М.В. Рябоха, студентка,
Державний торговельно-економічний
університет, м. Київ, Україна*

На сьогоднішній день, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток цифрової економіки є одними із основних векторів розвитку української економіки, що зазначено в Національній економічній стратегії 2030. Проведення аудиту в умовах цифрової економіки, останнім часом, більшістю науковців розглядаються як один із ключових факторів здійснення ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Мається на увазі, що ефективна його організація та проведення дає змогу найповніше та в найкоротші терміни здійснити перевірку бухгалтерських операцій за допомогою специфічного програмного забезпечення при відносно невеликих затратах, в цьому, власне, і полягає актуальність даного дослідження.

З метою прискореного розвитку інформаційного суспільства в державі, розпорядженням КМУ від 17 січня 2018 р. № 67-р було схвалено «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» [1], в якій зазначається, що цифровізація – це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично 18 уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір. Цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності.

Проведений аналіз показав, що перспективи застосування у сфері аудиту мають такі інформаційні технології, як:

- **технологія блокчейн (англ. *blockchain*)**. Ця технологія може суттєво вплинути на характер аудиторської перевірки та скоротити час її проведення. Так як блокчейн забезпечує високу якість інформації та прозорість, що у свою чергу дасть змогу проводити аудит автоматично. У аудитора з'явиться можливість автоматизовано опрацювати великі масиви інформації і направити зусилля на перевірку більш складних транзакцій. На сьогоднішній день говорити про будь-які зміни чи використання технології блокчен у процесі проведення аудиту рано, перш за все тому, що відсутня законодавчо-нормативна база [2];

- **хмарні технології (англ. *cloud computing*)**. Одними з найбільш вживаних технологій є хмарні середовища. Їх практична цінність у тому, що

доступ до великих масивів даних завдяки “хмарі” можна отримати не знаходячись безпосередньо біля комп’ютера, а з будь-якої точки планети та з будь-якого девайсу, що значно полегшує документообіг та командну роботу в аудиті. Так, на ринку представлені кілька незалежних провайдерів. Це, наприклад, компанії «Baltnet» (Литва), «FreeAgent» (Великобританія), «GigaCloud» (Україна), «Intuit Quickbooks» (США), «KashFlow» (США), «Netsapiens» (США), «Netsuite» (США), «SAP Business One» (Німеччина), «Sage 50c Premium» (США), «Wave» (Канада), «Xero» (Нова Зеландія) та ін [3].

- **штучний інтелект (англ. *artificial intelligence, AI*)**. Технологія штучного інтелекту за останні кілька років набула бурхливого розвитку та поширення практично в усіх сферах економіки. Аудиторська сфера також не уникла трансформації завдяки зусиллям штучного інтелекту. Головними його особливостями є обробка величезних обсягів інформації, можливість здійснювати більш повний аналіз реєстрів даних, виявляти значні розбіжності і ідентифікувати ризики, швидше реагувати на запити клієнтів та вміння виявляти в них основні тренди і аномалії. За даними дослідження аудиторської компанії Ernst & Young 73% опитаних керівників компаній уже застосовують штучний інтелект або планують запровадити його в найближчі два роки [4].

- **XBRL (*eXtensible Business Reporting Language*)**. XBRL — це відкритий міжнародний стандарт цифрової звітності про бізнес, яким керує глобальний консорціум з неприбутковою діяльністю XBRL International. XBRL використовується у всьому світі, у більш ніж 50 країнах. Щороку створюються мільйони документів XBRL, які замінюють старіші паперові звіти на більш корисні, ефективніші та точніші цифрові версії [5].

На сьогоднішній день, цифрова трансформація в Україні розвивається дуже повільним темпом, що змушує український бізнес та загалом державу перебувати у неконкурентному становищі. Так як, жоден з них не був готовий отримати виклик від пандемії COVID-19 і більше того введення воєнного стану в Україні. Основним завданням майбутнього аудиту є опанування сучасних підходів до його проведення та використання максимально широкого кола інструментів із суміжних галузей, зокрема ІТ. Темпи розвитку технологій і цифровізація бізнес-процесів спонукають аудиторів швидко та постійно адаптуватися до нових компетенцій, щоб бути затребуваними клієнтами.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 р. та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету міністрів України від 17.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 17.05.2022).

2. Бабінська С.Я. Технологія блокчейн в аудиті: сучасний стан та перспективи застосування. *Економіка та суспільство*. 2022. №36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-26> (дата звернення: 17.05.2022).

3. Король С.А., Ключко А.О. Цифрові технології в облік й аудиті. *Держава та регіони*. 2020. № 1 (112). URL: http://econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/1_2020/31.pdf (дата звернення: 17.05.2022).
4. Ernst & Young URL: https://ey.com/en_ua (дата звернення: 17.05.2022).
5. Шигун М.М., Безверхий К.В. Розвиток формату XBRL, як подальший напрямок цифровізації фінансової звітності. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2021. № 2 (46), Т. 2. С. 83-92.

PUBLICITY IN AUDIT

*L.A. Sakhno
Candidate of Sciences (Economic), Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Finances, accounting and Taxation
Tavriya State Agrotechnological University
named after Dmitry Motornogo*

Rapid changes in the market often encourage businesses to rebrand. As you know, the most common cases of rebranding are situations where the company, aware of the evolution of consumer preferences and the competitive environment, changes the target brand, adjusts positioning, values, and as a result changes the logo, corporate identity and messages, communication style and more. What are the reasons for rebranding audit firms? This is what the leading branding experts said.

When a brand begins to lose its position in the market or the last few years "grazes the back" - then it's time for change. The decline in sales, the weakening of interest in the services of the audit firm indicates that the approaches are outdated and it is necessary to activate potential customers and gain their attention to regain their former positions.

The reasons for repositioning can be different: it is the mistakes in the initial preparation, as a result of which brand positioning was developed incorrectly or was not developed at all and formed spontaneously, it can be market conditions that, activation of competitors, emergence of new players, change of target audience for example, as she gets older, needs to expand, or change her sales geography.

In addition, depending on the reasons for the need for rebranding, it may include stages such as renaming and restyling. Renaming is a change of brand name that may be needed for a number of reasons. The name is one of the first materializations of positioning, so in the event that the vector of brand development changes, there is a change or expansion of the company's activities, strategic objectives change, it should logically be reflected in naming.

The first thing to start rebranding is to identify specific goals to which a set of

future activities is aimed. This is the basis, without which it makes no sense to move on: you will just waste time and money.

Market audit:

assesses the brand in the market and prospects for its development, taking into account the strategies of direct and indirect competitors;

paints a portrait of the ideal customer, finds out the key motives of consumer behavior, establishes the level of loyalty to the brand and the degree of awareness about it.

Yes, clients can be sent commercial offers, company news or just interesting and useful information from the field of activity. Build and develop long-term relationships with existing and potential customers. Invite them to express their opinion on any issue - about your services, about similar services or products on the market in general, provoke to respond to your messages, conduct surveys on the site or with partners, give them free advice and ask to evaluate them, get their consent to the distribution of marketing materials. In this way you will remind yourself and show awareness and competence in business.

On the site, a potential customer can be offered to register or subscribe to the newsletter in exchange for any gift (discount, certificate, free product, book, flash drive, etc.). In this way, potential customers and all visitors to the site will be able to get acquainted with the company's activities, services and prices.

Today, social networks have become an integral channel for attracting customers for both small and large businesses. With the help of social networks, you can create fan pages or groups of your products and invite potential customers there. If you post useful information and hold contests, you will be able to use "sara fan radio" when participants themselves start advertising your products.

Don't forget about such a powerful resource as a corporate website. Most of us have a laid back attitude when it comes to painting a picture about ourselves. That is why take care not only of the quality content and design of the site, but also its visibility in search engines. A specialist who prepares texts for placement on the site should work closely with a person who knows the laws of SEO-optimization. Only in this case, potential customers will see the site of the audit firm on the first page of search engines. Of course, this can be achieved through advertising, but the effect will not last long.

At the same time, marketers warn: do not spray on all of the described ways to promote the brand. Try the ones that seem to be the best and choose the most effective one that can attract the most customers. Learn to offer not the services themselves, but the result of using them.

Look to the future: if there is a possibility of business development to the international level, the name should be pleasant to foreign clients and partners and evoke positive emotions in them. In particular, you can take a word with an international root. However, it is important to test its importance in future partnership countries. A good option - fictional melodious words, abbreviations.

Try to distance your name from the names of competing companies, avoid

similarities with well-known brands. There are often names of audit firms, the first part of which is the year of foundation, and the second - the word "audit". It is difficult for customers to distinguish such names from similar ones, so their choice will depend on the additional benefits and cost of the services offered, which takes time and possibly resources. Consequently, companies with bright and unusual names will have a better chance of attracting new customers.

It would be great if the name of the company had something to do with its profile. However, the constant use of the word "audit", which is a direct indication of the direction of activity, but is used by most existing firms. So the high uniqueness of the name can be forgotten.

Today, as competition in the audit services market intensifies, many market participants are trying to stand out from the competition by openly declaring their advantages. , at the moment the competent interaction of the company with mass media is crucial. An effective audit firm's relationship with the media involves two-way communication. The company's PR department should not only respond adequately to journalistic inquiries, but also independently offer productive cooperation to publications [3].

One should not expect a positive image of the organization if it cooperates with the press sporadically. PR specialists should regularly prepare for the media materials about the current activities of the company, thematic reviews, analytical articles, statistics, refutation of inaccurate information, if the latter was published in the press, answers to questions from customers and journalists, information and advertising materials and more.

All events in the internal life of the organization should be turned into publicity, creating an attractive outer shell for a particular informational reason. An experienced publicist can do something extraordinary, interesting to the press and the public, even from the most banal situation. It is very important not to give a shred of honey - pathos and insincerity are annoying.

You should not try to compensate for the lack of professionalism with money. Although the materials ordered today are quoted as never before, most people do not accept them. With the competent work of the PR department, the following internal events can be made interesting: opening new business lines, mergers, company anniversary, first person report at a forum, customer survey, annual report of the company, interviews with celebrities, say a client, holding an exhibition, etc.

To create a positive professional image of an audit company, it is extremely important from time to time to get to the top of the rankings, which are regularly compiled by business publications. The information presented in this way is perfectly perceived and remembered. In addition, such information can be used later in the advertising and information materials of the firm [1].

Become one of the ten largest audit firms, be one of the twenty companies recommended by large enterprises, or part of an international professional association that is part of Top 5 in the world - it adds bonuses to your image and strengthens its market position in the shaky and uncertain conditions of today.

Also not the least role is played by corporate publications - this is one of the most successful steps to promote audit services. However, when making such a decision, you should be prepared to increase costs and responsibilities. However, all this will be justified if the corporate publication is well established, and the board of the audit firm, which is thus trying to establish itself in the market, will head the editorial board [2].

We should not forget about such an effective tool for promotion as a sponsorship. The audit firm can finance an exhibition of paintings by the famous artist, the arrival of the Vienna Symphony Orchestra and even a public performance by a bandura choir. The only caveat is that any action should be solid and make a pleasant impression on potential clients of audit services.

Large audit firms pay a lot of attention to social activities aimed at preserving the environment and maintaining energy-efficient technologies. Various educational actions are also actively used. After all, not all segments of the population understand what an audit is and what an important social mission it carries out. [3]

In general, the promotion of audit services does not tolerate anything bright, too bold and creative. The main criteria that a PR person should be guided by are solidity, reliability, sophistication, and elegance. In addition, these requirements should apply even to small things: classic style in office design, strict dress code of staff, muted colors of letterheads and promotional products.

Reputation for every audit firm - the most valuable asset to be protected like the pupil of the eye. That is why audit firms never comment on political events.

It is especially important to remember this today, when the situation in the audit market is turbulent. In general, auditors are neutral. Incorrectness or even aggression has a very bad effect on the company's image.

References:

1. Aaker, D. (2003). Brand Leadership: A New Branding Concept [“Brend-lyderstvo: novaya kontseptsyya bréndynha”]. M.: Yzd. dom Hrebennykova
2. Bezrukova, N. (2014). Features of brand management in transnational corporations [“Osoblyvosti brend-menedzhmentu v transnatsional'nykh korporatsiyakh”]. Efektyvna ekonomika,. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_2_24 [Accessed 27 Apr. 2021].
3. Morgun, N. (2014). Branding: Definition and Models of Brand Development [“Brendynh: vyznachennya ta modeli rozrobky brenda”]. Upravlinnya rozvytkom, 5, pp. 44–46. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_5_22 [Accessed 24 Apr. 2021].

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

*А.А. Ткаченко, к.е.н.,
доцент кафедри обліку та фінансів
Д.С. Шудуря,
студентка відділення обліку та фінансів
Черкаського державного бізнес-коледжу*

На сьогоднішній час актуальним і головним економічним явищем на підприємствах залишається оплата праці. Оплата праці – це певна винагорода за роботу у грошовому виразі[2]. Аудит оплати праці – це збір певної інформації підприємства, щодо організації праці та її оплати[3]. При її перевірці об'єктами аудиту виступають колектив підприємства та його персонал. Метою аудиту є: надання оперативного висновку аудитором, щодо повноти, законності та ефективності відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності питань, що стосуються оплати праці[3]. Для якісного проведення аудиту та визначення висновків, аудитор повинен ставити цілі та дотримуватись їх (Рис. 1.). Тому вчасно проведений аудит дозволить налагодити та ефективно функціонувати системі обліку з оплати праці на підприємстві.

Рис. 1. Цілі проведення аудиту операцій оплати [складено автором]

Основним ризиком при проведенні аудиту з оплати праці є недосягнення реальності, а це виникає в залежності від неправильного розподілу обов'язків на підприємстві. А потреба для цієї перевірки виникає для того, щоб досягти поставлених цілей та вчасно прийняти певні управлінські рішення, щодо її покращення. Тому аудит відбувається на тих підприємствах, де керівники чітко розуміють його необхідність проведення. Отже, при проведенні перевірки аудитор повинен дотримуватись чітко поставлених завдань для того, щоб швидко та якісно виконати поставлену роботу (Табл. 1.).

Основні завдання аудитора при проведенні аудиту з оплати праці[1]

№	Сутність завдання
1.	Установити відповідність між внутрішніми документами, що регулюють питання оплати праці
2.	Перевірити облік особового складу на підприємстві
3.	Перевірити правильність нарахування заробітної плати на підприємстві
4.	Перевірити повноту відображення в обліку операцій з оплати праці
5.	Перевірити своєчасність виплат заробітної плати працівникам та сплату податків до бюджету
6.	Встановити відповідність та законність операцій, щодо оплати праці
7.	Надати обґрунтований аудиторський висновок, щодо визначених аудиторських доказів

Основними джерелами для проведення аудиту з оплати праці є нормативні документи, а саме: облікова політика підприємства, колективний договір, накази підприємства, трудові договори, посадові інструкції працівників, журнали робочого часу, заяви про прийняття (звільнення) на роботу, плани виробництва та інші[4].

Отже, проведення аудиту з оплати праці залишається і є важливим інструментом для правильного ведення бухгалтерського обліку. Тому здійснення аудиту є важливим важелем для правильної оцінки та позитивних і ефективних колективних відносин в процесі господарської діяльності будь-якого підприємства.

Література:

1. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
2. Бурлан С. А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. / С. А. Бурлан, Н. О. Руденко. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.
3. Пилипенко, К. А., Балабуха, Д. (2019). *Особливості проведення аудиту розрахунків з оплати праці* (Doctoral dissertation). URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7306/1/%d0%9f%d0%b8%d0%bb%d0%b8%d0%bf%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be_%d0%91%d0%b0%d0%bb%d0%b0%d0%b1%d1%83%d1%85%d0%b0_%d0%a2%d0%b5%d0%b7%d0%b8_21.09.2019.pdf (дата звернення 06.05.2022).
4. Пирожок, О. С., Мельник, Ю. В. (2016). Особливості проведення аудиту розрахунків з оплати праці. *Наука й економіка*, (1), 23-27. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgibin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nie_2016_1_6.pdf (дата звернення 06.05.2022).

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ, ФІНАНСОВИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

*О. В. Лега, к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Л. В. Яловега, к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Т. Б. Прийдак, к.е.н., доцент, доцент кафедри,
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавський державний аграрний університет*

Освітнє середовище майбутнього фахівця з обліку і оподаткування розуміємо як сукупність об'єктів та суб'єктів освітньої діяльності, взаємодія яких спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей. Підґрунтям для досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання є освітня програма - єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо).

Для фахівців з обліку і оподаткування проблема формування ефективного освітнього середовища є особливо актуальним, оскільки на сьогодні функціонування та розвиток суб'єктів господарювання не можливе без бухгалтера. Цього вимагає законодавство, цього вимагають і інтереси справи: нерідко запущена бухгалтерська та податкова звітність стає причиною штрафних санкцій. З іншого боку, в рамках бухгалтерського обліку формується інформація про діяльність організації, і грамотне ведення бухобліку допомагає передбачити багато проблем фінансового та управлінського характеру, які виникають в процесі роботи підприємства [1]. На сьогоднішній день, щоб отримати гідну роботу, спеціалісту з бухгалтерського обліку просто недостатньо мати відповідну вищу освіту та досвід роботи. Сучасний бухгалтер має постійно змінювати, розширювати і удосконалювати нові види спеціалізацій бухгалтерської професії, підвищувати свій професійний рівень, відповідати іміджу ділової презентабельної людини, дотримуватися етичних та моральних принципів [2].

До набуття технічних бухгалтерських знань і навичок професійним бухгалтерам потрібні навички, які надають їм можливості у разі потреби виступати в ролі бізнесових радників, фінансових аналітиків, менеджерів, фахівців, які можуть вести переговори та готовність займати тверду позицію [3]. Демонструючи лідерські та комунікативні навички, вміння швидко

оцінювати ситуацію і прораховувати можливі ризики, бухгалтер займає одну з ключових посад на підприємстві. І що особливо важливо в бізнесі є і менеджером-управлінцем, і аналітиком, і досвідченим різнобічним фахівцем.

Отже, формування освітнього середовища фахівців з обліку і оподаткування необхідно розглядати в призмі вимог роботодавців, критерієм яких є належне застосування професійних знань на практиці у відповідності до сучасних умов господарювання.

Першим важливим кроком підготовки кваліфікованих фахівців в сфері обліку і оподаткування та формування у них зазначених вище компетентностей є засвоєння професійних дисциплін та набуття практичних навичок щодо виконання посадових обов'язків.

Формування програмних результатів навчання є важливим елементом професійної підготовки майбутніх фахівців з обліку і оподаткування. Протягом навчання здобувачі мають навчитися використовувати свої знання у майбутній професійній діяльності, отримати навички, які допоможуть знаходити рішення проблем, які можуть виникати та набути програмних результатів.

Компоненти ОПП Облік і оподаткування (навчальних дисциплін, курсових проектів (робіт), практик, кваліфікаційних робіт), що забезпечуватимуть набуття загальних (ЗК) і спеціальних (СК) компетентностей та досягнення програмних результатів (ПР), методи навчання, форми та методи оцінювання узагальнено у табл. 1.

Таблиця 1

Перелік компонент (навчальні дисципліни) ОПП Облік і оподаткування першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які забезпечують досягнення програмних результатів, 2021 р.н.*

Компо- ненти ОПП	ЗК	ПР	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
ОК 1	ЗК14, ЗК15.	ПР19, ПР22.	аналітичний	виконання
ОК 2	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК05, ЗК06, ЗК07, ЗК10, ЗК13	ПР16, ПР17	метод; використання життєвого досвіду;	вправ на практичних заняттях; виконання
ОК 3	ЗК01, ЗК02, ЗК04, ЗК08, ЗК15, СК01, СК03, СК11	ПР01, ПР02, ПР03, ПР05, ПР21	дослідницький; евристичний; за мисленням;	завдань самостійної роботи.
ОК 4	ЗК01, ЗК02, ЗК05, ЗК07, ЗК15, СК11	ПР17, ПР21, ПР23	інтерактивні методи;	виконання індивідуально го завдання;
ОК 5	ЗК03, ЗК04, ЗК13	ПР08, ПР15	комп'ютерні і мультимедійні методи.	виконання тесту;
ОК 6	СК4, СК11, ЗК01, ЗК02, ЗК04, ЗК12, ЗК14	ПР20, ПР21, ПР22	конкретизація; логічні методи,	граматичний , лексичний тест;
ОК 7	ЗК01, ЗК03, ЗК04, ЗК07, ЗК09	ПР16 , ПР17	методи	

Компо- ненти ОПП	ЗК	ПР	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
ОК 8	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК05, ЗК08, ЗК12, ЗК13, ЗК14, СК10, СК11	ПР01, ПР17, ПР21, ПР22	письмового контролю; методи самостійної роботи вдома; методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності: вказування на недоліки, зауваження методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності; методи усного контролю; методи формування пізнавальних інтересів; наочні методи; письмовий контроль; порівняння; пояснювально- ілюстративний, творчий, проблемно- пошуковий, створення ситуації новизни навчального матеріалу, метод мозкового штурму, проектування професійних ситуацій практичні методи; репродуктивний; робота під	екзамен. лабораторно -практичний, тестовий контроль: виконання завдань лабораторних робіт, контроль виконання завдань із самостійної роботи, питання в тесті на ПК. методи письмового контролю; методи усного контролю написання контрольної роботи. написання курсової роботи, оформлення та підготовка до захисту курсової роботи опитування; публічний захист курсової роботи розв'язуван ня тестів;
ОК 9	ЗК03, ЗК15	ПР20, ПР23		
ОК 10	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК05, ЗК06, ЗК07, ЗК12, ЗК14, ЗК15, СК10, СК11	ПР17, ПР21, ПР23		
ОК 11	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК08, ЗК13, СК03, СК07, СК08, СК09	ПР03, ПР05, ПР09, ПР10		
ОК 12	ЗК02, ЗК04, ЗК08, СК02, СК03	ПР02, ПР03, ПР05, ПР21		
ОК 13	ЗК11, СК01, СК03, СК12	ПР06, ПР13, ПР24		
ОК 14	ЗК01, ЗК02, ЗК08, ЗК11, ЗК13, СК01, СК02	ПР14, ПР15		
ОК 15	ЗК 01, СК01	ПР01, ПР15		
ОК 16	ЗК13, СК01, СК02, СК05	ПР02, ПР03, ПР04, ПР05, ПР15		
ОК 17	ЗК02, ЗК03, ЗК08, СК02, СК03, СК04, СК09	ПР02, ПР03, ПР05, ПР06		
ОК 18	ЗК01, ЗК08, ЗК11, СК02, СК03, СК06, СК12	2,4,8,12,24		
ОК 19	ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК08, СК03, СК08, СК09	ПР03, ПР04, ПР05, ПР06		
ОК 20	ЗК01, ЗК08, ЗК11, СК02, СК03, СК06, СК12	ПР02, ПР04, ПР08, ПР12, ПР24		
ОК 21	ЗК01, ЗК04, ЗК08, ЗК11, СК03, СК04, СК06, СК12	ПР01, ПР03, ПР06, ПР12		
ОК 22	ЗК 03, ЗК04, ЗК08, СК03, СК 08,	ПР02, ПР03, ПР04, ПР06, ПР07		
ОК 23	ЗК01, ЗК02, ЗК08, ЗК13, СК02, СК05	ПР03, ПР04, ПР05, ПР06, ПР26		

Компо- ненти ОПП	ЗК	ПР	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
ОК 24	ЗК01, ЗК08, ЗК13, СК03, СК04	ПР01, ПР03, ПР05	керівництвом викладача; словесні методи.	
ОК 25	ЗК 03, ЗК04, ЗК08, СК03, СК 08	ПР02, ПР03, ПР04, ПР06, ПР07		
ОК 26	ЗК01, ЗК05, СК01, СК03	ПР01, ПР05, ПР18		
ОК 27	ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК08, ЗК13, СК02, СК03, СК04	ПР02, ПР03, ПР05, ПР07		
ОК 28	ЗК08, СК03, СК08, СК09	ПР02, ПР04, ПР06, ПР09		
ОК 29	ЗК01, ЗК02, ЗК08, СК04, СК09	ПР02, ПР03, ПР06, ПР07		
ОК 30	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК12, ЗК14, СК04, СК09, СК11, СК13	ПР01, ПР15, ПР17, ПР25		
ОК 31	ЗК13, СК01, СК02	ПР02, ПР04, ПР15, ПР26		
ОК 32	ЗК02, ЗК08, СК02, СК03, СК08	ПР05, ПР08, ПР09, ПР18		
ОК 33	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК07, ЗК08, ЗК13, СК01, СК02, СК04, СК05, СК08	ПР06, ПР11, ПР13		
ОК 34	ЗК01, ЗК02, ЗК08, ЗК13, СК02, СК05	ПР03, ПР04, ПР05, ПР06, ПР26		
ОК 35	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК08, ЗК13, СК03, СК09	ПР02, ПР03, ПР05, ПР06		

*побудовано авторами

Отже, формування професійної компетентності майбутніх бухгалтерів передбачає набуття умінь і навичок для оволодіння комплексом необхідних компетентностей. Результатом ефективної взаємодії учасників освітнього процесу є фахівець із знаннями бухгалтерського обліку, фінансового обліку, аудиту, оподаткування економіки, фінансів, обліку в банках, умінням і навичками з предметів професійної діяльності, професійно-особистісними якостями та професійною самосвідомістю.

Література:

1. Церклевич В. С., Кирилюк Ю. М. Психологічні аспекти професійної компетентності бухгалтера. URL: <http://www.xktei.km.ua/files/pac.pdf> (дата звернення 04.05.2022).
2. Галелюка М. Бухгалтер як супергерой. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/bukhhalter-jak-superheroj-2482471.html> (дата звернення 04.05.2022).
3. Лега О. В. Професія «бухгалтер»: від минулого до вимог сучасності. *Науковий журнал Вчені записки таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Том 30 (69). № 4. Частина 2. С. 139-146. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6164/1/ТНУ%2030%20%2869%29%20№4_2_removed%20%281%29.pdf (дата звернення 04.05.2022).
4. Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування першого рівня вищої освіти ступеня вищої освіти Бакалавр спеціальності 071 Облік і оподаткування галузь знань 07 Управління та адміністрування: Наказ голови Вченої Ради ПДАА від № 19 від 19 квітня 2021 р. розробники: Канцедал Н., Лега О., Пономаренко О., Тютюнник С., Скиба І., Черниш М., Павловська Т. Полтава, ПДАА, 2021, 25 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/7761/opp071oobdbdstn20212.pdf> (дата звернення 04.05.2022).

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ОБЛІКОВОГО ПРОФІЛЮ У ЗВО: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

*І. І. Мельничук,
к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та фінансів
Університет економіки і підприємництва*

Ведення бізнесу диктує свої вимоги до фахівців, яких продукують заклади вищої освіти. Уже усталеним є вислів про те, що вітчизняна наука відірвана від практики, а тому випускник, отримавши диплом про вищу освіту, змушений знову протягом певного часу навчатися та здобувати ті навички, які безпосередньо потрібні йому для виконання своїх професійних обов'язків на конкретному підприємстві. Проте, вважаємо, що така теза не є істинною, оскільки сучасний підхід до підготовки фахівців за різними спеціальностями зазнав суттєвих змін, що демонструють результати перевірки НАЗЯВО низки навчальних закладів.

Варто зауважити, що на сьогодні розроблені і є діючими стандарти освіти для різних спеціальностей та рівнів освіти. Спеціальність 071 Облік і оподаткування користується таким документами як:

– для освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» – Наказ МОН № 698 від 22.06.21 р.;

– для першого (бакалаврського) рівня – Наказ МОН № 1260 від 19.11.18р.;

– для другого (магістерського) рівня – Наказ МОН № 958 від 10.07.19р.

Зазначені стандарти використовуються при розробці власних освітніх програм. Важливо відмітити, що протягом останніх років основний акцент при розробці тієї чи іншої освітньої програми робиться на виокремлення тих фахових компетенцій і професійних навиків, які може здобути випускник за цією програмою. При цьому, компетенції та навики (результати навчання) закладаються у програму, виходячи з потреб стейкхолдерів, з якими йде тісна співпраця при розробці певної програми та на основі комплексу дисциплін професійної підготовки, опанування яких дозволяє ці навики і компетенції здобути. Проміжним контрольним заходом перед повноцінною професійною діяльністю є тест при вступі в магістратуру за окремими спеціальностями (Облік і аудит є такою спеціальністю), який дозволяє визначити рівень здобутих результатів навчання.

Залучення роботодавців, практичних працівників до розробки освітніх програм є позитивним напрямком розвитку вітчизняної системи вищої освіти, що дозволяє значно підсилити її практичну складову. Однак, лише цього недостатньо, оскільки освітня програма є фактично лише юридичною підставою підготовки фахівців у певній сфері. Основний акцент при підготовці спеціалістів зміщується у бік наявного професорсько-викладацького складу випускових кафедр, практичної підготовки самих викладачів, їх бажання розвиватися, застосовувати певні методики викладання, що дозволяють сформулювати саме практичні навики роботи, яку мають виконувати майбутні випускники.

Підготовка фахівців у сфері бухгалтерського обліку є саме тим напрямком, який вимагає максимальної уваги саме на практичних моментах роботи. Майже усі навики бухгалтерської роботи формуються при здобутті освітнього ступеня бакалавр. Освітні компоненти бакалаврського рівня дозволяють навчитися формувати, опрацьовувати усю первинну документацію підприємства, формувати зведені дані, звітні бухгалтерські, статистичні, податкові форми, вільно користуватися програмними продуктами у сфері обліку і оподаткування, проводити аналіз, робити висновки тощо. Саме в цьому і полягає робота бухгалтера. Таким чином, основний акцент при викладанні профільюючих бухгалтерських дисциплін варто зробити на побудову такого навчального середовища, що максимально наближене до щоденної роботи бухгалтера. А це, в свою чергу, передбачає одночасне опрацювання різнотипних операцій, які стосуються різних тем освітнього курсу, що дозволяє створити комплексне уявлення про операційний цикл діяльності суб'єкта господарювання, першопричини та наслідки його роботи в цілому й бухгалтера зокрема.

Серед основних проблем, на нашу думку, які є перешкодою підготовки висококваліфікованих бухгалтерів варто виділити:

- заниження ролі бухгалтера на підприємстві, у зв'язку з чим «розбавлення» програми їх підготовки різними управлінськими компонентами;
- відсутність комплексного бачення майбутнього фахівців бухгалтерської сфери;
- недостатня практична підготовка самих викладачів;
- часта зміна законодавчої бази у сфері обліку;
- недостатність ресурсного забезпечення для проведення занять;
- небажання викладачів будувати складні ситуативні комплексні завдання, які можна вирішувати на заняттях впродовж декількох пар.

Вирішення зазначених проблем вбачається у наступних заходах:

- реалізація достатньої контрольної функції за якістю проведення занять;
- побудована чіткої послідовності дисциплін для вивчення з метою забезпечення логічних міждисциплінарних зв'язків;
- збільшення обсягів практичної підготовки студентів;
- створення ситуативних завдань, які охоплюють різні взаємопов'язані ділянки обліку;
- залучення студентів до неформальної освіти, що дозволяє розширити їх кругозір;
- сприяння професійному розвитку професорсько-викладацького складу;
- заохочення фахівців у сфері обліку до продуктивної роботи викладання дисциплін професійного циклу.

Таким чином, важливими на сьогодні залишаються питання підготовки кваліфікованих кадрів, здатних у складних економічних умовах приймати виважені управлінські рішення.

ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ОБЛІКУ

*Т.В. Розіт, к.е.н., доцент
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна*

Вираз про те, що теорія без практики мертва є крилатим і загальновідомим. В будь – якій сфері діяльності практичні вміння та навички представляються вагомим фундаментом успішної кар'єри, засадою постійного професійного вдосконалення. Практична складова відіграє найважливішу роль у формування спеціаліста – професіонала, тому у вищих навчальних закладах (ВНЗ) приділяється значна увага саме цьому аспекту навчального процесу.

Одним з акцентів реформування системи вищої освіти є підготовка фахівців, які будуть конкурентоспроможними на ринку праці, що забезпечується, перш за все, глибинними зв'язками з роботодавцями. Ринок праці перенасичений працівниками облікового напрямку, але їм не вистачає практичної підготовки, яка б сформувала критичне економічне мислення у майбутніх фахівців, дозволила б інтегруватися до економічного простору європейських країн та працювати в умовах постійних змін і невизначеності ситуації. Також слід зазначити, що професія обліковця має дуже розгалужений характер. В умовах динамічного середовища він має володіти навичками активного реагування на трансформаційні процеси для забезпечення ефективності бізнесу, працювати з великими масивами даних для оцінки ключових показників ринкової вартості бізнесу та його результативності, забезпечувати прозорість бізнесу в межах вимог законодавства та з урахуванням зацікавленості постійно зростаючих груп стейкхолдерів.

Однією з форм практичної підготовки може бути проведення занять безпосередньо на робочому місці: або в бухгалтерській компанії, або в податковій інспекції чи інших органах контролю. Спілкування з фахівцями вузького профілю, відчуття атмосфери праці надає змогу студентам повністю заглибитись до вирішення конкретних професійних питань з безцінним досвідом фахівця – практика, мобілізує знання та вміння для вирішення конкретних професійних проблем, розв'язання нестандартних ситуацій, які, зазвичай, виникають у діяльності бізнес – структур. Другою стороною даної форми навчання буде більш чітке усвідомлення потреб роботодавців для їх врахування в стандартах вищої освіти, в навчальних планах та програмах.

В західних країнах існує усталена практика запрошення гостьових лекторів з числа досвідчених та визнаних фахівців. Майстер – клас з найактуальніших питань, проведений таким спеціалістом, може продемонструвати слухачам рівень оволодіння професією, вершини кар'єрних щаблів, яких можна досягти. Така форма практичної підготовки передбачає абсолютно повне володіння не тільки професійними знаннями, але й навичками самопрезентації, ораторського мистецтва, умінням підтримувати зацікавленість аудиторії і тримати постійний зворотній зв'язок зі слухачами. Безумовно, проведення таких заходів має бути ініціативою викладачів за підтримки керівництва і належного фінансового забезпечення.

ВНЗ передбачається проведення декількох практик – ознайомчої, виробничої, переддипломної та інших. Видається необхідним при організації практики передбачити залучення студентів до виконання підготовчої, «чорнової» роботи для розуміння самих азів, самого початку майбутньої професії. Бо вимоги до спеціаліста згідно з Класифікатором професій [1] базуються, перш за все, на таких фундаментальних, основоутворюючих знаннях та навичках.

Оскільки вже багато років в Україні діють стандарти обліку, які засновані на Міжнародних стандартах фінансової звітності, то певним орієнтиром для

удосконалення практичної підготовки можуть слугувати Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів(МСО) [3], розроблені Комітетом з МСО Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) [2]. Становлення професійного бухгалтера повинне проходити декілька рівнів з беззаперечною перевагою практичного досвіду. Перш за все, мова йде про формальну освіту, потім про практичний досвід, що буде якісним підґрунтям до зростання до експерта у сфері бухгалтерського обліку, що демонструє і підтримує компетентність, дотримується кодексу етики та високих професійних стандартів.

ВНЗ мають академічну самостійність, але ж і певні зобов'язання стосовно надання якісної освіти. Одним з надійних критеріїв якості освіти є подальше працевлаштування випускників саме за спеціальністю навчання. Тобто мова йде не тільки про підготовку кадрів із фундаментальними знаннями, але й з високою мотивацією, з розвиненими, відпрацьованими професійними навичками та вміннями, які готові до виконання відповідних до здобутого фаху дій. Залучення та згуртування всіх стейкхолдерів – професіоналів - практиків, державних регуляторів, представників академічних кіл, міжнародних організацій та роботодавців навколо професійної практичної підготовки буде гарантовано якісним і корисним кроком у вирішенні проблем розвитку практичної складової навчання.

Таким чином, зосередження та концентрування на різноманітних і всебічних формах практичної підготовки фахівців з обліку уявляється гідним внеском у формування конкурентоспроможної молоді, яка буде втіленням європейського вибору держави, за який наразі Україна сплачує найвищу ціну.

Література:

1. Класифікатор професій ДК 003:2010. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text> (дата звернення: 08.05.2022).
2. Ifac. *IFAC*. URL: <https://www.ifac.org/> (date of access: 08.05.2022).
3. International code of ethics for professional accountants. *IFAC*. URL: <https://www.ethicsboard.org/international-code-ethics-professional-accountants> (date of access: 08.05.2022).

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БІЗНЕС-АНАЛІТИЦІ

К.О. Іонова, студентка гр. ОПС-1-20

Ю.М. Волинцева, студентка гр. ОПС-1-20

Науковий керівник: О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний

аграрно-економічний університет

В умовах переходу класичної економіки в цифрову, основними проявами якої є інформатизація, глобалізація, використання ІТ, проведення аналізу економічних та бізнес-процесів із використанням досягнень сучасних знань дасть змогу як підвищити ефективність господарських процесів, так і вивести економіку на якісно новий науковий рівень. У сучасному світі не можна уявити розвиток економіки підприємств без використання результатів бізнес-аналізу та швидкого впровадження їх у реальні проекти. Використання аналітичних розрахунків стає все більш необхідним [4].

Прибутковість і розвиток бізнесу все частіше і частіше починає залежати від швидкості реагування на цифровізацію економіки, адаптування до змін суспільства, прийняття управлінських рішень. Інформаційні технології стають головною конкурентною перевагою компаній та організацій, джерелом отримання економічної вигоди, оскільки сприяють зниженню затрат, забезпечують високу контрольованість комерційних операцій, дають можливість створення принципово нових продуктів і послуг, і як наслідок, кардинально підвищують ефективність ведення бізнесу

Загалом виділяють три етапи у цифровій трансформації бізнесу. Перший етап стосується дослідження і управління клієнтським досвідом шляхом покращення розуміння потреб клієнтів за допомогою бізнес-аналітики, використання інтелектуального маркетингу в режимі реального часу і цифровізації відносин з клієнтами.

На другий етап припадає перетворення операційних процесів. В першу чергу, це автоматизація виробництва, використання рішень на базі новітніх технологій для підвищення ефективності роботи, створення віртуальної інфраструктури для можливості віддаленої роботи і прийняття управлінських рішень на основі поглиблених знань про клієнтів, регіони, продукти і т.п.

Третій етап полягає у масштабній трансформації бізнес-моделі у всіх філіях компанії, а також в трансформації бізнес-моделей компаній-партнерів. Завдяки співпраці із аналогічними цифровими організаціями стає можливим створення нових систем виробництва і розповсюдження продуктів.

Бізнес-аналітика (у вузькому розумінні), на відміну від бізнес-аналізу, має

справу з уже очищеними, підготовленими для аналізу даними, використовує статистичні та кількісні інструменти для оцінки поточної ситуації та прогнозування, тому її все частіше називають «поглиблена аналітика» [1].

Бізнес-аналітика (Business Intelligence) – програмні засоби, що функціонують у межах підприємства і які забезпечують функції доступу та аналізу інформації, яка міститься в сховищі даних, а також забезпечують ухвалення правильних і обґрунтованих управлінських рішень [2].

Бізнес-аналіз складається з таких етапів: виявлення потреби замовника та проблеми, яку він хоче вирішити; формулювання концепції рішення; оформлення концепції в технічне завдання з конкретними вимогами до майбутнього продукту. Використовують такі техніки бізнес-аналізу, як побудова моделей процесів і структур, прототипи користувацького інтерфейсу, сценарії використання, оцінювання трудовитрат і тривалості робіт; деталізація на кожну вимогу у вигляді специфікацій; консультування програмістів і тестувальників під час розроблення продукту, обговорення із замовником спірних моментів [3].

Останні розроблення програмних продуктів для бізнес-аналізу:

- Qlik Sense. Платформа візуальної аналітики, що підтримує самостійну візуалізацію і дослідження даних. Дозволяє швидко створювати поєднання візуальних уявлень, глибоко досліджувати дані, миттєво виявляти взаємозв'язки і розглядати можливості з будь-якої точки зору;

- QlikView – одне з найцікавіших рішень для бізнес-аналітики (BI) у світі. Партнер QlikView компанія RBCGroup розробила BI-модуль для терасофтовської онлайн-системи. Він дозволяє проводити аналіз різних стадій процесу продажу й оцінювати ефективність взаємодії з кожним клієнтом;

- Naumen Service Desk дозволяє значно підвищити керованість співробітниками IT-департаменту, а також вести прозорий облік трудовитрат на всіх рівнях. Модулі універсального планування надають механізми наскрізного обліку всіх активностей і активів у межах операційної, проектної діяльності та діяльності, пов'язаної з виконанням регламентних робіт. Це, окрім іншого, дозволяє планувати штат IT-департаменту і забезпечувати безперервність бізнесу;

- Microsoft Power BI. Інструмент бізнес-аналітики в складі Office. Перетворює дані організації в привабливі візуальні уявлення з широкими можливостями зі збирання та впорядкування, дозволяючи сконцентруватися на найважливіших завданнях;

- Roistat. Система наскрізної бізнес-аналітики. Збирає дані із CRM системи, рекламних майданчиків і головного сайту. Із цих даних він формує звіти за ключовими бізнес-показниками;

- GetReport. Сервіс для збирання корпоративної звітності. Збирання даних через вебформи. Моніторинг збирання даних у реальному часі. Конструктор звітів і діаграм (BI);

- Seeneco. Хмарний сервіс для управління фінансами бізнесу, що

включає управлінський облік, фінансову аналітику і планування грошових коштів;

- Онлайн-сервіс для фінансового аналізу. Формує аналітичні звіти за даними завантажених податкових звітів. Шаблони звітів і формули можна налаштовувати. Підтримує SSL протокол;

- Watson Analytics. Сервіс бізнес-аналітики на базі суперкомп'ютера IBM Watson із голосовим інтерфейсом;

- Tibco Spotfire. Аналітична платформа з потужними інструментами аналізу і візуалізації. Повністю налаштовується для бізнес-процесів конкретної організації. Доступні методи аналізу, засновані на електронних таблицях;

- SAP BusinessObjects. Гнучка, масштабована система бізнес-аналітики (BI), яка дозволяє знаходити дані й обмінюватися ними для ефективного ухвалення рішень. Продукт пропонує широкий набір інструментів на єдиній платформі і дозволяє IT-відділам упроваджувати BI у будь-який додаток;

- IBM Cognos Business Intelligence. BI-рішення, що забезпечує повний спектр можливостей BI в одному продукті з використанням єдиної архітектури, дозволяє визначити узагальнену систему поглядів на процес ухвалення рішень для всього підприємства, розкриває взаємозв'язок усієї попередньої діяльності та поточного стану підприємства і дозволяє сформулювати найкраще рішення;

- SAP Lumira. Система бізнес-аналітики для малого/середнього бізнесу. Спрощує спільну роботу з візуалізації даних;

- Yellowfin. BI-платформа, яка забезпечує отримання мобільної аналітики на будь-якому пристрої або платформі без додаткових витрат;

- Oracle Business Intelligence. Інтегрований комплекс аналітичних інструментів, розроблений із метою забезпечення розуміння бізнесу широким колом користувачів і дозволяє отримати швидкий Web-доступ до актуальної інформації;

- Визари. Web-орієнтована аналітична інформаційна система, призначена для реалізації організаційної стратегії підприємства з інтеграції виробництва й операцій, управління трудовими ресурсами, фінансовим менеджментом і управління активами;

- SQL Server Business Intelligence є повноцінною платформою, яка дозволяє створювати і розгортати безпечні, масштабовані і керовані рішення для бізнес-аналітики [4].

На українському ринку інформаційних технологій в області BI-систем представлені в основному компанії-розробники програмного забезпечення зарубіжного походження, оскільки в Україні такі розробки практично не ведуться. Крім того, автоматизовані системи бізнес-аналітики не мають високого попиту в українського споживача, оскільки вважається, що BI рішення неактуальні для поточного рівня розвитку автоматизації в країні.

Література:

1. Business Intelligence (BI) – це що? URL: <http://dss-bi.com.ua/WP/2016/02/22/businessintelligence-bi-%D1%86%D0%B5->

%D1%89%D0%BE/ (дата звернення: 05.05.2022).

2. Бариленко В.И. Бизнес-анализ как важный вид консалтинговых услуг. РИСК: Ресурсы, Информация, Снабжение, Конкуренция. № 4. 2012. С. 202-207.

3. Бізнес-аналітик. URL: <https://brainbasket.org/who-are-it-specialists-2/business-analyst/> (дата звернення: 04.05.2022).

4. Виганяйло С. М. Тенденції розвитку інформаційних технологій у бізнес-аналітиці. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*, 2021. - Т. 32(71). №1. Ч.1. С. 51-55. URL: <http://repo.snau.edu.ua:8080/xmlui/handle/123456789/8889> (дата звернення: 03.05.2022).

ІННОВАЦІЇ У ВИКОРИСТАННІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

*С.І. Мороз, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Цифровізація суспільства і бізнесу природньо призводить до впровадження сучасних інформаційних технологій в навчальний процес. Причому це стосується не лише власне комп'ютерних дисциплін, а й фахових. Окремим викликом стали карантинні, а згодом і обмеження воєнного стану при викладанні дисциплін, що потребують спеціалізованого програмного забезпечення. Для традиційних форм навчання готувались спеціалізовані аудиторії із відповідним ліцензійним програмним забезпеченням, які дистанційно використовувати неможливо. Особливо критичним є проведення практичних занять, які студенти мають виконувати на власному обладнанні.

Вирішення цієї проблеми бачимо у сполученні декількох альтернативних засобів. Ранжуємо їх за простотою використання.

1. Відеонавчання. Особливо актуальне для демонстрації технологічних новацій чи роботи в програмних продуктах недоступних для встановлення. Щодо першого слід відмітити показ систем управління технологічними процесами, роботизованих тваринницьких комплексів, систем моніторингу і т.і. Щодо другого напряму, то авторка при викладанні теми «Інтегровані інформаційні системи» використовувала відеоматеріали вебінару українського дистриб'ютора по системі SAP Business One. Позитивно, що при демонстрації можна зупинити (або пропустити частину) відео, щоб акцентувати увагу на важливих аспектах чи відповісти на питання студентів. Доречно відмітити можливість залучення відкритих джерел з YouTube чи знімання власного відеоконтенту. Власний контент можна розміщувати в YouTube для широкого загалу або в приватних каналах Telegram з доступом тільки для слухачів курсу.

2. Виконання практичних занять із залученням інтернет-сервісів. Сучасним трендом є перенесення процедур зі збереження й обробки інформації у віртуальне середовище. Причому, пропонуються сервіси аналогічні інсталюваним продуктам. Наприклад, є офісні пакети Microsoft Office та Office365, десктопні та мобільні додатки месенджерів тощо. Звичайно хмарні додатки надаються здебільшого на основі абонентної плати за використання, проте є безкоштовні ресурси чи ті, що доступні з урізаним функціоналом і/або обмеженим строком використання. Вочевидь розробники такі пропозиції націлюють на залучення нових клієнтів, але це дозволяє також швидше ознайомити здобувачів вищої освіти із сучасними новаціями в сфері ІТ для бізнесу. Зокрема, автором у викладанні дисципліни «Інформаційні системи в маркетингу» при вивченні теми «Системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM)» використовувався модуль CRM у безкоштовному пакеті Бітрікс24, а в рамках теми «Управління маркетинговими заходами в системах управління проектами» для виконання практичних завдань рекомендувався пакет Gantter for Google Drive, що має 20 днів вільного використання.

Важливим чинником зазначених двох підходів є можливість їх використання студентами з мобільних пристроїв, адже у багатьох, наприклад переміщених, наразі немає доступу чи відсутня комп'ютерна техніка.

3. Встановлення демонстраційних версій програмних продуктів, котрі як і інтернет-сервіси, мають урізані функції або обмежений термін використання. Слухачі курсу можуть скачати та інсталювати програми для виконання практичних робіт безпосередньо із сайту продавця чи розробника. Так, для тестування можливостей вітчизняної автоматизованої системи обліку Акцент пропонується 30 днів повноцінної експлуатації, що є практично цілим обліковим періодом [1]. По закінченню терміну безкоштовного використання, можна сплатити вартість ліцензії та активувати систему. Такі демо-продукти для виробничого використання не придатні, а для навчання дуже корисні.

4. Встановлення і використання вільного програмного забезпечення. Ці пакети позиціонуються як альтернатива комерційних продуктів. Вони можуть використовуватись як окремо, так і інтегруватися з платним програмним забезпеченням. Спектр програм з відкритим кодом є доволі обмеженим, проте популярним, в тому числі і в європейських компаніях. Тут слід відзначити продукти Libre Office, котрі використовуються в аудиторіях кафедри інформаційних систем і технологій при викладанні дисципліни «Інформаційні технології» для різних спеціальностей ДДАЕУ. Авторка також використовувала пакет Libre Project в практичних заняттях при вивченні тем, що потребували використання систем управління проектами. Простота встановлення та наявність в пакеті україномовного інтерфейсу, безперечно сприяли засвоєнню студентами інструментарію та методичних прийомів автоматизованого керування проектами. Актуальним для фахової підготовки бухгалтерів та фінансистів є безкоштовний проект Зірру Склад [2]. Програма поки що позиціонується розробниками в якості альтернативи комерційним продуктам

автоматизованих систем обліку та може бути встановлена на стаціонарному обладнанні чи інтернет-платформі. Але, як правило, програми з відкритим кодом підтримуються ентузіастами, тому є певні сумніви щодо подальшого їх розвитку.

Отже, комп'ютерна техніка та спеціалізовані програмні продукти є компонентом автоматизованого робочого місця практичного будь-якого фахівця й особливо керівника, тому викладачі мають адаптувати для дистанційного навчання свої робочі програми із залученням інтернет-сервісів, демо-версій програм, вільного програмного забезпечення й відеоресурсів. Зважаючи на численні інновації інформаційних технологій, динамічність інтернет-середовища та зміни в маркетинговій політиці розробників програмних засобів, автор курсу має постійно моніторити доступність використовуваних ресурсів та появу нових продуктів.

Література:

1. Пробные версии программы Акцент. URL: <https://www.accent.ua/index.php/download> (дата звернення: 09.05.2022).
2. Програма для автоматизації обліку. URL: <https://zippy.com.ua/ua/zstore> (дата звернення: 27.04.2022).

«ДЕБЕТ ПЛЮС» – ПРОГРАМА ДЛЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО І ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

*К.В. Черненко, к.е.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет*

«Дебет Плюс» - українська кросплатформна автоматизована система управління підприємством (АСУП) і програмна платформа, написана поверх Eclipse RCP. Володіє багатими можливостями конфігурування. Як СКБД можна використовувати вбудовану Apache Derby, Open Source SQL-сервери бази даних PostgreSQL і MySQL або, для платної корпоративної версії, комерційні Oracle, Microsoft SQL Server або DB2.

Готові конфігурації орієнтовані на ведення бухгалтерського обліку відповідно до законодавства України. Наразі на ринку України пропонуються такі конфігурації програми:

- Конфігурація для бюджетних та державних установ України.
- Конфігурація для комунальних некомерційних підприємств.
- Конфігурація для сільського господарства.
- Конфігурація для виробничих і переробних підприємств різних галузей промисловості України.
- Конфігурація для хлібозаводів, хлібокомбінатів, пекарень.
- Конфігурація «Елеватор, КХП, ХПП».

- Конфігурація для водоканалів та ЖКГ.
- Конфігурації для підприємств електроенергетики, постачання та транспортування газу.

Безкоштовна версія системи не має обмежень за часом роботи, обсягом баз даних, можливостями конфігурування і дозволяє повноцінну мережеву роботу.

На завершальній стадії тестування знаходиться розробка повноцінного web-інтерфейсу системи (робота через браузер).

Доступні пакети інтеграції з системами клієнт-банк найпопулярніших українських банків [1].

Уже понад 20 років компанія «Дебет Плюс» працює на ринку вітчизняного програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Серед наших клієнтів більше ніж тисяча бюджетних, комунальних та комерційних установ із різних регіонів України, які вже використовують «Дебет Плюс» для вирішення щоденних завдань бухобліку. Це заклади охорони здоров'я державної та комунальної форми власності [2].

Що означає «бути користувачем програми Дебет Плюс»? Це означає отримати додаткові переваги.

1. Програму для автоматизації обліку безпосередньо від розробника. Команда наших програмістів розробляє та вдосконалює програмний комплекс у разі будь-яких змін чинного законодавства України.

2. Перевірений і випробуваний роками алгоритм упровадження програми. Це можливість навчатися без відриву від роботи, онлайн, у зручному для вас темпі та у зручний час.

3. Супровід, який включає в себе як оновлення програмного забезпечення, так і консультації від наших бухгалтерів-консультантів.

Програмний комплекс «Дебет Плюс» отримав експертний висновок № 1231 від 1 квітня 2021 року, який підтверджує відповідність програми вимогам технічного захисту інформації згідно із затвердженим спільним наказом Адміністрації Держспецзв'язку та Держспоживстандарту України від 25.04.2007 № 75/91, та не потрапляє під санкційні заборони (Указ Президента України від 15.05.2017 № 133/2017 уводить у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28.04.2017 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», оновлено Указом Президента України від 21.06.2018 № 176/2018 рішення «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» від 21.06.2018).

Автоматизація бухгалтерського обліку являє собою комплекс організаційно – технічних заходів, спрямованих на зниження трудомісткості та прискорення процесу обробки первинних облікових документів, які є основними носіями економічної інформації, використовуваної в управлінні. Відповідно, при автоматизованій формі бухгалтерського обліку, як правило,

швидше задовольняються інформаційні потреби управлінського персоналу, однак не слід забувати, що «автоматизація управління повинна накладатися на добре працюючу, відпрацьовану схему управління» [1].

Слід зазначити, що розробники програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку здебільшого орієнтовані на масового споживача, тому відповідне програмне забезпечення носить уніфікований характер і потребує відповідного коригування.

Література:

1. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D1%82_%D0%9F%D0%BB%D1%8E%D1%81 (дата звернення 09.05.2022).
2. Дебет Плюс: модульність як запорука успіху. ТОВ «Видавнича група «АС». URL: <https://ibuhgalter.net/articles/829> (дата звернення 09.05.2022).
3. 1. Томчук В. В. Обліку грошових коштів при застосуванні електронних форм обліку. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*. 2012. № 3 (69), т. 2. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/6275.pdf> (дата звернення: 09.05.2022).

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ

*Л. М. Васільєва, д.н.держ.упр., професор,
професор кафедри обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Визначення прийнятності рівня є одним з найважливіших завдань управління ризиками. Найпростіший спосіб встановлення такого рівня полягає у визначенні значень порогів ризику у формі інтервалів допустимих значень показників, що виступають як критеріальні. Такими, зазвичай, є «заходи ризику», тобто величини, які мають розміри відповідних ризиків у чисельному вираженні. Найчастіше ними є ймовірність виникнення ризику та/або розміру шкоди.

На думку багатьох дослідників, якої ми дотримуємося межа між ризиком, абсолютно неприйнятним та прийнятним, визначається такими факторами:

- особливостями виміру ризику. Рівень ризику в його чисельному вираженні дає можливість встановити прийнятні межі (або інтервали значень) для ризику, що дозволяє полегшити контроль за дотриманням цільових установок. При цьому очевидно, що різні методики виміру можуть призвести до різних форм вираження прийнятного ризику. У зв'язку з цим подібні методики, дуже багато означають не тільки для класифікації та ідентифікації ризиків, вони повинні бути вбудовані в алгоритми вибору способів управління ризиком та оцінки їхньої ефективності;

- традиціями ведення певного виду бізнесу, рекомендаціями та приписами контролюючих та наглядових органів, корпоративною культурою. Зазвичай рішення про неприйнятність або прийнятність ризику приймаються з урахуванням існуючої практики та/або відповідно до чинної нормативної документації. Причому будь-які суттєві відхилення від загальноприйнятого підходу можуть трактуватися як необґрунтовані й навіть небезпечні, незважаючи на відхилення, що допускаються законодавством. При цьому не так важливо, жорсткі або не передбачені санкції;

- специфікою програми управління ризиками, що використовується підприємницькою структурою. Вплив даного фактора заснований на можливій зміні уявлення про прийнятність ризиків при застосуванні різних поєднань методів управління ними (наприклад, величини ризиків, що залишаються на власному утриманні). Тому рішення про встановлення розмірів прийнятних ризиків можуть переглядатися у процесі формування та навіть реалізації

програм управління ризиками.

Підхід, що базується лише на аналізі граничних значень прийнятних ризиків, досить простий, але йому притаманний ряд істотних обмежень у практичному застосуванні. Це пов'язано, по-перше, з необхідністю враховувати взаємозв'язки між граничними значеннями різних критеріїв, а по-друге, з можливими недоліками показників, що застосовуються, оскільки в малому діапазоні до зневажливо малої ймовірності знижується можливість спостереження збитку в його реальному вираженні.

Вітчизняна практика управління підприємницькою діяльністю показує, що основною проблемою оцінки розміру ризикового капіталу є дефіцит інформації, необхідної для побудови кривих розподілу збитків, внаслідок чого у видах цієї діяльності, часто схильних до ризику та стану невизначеності, що характерно для сільського господарства, є об'єктивна необхідність комплексної оцінки застосовуваних якісних та кількісних методик.

Виходячи з цього є важливим в організації управління ризиками знання основних концепцій здійснення цього процесу (табл.).

Таблиця

Основні концепції управління ризиком

Концепція	Ідея	Сфери застосування концепції	Основний напрямок управління ризиком
Ризик як шанс, можливість	Поряд з можливістю негативних наслідків ризик передбачає можливість виграшу, успіху. При цьому зазвичай більш високому ризику відповідає і більший потенційний виграш	Управління ризиками або ризик-менеджмент на фінансових ринках, азартні ігри тощо	Обмеження втрат із одночасною максимізацією вигоди
Ризик як загроза, небезпека	Ризик містить лише небезпеку, пов'язану з настанням несприятливих наслідків	Страховання, техніка безпеки, основи безпеки життєдіяльності тощо	Зниження наслідків та/або ймовірності несприятливих подій
Ризик, який розуміється як невизначеність результату або можливість відхилення його від мети	Ризик містить у собі можливе відхилення фактичних результатів від цільових (передбачуваних)	Управління якістю, техніка, система озброєнь (виявлення та знищення цілей), видобуток корисних копалин тощо	Зменшення розкиду ймовірності великих відхилень фактичних результатів від запланованих

Таким чином, концептуальні підходи щодо організації управління ризиками та способів його ідентифікації мають такі відмінності:

- в ідеї підприємництва вже закладено можливість ризику невдачі, але у разі успіху підприємцю забезпечено прибуток;
- підприємства завжди стикаються з чистими ризиками, які завдають лише шкоди у разі їх настання;
- для деяких параметрів на підприємстві існують планові або оптимальні значення, відхилення від них спричиняють недоотримання прибутку або додаткові витрати (баланс попиту та пропозиції). Тут можна згадувати про трактування ризику як певну можливість відхилення від цільового, або оптимального значення.

Таким чином, необхідність системного управління ризиками у підприємстві не викликає сумніву. Важливою умовою об'єктивної оцінки ризику та, як наслідок, прийняття ефективного управлінського рішення є проведення ретельного аналізу ризиків. Більшість сучасних вітчизняних вчених наголошують на доцільності застосування системного підходу до якісного аналізу ризиків, який, як правило, передбачає виконання наступних етапів:

- комплексне дослідження різних аспектів діяльності підприємства та середовища його функціонування як джерело потенційних ризиків;
- аналіз факторів ризику, що генеруються як внутрішнім, так і зовнішнім середовищем функціонування підприємницької структури;
- обґрунтування логічного ланцюга розвитку подій під впливом факторів ризику;
- визначення показників ступеня ризику;
- формування системи управління ризиками, в рамках якої відбувається встановлення механізмів та моделей взаємозв'язку показників та факторів ризику.

Управління ризиками підприємницької діяльності базується на загальних для всіх видів господарської діяльності принципах, методах, функціях та технологіях управління, підходах до розробки та прийняття управлінських рішень, що використовуються інструментарієм стратегічного управління.

Важливе значення має завдання об'єктивної експертної оцінки, планування та прогнозування можливих ризиків сільськогосподарського підприємництва, класифікації факторів їх виникнення в умовах безперервних змін зовнішнього середовища, та нарешті розробки методичного інструментарію для вдосконалення системи управління процесом зменшення їх економічних, соціальних та екологічних наслідків.

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*В.С. Візниченко, здобувач вищої освіти,
група М2МТ(УФЕБ)-1-21*

*Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н.,
доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Система забезпечення економічною безпекою підприємства ґрунтується на наявності інформації про фактичний стан господарюючого суб'єкту та можливість визначити потенційні загрози і ризики його діяльності. Отримати таку інформацію можна із системи бухгалтерського і управлінського обліку підприємства та із його звітності.

В той же час інформації, що представлена звітними показниками не завжди достатньо для прийняття управлінських рішень. Економічно грамотне управління безпекою підприємства неможливе без уміння аналізувати отриману звітну інформацію.

За визначенням науковців та практиків: «Аналіз - логічний метод наукового дослідження, суть якого полягає в уявному або практичному розчленуванні єдиного цілого на складові частини й вивчення їх у всій багатоманітності суттєвих взаємозв'язків» [1].

Становлення ринкової економіки та зростання пріоритетності фінансових ресурсів на підприємстві, логічно сприяли розвитку такого важливого напрямку роботи аналітика з фінансово-економічної безпеки підприємства як фінансовий аналіз. Він є складовою загальноекономічного аналізу господарської діяльності. Лише за умови належного його проведення підприємство має можливість зберегти міцні ринкові позиції в умовах жорсткої конкуренції.

Законодавчо затвердженого визначення терміну «фінансовий аналіз» не існує, але в «Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» № 49/121 від 26.01.2001, затвердженому Мінфіном та Фондом державного майна України, наведено наступне визначення терміну «Фінансовий аналіз діяльності підприємства»: «Це комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнутих фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів фінансового аналізу за даними фінансової звітності підприємства» [2].

В системі економічної безпеки підприємства значення фінансового аналізу виявляється ще і в його здатності виступати інструментом прогнозування фінансового стану підприємства та його фінансових ризиків.

Реформування бухгалтерського обліку, поділ його на управлінський та фінансовий, відокремлення податкового обліку, приведення форм бухгалтерської звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів зумовлюють необхідність використання фінансового аналізу як інструменту

управління в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Значення фінансового аналізу для підтримання фінансово-економічної безпеки підприємства в належному проявляється через його принципи, функції, та завдання в системі прийняття управлінських рішень.

Основними принципами аналізу є об'єктивність, науковість, системний підхід, комплектність, оперативність, дієвість та соціально-економічний підхід.

Фінансовий аналіз дозволяє визначити рівень фінансової безпеки підприємства, його конкурентоспроможність, фінансову стабільність, ступінь використання фінансових ресурсів і капіталу. За його результатами оцінюється ділова активність підприємства та інвестиційна привабливість суб'єкта господарювання. Він є основним елементом фінансового менеджменту та базою для оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства.

Практично всі керівники, впроваджуючи систему економічної безпеки на підприємстві спираються на методи фінансового аналізу, що забезпечують інформацією систему прийняття управлінських рішень, оскільки методика фінансового аналізу дозволяє:

- оцінити зміни в розвитку фінансових відносин, ефективність використання капіталу, рентабельність підприємства, фінансову гнучкість і стабільність;
- здійснити аналітичну діагностику щодо можливої появи негативних явищ у господарській діяльності, які можуть призвести до банкрутства;
- розробити заходи, спрямовані на оздоровлення фінансового стану підприємства з метою створення нормальних умов роботи.

Для того щоб фінансовий аналіз був надійним інструментом у руках аналітика з фінансово-економічної безпеки важливо виділити основні етапи його здійснення:

1. Збір і підготовка вхідної інформації, що передбачає підбір необхідних форм бухгалтерської звітності та проведення звірки їх показників і перевірку їх достовірності.
2. Аналітична обробка – передбачає структурування звітів і визначення динаміки змін показників, їх розрахунок і групування.
3. Аналіз, оцінка і інтерпретація результатів - виявляють взаємозв'язки між основними показниками та тенденції змін.
4. Підготовка висновків і рекомендацій – виявлення «вузьких місць і резервів підвищення ефективності діяльності та розробка рекомендації.

Отже, аналітика з фінансово-економічної безпеки може цікавити як поточний фінансовий стан підприємства, так і очікувані параметри в найближчій чи віддаленій перспективі.

Література:

1. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в новому році: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» /

[головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 23. – 112с.

2. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: наказ Міністерства Фінансів України та Фонду державного майна України № 49/121 від 26.01.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#top>

КРЕДИТНІ КАНІКУЛИ ЯК СПОСІБ ПІДТРИМКИ КЛІЄНТІВ БАНКІВ У ВІЙСЬКОВИЙ ЧАС

*І. В. Гладка,
ЗВО «Магістр» ОПП Облік і оподаткування
Науковий керівник: О. В. Лега, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Полтавський державний аграрний університет*

Війна, розв'язана росією в Україні, вплинула на всі сторони життя та діяльності українців. Банківська система стійко прийняла удар, функціонуючи в непростих умовах воєнного часу. Багато українців втратили роботу і можливість заробляти собі на життя через введення воєнного стану і воєнні дії. Це означає, що у людей, які оформили кредит, виникнуть труднощі зі своєчасною виплатою боргу, як під час війни, так і в післявоєнний період [1].

Для підтримки та «полегшення» життя українців-позичальників ухвалено Закон України № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [2]. Зміни до правил роботи банків та небанківських фінансових установ, у т.ч. тих, що надають послуги з кредитування стосуються наступного:

- на час дії воєнного стану та в 30-денний термін після його припинення або скасування позичальник не нестиме відповідальності перед кредитодавцем у разі прострочення виконання зобов'язань по споживчому кредиту;

- якщо позичальник допустив прострочення, він звільняється від обов'язку сплати неустойки (штрафу, пені) та інших платежів, передбачених договором про споживчий кредит за прострочення виконання (невиконання) зобов'язань;

- у разі невиконання зобов'язань за договором про споживчий кредит банк не повинен збільшувати процентну ставку за користування кредитом (крім випадків, коли встановлення процентної ставки, що змінюється, передбачено договором);

- неустойка (штраф, пеня) та інші платежі за договором, які були нараховані з 24 лютого 2022 р. за прострочення виконання за таким договором, підлягають списанню;

- нові правила не передбачають скасування відсотків за користування кредитними коштами, і таке нарахування є правомірним з боку кредитора [3].

Варіантами кредитних канікул є тимчасове звільнення від сплати відсотків, при цьому треба сплатити основну суму боргу; тимчасове звільнення від виплати суми кредиту, але обов'язковим є погашення відсотків; звільнення від будь-яких виплат по кредиту (і відсотки, і сума боргу).

Умови та правила надання кредитних канікул у військовий час банки визначають самостійно (табл. 1).

Отже, банківська система України підійшла до кризи, спровокованої військовою агресією і повномасштабним вторгненням росії в Україну, в досить стійкому стані, що має пом'якшити удар по економіці країни. При цьому багато фінансових установ демонструють соціальну відповідальність і вводять пільги для своїх клієнтів з виплати кредитів, щоб не допустити хаосу.

Таблиця 1

Моніторинг умов та правил надання кредитних канікул на час військового стану

Банки	Умови та правила надання кредитних канікул
Ощадбанк	Термін: з 01 березня по 31 травня 2022 р. Умови: - призупинення нарахування процентів за користування кредитом; - не обов'язкові платежі за кредитами до 31 травня; - припинення перенесення несплачених платежів на прострочення у випадку несвоєчасного виконання зобов'язання; - штрафні санкції/пені не нараховуються у разі невнесення платежу; - призупинення передавання інформації до бюро кредитних історій. Джерело: https://www.oschadbank.ua/news/osadbank-zaprovadzue-kreditni-kanikuli-dla-fizicnih-osib
Приватбанк	Термін: з 1 березня 2022 року до 1 червня 2022 рр. Умови: - клієнти мають право не вносити обов'язковий мінімальний платіж; - додатково до канікул, у березні встановлено кредитну ставку 0,001%; - на сьогодні встановлено пільговий розмір кредитної ставки на рівні 1,7%; - проценти нараховуватимуться у травні, але до 1 червня за кредитними канікулами погашення платежу не буде обов'язковим. Джерело: https://privatbank.ua/news/2022/4/5/1607
Райффайзен Банк	Термін: кредитні канікули строком на 6 місяців Умови: - оформлення онлайн-заявки для отримання права на кредитні канікули. Протягом 7 робочих днів буде надіслано смс-повідомлення про прийняте Банком рішення з умовами кредитних канікул, що є підтвердженням їх встановлення; - процентна ставка за користування кредитними коштами у розмірі від 30% до 36% річних; - мінімальний щомісячний платіж встановлюється у розмірі від 2,5% до 3,0% замість стандартного 5% (розраховується від суми заборгованості по кредитній картці); - після закінчення кредитних канікул Банк повертає стандартні умови Вашого кредитного договору. Джерело: https://raiffeisen.ua/promo/credit_card_holidays
Альфа-Банк	Термін: березень – серпень 2022 року.

Банки	Умови та правила надання кредитних канікул
	Умови: Березень: канікули встановлені автоматично, незалежно від того, надійшло від клієнта погашення боргу чи ні. Квітень: на платежі канікули встановлені, якщо не надійшли кошти на погашення боргу. Якщо ж на рахунок кредиту або кредитної картки від вас надійшла оплата на погашення мінімального платежу, канікули за цей місяць вже не будуть активовані та відбудеться стандартне розподілення суми на погашення боргу. В разі активації умови канікул наступні: - якщо в поточному місяці ви не можете погасити встановлений обов'язковий мінімальний платіж, то на наступний день після дати платежу він анулюється; - відсоткова ставка — без змін, але відсотки сплачуються шляхом збільшення суми загальної заборгованості. У випадку виникнення у клієнта несанкціонованої заборгованості при погашенні відсотків, розмір кредитного ліміту відповідно збільшується на суму несанкціонованої заборгованості. "Розстрочка на картку" обслуговується стандартно: платіж за графіком переноситься на рахунок заборгованості за кредитною картою і далі враховується як звичайна сума боргу. Додаткові умови: по кредитах кредитні канікули не застосовуються, якщо до кінця строку дії залишається два або менше непогашених платежів. Джерело: https://help.alfabank.ua/hc/uk-ua/articles/4478116141074-Які-умови-кредитних-канікул-за-всіма-кредитними-картками-та-кредитами-з-1-березня-2022-року-
ПУМБ	Термін: 3 місяці Умови: - автоматичне підключення клієнтам банку - фізичним особам кредитних канікул по діючим кредитам готівкою, товарним кредитам та розстрочці «Сплачуйте частинами NEW». Після активації кредитних канікул клієнти отримають Push або Viber-повідомлення про підключення сервісу; - продовження терміну дії договорів на 3 місяці; - прострочка не впливає на кредитну історію клієнтів; - банк не буде нараховувати штрафи та підвищені відсотки за непогашену заборгованість; - скасування обов'язкового внесення тіла кредиту та зменшення обов'язкових платежів на 3 місяці; Джерело: https://www.pumb.ua/credit-holidays
ОТП банк	Термін: 31 березня 2022 року по 31 березня 2022 року Умови: - платежі, що не було сплачено протягом дії кредитних канікул, перенесено на кінець графіку платежів; - чергові планові платежі за кредитами підлягають оплаті згідно зі встановленим графіком, інакше їх буде визнано простроченими; - штрафи, пені та підвищену процентну ставку застосовано не буде; - можливість оформити заявку про проведення Банком реструктуризації кредиту у зручний для вас спосіб (тимчасове або постійне зменшення розміру щомісячного платежу, зміни графіку погашення або збільшення строку кредитування), за неможливості сплачувати плановий платіж у повному обсязі та з метою виконання зобов'язань за кредитом. Джерело: https://www.otpbank.com.ua/privateclients/information/vacation-loan/

Одним з методів підтримки клієнтів у військовий час є введення кредитних канікул - пільгові умови договору, коли клієнти мають право не

вносити обов'язковий мінімальний платіж. Ознаками кредитних канікул є відтермінування сплати боргу та правом кредитора, перевагами - можливість на законних підставах отримати відстрочку в погашенні кредиту у важкій фінансовій ситуації; зниження кредитного навантаження; відсутність пені і штрафів за прострочення платежів, що особливо актуально у випадку перебування у зоні бойових дій чи через втрату доходу.

Згідно проведеного моніторингу умов (табл. 1) недоліками є: встановлення % за кредитами, хоча і зниженими (наприклад, Приват банк змінив умови кредитних канікул під час воєнного стану з 01.04.22, почавши нараховувати 1,7% замість 0,001 %); оформлення онлайн-заяви для отримання права на кредитні канікули (у військовий стан така умова може бути не дотримана, що пов'язано як з людським фактором (стрес, втрата карти та інформації по ній тощо), так і технічними проблемами (доступ до гаджетів, інтернету) та ін.

Отже:

1. Кредитні канікули можуть надаватися як автоматично, так і через онлайн-заяви.
2. Кредитні канікули - це відтермінування сплати боргу (сплата основної суми кредиту («тіла» кредиту) чи нарахованих відсотків).
3. Кредитні канікули не зменшують суму вашого боргу, тому доцільно (за можливості) проводити платежі для зниження фінансового навантаження в майбутньому.

Література:

1. Як працюють кредитні канікули під час воєнного стану. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/yak-pracyuyut-kreditni-kanikuli-pid-chas-voennogo-stanu.html> (дата звернення 09.05.2022).
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України № 2120-IX від 15 березня 2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення 09.05.2022).
3. Баранова О. Банки запровадили кредитні канікули на час воєнного стану: детальні умови. URL: https://biz.ligazakon.net/news/209797_banki-zaprovadili-kreditn-kankuli-na-chas-vonnogo-stanu-detaln-umovi (дата звернення 09.05.2022).

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

*В. М. Краєвський, д.е.н., професор
Університет державної фіскальної служби України
О. М. Костенко, к. е. н., доцент
Київський кооперативний інститут бізнесу і права*

Трансформація ринкових відносин в Україні потребує удосконалення середовища функціонування господарюючих суб'єктів. Разом з тим, посилення уваги до їх розвитку обумовлене необхідністю вивчення факторів на основі обліково-аналітичного забезпечення управління у підвищенні економічної стійкості ефективної діяльності.

Основна частина. Управління розвитком підприємства являє собою сукупність способів, прийомів, процедур, що дозволяють вирішувати нагальні проблеми на основі наукового підходу, знання закономірностей протікання процесів, чіткої кореляції з кадровою політикою підприємства і орієнтацією на встановлені нормативи економічної стійкості.

У сучасному розумінні управління розвитком підприємства – це процес удосконалення внутрішнього середовища та умов реалізації видів діяльності, що дозволяє досягати високих результатів господарювання. З цією метою необхідно чітко визначити реальні цілі розвитку, забезпечити їх досягнення необхідними ресурсами, організувати проведення відповідних заходів, тобто сформувати механізм управління розвитком і, як наслідок, економічною стійкістю підприємства.

В свою чергу, забезпечення слід тлумачити як: систематичне надання ресурсів, необхідних для функціонування системи; сукупність заходів і засобів створення умов, що сприяють нормальному протіканню процесів, реалізації намічених планів, підтримці стабільного функціонування системи і її об'єктів, запобіганню збоїв, порушенню установок чи ритму існування; допоміжні засоби що використовуються в системах для підтримання їх функціонування.

Відтак, обліково-аналітичне забезпечення управління – це сукупність інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних для реалізації облікових, аналітичних, управлінських та інших процедур, які забезпечують діяльність підприємства.

Зважаючи на кон'юнктурні особливості діяльності, при формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління у підвищенні економічної стійкості, дотримуються таких принципів як цілісність, системність, комплексність, вірогідність, контроль, захист від несанкціонованого доступу, єдність і гнучкість, стандартизація та уніфікація, адаптивність, мінімізація введення і відображення інформації тощо.

Наукове обґрунтування існуючих думок щодо сутності та змісту механізму управління розвитком підприємства дозволила дійти висновку, що механізм управління розвитком підприємства являє собою сукупність

взаємопов'язаних дій та інструментів, що забезпечують можливість прийняття та реалізації управлінських рішень щодо його забезпечення. Це трактування дає можливість виділити такі складові елементи механізму управління розвитком: мета, завдання, принципи, напрями, методи, інструменти, органи управління та результати [3; 5; 6].

В цьому контексті, результативне функціонування механізму управління визначається наявністю якісного обліково-аналітичного забезпечення процесу управління підвищенням економічної стійкості підприємства і реалізацією стратегії його розвитку [1; 2; 4].

Основними факторами, що забезпечують імплементацію механізму управління розвитком підприємства, слід вважати дієвий механізм мотивації персоналу, який базується на переважно відрядній системі оплати праці, системі матеріального заохочення за успіхи в роботі тощо. Відтак, механізм управління розвитком підприємства необхідно трактувати як сукупність взаємопов'язаних дій та інструментів, що забезпечують можливість прийняття та реалізації управлінських рішень щодо реалізації ознак сталості в його діяльності. Результативно функціонуючий механізм управління розвитком підприємства дозволяє цілеспрямовано впливати на всі його підсистеми з метою досягнення більш високого рівня економічної стійкості та передбачає такий тип змін, що визначаються переходом усіх відносин та процесів до якісно нового стану.

Висновки та пропозиції. Узагальнюючи наведений матеріал необхідно відзначити, що наявність передумов щодо позитивних змін у середовищі функціонування підприємства дає можливість окреслити реальні цілі його розвитку, забезпечити необхідними ресурсами досягнення таких цілей, організувати проведення відповідних заходів тощо. Механізм управління розвитком підприємства вимагає усунення недоліків обліково-аналітичного забезпечення управління, зокрема: низької оперативності, значної деталізації, надмірності інформації; недостатньої її аналітичності тощо. Виконанню окреслених завдань підпорядкована дія системи управління економічної стійкості підприємства.

Література:

1. Економічна синталітика : філософський дискурс становлення та розвитку : монографія / [С. В. Бардаш, О. М. Костенко, В. М. Краєвський] ; за заг. ред. С. В. Бардаша. – К. : ЦП Компринт, 2017. – 225 с.
2. Інформаційна система управління сільськогосподарським підприємством : аналітичні індикатори формування і результативності : монографія / [Камінська Т. Г., Краєвський В. М., Костенко О. М., Охріменко І. В., Савчук В. К.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік принт», 2016. – 270 с.
3. Інформаційно-аналітичний процес : праксеологічний підхід : монографія / [Савчук В. К., Костенко О. М., Краєвський В. М.] ; за заг. ред. В.

К. Савчука. – К. : видавництво «Вік Принт», 2013. – 204 с.

4. Краєвський В. М. Облікові системи : еволюція та вектор розвитку / Краєвський В. М. – К. : «Аграр Медіа Груп», 2012. – 192 с.

5. Стратегічні пріоритети розвитку аграрних формувань : аналітико-прогнозні тренди : колективна монографія / [Л. Р.Воляк, О. М. Костенко, В. М. Краєвський, Т. В. Куць, О. Г. Макаруч, В. К. Савчук та ін.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : ЦП Компринт, 2018. – 350 с.

6. Управління ефективністю сільськогосподарського виробництва : інформаційно-аналітичний аспект : монографія / [Савчук В. К., Костенко О. М., Мискін Ю. В., Краєвський В. М.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік Принт», 2013. – 470 с.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ:СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

*Ю.Д. Мірошник, здобувач вищої освіти,
група Мг ОПЗ-1-21*

*Науковий керівник: О. М. Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровського державного аграрно-економічного університету*

Розвиток ринкових відносин в Україні вимагає від підприємства самостійного прийняття фінансово-економічних рішень як в оперативному, так і стратегічному управлінні. Підприємства опинилися у нових умовах господарювання, до яких були не готові. Більше того, розрив встановлених економічних зв'язків сприяв зростанню невизначеності і негативно позначився на стані підприємств. Таким чином питання фінансово-економічної безпеки набуло системного значення і потребує відповідної розробки та дослідження.

З погляду системного підходу, безпеку можна визначити як якість системи, що забезпечує її стабільне функціонування та розвиток в умовах виникнення різних видів загроз зовнішнього та внутрішнього роду, тобто комплекс можливостей системи, що дозволяє якнайкраще адаптуватися до негативних впливів середовища функціонування. Чим стійкіша система до агресивних впливів, тим вона є більш життєдіальною [4].

У межах системи управління підприємством існують показники, що характеризують фінансово-економічну стабільність, відображають рівень незалежності та самодостатності системи, тобто наявність можливості формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на всіх стадіях виробничо-господарського процесу. Стійкість системи фінансово-економічної безпеки визначається сукупністю двох найважливіших показників: ефективністю та надійністю.

Ефективність системи - це узагальнюючий інтегральний показник окремих показників якості елементів системи та вигідності проведення тієї чи іншої політики. Він дозволяє контролювати невиправдане зростання витрат на

забезпечення фінансово-економічної безпеки, оптимізує витрати на досягнення системної гнучкості, маневреності, надійності.

Основна мета управління надійністю у розвитку системи лежить в обґрунтуванні прийняття рішень при прогнозуванні найімовірніших негативних умов. Недостатня надійність призводить до цілого спектру негативних наслідків: відсутність збалансованості функціонування системи; зниження ефективності системи; зростання невизначеності та як наслідок, відтоку фінансових, матеріальних та людських ресурсів; психологічним наслідкам, що виражаються у недовірі зовнішніх інвесторів, виробників та потенційних споживачів.

Рівень фінансово-економічної безпеки деякими дослідниками пропонується оцінювати за допомогою моніторингу суб'єктивного рівня економічної безпеки, або за кількісним висловом думки експертів щодо цього рівня. Подібний підхід не дозволяє отримати нових знань про аналізований процес і не може бути використаний для моделювання динаміки його розвитку, він лише допомагає реструктурувати думки експертів щодо проблеми, що розглядається [3].

У ряді робіт звучить ідея оцінювати рівень безпеки фінансово-економічної системи за оптимальними значеннями певних параметрів, що розглядаються у трьох підсистемах:

1) внутрішньовиробнича підсистема, що забезпечує управління виробництвом, постачанням, збутом, діяльністю системи з усіх матеріальних та інформаційних потоків;

2) ринкова підсистема, що забезпечує управління взаємозв'язків з усіма контрагентами підприємства у процесі виробництва та невиробничій діяльності;

3) підсистема сервісної підтримки, що забезпечує управління процесами, що пов'язують підприємство та споживачів.

Інтегральний показник рівня фінансово-економічної безпеки підприємства при цьому є суперпозицією окремих показників на всіх рівнях діяльності. Іноді вводиться поняття сукупного критерію, що розраховується за окремими функціональними критеріями. Функціональні критерії розраховуються на основі оцінки збитків підприємства та ефективності заходів їх попередження. Перевагою такого підходу є можливість виявлення недоліків та резервів реалізованого підприємством комплексу заходів для забезпечення кожної з функціональних складових економічної безпеки підприємства загалом, а також коригування функціональної системи забезпечення [1].

При оцінці та моделюванні рівня фінансово-економічної безпеки разом із показником надійності запроваджується показник ефективності. Під ефективністю при цьому розуміють ступінь здатності системи виконання завдання, що стоїть перед нею. На ефективність функціонування всієї системи впливає ефективність окремих елементів та політика керівництва щодо її подальшого розвитку: ефективність проведення маневрів; ефективність витрат,

пов'язаних із збереженням резервів та запасів для забезпечення надійності; ефективність вибору того чи іншої шляху розвитку.

Поняття ефективності та надійності необхідні для підвищення стійкості системи, оскільки підвищення рівня її безпеки насамперед пов'язані з гармонійним отриманням цих характеристик у вигляді показників. Причому деякі з них (створення запасів, додаткові дослідження, кон'юнктура ринку), збільшуючи показник надійності, можуть знизити показник ефективності; інші (виробниче завантаження), навпаки, збільшуючи ефективність, знижують надійність системи.

Багато факторів сприятливо впливають як на ефективність, так і на надійність функціонування підприємств. До них відносяться: рівень кваліфікації кадрів, зростання професіоналізму (сприяють більш продуктивному використанню робочого часу та зменшують ймовірність шлюбу); правильність вибору постачальників (при порівняно низьких цінах ресурсів зберігається впевненість у надійності постачальника).

Окремо фінансова безпека підприємства, як складова фінансово-економічної безпеки, може бути визначена як стан найефективнішого використання ресурсів підприємства, виражений у кращих значеннях фінансових показників, прибутковості та рентабельності підприємства, якості використання основних та оборотних фондів, структури капіталу, перспектив фінансового розвитку підприємства. Виходячи з того, що економічна безпека визначається як стан найбільш стійкого до несприятливих впливів функціонування та розвитку підприємства, оцінка рівня фінансової безпеки близька до поняття фінансової стійкості підприємства та базується на тому, наскільки ефективно службам підприємства вдається попереджати загрози та уникати збитків від негативних впливів. Головною метою фінансової стабілізації підприємства є забезпечення максимальної ефективності функціонування нині та забезпечення високого потенціалу розвитку та зростання підприємства у майбутньому [5].

Сьогодні для ефективного управління необхідно вміти правильно та об'єктивно планувати та прогнозувати, керувати та контролювати стан фінансово-економічної безпеки підприємства. У зв'язку з цим широке застосування отримують методи математичного моделювання фінансово-економічної безпеки, а також комп'ютерні системи, що дозволяють за існуючих умов і повної інтерпретації знань розкривати найбільш ймовірні стани небезпечних явищ. У моделюванні популярні експертні комп'ютерні системи, які виконують роль консультантів.

Останнім часом у багатьох країнах розробляються методи нелінійного математичного моделювання найскладніших процесів розвитку, у яких розглядаються соціально-економічні, політичні, духовно-моральні та інші аспекти фінансово-економічної безпеки. Нелінійне моделювання фінансово-економічної безпеки сприяє точнішій діагностиці процесів, що розвиваються в суспільстві та природі; підвищенню ефективності вживаних заходів щодо

забезпечення комплексної безпеки, суттєвого зниження фінансових витрат на попередження стихійних лих та соціальних вибухів, а також пов'язаних з ними людських та матеріальних втрат [2].

У зв'язку з тим, що фінансово-економічна безпека - це кількісна та якісна характеристики відповідних можливостей системи з погляду її здатності до самовиживання та розвитку в умовах дестабілізуючої дії непередбачених та важко прогнозованих зовнішніх та внутрішніх факторів, система управління має оперувати такими поняттями, як загрози та стан системи та вже на підставі отриманої інформації розробляти керівні впливи. При цьому управління безпекою має бути спрямоване не лише на ефективну ліквідацію наслідків від настання реальних загроз, а й зменшення витрат від настання потенційної загрози. Для реальних загроз необхідно оцінювати тенденції та силу їх розвитку, можливості негативного впливу на систему. Для потенційних загроз оцінюється і прогнозується ймовірність їхнього наступу, тобто ймовірність переходу в реальні загрози, а також можливості недопущення цього переходу.

Таким чином, слід констатувати, що система управління фінансово-економічною безпекою – це складна відкрита система. Процесу розробки керівних впливів має передувати аналіз загроз фінансово-економічній безпеці та аналіз стану керованої системи. Проблема конструювання системи управління фінансово-економічної безпеки вирішується у два етапи: побудова множини безпечних станів, їх економічна оцінка та визначення кінцевого стану; синтез управління, що може призвести до цього стану. Процес розробки керівних впливів у системі управління фінансово-економічною безпекою повинен включати процедуру оцінки керівництвом безліччю критичних загроз, механізми протидії загрозам. За підсумками цього розробляється стратегія управління фінансово-економічною безпекою.

Література:

1. Дудін М.М. Економічна безпека підприємництва як необхідний системний засіб боротьби з економічною злочинністю // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2014. - № 2. - С. 55-65.
2. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський. - Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. - 295 с
3. Ковтуненко К.В, Шолом О.І. Особливості оцінки фінансової та економічної безпеки як складових системи економічної безпеки // Матеріали науково-практичної інтернет конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті» (Одеса, 12-19 грудня 2013 р.). – Економіка: реалії часу. 2013. – С. 47-49.
4. Малик О.В. Формування механізму управління фінансової безпеки підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. - Хмельницький, 2016. - 263 с.
5. Ситник Н.С., Бей І.М. Фінансово-економічна безпека підприємств України // Економіка та управління підприємствами. - 2019. - № 36. - С. 273-279.

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПОТРЕБ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*О.А. Мотковський, здобувач вищої освіти,
група МгМТ(УФЕБ)-1-21
Науковий керівник: О.М. Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Джерела інформації для потреб формування фінансово-економічної безпеки підприємства поділяються на зовнішні (офіційні видання, звіти та документи державних документів, що містять відкриту офіційну інформацію) та внутрішні (дані бухгалтерського обліку).

Первинні документи підлягають обов'язковій перевірці головним бухгалтером підприємства. При цьому він здійснює перевірку за формою (перевіряє повноту і правильність оформлення документів, наявність у них обов'язкових реквізитів) і за змістом (встановлює відповідність господарської операції чинному законодавству, логічну ув'язку окремих показників).

Для погашення дебіторської заборгованості або її забезпечення використовують виписку банку, прибутковий касовий ордер і видатковим касовим органом. Первинні документи і облікові реєстри, які пройшли обробку, бухгалтерські звіти і баланси до передачі її в архів підприємства зберігають в бухгалтерії господарства в закритих шафах. Первинні документи :облікові реєстри, бухгалтерські звіти і баланси передаються в архів. Передачу їх в архів оформлює,забезпечує головний бухгалтер. В архіві документи зберігаються на полицях в хронологічному порядку.

Документом, відповідно до якого проводяться розрахунки з покупцями і замовниками є «Рахунок-фактура». При заповненні цього документа вказується покупець чи замовник (в електронному документі покупець обирається з довідника «Контрагенти»), валюта розрахунків, вказується що продається, реквізити договору, строк і вид оплати, кількість, ціна, і сума (окремо ПДВ).

Електронний документ Рахунок – фактора передбачає розрахунок і відображення знижки, при цьому можуть використовуватися різні способи розрахунку:одним відсотком або сумою для кожного товару окремо, або для накладної в цілому.

В ході основної діяльності у організації виникає потреба видачі з каси готівки працівникам установи під звіт на господарські витрати і службові відрядження. В цьому випадку виникають розрахункові відносини з підзвітними особами.

У документі «Прибуткова накладна» встановлено параметр програми «Через підзвітну особу». При включенні вказаної опції вибирається підзвітна особа в реквізиті «Підзвітна особа» і вказується сума до закриття підзвіту працівника. В результаті проведених операцій даний документ обов'язково реєструє оприбуткування запасів придбаних підзвітною особою і відображає

дві різні господарські операції, що оформлюються в обліку різним набором проводок.

У першому випадку відбувається часткове закриття або повне закриття взаєморозрахунків з постачальниками чи підрядниками через списання сум, виданих підзвітній особі, у другому випадку відбувається просто списання сум у підзвітної особи.

В зв'язку з тим, що за відвантажену продукцію заборгованість була погашена не одразу, виникла поточна дебіторська заборгованість. В цьому питанні було розглянуто порядок і форми розрахунків між постачальником і покупцем, перелік первинних документів, а також бухгалтерські проведення. У ряді випадків підприємство під поставку матеріальних цінностей або під виконання робіт (послуг), а також при оплаті продукції і робіт, прийнятих від замовників за частковою готовністю, може видати аванс.

Аванс є грошима або іншим майном, які передаються в рахунок здійснення договірною зобов'язання. Це повний ібо платіж частинами. Виконуючи передоплату, покупець фінансує продаж за певний період час до отримання товару.

Для обліку розрахунків за виданими авансами, забезпеченням чого поставка матеріальних цінностей, а також з оплати продукції та робіт, прийнятих замовником за частковою готовністю, передбачено рахунок 371 «Розрахунки за авансами виданими».

Авансові платежі постачальникам та іншим організаціями здійснюються платіжними дорученнями, в яких знаходяться посилання на укладений договір. Засвідченням здійснених платежів являється виписка банку. Зарахування оформлюється розрахунком (довідкою) бухгалтерії.

Таким чином, на підприємстві стан документального забезпечення процесу реалізації можна охарактеризувати як позитивний. Дійсні нормативні документи позначаються на утворення системи процесу документування реалізації готової продукції, надання послуг чи реалізації робіт. Зміни та протиріччя в нормативному забезпеченні варто зважати при укладанні контракту між контрагентами для запобігання непорозуміннь як між учасниками процесу реалізації, так і у взаємодії з контролерами. Ідеальна побудова документообігу в аграрному підприємстві дозволить приймати дієві рішення по управлінню реалізаційним процесом, що позитивним чином відбитись на фінансовому становищі товаровиробника.

АНАЛІЗ ТИПУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО, ЛІСОВОГО ТА РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

О.А. Нужна, к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Під фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання розуміють «стан захищеності його ресурсів, фактичного виробничого та інтелектуального потенціалу від потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища за допомогою інструментів, методів, важелів та системи інформаційно-аналітичного забезпечення» [1].

Забезпечення фінансової стійкості є основною метою фінансово-економічної безпеки підприємства.

Аналіз фінансової стійкості підприємства передбачає аналіз абсолютних і відносних показників фінансової стійкості, аналіз запасу фінансової стійкості, визначення типу фінансової стійкості.

Застосуємо методику визначення типу фінансової стійкості підприємства, викладену авторами [2] загалом до підприємств сільського, лісового та рибного господарства України.

Дані, необхідні для аналізу типу фінансової стійкості підприємств сільського, лісового та рибного господарства України, було взято на сайті Державної служби статистики України (таблиця 1).

Таблиця 1

Статистичні дані для аналізу типу фінансової стійкості підприємств сільського, лісового та рибного господарства України за 2013-2020 роки, тис. грн.

Рік	Власний капітал	Необоротні активи	Довгострокові зобов'язання та забезпечення	Поточні зобов'язання та забезпечення	Запаси
2013	156819940,4	117942280,5	43031576,6	113181017,8	66754246,3
2014	163931680,4	123008777,8	62975392,2	163616579,9	84446915,3
2015	275303778,8	171147010,9	68127156,4	342359004,0	114924925,8
2016	369370896,6	218567767,1	61898160,5	1105991859,9	160251524,0
2017	436337648,4	272513741,2	59080542,9	416146242,3	203408033,6
2018	482978737,3	329310696,7	82253949,2	418283213,6	255983423,9
2019	522778659,5	389245087,3	92966359,0	414566497,5	270742501,9
2020	612250895,2	419022957,9	76799515,0	441177586,9	289112153,3

Джерело: [3; 4].

У таблиці 2 подано результати розрахунку показників наявності джерел формування запасів підприємств сільського, лісового та рибного господарства України за 2013-2020 роки:

- наявність власних оборотних коштів (Нв);
- наявність довгострокових джерел формування запасів (Нд);

– загальна величина джерел формування запасів (Нз).

Як показують дані таблиці 2, підприємства сільського, лісового та рибного господарства України протягом 2013-2020 років мають власні оборотні кошти, тобто їх необоротні активи сформовані за рахунок власного капіталу.

Таблиця 2

Показники наявності джерел формування запасів підприємств сільського, лісового та рибного господарства України за 2013-2020 роки, тис. грн.

Рік	Наявність власних оборотних коштів (Нв)	Наявність довгострокових джерел формування запасів (Нд)	Загальна величина джерел формування запасів (Нз)
2013	38877659,9	81909236,5	195090254,3
2014	40922902,6	103898294,8	267514874,7
2015	104156767,9	172283924,3	514642928,3
2016	150803129,5	212701290,0	1318693149,9
2017	163823907,2	222904450,1	639050692,4
2018	153668040,6	235921989,8	654205203,4
2019	133533572,2	226499931,2	641066428,7
2020	193227937,3	270027452,3	711205039,2

Джерело: розраховано автором на основі даних таблиці 1.

Зазначимо, що сума власних оборотних коштів підприємства сільського, лісового та рибного господарства України протягом 2013-2020 років зростає, за виключенням 2019 року. Аналогічну динаміку має також показник наявності довгострокових джерел формування запасів підприємства сільського, лісового та рибного господарства України. Загальна величина джерел формування запасів підприємства сільського, лісового та рибного господарства України є найбільшою у 2016 році.

Результат порівняння показників таблиці 2 із сумою запасів підприємств сільського, лісового та рибного господарства України за відповідний період подано в таблиці 3.

За даними таблиці 3 робимо висновок, що протягом періоду дослідження сума власних оборотних коштів підприємства сільського, лісового та рибного господарства України є недостатньою для покриття запасів.

За рахунок залучення довгострокових джерел формування запасів у 2013-2017 роках підприємства сільського, лісового та рибного господарства України отримали суму, достатню для покриття запасів. Тому в цьому проміжку часу для підприємств сільського, лісового та рибного господарства України властива нормальна стійкість фінансового стану.

Однак у 2018-2020 роках для покриття запасів у підприємств сільського, лісового та рибного господарства України суми довгострокових джерел формування запасів недостатньо, і це стає можливим лише за умови залучення суми поточних зобов'язань та забезпечень. Тому в цьому проміжку часу фінансовий стан підприємств сільського, лісового та рибного господарства України є нестійким.

Таблиця 3

Показники забезпеченості запасів підприємств сільського, лісового та рибного господарства України джерелами їх формування за 2013-2020 роки, тис. грн.

Рік	Надлишок / нестача власних оборотних коштів (Нв – 3)	Надлишок / нестача довгострокових джерел формування запасів (Нд – 3)	Надлишок / нестача загальної величини джерел формування запасів (Нз – 3)
2013	-27876586,4	15154990,2	128336008,0
2014	-43524012,7	19451379,5	183067959,4
2015	-10768157,9	57358998,5	399718002,5
2016	-9448394,5	52449766,0	1158441625,9
2017	-39584126,4	19496416,5	435642658,8
2018	-102315383,3	-20061434,1	398221779,5
2019	-137208929,7	-44242570,7	370323926,8
2020	-95884216,0	-19084701,0	422092885,9

Джерело: розраховано автором на основі даних таблиці 2.

Таким чином, нами встановлено, що підприємства сільського, лісового та рибного господарства України протягом 2013-2020 років мають значну суму власних оборотних коштів, якої однак недостатньо для покриття запасів.

У 2013-2017 роках підприємства сільського, лісового та рибного господарства України мають нормальну стійкість фінансового стану, оскільки залучення довгострокових джерел формування запасів дозволяє покрити величину запасів.

У 2018-2020 роках фінансовий стан підприємств сільського, лісового та рибного господарства України характеризується як нестійкий, оскільки для покриття запасів слід залучати не лише довгострокові джерела, але й поточні зобов'язання та забезпечення.

Позитивним є те, що сума нестачі довгострокових джерел формування запасів у 2020 році є меншою порівняно із 2019 роком у 2,3 рази.

Література:

1. Бондарук Н.В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. Ефективна економіка. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5409> (дата звернення 09.04.2022).
2. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: підруч. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
3. Оборотні активи підприємств за видами економічної діяльності (2013-2020). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.04.2022).
4. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності (2013-2020). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.04.2022).

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ: СУБ'ЄКТИ ТА ПРИЧИНИ ПОГЛИНАННЯ

*Д.В. Олійник, здобувач вищої освіти,
гр. МгОП-1-21*

*Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

За останнє десятиліття, у світі все активніше здійснюється діяльність, пов'язана з купівлею інших підприємств та інвестуванням капіталу в інші підприємства як транснаціональними корпораціями, так і компаніями в середині країни, здебільшого, для монополізації ринку та укріплення своїх позицій. Такий вид діяльності прийнято називати злиття та поглинання або M&A (mergers and acquisition).

В найбільш розвинутих країнах бажання бути поглинутим іншим, більшим, вже сформованим та тим, хто займає монопольне становище на ринку, стає ледь не основною метою створення підприємства. Кожен суб'єкт господарювання, може стати учасником поглинання, тому його управлінці повинні бути ознайомлені з управлінням фінансовими інвестиціями, адже воно є системою яка включає всі етапи: від вибору об'єкта поглинання - завершуючи контролем за ним, або подальшою реалізацією.

Як для України, так і для більшості інших країн більш поширеним є поглинання, оскільки не потребує створення нової юридичної особи, поділу прав та контролю між власниками та пов'язаних з цим витрат, то доцільним буде розглядати саме його. При поглинанні завжди беруть участь дві сторони – той, хто бажає купити (поглинути) та той, кого бажають купити (поглинути) або об'єкт поглинання. Серед основних причин поглинання широкого розповсюдження набувають:

- зайняття монопольної позиції на ринку;
- експансія на нові ринки;
- збільшення клієнтської бази;
- мінімізація податкового навантаження;
- зниження собівартості продукції;
- оновлення основних засобів та використання НДДКР інших підприємств, що зменшує необхідність у витрачання коштів на R&D;
- отримання торгових марок та патентів;
- трудові ресурси.

Перераховані вище причини мають найбільше значення для представників великого бізнесу, адже дозволяють досягти як поточних, так і стратегічних цілей, одночасно з цим, поглинання дозволяє середнім підприємствам стати великим.

Для прийняття економічно обґрунтованого рішення, інвестор здійснює аналіз та оцінку потенційних вигід, що принесе йому дана інвестиція. Для

прикладу, такі корпорації як: Google, Meta (колишній Facebook) та Microsoft – здійснюють поглинання з метою збереження своїх позицій на ринку, отримання нових технологій, розробок та інструментів, створення яких потребує більших вкладень, ніж поглинання; розширення свого функціоналу, шляхом створення єдиної платформи, надання нових функцій або покращення вже існуючих та збільшення клієнтської бази.

Серед прикладів поглинань в Україні можна виокремити: купівлю у 2019 році на ринку відновлювальної енергетики підприємством Scatec Solar (Осло) низки українських підприємств, що забезпечують їй достатньо вагомий потенціал розвитку в даному секторі і забезпечують низькі витрати на отримання енергії, при великій віддачі; купівля у 2021 році фондом Dragon Capital компанії Treeum, що забезпечить фонд вже готовою технологією фінансового продукту, що включає в себе розвинуту інфраструктуру та релевантну базу клієнтів [1, 2].

Коли підприємство отримує пропозицію бути поглинутим або перед ним відкривається така можливість, то, в більшості розвинутих країн, власник та керівництво можуть як погодитися, так і відмовитися від поглинання, за умови якщо воно не є прихованим, причинами відмови можуть бути: бачення поглинача не відповідає стратегії та баченню об'єкта поглинання, репутація поглинача та/або його управлінська та корпоративна культура, бачення та/або дії керівника мають незадовільне сприйняття суспільством, іншими підприємствами. Враховуючи перераховане вище, об'єктом поглинання здійснюється аналіз та оцінка економічних та інших вигід від поглинання, з урахуванням наступних факторів:

- поглинання було першочерговою метою створення;
- підприємство знаходиться на межі банкрутства;
- отримання науково-технічних ресурсів від поглинаючого, що забезпечить більш швидкий розвиток;
- підвищення привабливості підприємства як на внутрішньому ринку, так і на міжнародній арені, що збільшує шанси на отримання інвестицій, кредитів на більш привабливих умовах та трансфертів, що не потребують повернення;
- залучення досвідчених та професійних менеджерів до управління підприємством;
- підвищення обсягів основної діяльності та отримуваної виручки.

Розглянувши основних суб'єктів поглинання та причини, які підштовхують одні підприємства купувати інші, а інших підприємств бути поглинутими, варто відмітити, що особливістю поглинання в Україні є своєрідна законодавча база, що дозволяє мінімізувати податкове навантаження та процедуру оформлення даного типу угод, що ми можемо спостерігати за декількома наведеними прикладами, яких, насправді досить багато і їх кількість продовжує зростати, що не може бути не позитивним. Але необхідно

враховувати й те, що де є позитивні сторони недосконалості, там впливають й негативні, тому, здійснення таких угод завжди потребує детального вивчення.

Література:

1. Halabala M. M&A Deals in Ukraine's Renewable Energy Sector. *The Ukrainian Journal of Business Law*. 2020. No 5-6. P. 24-25.
2. Офіційний сайт Treeum. URL: <https://treeum.net>

**ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ПОКАЗНИК ЗАГАЛЬНОГО
СТАНУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА**

В. В. Петров, бакалавр

Науковий керівник: О. В. Портна, д. е. н., професор

*Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна*

В економіці, бізнесі, підприємстві дослідження численних аспектів прибутку, засобів та засад забезпечення його отримання та ефективності використання, оптимізація джерел його формування є актуальними з огляду на сучасні зміни та негативні перетворення у глобальній економіці, які викликані багатьма чинниками, наприклад, як COVID – 19 та змінами ринкової кон'юнктури у зв'язку з цим, так і воєнно-політичними конфліктами, кліматичними явищами, екологічними проблемами тощо, що прямо чи опосередковано позначається на прибутковості підприємств будь-якої сфери діяльності.

Численні теоретико-практичні аспекти прибутку підприємств знайшли віддзеркалення у наукових здобутках фахівців [1; 2; 3; 5; 6; 7; 8]. Але, не дивлячись на значне опрацювання проблематики, питання прибутку залишаються актуальними для як для підприємств та окремого бізнесу, так і для національного господарства та всієї фінансово-економічної системи країн [9; 10; 11; 12; 13; 14].

У мінливих сучасних умовах опрацювання питань прибутку підприємства визначається також необхідністю та потребою ефективного управління ним та всіх етапах та складових господарської діяльності.

Безумовно, успішність функціонування підприємств характеризується низкою показників, серед яких вагоме місце займає прибуток. Отримання прибутку є результатом позитивного перебігу багатьох процесів, що здійснюються підприємствами. Але в умовах сучасної як національної, так і глобальної економіки дуже складно отримувати позитивні результати.

Фінансові результати (прибуток) характеризують результативність та успішність функціонування підприємств України у ринковому середовищі (табл. 1) [1; 3; 5; 7; 8; 12; 14].

З даних таблиці 1 ми бачимо, що валюта балансу підприємств постійно зростає. Це може бути результатом впливу багатьох чинників, наприклад, активізацією діяльності, збільшенням кількості підприємств, результатом інфляційних процесів тощо. У світлі нашого дослідження доцільно розглянути власний капітал підприємств тому, що фінансове управління, в першу чергу, передбачає захист інтересів власників. Частка власного капіталу незначно коливається за весь аналізований період. Але, оскільки валюта балансу зростає, то у грошовому вимірі значення частки зростає. Фінансовий результат та прибуток значно зростають у період 2017-2019 рр, але падають у 2020 році, особливо катастрофічно фінансовий результат. Збиток навпаки знижується у 2017-2019 роках та значно зростає у 2020 році. Частка підприємств, що отримали збиток, знижуючись у період 2017-2018 рр, підвищується у 2019-2020 роках. Рентабельність операційної діяльності падає у 2017-2018 рр, значно зростає у 2019 році та вагомо знижується у 2020 році. Таке коливання фінансових результатів діяльності, на нашу думку, цілком пояснюється низкою чинників та процесів, які були наведені вище.

Таблиця 1.

Фінансові результати діяльності підприємств України за 2017–2020 рр, [4]

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Баланс усього, млн грн	9961779,1	10878050,6	11494975,4	12682480,1
Власний капітал, %	35,2	36,0	35,5	36,7
Фінансовий результат усього (сальдо), млн грн	274831,6	429129,3	664849,8	303219,3
Прибуток, млн грн	674386,5	746530,5	933160,0	848622,7
Збиток, млн грн	399554,9	317401,2	268310,2	545403,4
Частка підприємств, що одержали збиток, %	27,2	25,7	26,0	28,6
Рентабельність операційної діяльності, %	8,8	8,1	10,2	6,2

Найбільш наочно зміни прибутку можна розглянути та охарактеризувати на основі розрахунків динаміки прибутків та збитків (рис. 1) [4].

З даних рис. 1 наочно видно, що 2020 рік характеризується значним зростанням збитковості діяльності вітчизняних підприємств. Прибутковість має незначні коливання на протязі всього періоду дослідження. У сучасних скрутних умовах господарювання практично на більшій кількості підприємств є проблеми з отриманням доходу та формуванням прибутку.

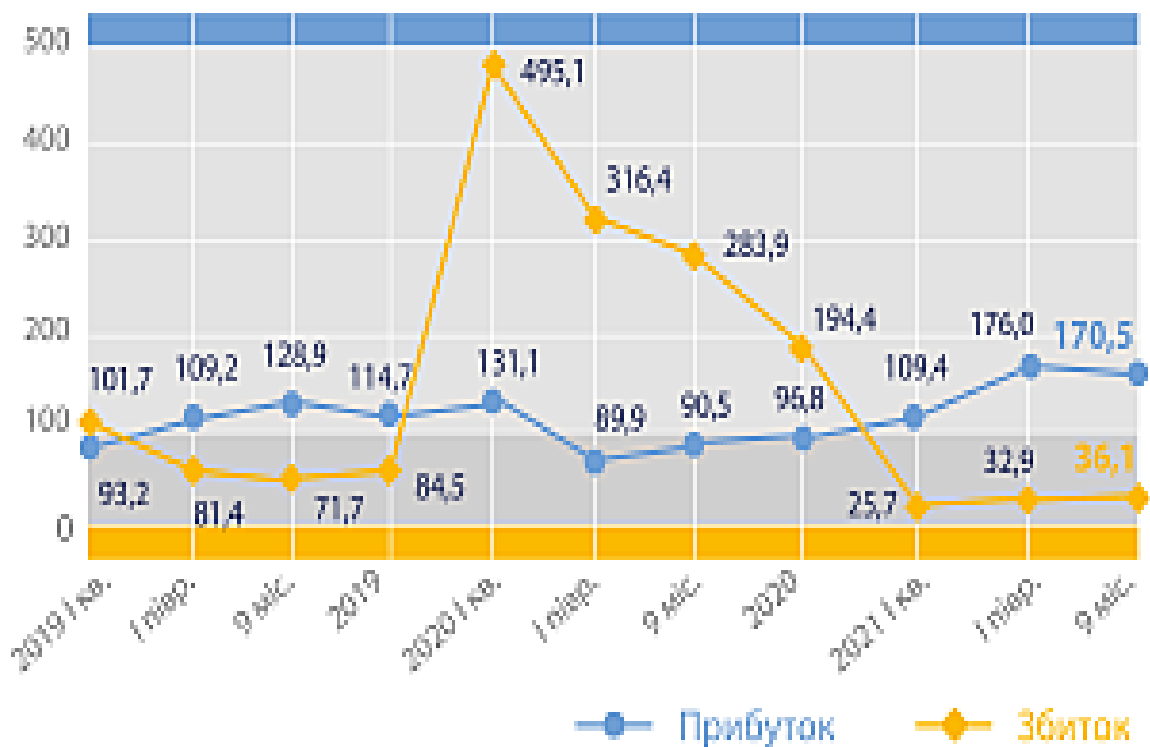

Рис. 1 Динаміка прибутків та збитків (у % до періоду попереднього відповідного року) [4]

Коливання прибутку, значні збитки підприємств вагомою мірою впливають на темпи економічного, фінансового, соціального розвитку країни та регіонів, оскільки податок на прибуток є значним джерелом надходжень до такої важливої ланки фінансової системи країни як бюджет, за рахунок чого фінансується у т. ч. бюджетна сфера національного господарства, багато соціально-економічних програм та заходів, що є значною часткою національної економіки. Тому, значення прибутку підприємств для всієї фінансово-економічної системи національного господарства важко переоцінити [1; 3; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13].

Загальновідомо, що сформований підприємством прибуток є джерелом фінансування як соціальних заходів, так і внутрішнім інвестиційним ресурсом збільшення матеріально-технічної бази, забезпечення зростання капіталізації та ринкової вартості підприємств та процесів розширеного відтворення [9; 10; 11; 12; 13].

Тобто можна визначити, що прибуток підприємств є дуже інформативним показником як загального стану фінансово-економічної системи національного господарства, так і рівня фінансово-економічної безпеки.

Аналіз тенденцій на макро-, мезо- та мікрорівні, швидке виявлення та вивчення негативних чинників та спрямування векторів при формуванні та використанні прибутку надають можливості орієнтації підприємству у питаннях власного потенціалу стабільного фінансового становища та розвитку.

Тобто, для якісного дослідження та аналізу оперативної прибутковості та розробки стратегічних перспектив щодо ведення бізнесу і прибуткової діяльності підприємств недостатньо тільки даних прибутковості чи збитковості діяльності господарюючих суб'єктів. Спектр показників та їх складових, що враховуються при розробці та реалізації ефективних заходів формування та використання прибутку, повинен бути значно більшим, враховуючи численні чинники та тренди як світові, так і національні.

Література:

1. Богацька Н. М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7253> DOI: 10.32702/2307-2105-2019.9.30
2. Гайдаржийська О. М., Бондаренко О. М., Івченко М. Ю. Порядок формування і використання прибутку підприємства в бухгалтерському обліку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. № 21, част 1. С. 38–41.
3. Гуменюк В.С. Теоретичні основи управління прибутком підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. № 20. С. 51–55.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Колісник О., Томша А. Особливості формування та розподіл прибутку підприємства. *Економіка та суспільство*, 2021. № 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-15>
6. Майборода О. Є., Сукрушева Г. О., Куліш Є. В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 310–313.
7. Нагредкіс А. Ю. Управління прибутком підприємства. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5452>
8. Николишин С.Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 299–303.
9. Портна О. В. Державна політика модернізації сукупного фінансового потенціалу України. *Проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 161–166.
10. Портна О. В. Підвищення ефективності реалізації сукупного фінансового потенціалу України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 693–698. URL: [http:// global-national.in.ua/archive/9-2016/](http://global-national.in.ua/archive/9-2016/)
11. Портна О. В. Сукупний фінансовий потенціал країни: системний підхід. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 293–298.
12. Портна О. В. Формування та реалізація сукупного фінансового потенціалу України: монографія. Харків: ФОП Лібуркіна, 2017. 420 с. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17559>
13. Портна О. В. Чинники та передумови кількісно-якісних змін сукупного фінансового потенціалу України для забезпечення сталого розвитку національної економіки. *Соціально-економічний розвиток України:*

просторовий, організаційно-адміністративний та ціннісний виміри : монографія / за заг. ред. В. В. Александрова, В. Б. Родченка, В. П. Третяк. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. С. 238–257. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/15863>

14. Портна О. В., Черниш Я. О. Світові зміни в підходах до забезпечення фінансових критеріїв розвитку підприємств на основі врахування інтересів стейкхолдерів. *Бізнес Інформ.* 2021. № 1. С. 286–292. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-286-292>

УДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Т.П. Погорєлова, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Забезпечення кадрової безпеки підприємства є базою для його стабільного розвитку. Повноцінна реалізація кадрового потенціалу дозволяє знизити ризики розкрадань на виробництві, забезпечити безперерйність виробничого процесу і, як наслідок, підвищити економічний ефект діяльності всього підприємства.

До недавнього часу питанням кадрової безпеки підприємств в Україні в цілому приділялося недостатньо уваги. Відсутність механізмів моніторингу та регулювання кадрової безпеки призвело до ряду економічних проблем, пов'язаних у тому числі, з недостатнім розвитком інноваційних виробництв і трансферу технологій, демографічних кризою, відтоком з країни перспективних наукових кадрів. Очевидно, що кадрова безпека є одним з ключових факторів економічної безпеки держави та підприємств.

Проведемо аналіз кадрової політики на базі суб'єкта господарювання, який займається виробництвом сільськогосподарської продукції в Дніпропетровській області за допомогою SWOT-аналізу, на основі спостережень, даних документації підприємства, звітів, положень, опитувань.

Перший етап SWOT-аналізу - визначення власних сил кадрової політики підприємства (табл. 1).

Другий етап SWOT-аналізу - оцінка зовнішнього середовища. Це дозволяє оцінити ситуацію поза підприємства і зрозуміти, які є можливості, а також, яких загроз слід побоюватися. Результати аналізу представлені в таблиці 2.

Узагальнюючи інформацію, представлену в таблицях 1 і 2, можна зробити висновок, що сильними сторонами підприємства є стабільність і популярність, позитивна репутація, комфортні умови праці.

Визначення сильних та слабких сторін кадрової політики підприємства

Внутрішнє середовище	
Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Стабільність і популярність підприємства в регіоні	1. Відсутність стратегічних цілей в галузі управління персоналом
2. Наявність «ядра» досвідчених співробітників, які давно працюють на підприємстві	2. Плинність персоналу, особливо в сезонні літні місяці і складність заміни вибулих співробітників
3. Зручне місце розташування підприємства з точки зору доступності для персоналу	3. Значна частка кваліфікованих співробітників зрілого (від 40 років і вище) і передпенсійного віку (від 50 років і вище) - близько 60%
4. Своєчасна виплата заробітної плати	4. Слабо розвинена система мотивації персоналу до трудової діяльності
5. Комфортні умови праці для роботи співробітників	5. Відсутність системи адаптації знову прийнятих працівників і професійного розвитку діючих співробітників
	6. Недостатньо опрацьована система оцінки підбору і найму персоналу

Слабкими сторонами є такі, як неефективна система мотивації співробітників, відсутність системи адаптації нових працівників, недостатньо ефективна система підбору і найму персоналу, посилення міграційних процесів: відтік кваліфікованого персоналу в м. Дніпро (обласний центр).

SWOT-аналіз показав, що наявність кваліфікованих співробітників, працюючих тривалий час в організації, дозволить збільшити продуктивність праці при зростанні збору врожаю в наступні роки. Зручне місце розташування підприємства є привабливим фактором для місцевого населення.

Відділу з управління персоналом на підприємстві немає. Однак система управління персоналом як комплекс визначених функцій по керівництву персоналом на підприємстві існує, тому здійснюється набір персоналу, його навчання і мотивація. Фактично підбір та навчання працівників виконуються інспектором з кадрів, а питання мотивації вирішуються директором і лінійними керівниками підприємства в ході здійснення поточної діяльності.

У зв'язку з тим, що завантаження виробничих потужностей підприємства значно змінюється протягом року (підприємство має виражену сезонність робіт), на підприємстві введено нормування праці, яке використовується при розрахунку фонду преміювання. Дана схема оплати праці дозволяє мотивувати співробітників до інтенсивного праці в період пікового завантаження підприємства.

Таблиця 2

Визначення можливостей і загроз зовнішнього середовища

Зовнішнє середовище	
Можливості	Загрози
1. Адміністрацію підприємства цікавлять питання, пов'язані з зайнятістю населення	1. Посилення міграційних процесів: відтік кваліфікованого персоналу в м. Дніпро та інші регіони
2. Лояльність, прихильність населення регіону до «місцевих» брендів роботодавця як додатковий привабливий фактор підприємства роботодавця	2. Несприятливі соціально-економічні умови в сільській місцевості: погіршення якості життя в селі
3. Деяка підтримка виробників сільськогосподарської продукції на державному рівні	3. Недолік фахівців необхідної кваліфікації на ринку праці, а також дефіцит випускників вищих і середніх професійних навчальних закладів за інженерно-технічних спеціальностей
—	4. Низький рівень заробітної плати у всіх сільгосппідприємствах

На підприємстві виплати заробітної плати проводяться регулярно. Середня зарплата в місяць становить 6 - 7 тис. грн. (табл. 3), що є нижче середньомісячної зарплати на інших підприємствах в Дніпропетровській області. Це є негативним показником, як для співробітників підприємства, так і для потенційних працівників.

Таблиця 3

Середня зарплата на підприємстві

Показник	Од. виміру	2015 р.	2017р.	2019р.	Зміна показників, %		
					2017р. до 2015р.	2019р. до 2017р.	2019р. до 2015р.
Середня зарплата	тис. грн	4,68	5,41	6,86	+15,60	+26,80	+46,58

Аналіз руху персоналу підприємства виявив середню плинність кадрів (12%), причиною якої послужили незадоволеність заробітною платою (72%) і відсутність моральних заохочень (17%) (табл. 4). При цьому плинність кадрів на підприємстві відзначається по категорії «Робочий персонал», кадровий склад керівників і фахівців стабільний.

Присутній і такий фактор, як старіння кадрів (59,7% співробітників старше 40 років (табл. 5)).

Таблиця 4

Причини плинності кадрів

Причини плинності кадрів	Відповіді опитаних працівників (%)
Незадоволення зарплатою	72
Незадоволення умовами праці на підприємстві	3
Соціально-психологічний клімат в колективі	8
Відсутність моральних заохочень	17
Всього	100

Це свідчить про неефективну роботу підприємства із залучення й утримання молодих працівників. Крім того, збільшення показника середнього віку говорить про те, що серед прийнятих на роботу молодих фахівців присутній найбільша плинність кадрів, що говорить про неефективність системи матеріального стимулювання на підприємстві, зокрема преміювання. Відсутність системи адаптації на підприємстві теж є негативним фактором, впливає на догляд молодих фахівців.

Унаслідок низького матеріального стимулювання є складності в залученні кваліфікованих фахівців на вакантні посади. Потрібно відзначити, що на підприємстві відсутня програма нематеріального стимулювання співробітників, призначена для вироблення лояльності, «емоційної прихильності» до організації.

Таблиця 5

Розподіл співробітників за віком

Групи працівників за віком, років	Чисельність працівників на початок року, осіб			Питома вага, %		
	2015 р.	2017 р.	2019 р.	2015 р.	2017 р.	2019 р.
До 20	1	-	-	1,4	0	0
20 -30	4	6	7	5,5	8,6	11,3
30-40	25	22	18	34,2	31,4	29,0
40-50	34	34	30	46,6	48,6	48,4
50-60	4	4	5	5,5	5,7	8,1
Старше 60	5	4	2	6,8	5,7	3,2
Всього	73	70	62	100	100	100

Тип кадрової стратегії філії характеризується як споживчий, де у працівника і підприємства відсутні загальні цілі та цінності, зате мають місце інтереси: у підприємства до працівника як «робочої сили», а співробітник використовує можливості підприємства для задоволення своїх потреб. При цьому керівництво підприємства не має чітко вибудовану кадрову політику щодо персоналу (кадрова політика має пасивний характер), а робота інспектора

з кадрів спрямована тільки на ліквідацію негативних наслідків, що виникають в кадровій структурі підприємства.

Головним джерелом збільшення продуктивності діяльності підприємства являється грамотне проведення кадрової політики. Вдосконалення кадрової політики і системи управління персоналом необхідно здійснювати комплексно з урахуванням слабких сторін підприємства і можливих шляхів їх усунення. Впровадження вдосконаленої системи управління кадровим потенціалом так само може надавати соціальний ефект, який, у результаті, може перетворитися в економічний, і піддається вартісній оцінці.

На підставі проведених досліджень і виявлених проблем намічена низка заходів по поліпшенню кадрової політики підприємства.

1. Введення додаткової системи преміювання і нематеріального стимулювання співробітників.

На даний момент підприємство реалізує преміальну систему оплати праці. Зарплата включає: окладну частину плюс преміальну частину, яка розраховується на підставі Положення про оплату праці і преміювання працівників. При цьому заробітна плата знаходиться нижче середнього рівня по регіону. Також анкетування співробітників показало, що основна маса працівників не задоволена як розмірами зарплати, так і відсутністю моральних стимулів.

З метою компенсації незадоволення працівників системою стимулювання праці, а також для підвищення мотивації до трудової діяльності планується ввести додаткове преміювання працівникам підприємства.

При цьому рекомендується розробити перелік оцінних показників для виявлення особистого вкладу залежно від прийнятого порядку встановлення базового коефіцієнта і змісту оцінних показників, які знижуватимуть або підвищуватимуть його. Доцільно інформацію довести до відома працівників і вивісити зразковий перелік оцінних показників, які можуть бути використані для підвищення і зниження базового КТУ (коефіцієнт трудової участі) працівника.

Добрим стимулом є також неекономічна мотивація – це поздоровлення з днем народження, соціальні програми, корпоративні відзнаки, символіка та атрибутика підприємства, тому що працівник повинен відчувати приналежність до організації, що позитивно вплине на психологічний клімат колективу.

2. Створення програми адаптації персоналу.

Аналіз кадрової політики підприємства виявив відсутність програми адаптації новоприйнятих працівників. Однією з проблем підприємства стала середня плинність кадрів, при цьому третина працівників звільнилася в перший же рік, тому адаптація персоналу на робочому місці є найважливішою складовою частиною єдиної кадрової політики підприємства. В процесі адаптації персоналу відбувається пристосування співробітників до змісту і умов праці, а також безпосередньо до соціального середовища.

Пропонується розробити документальний супровід процесу адаптації новоприйнятих працівників, яке включає наступні локальні акти:

- Положення про адаптацію і наставництво;
- Оціночний лист новоприйнятого працівника.

3. Розробка додаткових методів підбору і відбору кандидатів.

Правильний підбір кандидата на вакантне робоче місце вважається основною умовою, яка здатна допомогти підприємству в підвищенні продуктивності праці, збільшення доходів і підвищення лояльності її працівників.

Аналіз кадрової політики підприємства показав: на підприємстві не повністю готова система підбору, відбору і найму персоналу. Не розроблено Положення про підбір і наймання персоналу, не використовується такий інструмент, як тестування, що включає попередню співбесіду, не ведеться база даних про потенційних кандидатів, що в подальшому ускладнює оперативний підбір нових співробітників.

Для ефективного підбору робочого персоналу, рекомендується виробити критерії відбору за кожною спеціальністю з урахуванням специфіки даної категорії населення. За цими даними скласти типовий перелік питань (тест), за допомогою якого при попередній співбесіді можна виявити професійні знання, навички та вміння кандидата, фізичні і психологічні особливості. Подібне тестування допоможе скоротити час і сили на пошук потрібного співробітника.

Порядок пошуку та підбору персоналу в організацію рекомендується прописати в Положенні про підбір, відбір і наймання персоналу. Для цього, необхідно доручити інспектору по кадрам розробити проект даного Положення, і затвердивши, ввести його в дію. Даний документ дозволить привести до єдиного розуміння порядку відбору співробітників в кожне із підрозділів підприємства, допоможе інспектору по кадрам в координації своїх дій, що відіб'ється на ефективному функціонуванні кадрової служби.

Розробка кадрової політики (це внутрішнє нормативно-законодавче та інформаційно-кадрова складові інформаційно-аналітичного забезпечення кадрової безпеки підприємства) допоможе покращити кадрову безпеку підприємства.

Розглянувши захист конфіденційної інформації на підприємстві, з'ясували що організацію роботи з документами, що містять комерційну таємницю, покладено на інспектора по кадрам.

Зберігання документів з грифом «Комерційна таємниця» здійснюється в сейфах.

Рух (видача і повернення) документів з грифом «Комерційна таємниця» відбивається в журналі обліку видачі документів з грифом «Комерційна таємниця».

Але внутрішній документації по роботі з конфіденційною інформацією на підприємстві немає.

До конфіденційної інформації належать і персональні дані співробітників. З персональними даними в першу чергу працює інспектор по кадрам.

В цілому на підприємстві дотримуються законодавства про захист персональних даних практично у всіх відносинах. Але Положення про захист персональних даних працівника, яке закріплює порядок отримання, обробки, зберігання та передачі персональних даних працівника з урахуванням прийнятих нормативно-правових документів ще відсутнє.

Отже, для того щоб покращити інформаційно-аналітичне забезпечення кадрової безпеки підприємства необхідно затвердити: 1). Положення про оплату праці і преміювання працівників; 2). Положення про адаптацію і наставництво; 3). Положення про підбір, відбір і наймання персоналу; 4). Положення про конфіденційну інформацію;

5). Положення про захист персональних даних працівника.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ

*О. В. Портна, д.е.н., професор
Д. О. Волошина, магістрант
Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна*

Зараз в глобальних кризових умовах одним з вагомих чинників стабілізації, забезпечення фінансово-економічної безпеки, відновлення темпів розвитку та ефективного функціонування національної економіки будь-якої країни стає розширення зовнішньоекономічної діяльності всіх економічних суб'єктів [1; 3; 6; 11; 12].

Глобальні кризові виклики базуються на багатьох фінансово-економічних, екологічних, енергетичних, соціальних тощо чинниках, які не тільки взаємопов'язані, а й взаємодоповнюються та взаємопідсилюються. Наприклад, вирування та поширення декілька років поспіль COVID-19 стало глобальним шоком та кризою для всього світу, особливістю якого стали обмеження в кожній країні щодо фінансово-економічної діяльності, зменшення транснаціонального обміну товарів, послуг, робочої сили тощо. Даний вплив на міжнародну діяльність, світову торгівлю, потоки ресурсів та капіталів приніс набагато більше негативних змін ніж фінансово-економічна криза у 2008-2009 роках. Тобто, зазначені чинники та процеси негативно впливають на торгіві, виробничі, логістичні [13] тощо зв'язки, що є значущими складовими зовнішньоекономічної діяльності країн світу та всіх економічних суб'єктів, знижуючи світові потоки та обсяги всіх видів ресурсів.

Саме тому в скрутних умовах усіх нових фінансово-економічних викликів глобалізації [10] для забезпечення стабільності функціонування, підвищення фінансово-економічної безпеки та розвитку як країн, так і всіх господарюючих суб'єктів усіх рівнів економіки стає активізація міжнародної діяльності світових ринків (товарних, інвестиційних, фінансових тощо). Активізація зазначених процесів, у свою чергу, позитивно позначається на фінансово-економічному потенціалі [8; 9], а отже, підвищує фінансово-економічну безпеку господарюючих суб'єктів [2].

Для підтвердження значущості для розвитку країн та їх економічних суб'єктів активізації міжнародної діяльності проаналізуємо сучасні світові тенденції зовнішньої торгівлі країн. Так, за даними світової статистики [14], обсяг світового експорту товарів у 2020 році перевищив 16,9 трлн долл США (враховуючи показники 125 країн). Цей показник у 2019 році становив 18,1 трлн долл США (за даними 132 країн). Щодо світового імпорту, то його обсяг у 2020 році перевищив 17,1 трлн долл (враховуючи 125 країн). Роком раніше цей показник становив 18,3 трлн долл (за даними 132 країн) [14]. Показники експорту та імпорту товарів за 2020 рік по основних економічно розвинутих країнах світу мають різноспрямовані тенденції (рис. 1).

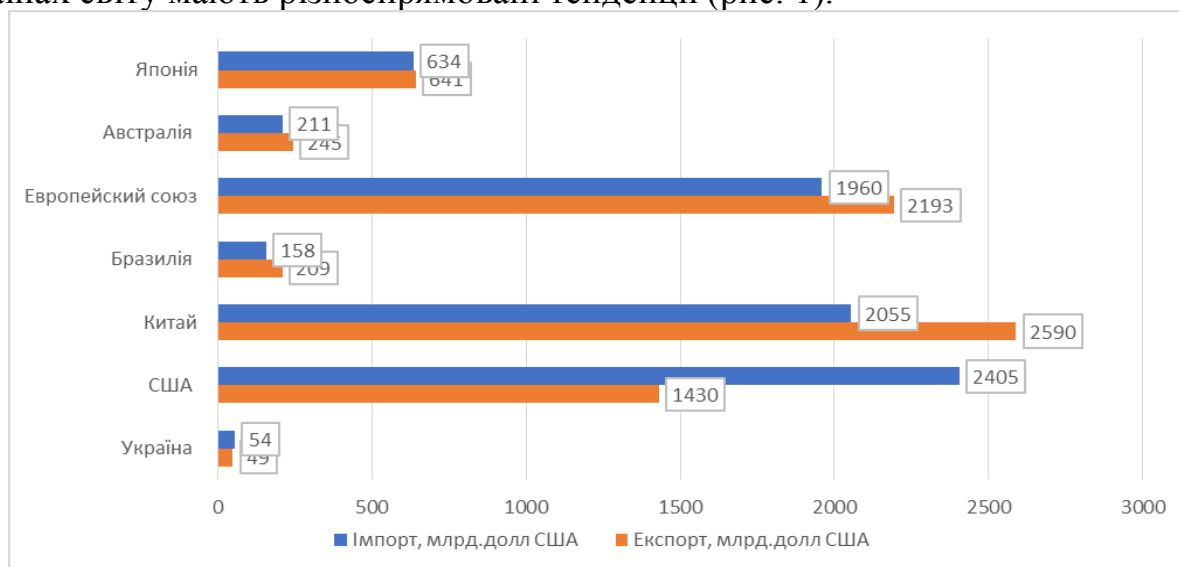

Рис. 1. Показники експорту та імпорту товарів за 2020 рік України та основних економічно розвинутих країн світу [4; 14]

Отже, аналізуючи дані рис.1 та світову статистику міжнародної торгівлі [14], Китай є лідером за експортом товарів. Щодо динаміки, у вартісному вираженні збільшення постачання товарів з Китаю у порівнянні з 2019 роком становило 3,68%: експорт товарів виріс на 92 млрд доларів. За імпортом Китай займає друге місце.

Україна займає 48 місце в світі за показником експорту та 45 за імпортом. Економіка України в 2020 році також знизила свої обороти через вплив пандемії та залежністю від цін на зовнішніх ринка. Внаслідок карантинних

обмежень, за даними Міністерства економіки України [7] та Державної служби статистики України [4], ВВП України скоротилося на 6,5% за першу половину 2020 року [4; 7], що є певним негативним викликом для національних підприємств та економіки загалом.

Вагомим пріоритетом при розробці та реалізації міжнародних та національних стратегій як країн, так і сучасних підприємств був та залишається розвиток експортної діяльності.

Згідно з експортною стратегією України [5], а саме дорожньою картою стратегічного розвитку торгівлі на 2017–2021 роки, було виділено перспективні види послуг для розвитку в Україні, які б підвищили конкурентоспроможність нашої країни у світі. До них увійшли такі галузі: сектор інформаційних та комунікаційних технологій, сектор креативних послуг (послуги з реклами та зв'язків з громадськістю) та сектор туризму [5].

Так, завдяки розробці експортної стратегії України на 2017-2021 рр, було сформовано напрямки та шляхи виходу українських товарів та послуг на світові ринки. Основні цілі експортної стратегії України [5]:

- створення сприятливих умов стимулювання торгівлі та інноваційної діяльності для диверсифікації експорту;
- розвиток послуг щодо підтримки бізнесу та торгівлі, здатних значно підвищити конкурентоспроможність підприємств;
- зміцнення відповідних навичок і компетенцій підприємств, необхідних для активної участі в міжнародній торгівлі [5].

До основних видів послуг, що імпортуються в Україну входять: транспортні послуги, послуги, пов'язані з подорожами, послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю, роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності, послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги [4] (рис. 2).

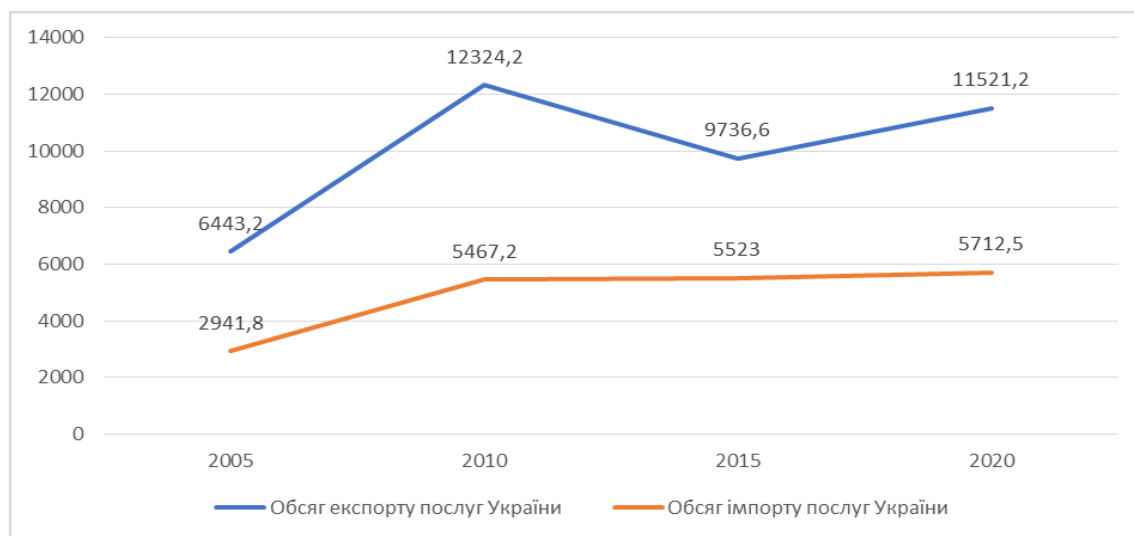

Рис. 2. Динаміка експорту та імпорту послуг України за 2005–2020 роки [4]

Дані рис. 2 наочно демонструють, що у 2020 р. обсяг експорту послуг України значно зростає у порівнянні з 2015 роком. Тобто аналіз міжнародної торгівлі послугами доводить, що після нестабільного кризового періоду економіка України та зовнішньоекономічна діяльність з країнами світу демонструє ознаки відновлення та стабілізації. Переорієнтація підприємств України на співробітництво з країнами Європейського союзу вносить зміни до товарної та географічної структури експорту та імпорту, забезпечуючи високі доходи від міжнародної діяльності, що, у свою чергу, підвищує фінансово-економічну безпеку підприємств-експортерів. Обсяг імпорту послуг зростає незначними темпами. Перевищення експорту послуг над імпортом є позитивною характеристикою діяльності підприємств цієї сфери, показником їх зростаючої конкурентоспроможності, високої адаптованості до міжнародної діяльності в умовах глобальних кризових викликів.

Таким чином можна визначити, що прагнення до активної зовнішньоекономічної діяльності як країн, так і їх економічних суб'єктів є основою як для підвищення конкурентоспроможності суб'єктів національної економіки, так і для забезпечення фінансово-економічної безпеки, сталих темпів відновлення, формування та реалізації потенціалу розвитку.

Література:

1. Богацька Н. М. Розроблення стратегії міжнародної економічної діяльності підприємства при виході на зовнішні ринки. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6993> (дата звернення: 04.02.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.4.42
2. Бондарчук Н.В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409>
3. Бугас В. В., Казімірова О. В. Сутність, види та особливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств електроенергетики в національній економіці України. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6732> (дата звернення: 04.02.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2018.12.75
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Експортна стратегія України («дорожня карта» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки. Схвалено розпорядженням КМУ України від 27.12.2017 р. №1017–р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 20.01.2022)
6. Манаєнко І. М., Просяник І. В. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18, ч. 3. С. 11–15.
7. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

8. Портна О. В. Сукупний фінансовий потенціал країни: системний підхід. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 293–298.

9. Портна О. В. Сутність та синергетичні ефекти архітекτονіки сукупного фінансового потенціалу країни. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 10. С. 404–409.

10. Портна О. В., Черниш Я. О. Світові зміни в підходах до забезпечення фінансових критеріїв розвитку підприємств на основі врахування інтересів стейкхолдерів. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 286–292. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-286-292>

11. Слюсаренко А. В. Кількісні та якісні характеристики зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектору України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 4 (27). С. 68–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.27-12>

12. Тарасюк Г. М., Горшкова Л. О. Підходи до вирішення проблем зовнішньоекономічної діяльності підприємств України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 412–415.

13. Portna, O. V., Iershova, N. Y., Tereshchenko, D. A., Kryvytska, O. R. Economic Business Partnerships Within Industry 4.0: New Technologies in Management. *Montenegrin Journal of Economics*. 2021. №17(1). Pp. 151-163. DOI: 10.14254/1800-5845/2021.17-1.11

14. TrendEconomy. URL: <https://trendeconomy.com/>

ЯКІСНЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗМІН

*О. В. Портна, д.е.н., професор
К. С. Малявіна, магістрант
Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна*

У нестійких та кризових умовах важливою характеристикою стабільного функціонування, забезпечення фінансово-економічної безпеки та розвитку підприємства є результативна фінансова діяльність, яка створює внутрішнє фінансове підґрунтя для досягнення цілей бізнесу. Зараз в умовах сучасних глобальних змін набувають сили внутрішні та зовнішні фінансово-економічні ускладнення, зростає невизначеність, поширюються негативні перетворення як світового, так і національного характеру, максимізуються ризики [13], дестабілізується та обмежується діяльність, падає дохідність, знижується фінансово-економічна безпека та платоспроможність підприємств, їх фінансова стійкість.

За даними Міністерства фінансів України [8], сьогодні значно зростає рівень усіх ризиків, що впливає на фінансову стабільність як національної

економіки загалом, та і кожного її економічного суб'єкта зокрема. Очікується, що втрати ВВП України в 2022 р. будуть суттєвими, інфляційний тиск вже є значним, в таких умовах значно зросте обсяг бюджетних витрат, які потребують економічні суб'єкти для підтримки бізнесу [8]. За даними ДСС України [4], зараз вже знижується багато фінансово-економічних показників національного господарства: реальний наявний дохід, чисельність та платоспроможність населення, обсяги реалізації, доходи та прибутки підприємств, податки до бюджетів тощо.

Питання удосконалення управління, особливо фінансового, постійно знаходяться у фокусі уваги фахівців, науковців, владних структур, а також самих підприємств, їх засновників, керівників, усіх бенефіціарів [3; 5; 6; 9; 10; 11; 12; 13; 14]. Так, наприклад, започаткована в Україні реформа корпоративного управління [7] однією зі своїх стратегічних цілей визначає, поряд з іншими, також фінансові цілі, а саме, збільшення рівня доходів та інвестиційної привабливості корпорацій.

Проблемам забезпечення високого рівня фінансово-економічної безпеки на усіх рівнях господарювання також присвячені численні наукові здобутки широкого кола фахівців [1; 2], які ретельно опрацьовують теоретичні та практичні аспекти.

Кожне управлінське рішення (розробка нового виду продукції, сучасні маркетингові заходи та їх удосконалення, модернізація виробництва, розширення основних засобів, підвищення кваліфікації працівників тощо), безумовно, потребує організаційного та ресурсного забезпечення, а також може бути ефективно реалізовано у випадку, коли все це забезпечується відповідними фінансовими ресурсами та засобами, що надає фінансовому аспекту діяльності підприємств вирішального значення як для формування та використання ресурсної бази функціонування бізнесу, так і для забезпечення високого рівня фінансово-економічної безпеки [1; 2] та потенціалу розвитку.

Місце та роль фінансового управління у складі ресурсного забезпечення діяльності для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки та потенціалу розвитку підприємства наведено на рис. 1.

Поділяємо думку багатьох фахівців [1; 2], що фінансово-економічна безпека підприємства – складна система, яка включає численні внутрішні характеристики (ресурсні, функціональні), індикатори, показники [1; 2], дотримання високого рівня яких забезпечується, у т. ч., якісним фінансовим управлінням.

Безумовно, якщо вести мову тільки про фінансову безпеку, то вона знаходиться в основному у полі зору фінансового менеджменту [2]. Але, якщо розглядати саме фінансово-економічну безпеку системно, то вона стосується всіх сфер функціонування підприємства, тому її треба розглядати комплексно, як систему фінансово-економічних відносин щодо створення та реалізації оптимальних умов функціонування бізнесу, отримання та використання засобів та коштів, їх розширене відтворення, накопичення потенціалу розвитку,

зростання капіталу, інвестицій та ринкової вартості, забезпечення високого рівня дохідності та добробуту, а також захисту інтересів бенефіціарів тощо.

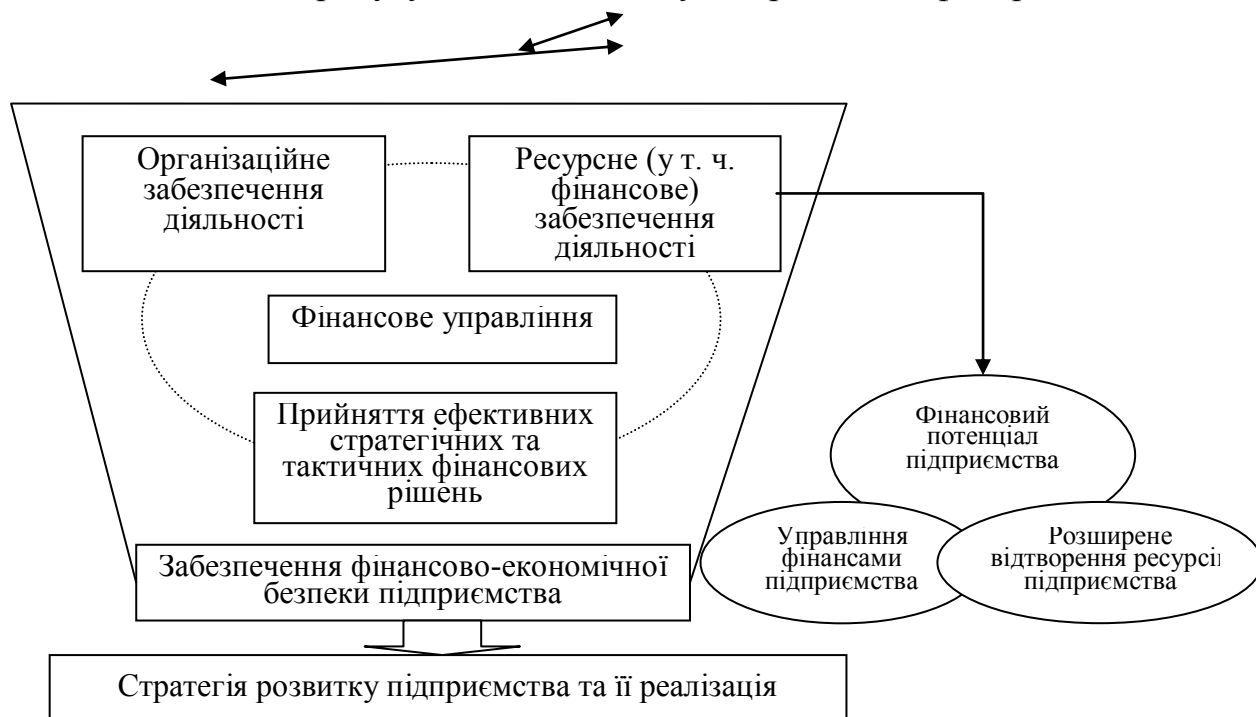

Рис. 1. Місце та роль фінансового управління у складі ресурсного забезпечення діяльності для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки та потенціалу розвитку підприємства

Тобто якісне фінансове управління в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки повинно враховувати багато внутрішніх процесів та зовнішніх умов, відслідковувати численні фінансово-економічні як позитивні, так і негативні чинники, що впливають на функціонування підприємства (рис. 2).

Якісне фінансове управління підприємствами повинно базуватися на розумінні та запобіганні негативним чинникам та процесам, які діють у зовнішньому середовищі всіх рівнів (мікрорівня, мезо-, макро-, та глобальному, наприклад, пандемія), позначаючись на внутрішньому стані та потенціалі економічних суб'єктів, що, у свою чергу, впливає на рівень фінансово-економічної безпеки.

Таким чином, фінансове управління є важливою складовою не тільки загальної системи управління підприємством, а також для забезпечення взаємозв'язку, узгодження та успішної реалізації як тактичних, так і стратегічних завдань і цілей, повинно бути інтегрованим із системою управління фінансово-економічною безпекою.

Рис. 2. Якісне фінансове управління в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Якісне фінансове управління, інтегроване із системою управління фінансово-економічною безпекою, передбачає та забезпечує комплексність та високий динамізм менеджменту при розробці та реалізації фінансово-економічних рішень, альтернативність підходів та вибір найбільш ефективного рішення, захищеність фінансово-економічних інтересів та вигід, врахування та орієнтацію на високу турбулентність зовнішніх чинників та внутрішнього фінансового потенціалу [6; 9; 10], досягнення високих фінансово-економічних показників діяльності як у короткостроковому, так і у довгостроковому вимірах, високу соціальну відповідальність бізнесу [14], досягнення місії та реалізацію загальної стратегії розвитку.

Література:

1. Бондаренко О. О., Сухецький В. А. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>
2. Бондарчук Н.В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409>

3. Гурбик Ю. Ю., Карпенко Н. М. Механізм фінансового управління підприємством: теоретичний вимір. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. № 5(73). С. 87–93. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-13>
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Косарева І. П., Сало А. В. Характеристика сутності та поняття антикризового фінансового управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 412–417.
6. Кульомза Д. Р., Портна О. В. Світовий досвід фінансового управління компаніями: стейкхолдери підвищення його ефективності. *Бізнес Інформ*. 2019. № 12. С. 403–408. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-12-403-408>
7. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
8. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
9. Портна О. В. Сукупний фінансовий потенціал країни: системний підхід. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 293–298.
10. Портна О. В., Черниш Я. О. Світові зміни в підходах до забезпечення фінансових критеріїв розвитку підприємств на основі врахування інтересів стейкхолдерів. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 286–292. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-286-292>
11. Фещенко О. П. Управління фінансовим станом корпорацій: сутність та принципи організації. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5344>
12. Bondar, M., Portna, O., Iershova, N. Strategic responses in corporate tax planning using opportunity areas. *Acta Innovations*. 2021. № 40. pp. 31–43. DOI: <https://doi.org/10.32933/ActaInnovations.40.3>
13. Iershova, N., Portna, O., Tretyak, V., Moskalenko, K., Vasyliiev, O. Crisis Management: Innovative Financial and Accounting Technologies. *TEM Journal*. 2021. № 10(2). pp 766-776. DOI: 10.18421/TEM102-34
14. Portna, O., Kachula, S., Lysiak, L. Social responsibility development in the conditions of globalization: financial flows focus. *SHS Web of Conferences*. 2019. 67(06042), pp 1-6. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706042>

ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ

*Є.І. Приходько,
магістр групи МгМТ(УФЕБ)-1-21,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Враховуючи важливість для підприємства системи забезпечення фінансової безпеки підприємства, яка повинна спиратись на загальний стан фінансової безпеки, ми розуміємо, що виникає потреба оцінки реального стану фінансової безпеки.

Основним критерієм оцінки рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства слід вважати чистий прибуток. На основі цього критерію можна будувати всю систему показників (індикаторів), які характеризують стан фінансової безпеки. Індикатори, або показники фінансової безпеки, виступають як кількісні характеристики стану фінансової діяльності, які відібрані для характеристики фінансової безпеки підприємства [1].

На сьогодні велике розмаїття підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства не дає можливість сформулювати загальні індикатори, за якими проводився б аналіз рівня фінансової безпеки підприємства.

Нижче розглянемо особливості запропонованих різними науковцями методичних підходів до оцінки фінансової безпеки підприємства.

Так у науковій праці М. Г. Грещак наведено наступні методичні підходи з зазначенням їх недоліків [2]:

1) Індикаторний (порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями індикаторів її рівня). Порогові значення індикаторів фінансової безпеки – це граничні величини, порушення яких призводить до формування негативних тенденцій (виникнення загроз) у сфері фінансової безпеки. За такого підходу найвищий рівень фінансової безпеки підприємства досягається при умові, що уся сукупність індикаторів знаходиться в межах порогових значень, а порогове значення кожного з індикаторів досягається не за рахунок інших. Цей підхід слід визнати правильним і виправданим. Водночас використання цього підходу залежить в основному від визначення порогових значень, котрі змінюються залежно від стану зовнішнього середовища, на яке підприємство майже не може впливати, а тільки пристосовуватися до нього;

2) Ресурсно-функціональний: а) оцінка стану фінансової безпеки на основі оцінки рівня використання фінансових ресурсів за спеціальними критеріями – власні фінансові ресурси і позикові;

б) оцінка рівня виконання функцій – забезпечення високої фінансової ефективності діяльності підприємства, його фінансової стабільності і незалежності. Такий підхід дуже широкий, оскільки, по-перше, процес забезпечення фінансової безпеки ототожнюється фактично з усією діяльністю підприємства і, по-друге, зводиться до оцінки використання ресурсів на підприємстві;

3) На основі використання критерію «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці». Цей критерій дуже важко розрахувати через відсутність необхідних для цього бухгалтерських і статистичних даних. Напевно, потрібно запровадити додатковий облік. Тоді такий показник можна буде розрахувати лише експертним шляхом, який має свої межі точності;

4) З огляду на достатність оборотних коштів (власних і позикових) для здійснення виробничо-збутової діяльності. Цей підхід дуже вузький, оскільки охоплює не всі сфери фінансової діяльності підприємства і відповідно – фінансової безпеки. Може використовуватися для оперативного визначення

рівня фінансової безпеки [2].

Після опрацювання фахової літератури з питань обліку Гудзинський О.Д. запропонував чинні методики оцінки фінансової безпеки підприємства поділити на три великі групи (рис. 1.):

– ті, які пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства;

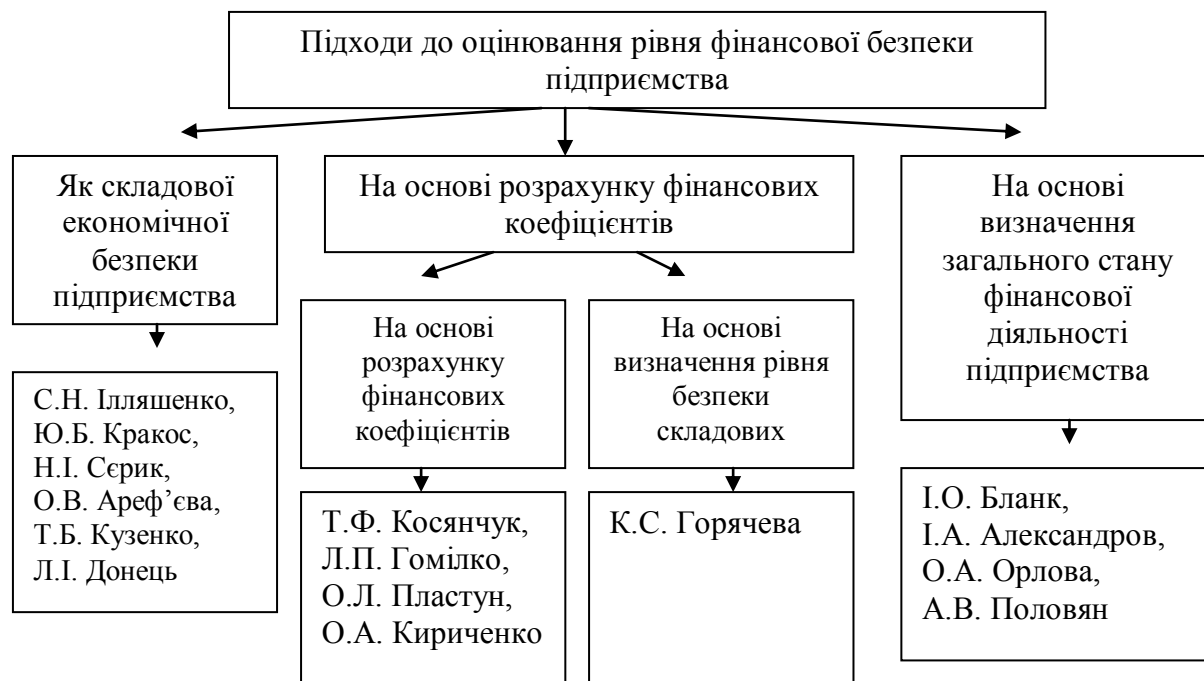

Рис.1. Основні методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства

– ті, які пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності підприємства;

– ті, які пропонують визначати інтегральний показник фінансової безпеки підприємства [3].

Однак наведені три групи методик оцінки мають певні недоліки, які втілюються у недостатньому аналізі та оцінці тих чи інших складових фінансової безпеки підприємства.

Крім того, динамічні ринкові умови господарювання вимагають від керівництва підприємств оперативного реагування на вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, і саме тому використання складних та трудомістких підходів є невиправданим.

Практичним інструментом визначення фінансової безпеки підприємства має стати розробка та впровадження експрес-діагностики, яка дозволить за її результатами з мінімальними витратами часу та максимальною ефективністю приймати управлінські рішення.

Література:

1. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навч.посіб / В.В. Вітлінський. – К.:КНЕУ, 2013. – 408 с.
2. Грещак М.Г. Економіка підприємства:підруч. / М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко. – К.:КНЕУ, 2011. – 528 с.
3. Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. – 2012. - №3. – С. 89-93.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Т.В. Семенова, к.е.н., доцент
Український державний університет науки і технологій*

Функціонуючи в ринковій економіці як суб'єкт підприємницької діяльності, кожне підприємство має забезпечувати такий стан своїх фінансових ресурсів, за якого воно стабільно зберігало б здатність безперебійно виконувати свої фінансові зобов'язання перед своїми діловими партнерами, державою, власниками, найманими працівниками. Набуваючи в ринкових умовах не уявної, а справжньої фінансової незалежності, несучи реальну економічну відповідальність за ефективність господарювання і за своєчасне виконання фінансових зобов'язань, підприємства здатні досягти стабільності своїх фінансів лише при суворому додержанні принципів комерційного розрахунку, головним серед яких є зіставлення витрат і результатів, одержання максимального прибутку за мінімальних витрат. Саме ця умова є визначальною для формування фінансового стану підприємства.

Питанню оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств присвячені дослідження багатьох українських та зарубіжних вчених, зокрема, Білика М.С., Загороднього А.Г., Кіндрацької Г.І., Ковальова А.І, Мниха Є.В., Привалова В.П., Русака Н.А., Савицької Г.В., Стражевого В.І. та інших.

Оцінку фінансово-господарської діяльності на даний час здійснюють на основі аналізу даних фінансової звітності із застосуванням сукупності методів та прийомів фінансового аналізу. До основних узагальнюючих оцінок фінансово-господарської діяльності підприємства відносять оцінки його фінансового стану, фінансових результатів, ефективності фінансово-господарської діяльності [1,2]. Фінансові результати діяльності підприємства визначають рівень ефективності господарської діяльності підприємства. У величині фінансових результатів знаходять відображення всі аспекти господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Основним недоліком традиційних методик фінансового аналізу

діяльності підприємства є відсутність загальної оцінки його фінансового стану. Також серед недоліків слід відмітити те, що не враховується галузева специфіка досліджуваних підприємств; відсутність достатньої інформації для розрахунку вагових коефіцієнтів; недостатнє теоретичне та емпіричне обґрунтування критичних точок (інтервалів) для окремих фінансових індикаторів, що призводить до неточного фіксування нормативних значень фінансових показників; проблема достовірності інформації та проблеми, пов'язані з її отриманням [3].

Вказані недоліки можуть бути усунені за допомогою застосування інтегрального показника оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання. Під час даного методу розраховується інтегральний показник на базі узагальнюючих показників за рівнем платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів підприємства [4]. Перевагою даного методу є те, що сукупний (інтегральний) показник можна в будь-який момент доповнити будь-якою кількістю аналітичних напрямків та коефіцієнтів, що дає змогу тримати «руку на пульсі».

Алгоритм визначення інтегрального показника оцінки фінансового стану підприємства передбачає наступні етапи:

1. Формування вихідної системи показників за напрямками оцінки: платоспроможність підприємства, якість активів, фінансова стійкість, майновий стан.

2. Визначення набору коефіцієнтів за кожним з обраних напрямків за допомогою кореляційного аналізу взаємозв'язків між окремими коефіцієнтами.

3. Визначення для кожного коефіцієнта критичного значення.

4. Визначення вагомості окремих коефіцієнтів методом експертних оцінок.

5. Формування узагальнюючих показників за кожним із напрямків з урахуванням відібраних на другому етапі окремих коефіцієнтів і їхньої вагомості.

6. Формування інтегрального показника фінансового стану підприємства з урахуванням всіх аналітичних напрямків, за якими на попередньому етапі були визначені узагальнюючі показники.

7. Розрахунок нормативного інтегрального показника.

8. Порівняння нормативного та фактичного інтегральних показників фінансового стану підприємства.

9. Формулювання висновків за результатами попереднього аналізу та розробка заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства.

Відсутність універсального показника для комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємств України підвищує актуальність досліджень щодо його розробки.

Для визначення інтегрального показника фінансового стану підприємства доцільно застосовувати методи багатовимірної аналізу, які дозволяють за сукупністю індивідуальних показників отримати інтегральний показник оцінки

фінансового стану суб'єкта господарювання.

Результатом дослідження є побудова практичної орієнтованої багатофакторної моделі, яка дасть можливість оцінити фінансовий стан вітчизняних підприємств, з метою істотного зменшення дефіциту теоретико-методологічного забезпечення розвитку даного напрямку.

В якості інтегрального показника використаємо метод розрахунку середньозваженої арифметичної.

За кожною складовою визначається узагальнюючий показник, як середньозважена величина співвідношень фактичних та рекомендованих нормативних значень локальних показників з урахуванням їх вагомості.

Для показників, які не мають нормативних значень, фактичне значення ділиться на базисне, якщо збільшення значення показника свідчить про поліпшення фінансового стану, та навпаки, якщо ріст значення показника негативно впливає на фінансову стійкість.

Інтегральна оцінка фінансової оцінки підприємства розраховується як середня величина узагальнюючих оцінок за всіма складовими.

Основні фінансові показники та їх вагомості наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні фінансові показники та їх вагомості

№	Назва показника	Вагомість, %
1.	Коефіцієнт поточної ліквідності	12,0
2.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	5,5
3.	Коефіцієнт покриття запасів	8,5
4.	Коефіцієнт фінансової автономії	13,0
5.	Коефіцієнт забезпечення власними коштами	11,0
6.	Тривалість фінансового циклу	7,5
7.	Коефіцієнт Бівера	9,0
8.	Рентабельність продукції	9,5
9.	Рентабельність активів	12,5
10.	Рентабельність власного капіталу	11,5
	Всього	100

Комплексна оцінка фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства на основі інтегрального показника дає можливість провести моніторинг фінансової діяльності підприємства, виявити тенденції у динаміці його фінансового стану, а також створити умови для прийняття рішень з антикризового управління, зокрема управління фінансами. В отриманні такої інформації можуть бути зацікавлені не тільки керівники та власники, а й зовнішні користувачі, наприклад, при оцінці вартості підприємства або при аналізі підприємства як потенційного партнера по

бізнесу, або для визначення його конкурентоспроможності.

Розробка рекомендацій, визначення шляхів удосконалення показників фінансово-господарської діяльності підприємства значною мірою залежить від профілю підприємства, виявлених показників фінансово-господарської діяльності (тобто результатів аналізу фінансового стану та результатів фінансово-господарської діяльності), впливу на підприємства факторів зовнішнього та внутрішнього середовища тощо.

Література:

1. Економіка підприємства: підручник. За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ: КНЕУ, 2001. 528 с.
2. Горбонос Ф.В., Черевко Г.В., Павленчик Н.Ф. Економіка підприємства: підручник. Київ: "Знання", 2010. 345 с.
3. Руда Р.В. Оцінка фінансового стану підприємства: сутність та необхідність. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2010. № 1(9). С. 61–65.
4. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 278 с.

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

А.А. Ткаченко, к.н.е., доцент

С.В. Грінченко, бакалавр

Черкаський державний бізнес-коледж

Роль фінансової безпеки підприємств у сучасному економічному розвитку відіграє важливу роль у формуванні загальної економічної безпеки на всіх рівнях. Ця проблема є однією з основних причин нестабільності сучасної економіки в світі.

На сьогодні фінансово-економічна безпека підприємств має знаходитись під постійною та пильною увагою власників бізнесу та вищого управлінського керівництва підприємств.

До макроекономічних загроз фінансово-економічній безпеці підприємств належать обмежена інфраструктура ринків, їх нестабільний розвиток, відсутність організованих кредитно-фінансових установ, низька волатильність ринку та нестабільність в світовій економіці. Однією з найважливіших мікроекономічних проблем на рівні підприємства є неефективність політики щодо системи фінансово-економічної безпеки, недостатня компетентність управлінського апарату та різних підрозділів[2, с. 162].

Управління фінансово-економічною безпекою сучасного підприємства зосереджується на аналізі фінансової діяльності з метою вирішення фінансових

та операційних проблем господарської діяльності, сприяння інноваціям, підвищення його конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку.

Так, управління фінансово-економічною безпекою підприємства має на меті захист від зовнішніх впливів і формує здатність швидко усувати різні загрози або адаптуватися до існуючих умов, які мають вплив на його господарську діяльність.

Будь-яке підприємство безпосередньо пов'язане з різними ризиками. Вважається, що ризик підприємств зростає через невизначеність (наприклад, велика кількість альтернативних управлінських рішень, що може загрожувати його фінансово-економічній безпеці).

Важливо мати чітку інформацію про те, який аспект діяльності підприємства знаходиться під загрозою, щоб вибрати найкращий варіант управління ризиками.

Маючи цю інформацію та знаючи точний рівень захисту об'єкта, можна розрахувати кількість і важливість необхідних заходів [1]. Джерелом отримання такої інформації є результати проведення економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Економічний аналіз виконує дві важливі функції в організації підприємства. Перш за все, як частина системи управління, він служить основою для виявлення недоліків і можливостей у виробництві, використання технологій ресурсоефективності, а також виявлення проблемних аспектів фінансово-економічної сфери.

По-друге, аналіз повинен охоплювати результати всієї управлінської та господарської діяльності на основі даних фінансового та бухгалтерського обліку підприємства.

Рішення, прийняті з урахуванням результатів економічного аналізу, сприяють економічному використанню ресурсів, запобігають зайвим витратам, усувають прорахунки, вирішують проблеми розвитку. Це допомагає підвищити економічну ефективність підприємництва, його фінансову стійкість та стабільність на економічному ринку.

Одним із важливих аспектів сучасного аналізу є те, що існує всебічне вивчення внутрішніх економічних процесів в організації та управлінні господарської діяльності підприємства з урахуванням зовнішніх впливів [3].

Таким чином, економічний аналіз є одним із компонентів фінансово-економічного планування та управління, за допомогою якого можна покращити результати фінансово-господарської діяльності, фінансової стійкості та забезпечити його фінансову безпеку в економічному середовищі.

Отже, управління фінансово-економічною безпекою підприємства включає такі дії як: захист фінансових інтересів; управління фінансовою діяльністю; попередження ситуацій, які ставлять під загрозу фінансову безпеку, мінімізуючи їх негативний вплив; управління фінансовими ризиками; забезпечення безпеки організації з використанням фінансових інструментів і методів економічного аналізу [4, с. 28]. Інформаційною базою забезпечення

управління фінансово-економічною безпекою виступають результати економічного аналізу, який виконує дві основні функції: отримання інформації для формування управлінських рішень та визначення міри їх ефективної реалізації в подальшій господарській діяльності підприємства.

Література:

1. Кулакова С.Ю., Бачикало К.А. Ризики та загрози в управлінні фінансовою безпекою підприємства. *«Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств»*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (14-15 травня 2020 року). Дніпро. 2020. С. 161–164.
2. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 109–113.
3. Шестакова П.Ю., Котова М.В. Функціональна роль економічного аналізу в управлінні суб'єктом господарювання. *«Актуальні питання сучасної економічної науки»*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (4 грудня 2019 р.). Полтава. 2019. С. 418–421.
4. Ширяєва Л.В. та ін. Формування механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки в системі управління портовими підприємствами: монографія; за ред. Л.В. Ширяєвої. Видавничий дім «Інтернаука». К.: 2021. 174с.

ВЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МІЖНАРОДНЕ ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*А. А Ткаченко, к. е. н., доцент
І.С. Пилипенко, студентка
Черкаський державний бізнес-коледж*

Процес глобалізації світової економіки сприяв стрімкому збільшенню мобільності капіталу та активізації міжнародних інвестицій. На сьогоднішній день сучасний стан світової економіки є найважливішою умовою для економічного зростання та ефективним засобом забезпечення необхідними ресурсами економіки та забезпечення фінансово економічної безпеки підприємства, що робить досліджувану тему актуальною. У цьому контексті необхідно визначити основні складові міжнародного інвестування, та фінансово економічної безпеки підприємства.

Глобалізація призвела до більш взаємопов'язаних глобальних ринків і посилення комунікації та поінформованості про можливості бізнесу в кожному куточку земної кулі. Більше інвесторів можуть отримати доступ до нових

інвестиційних можливостей і досліджувати нові ринки далі, ніж будь-коли раніше. Потенційні ризики та можливості отримання прибутку можна отримати за допомогою передових комунікаційних технологій.

Країни світу з позитивними зв'язками можуть дедалі більше об'єднувати свої економіки за рахунок збільшення інвестицій і торгівлі. Продукти та послуги, які раніше пропонувалися в одній країні, стають доступнішими для нових ринків, що безпосередньо покращує економічні можливості для працівників цих країн і підвищує доходи підприємств але може загрожувати їх фінансово економічній безпеці [2, с. 261-265].

Для інвесторів ці можливості представляють більш широкий спектр варіантів інвестування та нових способів заробітку, через інвестування в глобальні ринки, купівля акції, через більшість брокерських фірм отримують доступ до міжнародних фондових ринків що дає своїм клієнтам можливість купувати акції по всьому світу [2, с.265-269].

У загальному розумінні міжнародна інвестиція - це та інвестиція, реалізація якої передбачає взаємодію учасників з різних країн (резидентів і нерезидентів) [1, с. 18-22].

Для залучення міжнародних інвестицій підприємство має бути інвестиційно привабливим та фінансово економічно захищеним. Інвестиційна привабливість підприємства є невід'ємною ознакою його як об'єкта інвестування, що заснована на узгодженні між метою інвестування, характером інвестора та метою інвестиційного об'єкта (підприємства), що забезпечує комплексний позитивний ефект від інвестування. Інвестиційна привабливість підприємства свідчить про: 1) продукція підприємства конкурентоспроможна і якість продукції на високому рівні; 2) реорганізована структура виробництва; 3) власна сировинна база підприємства забезпечує його ефективну роботу; 4) соціальні проблеми вирішуються; 5) інвестиції, які він хоче залучити, необхідні для його повноцінного існування, стабільного положення та подальшого розширення та розвитку виробництва; 6) відновлення основних фондів; 7) підвищення технічного рівня праці та виробництва[6, с. 4]; 8) підприємство має бути фінансово економічно захищеним.

В умовах глобалізації кожне підприємство знаходиться в середовищі жорсткої конкуренції, негативні наслідки якої можуть призвести до банкрутства або до загрози фінансово-економічній безпеці підприємства. Це потребує розробки та удосконалення використання дієвих інструментів управління господарською діяльністю, складовою яких є методи управління фінансово-економічною безпекою підприємства, які здатні забезпечити раннє попередження та подолання кризових ситуацій.

Проблема фінансово економічної безпеки полягає в тому, чи зможуть керівники захистити свою незалежність, автономність, самостійність у прийнятті управлінських рішень і забезпечити нормальну роботу, мінімізуючи різні фактори нестабільності [3, с.2-3].

Під процесом забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства слід розуміти як комплекс заходів, покликаних попередити та компенсувати негативний вплив різних аспектів результатів фінансово-господарської діяльності на його економічну безпеку [4, с. 8].

Суть фінансово-економічної безпеки полягає в наявності її фінансового стану, для якого характерно: збалансованість та якість фінансових інструментів, технологій та послуг; стійкість до загроз; здатність підприємства забезпечити реалізацію фінансових вигод.

Механізм фінансово-економічного забезпечення підприємства дозволяє:

- 1) Забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності та достатня фінансова незалежність підприємства у довгостроковій перспективі;
- 2) Забезпечення ефективного використання та оптимального залучення фінансових ресурсів підприємства;
- 3) Виявляти зовнішні та внутрішні загрози та загрози фінансовому становищу підприємства та формулювати заходи щодо їх своєчасного усунення;
- 4) Незалежно формулювати та реалізовувати фінансові стратегії;
- 5) Забезпечити достатню фінансову незалежність підприємства;
- 6) Забезпечити достатню гнучкість у прийнятті управлінських фінансових рішень;
- 7) Забезпечити захист економічних інтересів власників підприємства.

В цілому механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства можна розглядати як систему з організаційними, фінансовими та правовими наслідками, призначену для своєчасного виявлення, запобігання, нейтралізації та усунення загроз фінансово-економічній безпеці сучасного підприємства [5, с. 1-2].

Отже на сьогоднішній день глобалізація продовжує розвиватися. Сучасні підприємства прагнуть залучити міжнародні інвестиції, так як вбачають в цьому великі фінансові перспективи. Глобалізація та міжнародні інвестиції взаємопов'язані, оскільки підприємства працюють на світовому рівні, збільшуючи міжнародні інвестиції через спільні інтереси та необхідність залишатися конкурентоспроможними на міжнародному рівні. В системі управління інвестиціями підприємства важливою його складовою є управління та розвиток фінансово господарської діяльності що входить до інвестиційної частини, яка спрямована на створення чистого прибутку за рахунок довгострокового збільшення прибутку від інвестицій. А для вдалого залучення міжнародних інвестицій в підприємство, необхідно забезпечити його фінансово-економічну безпеку при його подальшій господарській діяльності.

Література:

1. Мельничук О. П., Доценко, І. О. Сучасні тенденції міжнародної інвестиційної діяльності 2019. С. 18-22.

2. Ліфанова М. Я. Трансформація міжнародного інвестиційного ринку в умовах глобалізаційних викликів 2020. С. 261-269.
3. Русіна Ю.О. Управління інвестиційною діяльністю підприємства в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки 2017. С. 2-3.
4. Салига К.С. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства 2018. С. 8.
5. Штик Ю. В., Дорошук Р. І. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах сталого розвитку 2021. С. 1-2
6. Хринюк О., Очеретяна, О. Особливості моделювання бізнес-процесу «Управління інвестиційною привабливістю підприємства» 2021. С.4.

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

*К. А. Філіпович, бакалавр
Науковий керівник: О. В. Портна, д. е. н., професор
Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна*

Ресурси підприємств, їх фінансовий потенціал є основною ланкою ресурсів економіки будь-якої країни, та важливою складовою у процесах формування та використання валового внутрішнього продукту. Стан економіки, її фінансово-економічний потенціал віддзеркалюють основні тенденції розвитку як національного господарства, так і всіх інституційних секторів економіки, характеризують якість відтворювальних процесів, динаміку підприємницької активності та результати діяльності, зміни фінансового та виробничого потенціалів, фінансові проблеми соціально-економічного характеру тощо (табл. 1) [6; 7; 8; 9; 10].

З офіційних даних табл. 1 [2] наочно видно, що ресурси нефінансових корпорацій (підприємств) займають головне місце у відтворювальних процесах усієї економіки (наприклад, у 2020 р. частка ресурсів нефінансових корпорацій у відтворювальних процесах національної економіки складала 73,1%, а в 2017 – 74,0%) [2; 6; 7; 8; 9; 10]. За період 2017-2019 роках економіка України, за даними фінансового рахунку, потребувала запозичень. Ситуація позитивно змінилася тільки у 2020 році.

Таким чином, фінансовий потенціал (ресурси) підприємств відіграє вирішальну роль як у складі ресурсів економіки країни, у перебігу відтворювальних процесів [6; 7; 8; 9; 10], так і у системі забезпечення фінансово-економічної безпеки. Загальновідомим є, що на основі обсягів фінансового потенціалу та ресурсів, ефективного управління ними формується фінансово-економічний потенціал розвитку підприємств.

Таблиця 1

Ресурси інституційних секторів економіки України у процесах
відтворення (у фактичних цінах; млн грн) [2]

Показники	Нефінансові корпорації	Фінансові корпорації	Сектор загального державного управління	Домашні господарства	Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	Уся економіка
2020 р.						
Ресурси						
Усього випуск (у фактичних цінах)	6360916	197412	765268	1336777	36209	8696582
Фінансовий рахунок						
Чисте кредитування (+), чисте запозичення (-)	254741	-46208	-206030	108459	28143	139105
2019 р.						
Ресурси						
Усього випуск (у фактичних цінах)	6153915	178813	722164	1277885	39020	8371797
Фінансовий рахунок						
Чисте кредитування (+), чисте запозичення (-)	-36411	-19026	-84602	27878	4665	-107496
2018 р.						
Ресурси						
Усього випуск (у фактичних цінах)	5504780	147012	718471	1096406	27946	7494615
Фінансовий рахунок						
Чисте кредитування (+), чисте запозичення (-)	-204967	38599	-67181	54436	3329	-175784
2017 р.						
Ресурси						
Усього випуск (у фактичних цінах)	4628384	119977	582567	904790	21702	6257420
Фінансовий рахунок						
Чисте кредитування (+), чисте запозичення (-)	-168852	36660	-25159	62698	2117	-92536

Тому для всіх економічних суб'єктів завжди є нагальними питання фінансового потенціалу, його розширене відтворення, накопичення, а також

актуальними є процеси розширення та оптимізація джерел, планування, прогнозування, тобто управління ним, постійного дотримання своєчасності отримання та ефективності використання [1; 3; 4; 5; 11; 12; 13], що характеризується якісним складом, зростанням обсягів, а також раціональною структурою реалізації фінансового потенціалу на всіх рівнях економічної системи з урахуванням забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Стабільність економіки, розширене відтворення, ефективність діяльності, процеси виробництва та реалізації підприємств створюють передумови для забезпечення дохідності та прибутковості, а отже, зростання фінансового потенціалу підприємств.

Зараз вітчизняні підприємства здійснюють свою діяльність у високо турбулентних, кризових умовах, що характеризуються зниженням фінансових можливостей, у т. ч. нестачею багатьох видів ресурсів, особливо фінансових [14]. Кризові явища та зниження темпів розвитку як світового, так і національного господарства, інфляційні коливання та тиски, зниження фінансової дисципліни, обмеження виплат та платоспроможного попиту дуже негативно впливають як на функціонування підприємств та на фінансово-економічний стан національного господарства, так і на рівень фінансово-економічної безпеки загалом. Наприклад, за офіційними даними [2], фінансово-економічна ситуація складається таким чином, що через зниження фінансового потенціалу та нестачі фінансових ресурсів підприємства вимушені затримувати виплату заробітної плати (рис. 1).

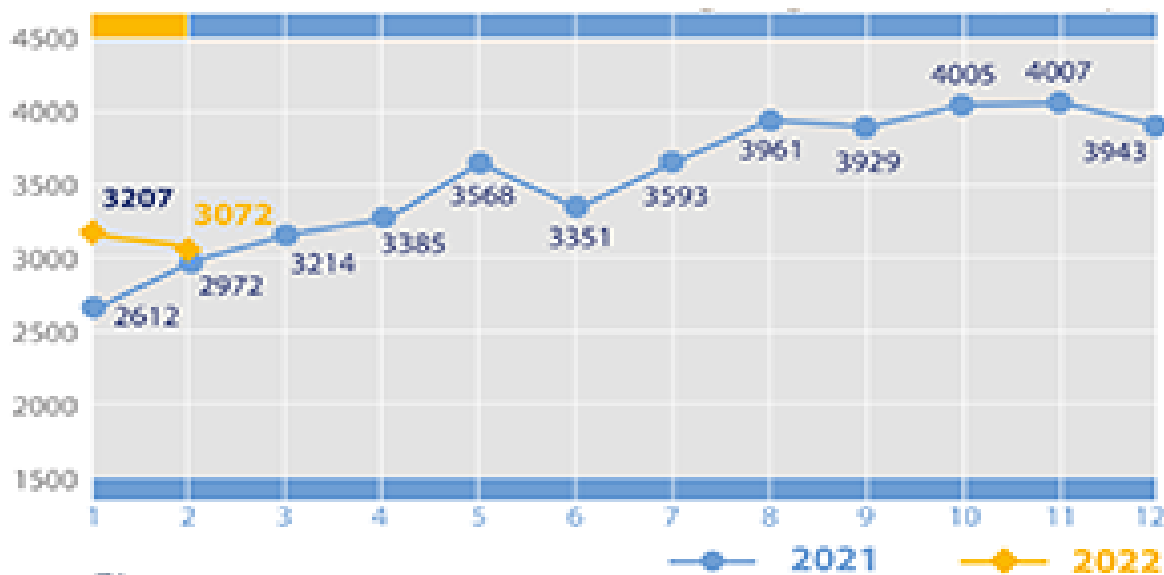

Рисунок 1. Заборгованість з виплати зарплати (на 1 число місяця), млн грн. [2]

З даних рисунку 1 можна визначити, що підприємства намагаються у 2022 році погасити заборгованість.

Таким чином, обмеженість фінансового потенціалу, відсутність фінансових ресурсів у необхідному обсязі спричиняє подальше накопичення та зростання впливу негативних чинників, наприклад, зростання заборгованостей,

порушення платіжної дисципліни, зниження оборотності, недофінансування, гальмування темпів розвитку, зниження рівня фінансової стійкості підприємств, а отже, і посилюють негативні фінансово-економічні тенденції у національній економіці. А такі процеси, у свою чергу, знижують загальний ступінь фінансово-економічної безпеки на всіх рівнях економічної системи.

Література:

1. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка і суспільство*. 2018. № 14. С. 778–783.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.3.42
4. Катан Л. І., Сидоренко А. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування *Ефективна економіка*. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3095>
5. Кривенко А. Е. Формування та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3818>
6. Портна О. В. Державна політика модернізації сукупного фінансового потенціалу України. *Проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 161–166.
7. Портна О. В. Підвищення ефективності реалізації сукупного фінансового потенціалу України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 693–698. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/>
8. Портна О. В. Сукупний фінансовий потенціал країни: системний підхід. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 293–298.
9. Портна О. В. Сукупний фінансовий потенціал України як ресурс у процесі свого відтворення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 779–784.
10. Портна О. В. Теоретичні підходи до визначення сукупного фінансового потенціалу країни. *Проблеми економіки*. 2013. № 3. С. 128–133.
11. Портна О. В., Черниш Я. О. Світові зміни в підходах до забезпечення фінансових критеріїв розвитку підприємств на основі врахування інтересів стейкхолдерів. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 286–292. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-286-292>
12. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось більше? Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 14. С. 28–31.
13. Яременко В. Г., Салманов Н. М. огли. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 19, част. 3. С. 158–162.
14. Iershova, N., Portna, O., Tretyak, V., Moskalenko, K., Vasyliiev, O. Crisis Management: Innovative Financial and Accounting Technologies. *TEM Journal*. 2021. № 10 (2). pp 766-776. DOI: 10.18421/TEM102-34

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Є.В. Черкаська, здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

Л.М. Васильєва, д.держ.упр., професор

Дніпровський державний

аграрно-економічний університет

Зараз підприємства функціонують у мінливому і нестійкому зовнішньому середовищі. Головною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення його стабільного та максимально ефективного функціонування і тому все більшої актуальності набуває дослідження формування економічної безпеки підприємства в сучасних умовах господарювання.

Головною складовою забезпечення безпеки підприємства загалом є економічна безпека суб'єкта господарювання. У перекладі з грецького «безпека» означає «володіти ситуацією», тобто, безпека – це такий стан суб'єкта, при якому ймовірність зміни властивих цьому суб'єкту якостей та параметрів його зовнішнього середовища незначна, менше певного інтервалу[1].

Для того щоб до кінця розуміти поняття економічної безпеки то потрібно ознайомитися з її основними цілями.

Основними цілями формування економічної безпеки є: забезпечення фінансової стійкості; забезпечення фінансової незалежності; високий конкурентний статус; захист від впливу зовнішнього середовища; захист комерційної таємниці; функціонування підприємства в межах законів; зростання ефективності менеджменту; оптимальне використання потенціалу підприємства; лідерство в технологіях.

Формування економічної безпеки підприємства передбачає визначення найважливіших ризиків, які поділяються за сферами виявлення, формами, тривалістю впливу, можливістю передбачення, об'єктом виникнення, можливістю усунення, ступенем впливу.

На даний час головними проблемами підприємств у сфері економічної безпеки є: неконтрольована приватизація, банкрутство неефективних підприємств, потреба в ефективній кадровій політиці та брак прозорості податкової системи.

Умовами формування економічної безпеки підприємства є ресурсне забезпечення, легітимність всіх видів діяльності і використання системного підходу до забезпечення економічної безпеки підприємства.

Систему забезпечення економічної безпеки підприємства можна розглядати як впорядковану сукупність взаємодіючих елементів, сумарну дію яких спрямовано на якісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. При цьому для кожного підприємства зовнішні і внутрішні загрози є індивідуальними [2].

Отже, для того щоб відбулось формування економічної безпеки то

потрібно визначити основні загрози. Економічна безпека підприємства є комплексною характеристикою, тобто відображає ступінь захисту від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів усіх потенціалів підприємства що дозволяє забезпечити стійку та ефективну діяльність. Завдяки достатньому рівню економічної безпеки підприємства можна сформувати сприятливі умови для ефективного функціонування підприємства, а також досягти основної мети за допомогою вчасного вираження і послаблення впливу будь-яких загроз.

Література:

1. Корчевська Л.О. Методологічні питання економічної безпеки підприємства / Л.О. Корчевська, Г.В. Жосан // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – Вип. 29. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vetp/2010_29/10klosoe.pdf.
2. Малащенко В. Економічна безпека підприємства як чинник ефективного корпоративного управління / В. Малащенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – № 3. – С. 283–291.

ЗМІСТ

Секція 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ

Антонова О.А., Смирнова К.А.

Сучасні моделі вітчизняних облікових систем4

Бондаренко А. В., Березовська Л. О.

Звітність як інформаційне джерело дослідження результативності
податкової амністії: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії.....7

Бут К.А., Протопопова Н.А., Іванчук Ю.Г.

Роль аудиту в підвищенні ефективності роботи промислового
підприємства.....10

Гайдаєнко О.М., Коваленко А.В.

Дослідження оборотності активів підприємства в умовах забезпечення
фінансової стійкості12

Гаркуша О.І.

Облік надходження основних засобів для цілей бухгалтерського
обліку16

Губарик О.М.

Облік основних засобів за національними та міжнародними
стандартами18

Іванова Д.В.

Стан та шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками
та підрядниками.....21

Киричок В.

Теоретичні аспекти обліку витрат і виходу продукції в
сільськогосподарському підприємстві.....24

Крочак О.І.

Облік і оподаткування у Київській Русі27

Олійник Д.В., Бугай Т.О.

Структура інформаційних ресурсів підприємства.....29

Пилипенко М.В.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність, як джерело інформаційного
забезпечення прийняття управлінських рішень32

Писаренко Т.М.

Етапи розвитку бюджетного обліку в Україні35

Полтавець К.В., Дмитренко Т.В.

Носії облікової інформації для інформаційних системах
бухгалтерського обліку.....38

<i>Приходько Є.І., Тупас Р.А.</i>	
Інформаційні системи в бухгалтерському обліку.....	41
<i>Рибінська К. М.</i>	
Економічна сутність криптовалюти, як методологічна передумова відображення її в бухгалтерському обліку.....	44
<i>Саванчук Т.М.</i>	
Сутність та організація управлінського обліку в системі прийнятті управлінських рішень.....	47
<i>Скороход Є.О.</i>	
Розвиток аудиту в Україні та його перспективи в банківській сфері.....	49
<i>Смехнова І. Ю., Березовська Л. О.</i>	
Оподаткування кешбеку у грошових операціях: ідентифікація податкового агента.....	52
<i>Смирнова К.А.</i>	
Концептуальна основа фінансової звітності в системі міжнародних стандартів.....	54
<i>Ткаченко О.С.</i>	
Облік, платники, об'єкт і база оподаткування та ставки туристичного збору.....	56
<i>Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М.</i>	
Особливості обліку експортних операцій.....	59
<i>Чабаненко Є.Г., Дубина О.Л.</i>	
Облікова політика за МСФЗ: особливості складання.....	63
<i>Чернецька О.В.</i>	
Організаційні аспекти обліку і оподаткування в ресторанному бізнесі.....	65
<i>Шендрик К.А., Літвинчук О.А.</i>	
Бухгалтерська інформація для здійснення бізнес-аналітичних процедур.....	67
<i>Юрченко С.В.</i>	
Особливості обліку і оподаткування підприємницької діяльності.....	70

Секція 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

<i>Атамас О.П., Атамас І.О.</i>	
Податкові зміни при наданні благодійної допомоги під час дії військового стану в Україні.....	74

Волчанська Л.В.

Особливості аудиту розрахунків з постачальниками і покупцями в сучасних умовах господарювання.....75

Драницька С.В.

Шляхи вдосконалення системи оподаткування земельним податком.....80

Дубина О.Л.

Прямі податки як економічна основа функціонування держави.....82

Іонова К.

Недоліки та переваги спрощеної системи оподаткування.....84

Ісак Н.М.

Сутність та значення місцевих податків і зборів.....86

Кондратьєв П.Ф.

Проблеми аспекти порушення в сфері оподаткування та заходи до їх виявлення.....89

Літвинчук О.

Оподаткування суб'єктів малого бізнесу в Україні.....91

Мачак Т.О.

Особливості оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності – платників єдиного податку.....93

Махно С. В.

Основні напрями вдосконалення механізму справляння податку на доходи фізичних осіб.....96

Міньковська А.В.

Оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб на загальній системі.....100

Панченко В. О.

Критерії, що впливають на розвиток системи місцевого оподаткування в Україні.....102

Погрібняк Е.С.

Особливості земельного оподаткування в Україні та країнах Європи...104

Рибінська К. М.

Місцеві податки і збори як платежі, що встановлюються місцевими органами влади.....106

Саламашенко І.

Особливості спрощеної системи оподаткування в Україні.....109

Сіданченко В.С.

Світовий досвід оподаткування прибутку підприємств та можливість його застосування в Україні.....111

Шутько Т.І., Аркуша С.О.

Етапи формування податкової системи в Україні.....114

Секція 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Безверхий К.В., Рябоха М.В.

Цифрова трансформація аудиту.....116

Sakhno L.A.

Publicity in audit.....118

Ткаченко А.А., Шудуря Д.С.

Особливості організації проведення аудиту з оплати праці.....122

Секція 4

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ, ФІНАНСОВИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Лега О. В., Яловега Л. В., Прийдак Т. Б.

Освітнє середовище майбутнього фахівця з обліку і оподаткування.....124

Мельничук І. І.

Підготовка фахівців облікового профілю у ЗВО: проблеми та шляхи їх вирішення.....128

Розім Т.В.

Практична складова як запорука успішної підготовки фахівців у сфері обліку.....130

Секція 5

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ, АУДИТУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

Іонова К.О., Волинцева Ю.М.

Інформаційні технології в бізнес-аналітиці.....133

Мороз С.І.

Інновації у використанні програмного забезпечення при викладанні фахових дисциплін.....136

Черненко К.В.

«Дебет Плюс» – програма для бухгалтерського і фінансового обліку.....138

Секція 6

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Васільєва Л. М.

Основні концепції управління ризиком.....141

Візниченко В.С.

Фінансовий аналіз в системі забезпечення економічної безпеки
підприємства.....144

Гладка І. В.

Кредитні канікули як спосіб підтримки клієнтів банків у військовий
час.....146

Краєвський В. М., Костенко О. М.

Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною
стійкістю підприємств.....150

Мірошник Ю.Д.

Управління фінансово-економічною безпекою підприємств:
системний підхід.....152

Мотковський О.А.

Джерела інформації для потреб формування фінансово-економічної
безпеки підприємства.....156

Нужна О.А.

Аналіз типу фінансової стійкості підприємств сільського, лісового
та рибного господарства України.....158

Олійник Д.В.

Управління фінансовими інвестиціями: суб'єкти та причини
поглинання.....161

Петров В. В.

Прибуток підприємств як показник загального стану фінансово-
економічної системи національного господарства.....163

Погорєлова Т.П.

Удосконалення кадрової політики та інформаційно-аналітичного
забезпечення кадрової безпеки на підприємстві.....167

Портна О. В., Волошина Д. О.

Зовнішньоекономічна діяльність як чинник підвищення фінансово-
економічної безпеки в умовах глобальних кризових викликів.....173

Портна О. В., Малявіна К. С.

Якісне фінансове управління підприємствами для забезпечення
фінансово-економічної безпеки в умовах сучасних змін.....177

Приходько Є.І.

Оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства: методичні
підходи визначення.....181

Семенова Т.В.

Методичні підходи щодо оцінки фінансово-господарської
діяльності сільськогосподарського підприємства.....184

Ткаченко А.А., Грінченко С.В.

Роль економічного аналізу в управлінні фінансово-економічною
безпекою підприємства.....187

Ткаченко О.С., Пилипенко І.С.

Підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.....189

Філіпович К. А.

Фінансовий потенціал підприємств у системі забезпечення
фінансово-економічної безпеки національного господарства.....192

Черкаська Є.В., Васільєва Л.М.

Формування економічної безпеки підприємства в сучасних
умовах господарювання.....196